PUB. OVIDII NASONIS

Heroidum Epistolæ:

Unà cum *A. Sabini* Epistolis tribus, ad totidem *Ovidianas* responsoriis.

Amorum, *De arte amandi*, *De remedio amoris*. } Libri { III. III. II.

Aliàque quæ sequens pagella indicabit.

GUIDONIS MORILIONI *Argumenta in Epistolas.*

LONDINI,
Ex typographia Societatis Stationariorum. 1675.

BODLEIAN
P
3 SEP 1963
LIBRARY

His acceſſerunt, ab *Ovidio*, ut videtur, ante exilium confecta.

De Nuce	Elegia.
De medicamine faciei	Elegia.
De Pulice	Elegia.
De Philomela	Elegia.
Fragmenta, ſive *Somnium Ovidii.*	
Epigrammata Ovidii.	

P. OVIDII NASONIS
Epistolarum Heroidum Liber.
In primam Epistolam
Argumentum.

Græcis ad Trojam, cum maximo bellorum apparatu, ob Helenæ raptum, proficiscentibus; Ulysses, Laertis & Anticleæ filius, Penelopæ novæ uxoris detentus amore, insaniam simulans, comitatum negat. Verum tandem fraude viri à Palamede detectâ, cum cæteris in Trojanam expeditionem ire coactus est: ubi, quantum & fraude & virtute valeret, ostendit. Tandem pluribus peractis certaminibus, post decennium Trojâ eversa, cum in patriam rediturus, cum reliquis Græcorum principibus naves conscenderet, ob læsæ Minervæ indignationem, vastissimis procellis omnes agitati sunt: inter quos Ulysses, acerbæ tempestatis impulsu, in longissimam, utpote decennem, peregrinationem agitatus est. Cum igitur Penelope, Icarii & Polycastes filia, hactenus casta, hujusce tam longæ moræ causam ignoraret, ad illum hanc epistolam scripsit: in qua illum multis rationibus in patriam reducere nititur, sic inquiens:

Penelope Ulyssi.

H*Anc* a *tua Penelope* b *lento tibi mittit* * *Ulysse:*
Nil mihi rescribas; attamen ipse veni.
Troja jacet certè Danais invisa puellis:
c *Vix Priamus tanti totaque Troja fuit.*
O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!
Non ego deserto jacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:

a Scil. *Uxor*, Vel, *Tua*, *i.* quæ inter tot procos conjugium meum improbè petentes, & animo & corpore *tua* permansi *i.* tibi fida amica, &c.

b *i.* Tardo *seu* moram trahenti.

* Ulysses. c &c. *i.* Tota jactura, quam Priamus cæterique Trojani acceperunt, non fuit tanti, quanti mea, quæ te tamdiu marito caream. Vel Omnes Trojani non fuere tanti valoris & virium, ut te retinerent nè in patriam redires (*Troja jacet:*) Atque ideo vereor nè Calypso, vel alia quævis mulier, te laqueis amore irretitum retineat. Quod ipsa Penelope hisce verbis inserius innuit,

Hæc ego dum stultè meditor, quæ vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.

Nec mihi, a quærenti spatiosam fallere noctem,
Lasseret b viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo c pallida semper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum;
Antilochus nostri causa timoris erat:
Sive d Menœtiaden falsis recidisse sub armis;
Flebam successus posse carere dolos.
e Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam;
Tlepolemi letho cura novata mea est.
Denique quisquis erat castris jugulatus Achivis,
g Frigidius glacie pectus h amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori:
Versa est in cineres sospite Troja i viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios k Barbara præda Deos.
Grata ferunt nymphæ pro salvis dona maritis:
Illi victa suis Troica fata canunt.
Mirantur justique senes, trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
* Atque aliquis posita monstrat fera prælia mensa:
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois: hic est Sigeia tellus:
Hic steterat Priami regia celsa senis:
Illic l Æacides, illic tendebat Ulysses:
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo, senior te, quærere misso
Rettulerat nato, Nestor; at ille mihi.
Rettulit & ferro Rhesumque Colonaque cæso:
Utque sit hic somno proditus, ille dolo:
Ausus es, ô nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo.
Totque simul mactare viros, adjutus ab uno.
At bene cautus eras, & memor antè mei.

a conanti. b i. Penelopes vidua. c &c. i. semper timebam cum audiebam nomen Hectoris qui omnium Trojanorum fortissimus dicebatur. *Pallidus* autem ponitur pro *Timido*, quoniam ex *timore* sequitur pallor. d Amphimachum. *Al.* Archilochum. d i. Patroclum Menœti filium; qui armis Achillis indutus cum Hectore pugnans ab eodem confossus occubuit. e *Scil.* suo. f i. Sarpedonis Lycii. g &c. Nam propter timorem homines frigidi sunt. Virg. Æn. 1 carm. *Exemplo Æneæ solvuntur frigora membra.* Quod autem dixit, *Frigidius glacie*; Hyperbole est. h *Scil.* Mei Penelopes. i *Scil.* Meo. k i. Trojana. * Nam priusquam Romani rerum potirentur, Græci omnes præter se *Barbaros* appellabant: postea vero, Latinis Græcisq; exceptis, omnes dicti sunt *Barbari*. † Jamque l i. Achilles Æaci nepos, Ex Asco Æaci filio,

Usque

Usquè metu micuêre sinus, dum victor amicum
Dictus es Ismariis ire per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris discincta lacertis
Ilios, & murus quod fuit ante, solum?
Si maneo, a qualis Trojâ duravte manebam;
Virque mihi dempto fine carendus abest?
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant?
b *Incola* c *captivo quæ* c *bove* b *victor arat.*
Jam seges est, ubi Troja fuit: resecandaque falce
Luxuriat d *Phrygio sanguine pinguis humus.*
Semisepulta vi um curvis feriuntur aratris
Ossa: ruinosas occulit herba domos.
Victor abes: nec scire mihi, quæ causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi dè te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, si te modò viderit usquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui e *Neleia Nestoris arva,*
Misimus: incerta est fama remissa Pylo.
Misimus & Sparten: f *Sparte quoque nescia veri,*
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Ut ilius starent etiam nunc mœnia Phœbi:
(Iraſco votis heu g *levis ipsa meis!)*
Scirem ubi pugnares: & tantum bella timerem:
Et mea cum h *nullis juncta querela foret.*
Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens.
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
Tam longæ causas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stultè meditor, quæ vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narras, quam sit tibi rustica conjux:
Quæ tantum lanas non sinit esse rudes.
k *Fallar; & hoc crimen tenues vanescat in auras:*
Neve, revertendi liber, abesse velis!
Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usque moras.

a *i.* Vidua & sine marito.
bb *i.* Græci Victores, qui post diruram Trojam illic habitaverunt.
cc pro *bobus captivis, i.* bobus qui ante fuerunt Trojanorum.
d *i.* Trojanorum sanguine illic effuso.
e &c. *i.* Terram Nestoris regnantis à patre ejus Neleo. Fuit enim Pylos urbs in Messenia ubi Neleus pater Nest. regnavit.
f *i.* Spartam. Urbs ponitur pro hominibus in ea habitantibus, g *i.* inconstans & mutabilis. h *Scil.* aliis mulieribus, quæ & ipsæ conquererentur de absentia maritorum suorum. Unde fors mea tolerabilior esset: nam *Misiarum sortem sortis olim loco est. i.* impositas. k Optativi est modi & subauditur *Utinam*.
l *scil.* tuo, à te derelicto, & in quo sum tanquam

Increpet usque licet: tua sim, tua dicar oportet:
Penelope conjux semper Ulyssis ero.
Ille tamen pietate meâ, precibusque pudicis
Frangitur; & a vires temperat ipse suas.
b Dulichii, Samiique, & quos c tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa, proci.
Inque tuâ regnant, nullis prohibentibus, aula:
d Viscera nostra, d tua dilacerantur d opes.
Quid tibi Pisandrum, Polybumq; Medontaq; dirum,
Eurymachique avidas, Antinoique manus,
Atque alios referam? quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis.
Irus egens, pecorisque Melanthius autor edendi,
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero: sine viribus uxor,
Laertésque senex, Telemachusque puer.
e Ille per insidias penè est mihi nuper ademptus,
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dii precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis,
e Ille meos f oculos comprimat, e ille tuos!
g Hoc faciunt custosque boum, longævaque nutrix:
Tertius, immundæ h cura fidelis haræ.
Sed neque Laertes, ut qui sit inutilis annis,
i Hostibus in mediis regna tenere potest.
Telemacho veniet (vivat modo) fortior ætas:
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis:
*Tu citius venias, portus & * ara tuis.*
Est tibi, sitque precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laerten & jam sua lumina condas:
Extremum fati sustinet ille diem.
Certè ego quæ fueram, te discedente, puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

a i. paternum jus quod habet in filiam.
h &c. Ordo est Petei Dulichii Samiique, & quos &c.
c i. peccavit.
ddd i. quas non minus lacerari & absumi dolemus, quam si nostra viscera dilaniarentur.
ee i. Telemachus.
f Qui erant genere propinquiores mortuorum claudebant oculos.
g i. Hoc idem precantur.
Sunt tamen qui hæc carmina sic transponenda existimant.
Tres sumus imbelles numero: sine viribus uxor.
Laertesque senex, Telemachusque puer. Sed neque Laertes, ut qui sit inutilis annis.
Hostibus in mediis regna tenere potest.

Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis. Tu potius venias portus & ara tuis. Telemacho veniet (vivat modo) fortior ætas: Nunc erat auxiliis illa tuenda patris. Hoc faciunt, &c. i. Telemachum auxiliis suis tuentur. h Custos fidelis, i &c. i. inter tot proces. * aura.

In

In secundum Epistolam

Argumentum.

Demophoon, Thesei & Phædræ filius, à bello Trojano in patriam rediens, maris tempestatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi & Crustumenæ filia, quæ tunc Thraciæ imperabat, hospitio & lecto benignè susceptus est: & cùm aliquandiu cum illa fuisset, audita morte Mnesthei, qui post ejectum ex urbe Athenarum patrem Thesea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fide data, se intra mensem rediturum, fingens se ad res suas componendas ire, refarcitis navibus, Athenas petiit, neque de reditu curavit. Quatuor itaque exactis mensibus, Phyllis epistolam hanc scripsit, in qua suadet, ut beneficiorum memor, servatis sponsionibus, in fide persistat: quod si non fiat, violatum pudorem crudeli morte compensare minatur.

Phyllis Demophoonti.

a *Hospita, Demophoon, tua te* b *Rhodopeia Phyllis*
Ultra promissum tempus abesse queror.
Cornua cùm lunæ pleno semel orbe teissent,
Littoribus d *nostris* e *anchora pacta tua est.*
f *Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit:*
Nec venit g *Actæas* h *Sithonis unda rates.*
Tempora si numeres, bene quæ numerantur amanti,
Non venit ante suam nostra querela diem.
i *Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita læduntur,*
Credimus: k invitâ nunc ego mente nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putavi
Alba procellosos vela referre Notos.
Thesea devovi, qui te dimittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, nè dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret cano naufraga puppis aquo.
Sæpe deos supplex, ut tu scelerate valeres,
Sum prece l *thuricremis devenerata* l *focis.*

a &c. ordo est. *O Demophoon, ego Phyllis Rhodopeia, hospita tua, queror.*

b *i.* Threicia. Nam Rhodope mons est Thraciæ, ita dictus à Rhodope Thracum Regina, ibi sepulta.

c *scil.* mihi à te.

d *i.* Threiciis ubi ego habito.

e &c. *i.* Navis tua promissa est à te.

f &c. Quartum mensem exactum significat.

g *i.* tuas Athenienses.

h *i.* Threicia: Nam Sithon mons Thraciæ est.

i *i.* metus: *nam spes timori nata.* Juxta illud Virg. Æn. lib. 4. car. 420. *Hunc ego si tantum potui sperare dolorem,*

k &c. *i.* mihi invitæ nocent. *Amiptosis.*

l *i.* apud aras, ubi thura cremantur.

Sæpe

Sæpe videns ventos cælo pelagoque favente,
Ipsa mihi dixi, Si valet, ille venit.
Deniq; fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit: & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te jurata reducunt
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis & verba & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi; quid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.
Unum in me scelus est quod te, scelerate, recepi:
Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet.
b *Jura, fides, ubi nunc? commissaq; dextera dextræ?*
Quisque erat in falso plurima parte Deus?
Promissus c socios ubi nunc Hymenæus in annos,
Qui mihi conjugii sponsor, & obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis;
Per quod sæpe ieras, per quod iturus eras:
Pérque tuum mihi juraſti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, d avum:
Per Venerem, e nimiumque mihi facientia tela;
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonemque, f toris quæ præsidet alma f maritis;
Et per g tædiferæ mystica sacra g Deæ.
Si de tot læsis sua nomina quisque deorum
Vindicet: in pœnas non satis unus erit.
Ah laceras etiam puppes, furiose, resecti:
Ut quâ deserever, firma carina foret.
Remigiúmque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, numinibusque tuis.
Credidimus lachrymis; an & hæc simulare docentur,
Hæ quoque habent artes, quaque jubentur, eunt.

a i. Similitudinem
b *scil.* conjugii, quæ inviolabiliter sunt servanda: Sic Hypsipile ad Jasonem, *Heu ubi pacta fides? ubi connubialia jura?*
c *i.* in vitam nostram socialem qualis debet esse vita conjugalis. Neptunum intelligit, qui fuit proavus Demophoontis. Nonnulli ipsum Ægeum Demophoontis avum hoc in loco intelligunt, qui nave Thesei filii à Minotauro revertentis, cum velis nigris procul visa, cum crederet eum mortuum fuisse ab excelsa turri se dejicit in mare quod ab ipso vocatum est *Ægæum*, & in Deum marinum muratus dicitur, unde hoc in loco dicitur, *Nisi actus & ille est.*
d &c. *i.* quæ me lectis maxime infestant conjugalibus. e *i.* Cereris, quæ cum Proserpinam filiam à Plutone raptam nondum sciret, ut eam non solum die, sed etiam nocte quæreret, in Ætna monte pineas faces accendit, quæ sibi lumen nocte præberent.

Diis quoque credidimus: quid jam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moveor quòd te juvi portuque locoque:
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulâsse jugali
Pœnitet, & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi: dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia me meruisse putavi.
Quæcunque ex merito spes venit, æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam:
Gloria: simplicitas digna favore suis.
Sum decepta tuis, & amans, & fœmina verbis.
Dii faciant laudis summa sit ista tuæ!
Inter & Ægidas mediâ statuaris in urbe!
Magnificus titulis stet pater ante suis.
a *Cum fuerit lectus* b *Scyron, torvusq;* b *Procrustes,*
Et b *Sinis, &* c *tauri mistaque forma viri?*
Et domitæ bello Thebæ, fusique d *bimembres,*
Et pulsata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua post illos titulo signetur imago,
HIC est cujus amans hospita capta dolo est.
e *De tanta rerum turba, factisque parentis,*
Sedit in ingenio f *Cressa relicta tuo.*
Quod solum excusat, solum g *miraris in illo.*
Hæredem h *patriæ perfide fraudis agis.*
i *Illa (nec invideo) fruitur meliore marito,*
Inque capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces,
Quòd feror externum præposuisse meis. (*thenas:*
Atq; k *aliquis, jam nunc* l *doctus* m *eat, inquit,* l *A-*
Armiferam Thracem qui regat, alter erit.

a Enumerat Thesei gesta, ut tanto magis insimuletur Demophoon, qui ab illius virtute degenerarit.
bbb Latrones fuerunt crudelissimi, quos Theseus interfecisse dicitur.
c &c. i. Minotaurus.
Periphrasis
d i. Centauri.
e &c. Sensus est, De tot factis tui patris remansit tibi tantummodo memoria fraudis, qua ille usus est in Ariadnen: non autem alicujus è supradictis preclarè rebus gestis. f i. Ariadne Cretensis. g i. pro re egregia ducis, atque præclarè factum existimas. h i. Paternæ. i i. Ariadne: quæ a Theseo in Naxo insula relicta, Baccho nupsit. k *scil.* deridens me. ll Quoniam illic omnium liberalium artium florebant studia. Unde & Pallas dicitur ei urbi nomen dedisse. m *Scil.* Phyllis.

Exitus

Exitus acta probat: careat successibus opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescunt æquora remo;
Jam mihi, jam dicar contulisse meis.
Sed neque consului, nec te mea regia tangit:
** Fessave a Bistoniâ membra lavabis aquâ.*
Illa meis oculis species abeuntis inhæret,
Cùm premeret portus classis ituva meos.
Ausus es amplecti: colloque infusus amantis
Oscula per longas jungere pressa moras:
Cumq; tuis lachrymis lachrymas confundere nostras;
Quòdque foret velis aura secunda, queri:
Et mihi discedens suprema dicere voce,
*Phylli, * fac expectes Demophoonta tuum,*
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto: videas modò furus amanti,
Ut tua sit soló tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forsitan, & nobis qui malè favit, amor.
Utque tibi excidimus, nullam puto, Phyllida nôsti,
Hei mihi, si, quæ sim Phyllis, & unde, rogas:
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto,
Threicios portus, hospitiumque dedi:
Cujus opes auxêre meæ: cui dives agenti
Munera multa dedi, multa daturus fui:
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi;
b Nomine fœmineo vix satis apta regi: (mum
Quâ patet umbrosum c Rhodophe glaciale ad c Æ-
*Et sacer * d admissas exigit Hebrus aquas.*
Cui mea virginitas avibus libata sinistris,
Castaque e fallaci f zona recincta manu.
Pronuba g Tisiphone thalamis ululavit in illis:
Et cecinit mœstum devia carmina h avis.

* Fessaque, a *i.* Threicia; Nam Bistonis Thraciæ stagnum est.

* Face.

b *i.* A fœmina. c Montes sunt Thraciæ. * Hæmus. * Emissas. d *i.* Celeres: quas nimirum Hebrus exigit.

e *i.* propellit in mare. e *i.* Fal fallacis. f Mos erat ut vir discingeret zonam mulieris sibi nubentis. g Una est ex furiis, dicta à τίσις ultio. & φόνος vel φόη, cades, aut mortis. Nam ei curæ fuit mortis ultio. h *i.* pubo. quem maxim: abominabantur in nuptiis.

Assit

Affuit i Alecto brevibus torquata colubris;
Suntque sepulchrali lumina mota face.
Mestaque tamen scopulis fruticosaque littora calco,
Quaque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
Sydera, prospicio quis mare ventus agat.
Et quæcunque procul venientia limina vidi,
Protinus illa meos augurer esse deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile quâ primas porrigit æquor aquas.
Quo minùs accedunt, minùs & minùs utilis astat
Linquor, & ancillis excipienda cado;
Est sinus adductos modicè falcatus in arcus;
ultima præruptâ cornua molle rigent:
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit, & quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent:
Occurramque oculis inhumulata tuis.
Duritiâ ferrum ut superes, adamantaque, teque:
Non tibi sic, dices Phylli, sequendus eram,
Sæpe venenorum fuit usus mihi: sæpe cruentâ
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque infidis quæ se nectenda lacertis
Præbuerant, laqueis implicuisse juvat.
Sint nece maturâ sceleris pensare pudorem:
In necis electu parva futura mora est.
Inscribêre meo causa invidiosa sepulchro:
Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:
Ille necis causam præbuit, ipsa manum.

i Quæ fuit alia ex Furiis, dicta quasi *irrequieta, & nunquam cessans*; ab a privativa particula, & λήγω *quiesco, cesso.* quòd nullum scelus inultum prætereat.

k *i.* circumdata, & quasi torque cincta.

In tertiam Epiſtolam

Argumentum.

Poſtquam Græci Phrygiam appulerant, urbes Trojæ finitimas, & præcipuè quæ Lesbo inſulæ erant oppoſitæ, hoſtili more cœperunt depopulari: inter quos Achilles, Pelei & Thetidis filius, utramq; Ciliciam & Thebanam atque Lyrneſiam, invaſit. Expugnato itaque Chryneſio oppido duas inſignes ſecum virgines abduxit; Aſtinomen Chryſæ ſacerdotis Sminthei Apollinis filiam, & Hippodamiam Briſæ natam, quæ deinde à paternis nominibus fuerunt cognominatæ. Chryſeida autem Agamemnoni Græcorum Principi conceſſit, & Briſeida ſibi reſervavit. Sed cum jam Deorum juſſu cogeretur Agamemnon Chryſeida patri reſtituere, Briſeida Achilli ſurripuit. Quamobrem indignatus Achilles, diu bello abſtinuit, nec ullius ſuaſione vel precibus ad arma adverſus Trojanos ſumenda animari potuit: nec poſtea Briſeida accipere curavit, quamvis Agamemnon maximis muneribus ultro miſiſſet. Quare Briſeis ad eum hanc epiſtolam mittit, in qua conqueritur de ejus nimiâ irâ, rogatque ut ſumat arma adverſus Trojanos, dummodo eam prius ab Agamemnone ultro oblatam recipiat.

Briſeis Achilli.

Quam legis, à rapta Briſeide a *littera venit,*
Vix bene b *barbaricâ Græca notata manu.*
Quaſcunque aſpicies, lachrymæ fecêre lituras.
Sed tamen hæ lachrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te dominoque viroque
Fas eſt, de domino pauca viroque queror.
Non ego poſcenti quod ſum cito tradita c *regi,*
Culpa tua eſt: quamvis hæc quoque culpa tua eſt.
Nam, ſimul Eurybates: me Talthibiuſque vocârunt,
Eurybati data ſum Talthibioque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultus,
Quærebant taciti, noſter ubi eſſet amor.
Differri potui: pœna mora grata fuiſſet.
Hei mihi! diſcedens oſcula nulla dedi.
At lachrymas ſine fine dedi, rupique capillos:
Infelix e *iterum ſum mihi viſa rapi.*

a *i.* Epiſtola, ita enim licet poetis uti numero ſingulari cum in oratione ſoluta, pro *Epiſtolæ* utamur tantum plurali numero.

b *i.* Mei Briſeidis barbaræ:

c *i.* Agamemnoni. d &c. *i.* præ ſtupore taciti, videbant amorem tuum erga me nullum eſſe. Nam ſi me verè amaſſes non tradidiſſes tam cito.

e &c. *i.* ita dolui diſcedens à te, ſicut cùm fui rapta à patria me

Sæpe

Sæpe ego decepto volui custode reverti :
Sed me, qui timidam prenderet, a *hostis erat.*
Si progressa forem, caperer ne * *nocte timebam,*
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
b *Sed data sum, quia danda fui* c *Tot noctibus ab-*
Nec repetor : cessas ; iraque lenta tua est. (*sum*
Ipse d *Menœtiades, tunc cum tradebar, in aurem,*
Quid fles ? hic parvo tempore, dixit, eris.
Non repetisse parum est : pugnas, nè reddar, Achille,
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te e *Telamone & Amyntore nati,*
(f *Ille gradu propior sanguinis, ille* g *comes*)
h *Laertéque satus : per quos comitata* i *redirem :*
Auxerunt * *blandâ grandia dona* * *prece.*
Viginti fulvos k *operoso ex ære* l *lebetas,*
Et m *tripodas septem* n *pondere & arte pares.*
Addita sunt illis auri bis quinque talenta :
Bis sex assueti vincere semper equi.
Quodque supervacuum est formâ præstante puellæ
Lesbides, eversâ corpora capta domo :
Cumque tot his (sed non opus est tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas ?
Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille ?
Quò levis à nobis tam citò fugit amor ?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget ?
Nec venit incœptis mollior aura meis ?
Diruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vidi :
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter generisque necisque,
Tres cecidisse : tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruentâ,
Pectora jactantem sanguinolenta virum.
Tot tamen amissis te compensavimus unum :
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.

a Pro *hostes, i.* Trojani.
* *forte*, quidam, *sorte.*
b Ἀποφορὰ sive *Objectio.*
c Responsio ad hanc objectionem d *i.* Patroclus. e&c. *i.* Ajax & Phœnix.
f *i.* Ajax, qui fuit Achillis patruelis. Nam Telamon pater Ajacis, frater fuit Pelei patris Achillis.
g *scil* Phænix, qui Achillis & comes & monitor fuit. h *i.* Ulysses, i. *scil.* ad te. ** blandas preces. *Al.* blandæ preces.
k *i.* magno opere & beneficio fabrefacto.
l Lebes est vas æneum interdum coquinarium: sed hoc in loco accipitur pro vase in quod aqua cadit dum manus abluuntur: in quo significatu accipitur etiam apud Homer. *Iliad.* 1.
m *i.* mensas, sic dictas à tribus pedibus quibus sustentabantur. a &c. *i.* ejusdem ponderis, & ejusdem artificii : *Vel*, quorum opus tantum valebat, quantum ipsa materia.

Tu

Tu mihi juratus per numina matris aquosæ,
Utile, dicebas ipse, fuisse capi.
Scilicet, ut, quamvis veniam dotata, repellar:
Et mecum fugias quæ tibi dantur opes.
Quinetiam fama est, cùm crastina fulserit a *Eos,*
Te dare nubiferis b *linea vela Notis.*
Quod scelus ut pavidas miseræ mihi contigit aures
Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & 6 miseram! cui me violente relinques?
Quis mihi desertæ mite levamen erit?
Devorer ante precor subito telluris hiatu!
Aut rutilo missi fulminis igne cremer!
Quàm sine me Phthiis canescant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditusque placent, patriique penates:
Non ego sum classi sarcina magna tuæ.
Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
Est mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achaiadas longè pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit, eatque tuos:
Digna nurus socero, Jovis Æginæque nepote,
Cuique senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles famulæque tuæ, data pensa trahemus,
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet nè me tantùm tua deprecer uxor,
Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo:
Neve meos coram scindi patiare capillos:
Et leviter dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Vel patiare licet, dum nè contempta relinquar:
Hic mihi (væ miseræ!) concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœniter ira
Et jacet ante tuos Græcia mæsta pedes.
Vince animos, iramque tuam, qui cætera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Æacide? sed me tamen ante recepta;
Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota est, propter me desinat ira;
Simque ego tristitiæ causa modusque tuæ;

a Hora.
b lintea plena.

Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
Conjugis Oenides versus in arma prece est.
Res audita mihi, nota est tibi: fratribus orba
Devovit nati spémque caputque parens.
Bello erat ille ferox: positis secessit ab armis:
Et patriæ rigidâ mente negavit opem.
Sola virum flexit conjux felicior illa:
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor, nec me pro conjuge gessi;
Sæpius in dominî serva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen ossa viri subito malè tecta sepulchro,
Semper judiciis ossa verenda meis:
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patriâ, cum patriaque, jacent:
Perq; tuum, nostrumque caput quod junximus unâ:
Perque tuos ensis, cognita tela mei:
Nulla Myceneum sociâsse cubilia mecum
Juro: fallentem deseruisse velis.
Si tibi nunc dicam fortissime, tu quoque jura;
Nulla tibi sine me gaudia facta neges.
At Danaî mœrere putant: tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat, quare pugnare recuses:
Pugna nocent; citharæ, noxque Venusque juvant.
Tutius est jacuisse toro, tenuisse puellam,
Threïciam digitis increpuisse lyram:
Quàm manibus clypeos, & acuta cuspidis hastam,
Et galeam pressâ sustinuisse comâ.
Sed tibi pro tuis insignia facta placebant:
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantùm, dum me caperes, fera bella probabas?
Cumque meâ patriâ laus tua victa jacet?
Dii melius: validoque precor vibrata lacerto
Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.
Mittite me, Danaî; dominum legata rogabo;
Missaque mandatis oscula multa feram.

Plus ego quam Phœnix, plus quam facundus Ulysses,
Plus ego, quam Teucri (creditе) frater, agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis,
Præsentesque oculos admonuisse sinu.
Sis licèt immitis, matrisque ferocior undis:
Ut taceam, lachrymis comminuêre meis.
Nunc quoque (sic omnes Peleus pater impleat annos
Sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseida, fortis Achille:
Nec miseram lentâ ferreus ure morâ.
At si versus amor tuus est in tædia nostri,
Quam sinere cogis vivere, coge mori.
Utque facis, coges: abiit corpusque colorque:
† Animi spes &c. *Sustinet hoc † animæ, spes tamen una tui.*
Quâ si destituar, repetam fratrésque, virúmque:
Nec tibi magnificum fœmina jussa mori.
Cur autem jubeas? stricto pete corpora ferro:
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
Et potius serves nostram, tua munera, vitam,
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia præbent
Pergama: materiam cædis ab hoste pete:
Me modo sive paras impellere remige classem,
Sive manes domini more venire jube.

In quartam Epistolam

Argumentum.

Theseus Ægei filius, interempto Minotauro, Ariadnen Minois & Pasiphaës filiam, quam, ob opem sibi præstitam, uxorem accepturum promiserat, simul cum Phædra ejus sorore navi imposita, secum abduxit. Verum Bacchi admonitione in Naxo, sive, ut alii volunt, in Chio insula, Ariadne relicta, Phædram duxit: quæ deinde, absente Theseo, in Hippolyti privigni, quem ex Hippolyte Amazone acceperat, amorem exarsit. Qui cum cœlibem ducens vitam, sese venando exerceret, nec posset uti illius colloquio, hac Epistolâ amorem suum indicavit. In qua illum callidis suasionibus ad sui amorem

rem flectere conatur. Et cum turpe sit, privignum à noverca de stupro interpellari, principium ex insinuatione sumpsit in hunc modum.

Phædra Hippolyto.

Quî, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcunque est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, esse potest.
His arcana notis terrâ pelagôque feruntur:
Inspicit accepias hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo destitit ore sonus.
Qua licet, & sequitur, pudor est miscendus amori:
Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.
Quicquid amor jussit, non est contemnere tutum:
*Regnat, & in * superes jus habet ille deos.*
Ille mihi primo dubitanti scribere dixit, *Dominos.
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adsit, & ut nostras avido fovet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitiâ socialia fœdera rumpam:
Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit amor gravius, quò serius: urimur intus:
Urimur: & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet, ut teneros lædunt juga prima juvencos,
Frænaque vix patitur de grege factus equus:
Sic malè, vixque subit primos rude pectus amores;
Sarcinaque hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris crimen condiscitur annis:
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova servatæ carpes libamina famæ,
Et pariter nostrûm fiet utrique nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam diligere ungue rosam.
* *Sed tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,* * Sic.
Candor ab insolita labe notandus erit.
At bene succesit digno quod adurimur igne:
Pejus adulterio turpis adulter obest.

Si mihi concedat Juno fratrémque virumque,
Hippolytum videor præpositura Jovi.
Jam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sævas impetus ire feras:
Jam mihi prima dea est, arcu præsignis adunco,
Delia: judicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet, pressisque in retia cervis,
Hortari celeres per juga summa canes:
Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto,
Aut in gramineo ponere corpus humo.
Sæpe juvat versare leves in pulvere currus,
Torquentem frænis ora fugacis equi.
*Nunc feror, ut Bacchi furiis * Eleleides actæ,*
Quaque sub Idæo tympana colle movent;
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuêre suo.
Námque mihi referunt, cùm se furor ille remisit,
Omnia: me tacitum conscius urit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Jupiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro,
Enixa est utero crimen onusque † suo.
Perfidus Ægides ducentia fila secutus,
Curva meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, nè fortè parum Minoia credar,
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus:
Me tua forma capit; capta parente soror.
Thesides Theseúsque duas rapuêre sorores:
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inita est Cerealis Elusis,
Gnossia me vellem dei inuisset humus.
Tunc mihi præcipuè, nec non tamen ante placebas;
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.

* Bacchæ sic dicuntur ab Eleleo, qui Bacchus est.

† Suum.

Quemqui

Quemq; vocant aliæ vultum rigidumq; truculmque;
Pro rigido, Phædra judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, compti:
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste rigor, positique sine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla regas habena,
Exiguo flexos miror in orbe pedes;
Seu lentum valido torques hastile lacerto,
Ora ferox in se versa lacertus habet:
Sive tenes lato venabula cornea ferro:
Denique nostra juvat lumina, quicquid agis.
Tu modò duritiem sylvis depone jugosis:
Non sum a materia digna perire tua. a Causa tuâ.
Quid juvat incinctæ studium exercere Dianæ,
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie durabile non est:
Hæc reparat vires, fessaque membra levat.
Arcus & arma tua tibi sunt imitanda Dianæ:
Si nunquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus sylvis, multæque per herbas
Conciderant illo percutiente feræ:
Nec tamen Auroræ male se præbebat amandum:
Ibat ad hunc sapiens à sene diva viro.
Sæpe sub ilicibus Venerem, b Cinyraque creatum, b i. *Adonim Cinyræ filium.*
Sustinuit positos quælibet herba duos.
Arsit & Oenides in Mænalia Atalanta:
Illa feræ spolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primum turba numeremur in ista:
Si Venerem tollas, rustica sylva tua est.
Ipsa comes veniam; nec me salebrosa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon:
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Trœzena colam, Pittheia regna:
Jam nunc & patria charior illa mea est.
Tempore abest, aberitque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora sui.

Præposuit Theseus (nisi nos manifesta negamus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoumque tibi.
Nec sola hæc ad nos injuria venit ab illo:
In magnis læsi rebus uterque sumus.
Ossa mei fratris clavâ perfracta trinodi
Sparsit humi; soror est præda relicta feris.
Prima fecunrigeras inter virtute puellas
Te peperit, natâ digna favore parens:
Si quæras, ubi sit? Theseus latus ense peregit:
Nec mater tanto pignore tanta fuit.
At nec nupta quidem, tædâque accepta jugali:
Cur, nisi ne caperet regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrime verum,
In medio † nixu viscera rupta forent!
I nunc, & meriti lectum reverere parentis:
Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec, quia privigno videar coitura noverca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, ævo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente, fuit.
Saturnus periit, perierunt & sua jura:
Sub Jove nunc mundus: jussa sequare Jovis.
Jupiter esse pium statuit, quodcunque juvaret:
Et fas omne facit a fratre marita soror:
Illa coit firma generis junctura catenâ,
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est celare: licet, pete munus ab illo.
Cygnato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo;
Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per teneras duri reserauda mariti
Janua, nec custos decipiendus erit:
Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit:
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa,
Tu licet in lecto conspiciare meo.

† Nisu.

a *i. Cum fratre nupta*; ut subauditur propositio. Vel *fratri* pro *fratre*, ut sit casus pro casu.

Tolle

Tolle moras tantùm, properataque fœdera junge:
Qui mihi nunc sævit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex humiliſque precari:
Heus! ubi nunc fastus altaque verba jacent?
Et, pugnare diu, nec me submittere culpæ
Certa fui, certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibûsque tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugúsque pudor sua signa reliquit:
Da veniam fassæ, duraque corda doma.
** Quid a mihi, quòd genitor, qui possidet æquora, Mi-*
Quòd veniunt proavi fulmina torta manu? (nos?
Quod sit avus radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas sub amore jacet: miserere priorum:
Et mihi si non vis parcere, parce meis:
Est mihi dotalis tellus Jovis insula Cretæ,
Serviat Hippolyto regia tota mea.
Flecte feros animos: potuit cor rumpere taurum
Mater: ferus tauro sævior ipse truci?
Per Venerem, parcas, oro, quæ plurima mecum est:
Sic, nunquam quæ te spernere possit, ames,
Sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
Sylvaque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanáque numina Panes:
**Sic cadat adversâ cuspide fossus aper.*
Sic tibi dent nymphæ quamvis odisse puellas
Diceris, arentem quæ levet unda sitim.
Addimus his precibus lacrymas quoque: verba pre-
Perlegis: & lachrymas finge videre meas. (cantis

* Qui mihi sit genitor, &c. a Scil. prodeſt?

* Et.

In quintam Epistolam

Argumentum.

Cum Hecuba Cissei filia, & Priami uxor, gravida esset, ardentem facem totam Trojam comburentem se parere somniavit. Territus itaque Priamus oraculum consuluit: à quo cum accepisset, oriturum filium, qui patriæ esset exitio, quamprimum partus ederetur, jussit interfici. Hecuba vero cum puerum, qui postea Paris

dictus est peperisset; maternâ pietate motâ, pastoribus regiis clam alendum mandavit. Is autem, cùm jam adolesceret, Oenonem nympham adamavit, atque, ut aliquibus placet, in uxorem duxit. Sed cum Juno, Pallas & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo scriptum erat, *Detur pulchriori*, à Jove ad Paridis arbitrium remissæ sunt. Cui cùm Juno regnum, Pallas sapientiam, Venus voluptatem & mulierum pulcherrimam promisisset, pro Venere sententiam tulit. Qui deinde à patre cognitus, & in gratiam susceptus, Spartam navigans, Helenam Menelai uxorem rapuit, eámque Trojam abduxit. Quod cùm Oenone resciviſſet, hac epistola de ejus perfidia conquerendo, Helenam Græcis reddi, & se recipi suader.

Oenone Paridi.

Nympha suo Paridi, quamvis suus esse recuset,
Mittit ab Idæis verba legenda jugis.
Perlegis? an conjux prohibet nova? perlege: non est
Ista Mycenæa littera scripta manu.
Pegasis Oenone Phrygiis celeberrima sylvis,
Læsa queror de te (si finis ipse) meo.
Quis deus opposuit nostris sua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.
Nondum tactus eras, cùm tè contenta marito
Edita de magno flumine magna fui.
Qui nunc Priamides (abſit reverentia vero)
Servus eras, servo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti;
Mixtaque cum foliis præbuit herba torum:
Sæpe super stramen, fœnoque jacentibus alto,
† *Depressa est humili cana pruina casa.*
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos quæ fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi;
Sæpe citos egi per juga summa canes.
Intisa servant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantùm mea nomina crescunt:
Crescite, & in titulos surgite ritè meos.

† Nescio cur hoc resciendum, & cur substituant alii ex vet. lib. *Defensa*, quod nusquam legi.

Po-

Populus eſt (memini) fluviali conſita ripa:
Eſt in qua noſtri littera ſcripta memor.
Populе vive, precor, quæ conſita margine ripæ,
Hoc in rugoſo cortice carmen habes.
Cùm Paris Oenone poterit ſpirare relictâ,
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe retro propera, verſæque recurrite lymphæ:
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatùm miſeræ mihi duxit, ab illa
Peſſima mutati cœpit amoris hyems;
Qua Venus & Juno, ſumptique decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere ſinus, gelidúſque cucurrit,
Ut mihi narraſti, dura per oſſa tremor.
Conſului (neque enim modicè terrebar) anuſque
Longævóſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæque trabes, & claſſe paratâ,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Fleſti diſcedens: hoc ſaltem parce negare:
Præterito magis eſt a iſte pudendus amor.
Et fleſti, & noſtros vidiſti flentis ocellos:
Miſcuimus lachrymas mœſtus uterque ſuas.
Non ſic appoſitis vincitur vitibus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cum tè vento quererere teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quam vix ſuſtinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis gelido pendentia lintea malo
Suſcitat, & remis eruta canit aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela,
Quà licet, & lachrymis humet arena meis.
Utque celer venias virides Nereidas oro,
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii redituræ rediſti:
Hei mihi! pro dira pellice blanda fui.
Aſpicit immenſum moles nativa profundum:
(Mons fuit:) æquoreis illa reſiſtit aquis.

a *iſto amor*, ſcilicet Helenæ, *eſt magis pudendus præterito*, ſ. turpior tibi quam amor mei.

Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in ſumma fulſit mihi purpura prorâ:
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terráſque citâ ratis attigit aurâ:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non ſatis id fuerat (Quid enim furioſa morabar?)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
* Tunc fievi. **Tunc vero rupique ſinus, & pectora planxi,*
Et ſecui madidas ungue rigente genas:
Implevique ſacram querulis ululatibus Idam:
Illuc has lacrymas in mea ſaxa tuli.
Sic Helene doleat, deſertaque conjuge ploret,
* Ipſa. *Quæque prior nobis intulit, * illa ferat.*
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta ſequuntur
Æquora legitimos deſtituuntque viros:
At cùm pauper eras, armentaque paſtor agebas,
Nulla, niſi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes: nec me tua regia tangit;
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ ſocer eſſe recuſet,
Aut Hecubæ fuerim diſſimulanda nurus.
Dignaque ſum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi quas poſſunt ſceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
Deſpice: purpureo ſum magis apta toro.
Denique tutus amor meus eſt, tibi nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infeſtis fugitiva repoſcitur armis:
Hæc venit in thalamos dote ſuperba tuos.
Quæ ſi ſit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga:
Quid gravis Antenor, Priamus quid ſuadeat ipſe,
Conſule: queis ætas longa magiſtra fuit.
Turpe rudimentum eſt, patriæ præponere raptam:
Cauſa petenda tua eſt: juſta vir arma movet.
†Sapias. *Nec tibi, ſi † cupias, fidam promitte Lacenam,*
Quæ ſit in amplexus tam citò verſa tuos.

Vi

Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læsus amore dolet.
Tu quoque clamabis: nullâ reparabilis arte
Læsa pudicitia est; deperit illa semel.
Ardet amore tui: sic & Menelaon amavit:
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito:
Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum sine pondere succi
Mobilibus ventis arida facta a cadunt. a Volant
Et minus est in te, quàm in summâ pondus aristâ,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hæc tua (nam recolo) quondam germana canebat:
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis, Oenone? quid avenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graia juvenca venit, quæ te, patriamque, domumq;
Perdet: iô prohibe, Graia juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto b demergite puppim: b Dimergite
Heu! quantum Phrygii sanguinis illa vehi?
Dixerat: c in cursu famulæ rapuere furentem: c Incursu.
At mihi flaventes diriguêre comæ.
Ah! nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet (en!) saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est:
Deseruit patrios hospita capta Deos:
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus, abstulit arte suâ.
A juvene, & cupido credatur reddita virgo?
Unde hæc compererim tam bene, quæris? Amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles:
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (sylvis ego tecta latebam)
Quæsierant rapido turba proterva pede:
Cornigerúmque caput pinu præcinctus acutâ
Faunus in immensis, qua tumet Ida, jugis.

Me

Me fide conſpicuus Trojæ munitor amavit:
Ille meæ ſpolium virginitatis habet;
Id quoque luctando: rupi tamen a *ungue capillos,*
Oraque ſunt digitis aſpera facta meis.
Nec precium ſtupri gemmas aurumque popoſci:
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipſe ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
Admiſitque meas ad ſua dona manus.
Quæcunque herbæ potens ad opem, radixque medens
Utilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miſeram, quod amor non eſt medicabilis herbis!
Deſtituor prudens artis ab arte mea.
Ipſe reperior opis vaccas paviſſe Phereas
Feriur, b *& à noſtro ſanciusigne fuit.*
Quod neque graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui: dignæ miſerere puellæ:
Non ego cum Danais arma cruenta fero:
Sed tua ſum, tecumque fui puerilibus annis:
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

a Ante:

b Dicitur, & noſtro,

In ſextam Epiſtolam

Argumentum.

Monitus erat oraculo Pelias Neptuni filius, Tunc il propinquam fore mortem, cum patri ſacrificanti aliqu pedelnudo ſibi ſuperveniret. Itaq; cum annua ſacra pe agenti, Jaſon Æſonis filius, ejuſq; nepos, dimiſſo in lin Anauri fluvii calceamento, ad ſacra properans, altero pe de exuto occurriſſet; Pelias oraculi memor Jaſoni ſuaſit ut Colchos iret, aureum vellus queſiturus; ſperans illi eum periturum, quod audiſſet opus eſſe humanis viribu inſuperabile Jaſon autem, veluti magnanimus expedit onem libenter aſſumens, ac multis Græciæ nobilibu convocatis, Argo navem ex Pegaſo Theſſaliæ ſinu ſo vens, in Lemnon inſulam delatus eſt: ubi cum mulier viros omnes communi conſilio una nocte interemiſſen Hypſipyle Thoantis filia, quem ſub falſa mortis ſimulatio ne ſalvaverat, tunc imperium occupabat: quæ Jaſonem & hoſpitio & lecto liberaliſſimè excepit. Verum jam duobus annis peractis, orantibus ſociis, & exigente tempore, ut prædictam expeditionem perficeret, Hypſi pylen prægnantem relinquens, Cholchos navigavit. Ub ate Medeæ dracone ſopito, tantiſque ſuperatis, aureum illud

illud vellus adeptus, ipsam secum abduxit. Quare Hypsipyle Medeam sibi prælatam dolens hac epistola primum Jasoni de prospero rediru gratulatur, deinde, Medeæ crudelitatem atque incantationes execrans, eam in contemptum adducere nititur: postremo, in Jasonem & Medeam imprecatur.

Hypsipyle Jasoni.

Littora Thessaliæ reduci tetegisse carinâ
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum finis: a hoc tamen ipso a *i. De hoc ipso.*
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, nè pacta tibi b præter mea regna redires, b *juxta.*
Cùm cuperes; ventos non habuisse potes.
** Quamlibet adverso signetur epistola venio:* * Quolibet.
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quam nuncia litera, venit,
Isse sacros Martis sub juga panda boves?
Seminibus jactis segetes adolêsse virorum;
Inque necem dextrà non eguisse tuâ?
Pervigilem spolium pecudis servâsse draconem:
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
Hæc ego si possem, timide credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere; quanta forem!
Quid queror officium lenti cessasse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte futura tori.
Credula res amor est: utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulâsse virum.
Nuper ab Hæmoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat, & tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agat meus? ille pudore
Hæsit in oppositi lumina fixus humo.
Protinus exilui: tunicisque à pectore ruptis,
Vivit, an exclamo c me quoque fata trahunt? c scil. *si ipsa mortuus esset.*
Vivit, ait: timidúmque mihi jurare coegi:
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Atque animus rediit, tua facta requirere cœpi;
** Rettuli, & tripedes Martis arasse boves:* * Narrat & *Vipereos* tripedes.

Vipereos dentes in humum pro semine jactos,
Et subito natos arma tulisse viros:
Terrigenas populos civili Marte peremptos,
Implesse ætatis fata diurna suæ:
a *Devictum serpentem. Iterum, si vivat Jason,*
Quærimus: alternant spesque timorque fidem.
Singula dum narrat: cursu studioque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta b tuo.
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Fáxque sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum fur' in tibi cognita: pronuba Juno
Adfuit, & sertis tempora vincta Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria, navita Typhi, mea?
Non erat hic aries villo spectabilis aureo:
Non Semis Æiæ regia Lemnos erat.
Certa fui primò (sed me mea fata trahebant)
Hospita fœminea pellere castra manu.
Lemniadesque viros nimium quoq; vincere nôrunt:
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectoque animoque recepi:
Hic tibi bisque æstas, bisque cucurrit hyems.
Tertia messis erat, cum tu dare vela coactus,
Implesti lacrymis talia verba tuis:
Abstrahor Hypsipyle: si dent modò fata recursum;
Vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis gravidâ celatur in alvo,
Vivat & ejusdem simus uterque parens.
Hactenus: & lacrymis in c falsa candentibus ora,
Cætera te memini non potuisse loqui.
Ultimus è sociis sacram conscendit in d Argo:
Illa volat, ventis concava vela tenet.
Cærula propulsæ subducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis aspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumspicit undas:
Huc fero, & lacrymis ora sinúsque madent.

b Suo.

a Devicta serpente.

c falsa.

d Argos.

Per

Per lachrymas ſpecto: cupidæque faventia menti
Longius aſſueto lumina noſtra vident.
Adde preces caſtas, immixtaque vota timori,
Nunc quoque te ſalvo perſolienda mihi.
Vota ego perſolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet, atque * irâ mixtus abundat amor. * Ira.
Dona feram templis? vivum quod Jaſona perdam,
Hoſtia pro damnis concidet icta meis?
Non equidem ſecura fui: ſemperque verebar,
Ne pater Argolica ſumeret urbe nurum.
Argolicas timui, nocuit mihi barbara pellex:
Non expectato vulnus ab hoſte tuli.
Nec facie meritiſque placet, ſed carmine movit:
Duraque tam tutâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curſu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos:
Illa refrænat aquas, obliquáque flumina ſiſtit:
Illa loco ſylvas, vivaque ſaxa movet:
Per tumulos errat ſparſis diſcincta capillis
Certaque de tepidis colligit oſſa rogis:
Devovet abſentes, ſimulachraque cerea fingit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus:
Etquæ neſcierim melius. Malè quæritur herbis;
Moribus & forma conciliandus amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno,
Impavidus ſomno nocte ſilente frui?
Scilicet ut tauros, ita te jŭga ferre coegit:
Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod aſcribi factis procerumque tuisque
Se facit, & titulo conjugis uxor obeſt.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, & populum, qui ſibi credat, habet.
Non hæc Æſonides ſed filia † Phaſias Æetæ
Aurea Phryxeæ terga refulſit avis. † Phaſis.
Non probat Aleimide mater tua: conſule matrem:
Non pater; à gelido cui venit axe nurus.
Illa ſibi à Tanais, Scythicæque paludibus undæ
Quæruit, & à patria Phaſidis uſque virum.

Mobilis

Mobilis Æsonide, vernâque incertior aurâ,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ierat, cur non meus inde redîsti?
Sim reducis conjux, sicut euntis eram.
Si te nobilitas generosaque numina tangunt,
En ego Minoa nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi conjux redimita coronâ,
Præradiat stellis signa minora suis.
* Tibi. *Dos * mihi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti:*
* Res. *Me quoque * jam talem inter habere potes.*
Nunc etiam peperi: gratare ambobus, Jason:
Dulce mihi gravidæ feceris auctor onus.
Felix in numero quoque sum, prolémque gemellam,
Pignora Lucinâ bina favente dedi.
Si queras cui sint similes, cognoscere's illis:
Fallere non norunt; cætera patris habent.
Legatos quos pene dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit captas sæva noverca manus.
Medeam timui: plus est Medea novercâ:
Medeæ facium ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit laserata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchisque ablata venenis,
Dicerís Hypsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, téque mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem, rapui de cæde Thoantem:
Deseruit Colchos: me mea Lemnos habet.
* Referam. *Quid * referam, scelerata piam se vincit, & ipso*
Crimine dotata est, emeruitque virum.
Lemniadum furimus culpo, non miror, Jason:
Quælibet iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si venis, ut oportuit, actus iniquis
Intrâsset portus tuque comésque meos,
Obviaque exissem fœtu comitata gemello;
* Nempe. *(Hiscere * nonne tibi terra roganda foret?)*
* Perfidiæ pretio quâ nece dignus eras? *Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?*
Perfide, quo precio, quâ nece dignus eras?

Ipse

Ipse quidem per me tutus sospésque fuisses;
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implêssem sanguine vultus;
Quosque veneficiis abstulit illa suis.
Medeæ Medea forem. Quòd si quis ab alto
Justus adest precibus Juppiter ipse meis;
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque succuba nostri
Mæreat, & leges sentiat ipsa suas:
Utque ego destituor conjux, materque duorum,
A totidem natis orba sit, atque viro:
Nec malè parta diu teneat; pejusque relinquat;
Exulet, & toto quærat in orbe fugam:
Quàm fratri germana fuit, miseróque parenti
Filia; tam natis, tam sit acerba viro:
Cùm mare, cùm terras consumpserit, aera tentet;
Erret inops, expers, cæde cruenta sua.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro:
Vivite devoto nuptaque virque toro.

In septimam Epistolam

Argumentum.

Troià à Græcis eversa, Æneas Anchisæ & Veneris filius, raptis ex incendio secum penatibus, viginti navibus mare conscendit. Qui tempestate vexatus, magna parte maris pererrata, in Lybiam, quidem delatus est: ubi tunc Dido, ut Virgilius finxit, Beli filia, & Sychæi Herculis sacerdotis uxor, Tyro urbe profecta, fratris Pigmalionis (qui incautum maritum ob ejus divitias interemerat) & sævitiam, & avaritiam fugiens, urbem novam Carthaginem condebat: à qua Æneas cum sociis liberalissimè susceptus & amatus, cum ea concubuit. Verùm, cum Mercurii monitu in Italiam sibi ab oraculo Promissam navigare cogeretur, Dido præsentiens (veluti quæ ardentissimo amoris flagrabat incendio) illum à navigandi proposito revocare, aut saltem differre abitum persuadere tentans, post multas tandem frustrà effusas preces ad eum moribunda scripsit quem noverat mortis causam præbuisse.

Dido Æneæ.

* *Accipe, Dardanide, moritura carmen Elisæ:*
Quæ legis à nobis ultima verba legis.

* Hi duo versus nothi habentur.

Sicubi fata vocant, udis abjectus in herbis
Ad vada Meandri concinit albus olor:

Nec, quia te nostra sperem prece posse moveri,
Alloquor: adverso movimus ista Deo.
Sed meriti famam, corpusque animumque pudicum
Cùm malè perdiderim, perdere verba leve est.
Certus es ire tamen: miseramque relinquere Didô:
Atque iidem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere solvere naves:
Quæque ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
Mœnia: nec sceptro tradita summa tuo.
† Fugienda. Facta fugis, † facienda petis: querendo per orbem
Altera, quæsita est altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido:
Quámque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem?
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia si veniant, nec te tua vota morentur:
Unde tibi, quæ te sic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ sulphure tedæ;
Ut pia fumosis addita thura † rogis.
† Focis. † Æneásque. † Æneas oculis semper vigilantibus hæret;
† Æneam animo noxque diesque refert.
† Æneamque. Ille quidem malè gratus, & ad mea munera surdus,
Et quo, si non sim stulta, carere velim.
Non tamen Æneam, quamvis malè cogitet, odi:
Sed queror infidum; questaque, pejus amo.
Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem
Frater amor, castris militat ille tuis.
† Aut ego quem cœpi (neque enim dedignor) amare, Materiam, &c. † Aut ego, (quæ Cœpi neque enim dedignor) amare,
Materiam curæ præbuit ille meæ.
Fallor, & ipsa mihi falso jactatur imago:
Matris ab ingenio dissidet ille suæ.
Te lapis, & montes innataque rupibus altis
Robora te sævæ progenuere feræ.
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis;
Quò tamen adversis fluctibus ire paras.

Quò

Quò fugis? obstat hyems: hyemis mihi gratia prosit:
Aspicè ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, sine me debere procellis:
Justior est animo ventus & unda tuo.
Non ego sum tanti (quod non meditaris inique)* *Quamvis merearis inique.
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia, & constantia magno,
Si dum me fugias, est tibi vile mori.
Jam venti ponent stratâque æqualiter undâ,
† Ceruleis Triton per mare curret equis;
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses: † Cæruleus.
Et, nisi duritiâ robore vincis, eris.
a *Quid, si nescires insana quid æquora possent?*
Expertæ toties, c *jam male credis aquæ?* a scil. *facores,*
Ut pelago suadente etiam retinacula solvas, c Tam.
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violâsse fidem tentantibus æquora prodest:
Perfidiæ penas exigit ille locus:
Precipuè cùm læsus amor: quia mater amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita nè peream timeo, d *noceámve nocenti:*
Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas. d Noceámque.
Vive, precor: sic te melius quàm funere perdam:
Tu potiùs leti causa ferêre mei.
Finge (age) te rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ perjuria linguæ,
Et Phrygiâ Dido fraude coacta mori:
Conjugis ante oculos deceptæ stabit Imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite, dices,
Quæque cadunt, in te fulmina missa b *putes.* b Pro Putabis.
Da breve sævitiæ spacium pelagique, tuæque:
Grande moræ pretium, tuta futura via est.
Nec mihi tu parcas, puero parcatur Iulo:
Te satis est titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid dii meruêre penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.

Sed neque fers tecum: nec, quæ mihi perfide jactas
Presserunt humeros sacra, paterque tuos;
Omnia mentiris; neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis, primaque plector ego.
Si quæras ubi sit formosi mater Iuli:
Occidit, à duro sola relicta viro.
*Hæc mihi narrabas: at me * movêre merentem:*
Illa minor culpa pœna futura mea est. (mnent.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina da-
Per mare, per terras septima jactat hyems.
Fluctibus ejectum tuta statione recepi;
Vixque bene audito nomine regna dedi:
His tamen officiis utinam contenta fuissem!
Et mihi concubitus fama sepulta foret!
Illa dies nocuit, quæ nos declive sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram voces: Nymphas ululasse putavi:
Eumenides fatis signa dedêre meis.
*Exige læse pudor, pœnas violate * Sichæi,*
Ad quem (me miseram!) plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde b Sychæus;
† Oppositæ frondes velleraque alba tegunt:
Hinc ego me sensi nomine quater ore citari,
Ipse sono tenui dixit, Elisa, veni.
Nulla mora est, venio quondam tibi debita conjux:
Sum tamen admissi tarda pudore mei.
c Da veniam culpæ, decepit idoneus auctor;
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, seniorque pater, pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri ritè dedêre viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
Adde fidem: nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque novissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit antè, tenor.
Occidit † internas conjux mactatus ad aras,
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor, cineréque viri, patriamque relinquo:
Et fero in duras hoste sequente vias.

*Novere.

a *Exige pœnas Sichæi, i.* Sume de me pœnas, quas Sichæus deberet exigere.
† Sichæo.
b *i.* Sichæi statua
* Appositæ.

c *Sichæum* alloquitur.

†In tenias.

Applicor ignotis : fratrique elapsa, fretoque,
Quod tibi donavi, perfide, littus emo.
Urbem constitui, latéque petentia fixi
Mænia, finitimis invidiosa locis
Bella tument: bellis peregrina & fœmina tentor:
Vixque rudes portas urbis, & arma paro
*Mille procis placui, * quæ in me coiere querentes*
Nescio quem thalamis præposuisse suis
Quid dubitas vinctam Getulo tradere Hiarbæ?
Præbuerim sceleri brachia nostra tuo
Est etiam frater, cujus manus impia poscit
Respergi nostro, sparsa cruore viri.
a *Pone Deos, & quæ tangendo sacra profanas:*
Non bene cœlestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus,
Pœnitet elapsos ignibus esse Deos.
*Forsitan & gravidam Dido, scelerate, * relinquis;*
*Parsque tui * latitat corpore clausa meo.*
Accedet fatis matris miserabilis infans;
Et nondum nati funeris autor eris.
Cumque parente sua frater morietur Iuli:
b *Pœnaque connexos auferet una duos.*
Sed jubet ire Deus: vellem vetuisset adire;
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce nempe c *deo, ventis agitaris iniquis*
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo quanta fuere forent.
Non patriam Simoenta petis, sed Tybridis undas:
Nempe ut pervenias quò cupis, hospes eris.
* *Utque latet, refugitque tuas abstrusa carinas,*
Vix tibi continget terra petita seni.
*Hos populos potius in dotem ambage * remotâ,*
Accipe, & advectas Pigmalioni opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem.
*Inque loco regis, * sceptra sacrata tene.*
Si tibi mens avida est belli, si quærit Iuli
Unde suo partus Marte triumphus eat:

* Qui me coiere querentes.
a Apostrophe ad Æneam.
* Relinquas.
* Lateat.
b *Pœna una.*
i Mors, una.
c scil. *Apolline.*
* Usque.
* Remissa.
* Sceptraque sacra.

Quem superet, ne quid desit, prabebimus hostem:
Hic pacis sedes, hic locus arma capit.
Tu modo per patrem, fraternaque tela sagittas,
Perque fuga comites, Dardana sacra, Deos.
(*Sic a superent quoscunque tua de gente reportas,*
Mars ferus, & damni sit b modus c ille tui:
Ascaniusque suos feliciter impleat annos:
Et senis Anchisa molliter ossa cubent:)
Parce, precor, domui, qua se tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis prater † amasse meum?
Non ego sum Pithia, magnisque oriunda Mycenis:
Nec fuerant d in te virque paterque meus.
Si pu det uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt, Afrum † tangentia littus:
Temporibus certis dantque negantque viam.
Cum dabit aura viam, prabebis carbasa ventis:
Nunc levis e ejectam continet f alga ratem.
Tempus ut observem, manda mihi: † certius ibis:
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt: laniataque classis
Postulat exiguas semireseeta moras.
Pro meritis & si qua tibi debebimus ultra:
Pro spe conjugii tempora parva peto.
Dum freta mitescunt, & g amor dum temperat usum,
Fortiter ediscam tristia posse pati.
Sin minus, est animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes esse diu.
Aspicias utinam, qua sit scribentis imago:
Scribimus, & gremio Troicus ensis adest.
Perque genas lachryma strictum labuntur in ensem
Qui jam pro lachrymis sanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera nostro!
Instruis impensa nostra sepulchra brevi.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora tela:
h *Ille locus sævi vulnus amoris habet.*
Anna soror, soror Anna, mea male conscia culpa,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.

a *i.* Vincant.
b *i.* Finis.
c *Ille Mars,* *i.* Illud bellum, *scil.* Trojanum.
† Amare.
d *i.* Contra te.
† Frangentia.
e *i.* Ad littus subductam.
f herba maris, quæ in tempestate tollitur super undas, & subter naves.
† Serius.
g Hypallage *dum usus temperat amorem.*
h *i.* Pectus meum.

Nec

Nec consumpta rogis inscribar Elisa a Sichæi
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Prabuit Æneas & causam mortis, et ensem:
Ipsa suâ Dido concidit usa manu.

a scil. uxor.

In octavam Epistolam

Argumentum.

Hermione Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro avo materno cui domum commendarat, Menelaus, dum iret ad Trojam, Oresti, Agamemnonis & Clytemnestræ filio, desponsata est. Quam eandem Menelaus hujusce rei inscius, Pyrrho Achillis filio promisit: qui tandem à bello Trojano reversus, Hermionem rapuit. Sed cùm Pyrrhi connubium maximo odio haberet, & Orestem adamaret, clàm per nuncium monuit, facile se posse à Pyrrhi vinculis liberari. Quod quidè est assecuta. Nam Orestes post Ægysthi marrisque cædem furore purgatus, Pyrrho in templo Apollinis interfecto, eam recipit.

Hermione Oresti.

Alloquar Hermione nuper a fratremque virumque,
Nunc fratrem: nomen conjugis alter habet.
*Pyrrhus * Achilleides, animosus b imagine patris,*
Inclusam contrà jusque piumque tenet.
Quod potui rerum, ne non invita tenerer:
Cætera fœmineæ non valuêre moras.
Quid facis, Æacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino est, Pyrrhe, puella suo.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis
Traxit in ornatis in sua tecta comis.
Quid gravius cunctæ Lacedæmone serva tulissem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaia victrix,
Cum Danaûm Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Injice non timidas in tua jura manus.
An, siquis rapiat stabulis armenta recusis,
Arma ferus? rapiâ conjuge, lentus eris?
Sit c socer exemplo nuptæ repetitor ademptæ:
Cui pia militiæ causa puella fuit.
Si socer ignavus vacuâ sterniſſet in aulâ,
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit,

a i. patruelem.

* Achillides.

b Ad exemplum patris.

c Menelaus, socer tuus.

Non tu mille rates, sinuosaque vela parabis,
Nec numerum Danai militis ipse veni.
Sic quoque eram repetendus tamen: nec turpe maritos
a i. Conjuge. Asperum pro caro bella cruisse toro.
Quid, quod avus nobis idem Pelopeius Atreus?
b i. Patruelis. Et si eram esses vir mihi, b frater eras.
Vir, precor, uxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis auctor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
c i. Pyrrho. At pater c Æacidæ promiserat, insciis aliis
* posset. Plus quoque qui prior est ordine, * posse avus.
Cum tibi nubebam, nulli mea tæda nocebat.
Si jungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
d i. Cupidinis alati. Succubuit telis d præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero concedat amatem:
e Scilicet Mea, i. Helena. Proderit exemplo e mater amata suo.
Tu mihi quod matri pater es: quas gesserat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis fine sine superbiat actis:
Et tu, quæ referas, facta parentis habes.
f i. Agamemnon. f Tantalides omnes, ipsumque regentem Achillem,
Hic pars Militiæ; dux erat ille ducum.
Tu quoque habes præavum Pelopem, Pelopisq; parentem:
Si melius numeres, à Jove quintus eris.
Nec virtute cares: armis invidiosa fuisti:
* Patrem. Sed tu quid faceres? induit * illa pater.
Materiâ vellem fortis meliora fuisses:
Non lecta est operi, sed data causa, tuo.
Hanc tamen implesti: jugulòque Ægisthus aperto
Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimine vertit:
Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Rumpor & ora mihi pariter cum mente tumescunt,
Pectoraque in lusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquamne objecit Oresti?
Nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest.

Flere

Flere licet? fecundo certe diffundimus iras,
Perque fimus lachryma fluminis instar eunt.
Has semper fletus habeo semperque profundo:
Humem inculto fonte perenne gena.
Hoc generis fatum quod nostros erat in annos?
Tantalides matres usque rapina sumus.
Non ego finxi vel saeva novercia tigni:
Nec queror in pluvio delituisse Jove.
Quòd duo portentum longè fera dividat Isthmos, a *i.* Separat.
Vecta peregrinis Hippodamia rotis
Castori b *Amyclaeo & Amyclaeo Polluci*
Reddita: & epsopiâ Tyndaris urbe furor.
Tyndaris Ideo tranat aequora ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen omnia luctûs,
Omnia fallacis plena timoris erant.
Flebat avus, flebatque soror, frater sque gemelli:
Orabat superos Leda, suumque Jovem:
Ipsa ego non longe etiam nunc fessa capillos,
Clamabam, sine me, me sine, mater, abi.
Nam c *conjux aberat. Nè non Pelopeia credar,*
Ecce d *Neoptolemo praeda parata fui.*
Felides utinam vita fuisset Apollinis arce u:
Damnaret nati facta proterva parens.
Nec e *quondam placuit, nec non placuisset Achilli,*
Abductâ viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cælestes in uria fecit iniquus?
Quòdve mihi miseræ sydus obesse queror?
Parva meâ fuimus matre fui: pater arma gerebat:
Et, duo cum vivant, orba duobus eram.
Non mea blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli:
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis;
Non sedi gremio sarcina grata tuo:
Non cultâ tibi cura mei: nec picta marito
Intravi thalamos matre parante novos.
Obvia prodieram reduci tibi: (vera fatebor)
Et facies nobis non parentis erat.

b *i.* Qui est ex Amyclis, Peloponensi civitate. In hoc versu repetitur ipondeus in quinto loco: & in prima syllaba tertii pedis vocalis nec eliditur nec corripitur sequente vocali.

c *Scil.* Matris meæ. *i.* Menelaus ds. Pyrrho, qui ad bellum dudum est adolescentulus.

e Cùm abductâ Briseide ipse flevit.

Te tamen esse Helenam, quod eras pulcherrima, sensi:
Ipsa requirebas quæ tua nata foret.
Pars hæc a una mihi conjux bene cessit Oreste:
a i. Sola. *Hic quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.*
Pyrrhus habet captam, reduce & victore parente:
* Et minus à nobis diruta Troja fuit. * *Munus & hoc nobis diruta Troja dedit.*
b i. Mitiore, & me minus urgente. *Cùm tamen altus equis Titan radiantibus instat,*
Perfruor infelix b libitiore malo:
Nox ubi me thalamis ululantem, & acerba gerentem
Condidit in mœsto procubuique toro;
Pro somno lachrymis oculi funguntur obortis.
Quaque licet fugio, sicut ab hoste, viro.
Sæpe malis stupeo, rerúmque oblitus, torique,
Ignarâ tetigi c Scyria membra manu.
c i. Membra Pyrrhi, qui natus est in Scyro insula. *Utque nefas sensi, malè corpora tacta relinquo:*
Et mihi pollutas credar habere manu.
Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Oresti
Exit, & erroremvocis, ut omen, amo.
* Oro, di. Jovem, patrem Tantali: *Per genus infelix * juro, & generisque parentem,*
Qui freta, qui terras, & sua regna quatit;
Per patris ossa tui, patrui mihi quæ tibi debent,
Quod se sub tumulo fortiter ulta jacent:
e i. Moriar ante cmpus. *Aut ego e præmoriar, primoque extinguar in ævo;*
Aut ego Tantalidæ Tantalus uxor ero.

In nonam Epistolam

Argumentum.

Hercules Jupiter ex Alcmenâ sub forma Amphitryonis mariti oppressa, tribus noctibus in unam junctis, genuit: quem Euristhens rex Mycenarum Junonis astutia, ut sic ille periret, ad arduos labores incitavit. Sed cum robore corporeo atque ingenio valeret, semper victor evasit. Inter quos Acheloium Etoliæ fluvium, in varias se vertentem figuras ob Deianiræ conjugium, in taurum tandem conversum debellavit. Et profecto, quamvis reliqua monstra viriliter superaverit, amori muliebri succubuit. Nam cum Eurytus rex Oechaliæ Iolen filiam illi promissam denegasset, urbe capta, & Eurytho occiso Iolen obtinuit: cujus amore ita cæcatus est, ut ea jubente, leonis spolium & clavam deposuerit; & quod turpius est, inter Joles pedissequas cultu fœmineo

fœmineo indutus, nere non erubuerit. Et denique quicquid prius sub Omphale Lydiæ regina, ex qua genuerat Lamum, toleraverat, ea sub Jole perpessus est. Cum igitur Deianira, Oenei regis Calydoniæ filia, ejus uxor, illum tam illecebri amore captum resciviſſet, ex voluntate adversarium factum vituperans, ad eum scripsit. Ponit autem ille ante oculos egregia illa ipsius priora facinora; ut comparatione infamiam apertiorem faciat. Sed cum inter scribendum accepisset nuntium de Herculis calamitate, ob vestem Nessi Centauri sanguine intoxicatam a se missam, in qua vim revocandi ab alienis amoribus inesse credebat (id enim Nessus illi in trajecta Eveni fluvii suaserat, cum ab Hercule sagitta Lyrnæo veneno infecta confossus esset) gravissimo dolore compressa, facinus suum purgando, ut non ultro sed ut illum in sui amore retineret, feciſſe videatur, de suspendio deliberat.

Deianira Herculi.

* *Mittor ad Alciden à conjuge, conscia mentis*
Littera, si conjux Deianira tua est.

Gratulor Oechaliam a titulis accedere nostris:
Victorem victæ succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes
Decolor, & factis inficianda tuis.
Quem nunquam Juno, serieſque immensa laborum
Fregerit, huic Iolen imposuisse jugum.
Hoc velit Eurisheus: velit hoc germana Tonantis:
Lætaque sit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille venis, cui nox (si creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperêre, fuit.
Plus tibi, quàm Junonocuit Venus: illa premendo
b *Sustulit, hæc humili sub pede colla tenet.*
Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam c *Nereus cæruleus ambit humum.*
Si tibi pax terræ, tibi si tot æquora debent:
Impleſti meritis Solis d *utramque domum.*
Quod te laturum est, cœlum prius ipse tuliſti:
Hercule suppoſito sydera e *fulsit Atlas.*
Quid niſi notitia est misero quæsita pudori,
Si cumulas stupri facta f *priora novâ?*

* Hi duo versus nothi habentur.

a *i.* victoriis, & laudibus: *noſtris* autem dixit, quia laudes meriti eriam suas existimat.

b *i.* Exaltavit.

c Oceanus posuit enim deum pro mari.

d *i.* Orientem & occidentem.

e *i.* Sustentavit.

f *i.* Macula,

Tene

Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
Cum tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpisti meliùs, quam desinis ultima primis
Cedunt; dissimiles hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ; quem non a Stheneleius hostis
Non potuit Juno vincere, vicit amor.
At bene nupta feror, quia nominor Herculis uxor:
Sitque socer, b rapidis qui tenat altus equis
Quàm mali inæquales veniunt ad aratra juvenci.
Tam premitur magno conjuge c nupta d minor.
Non honor est, sed onus, e species læsura furentis:
Sique voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest, & conjuge notior hospes:
Monstraque terribiles persequiturque feras.
Ipsa domo viduâ, voti operata pudicis
Torqueor infe[illegible] vir ab [illegible]oste cadat.
Inter serpentes, aprosque avidosque leones
Jactor: & hæsuros cerno per ossa canes.
Me pecudum fibræ, simulachraque inania somni,
Omnia quæ arcanâ nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Spequ timor dubia, spesque timore cadit.
Mater abest: queriturque deo placuisse potenti:
Nec pater Amphitryon nec puer Hyllus adest:
Arbiter Euristheus iræ Junonis iniquæ
Sentitur nobis: iraque longa Deæ est:
*Hæc * mihi ferre parum est: peregrinos addis amores:*
Et mater de te quælibet esse potest.
Non eco Parthenijs temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus, Ormeni nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt g Teuthrantia turba sorores,
Quarum de populo nulla relicta tibi est.
Una recens crimen defertur h adultera nobis,
Unde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Mæander, toties qui terris errat in iisdem,
Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo:
Illo, cui cœlum sarcina parva fuit.

a i. Euristheus Stheneli filius.
b Periphrasis Jovis, cui fulgura assignantur.
c i. Uxor.
d i. Inferior conditione generis & fortunæ.
e i. Dignitas.
f i. Sacrificans: nam Operari est cum summa veneratione sacrificiis litare.
* Ominaque.
* Me.
g i. Quinquaginta filiæ Thespii, Teuthrantis filii ab Hercule compressæ.
h i. Omphale.

Non

Non puduit fortes auro cohibere lacertos:
Et a solidis gemmas apposuisse * *toris*
Nempe sub his animam c pestis Nemeæa lacertis
Edidit: unde humerus tegmina lævus habet.
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos:
Aptior Herculeæ d populus alba comæ.
Nec te e Mæonia lasciva more puellæ,
Incingi zona dedecuisse pudet.
Non tibi succurrit f crudi Diomedis imago,
Efferus humana qui dapes pavit equos.
Si te vidisset cultu Busiris in isto,
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo:
Nè pigeat molli succubuisse viro.
Inte Ioniacas calathum tenuisse puellas
Diceris, & dominæ pertimuisse minas.
*Non * pudet Alcide victricem mille laborum,*
Rastilibus calathis imposuisse manum.
Crassaque robusto deducis pollice fila:
Æquaque formosæ pensa rependis heræ.
Ab quoties, digitis dum torques stamina duris
Prævalidæ fusos g comminuere manus;
Diceris infelix scuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximiis pompis præconia summa triumphi,
Factaque narrabas dissimulanda tibi!
Scilicet immanes elisos faucibus hydros
† Infantem & nuda dilacerasse manu:
Ut Tygeæus aper cupressifero Erymantho
Incubat, & vasto pondere lædit humum:
Non tibi h Threiceis affixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ:
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi
Geriones, quamvis in tribus unus erat:
Inque canes totidem trunco digestus ab uno,
Cerberus implicitis angue minante comis:
Quæque i redundabat fœcundo vulnere serpens
Fertilis, & damnis ditior ipsa suis.

a Fortibus.
b i. Brachiis.
* Toris:
c i. Leo Nemeæus.
d i. Corona populea.
e Mæonia zona.
i. Zona ipsius Omphales.
f i. Crudelis.
* Fugis.
g i. Frequenter.
† Infantem & caudis involuisse manum.
h Diomedes Thraciæ rex capita hospitum, quos apponebat equis devorandos postibus affigebat.
i i. Abundat, & validior efficiebatur.

Quodque

* Quique.
a Antæum intelligit, inter lacertos Herculis suffocatum.
* Pergrave.
b Centauros intelligit, qui membra partim humana, partim equina habuisse credebantur.
cc i. Omphales Jardani filia.
dd Ad Omphales laudem accedit.

* a *Quodq; inter lævúmq; latus, dextrumq; lacertum*
* *Pergrave compressâ fauce pependit onus:*
Et, malè confisum pedibus formâque bimembri,
Pulsum Thessalicis b *agmen equestre jugis.*
Hæc tu Sydonio potes insignitus amictu
Dicere? num cultu lingua retenta silet?
Se quoque c *nympha tuis ornavit Jardanis armis:*
Et tulit è capto nato trophæa viro.
I nunc, tolle animos, & fortia facta recense:
Quòd tu non esses jure, vir ille fuit:
Quà tanto minor es, quantò te, maxime rerum,
Quam quos vicisti, vincere majus erat.
d *Illi* d *procidit rerum mensura tuarum:*
Cede bonis; hæres laudis amica tuæ est.
O pudor! hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris; & nescis: non sunt spolia ista Leonis,
Sed tua: túque feræ victor es, illa tuî.
Fœmina tela tulit Lyrnæis atra venenis,
Ferre gravem lanâ vix satis apta colum.
Instruxitque manum clavâ domitrice ferarum:
Vidit & in speculo conjugis arma sui.
Hæc * *tamen audieram: licuit non credere famæ:*
En venit ad sensus mollis ab aure dolor:
Ante meos oculos adducitur e *advena* e *pellex.*
Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Non sinis averti: mediam captiva per urbem
Invitis oculis aspicienda venit.
Non venit incultis caprarum more capillis,
Fortunam vultus fassa tegendo suos:
Ingreditur latè multo spectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo sublimis, ut Hercule victo
Oechaliam vivo f *stare parente putes.*
g *Forsitan, expulsâ Ætolide Deianirâ,*
Nomine deposito pellicis uxor erit.
* *Eurytidosque Ioles, atque insani Alcidæ*
Turpia famosus corpora jungit Hymen.

* Tantùm.
ee i. Jole.
f i. Esse in statu suo.
g Ordo est. *Forsitan, Deianira Ætolide*, id est Æolia, (nam Deianira ex Æolia fuit) *expulsa*. Iole, *nomine pellicis deposito, erit uxor* tua.
* Habet hic versus spondeum in quinto loco, neque vocalis, sequente vocali eliditur.

Ment

Mens fugit a *admonitu: frigusque perambulat artus:*
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine amásti:
Ne pigeat, pugna b *his tibi causa fui.*
Cornua flens legit rapidis Achelous in undis,
Truncaque timosâ tempora mersit aqua.
c *Semivir occubuit vi, Lerniferoque veneno*
Nessus & infecti sanguis equinus aquae.
Sed quid ego haec refero? scribenti nuntius venit
Fama, virum tunicae labe perire meae.
Hei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deianira mori?
An tuus in media conjux lacerabitur Oetâ?
Tu sceleris tanti causa superstes eris?
Et quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar? conjugii mors mea pignus erit.
Tu quoque cognosces d *in me Meleagre, sororem:*
Impia quid dubitas Deianira mori.
Heu devota domus! solio sedet e * *Agrius alto;*
Oenea f *deserium nuda senecta premit:*
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris:
g *Alter fatali vivus in igne fuit.*
Exegit ferrum sua per praecordia mater:
Impia quid dubitas Deianira mori?
Deprecor hoc unum per jura sacerrima lecti,
Ne videar thalamis insidiata tuis.
Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus,
Hic, dixit, vives pectus amoris habet.
Illita Nesseo misit sibi texta veneno:
Impia quid dubitas Deianira mori?
Jamque vale senior que pater, germanaque Gorge,
Et patria, & patriae h *frater adempte* † *meae.*
Et tu lux oculis hodierna novissima nostris.
Virque (*sed i ô possis!*) *& k puer Hylle vale.*

a i. Recordatione hujus facti.

b Semel adversus Acheloum, & iterum adversus Nessum.

c Centaurus, qui ex inferiore parte erat equus, ex superiore vir.

d i. In morte mea: nam sicut tu propter amorem Atalantae mortuus es, ita ego propter amorem Herculis moriar.

e Qui post dispersum Oenei domum Aetoliae regnum occupavit.

† Acrior alto.

f i. A filiis derelictum.

g i. Meleager.

h i. Tydeus, qui exules.

† Tuae.

i i. Utinam posses! scil. valere.

k i. Fili Hyllei.

In

In decimam Epistolam

Argumentum

Minos Jovis & Europæ filius, Cretensis rex, ob Androgeum filium ab Atheniensibus dolose occisum, illos tandem post acria bella coegit, ut sibi pœnas penderent, & quidem quotannis pueros septem, & totidem virgines mitterent ut Minotauro, quem arte Dædali Pasiphae ex tauro genuerat, dum ejus maritus Minos cum Atheniensibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cùm verò sors Theseo contigisset, ab Ariadne edoctus est, quonam pacto, interfecto Minotauro, ex labyrintheis ambagibus egredereretur *Errabunda regens tenui vestigia filo*, ut ait Catullus. Theseus autem Creta cum Ariadne & Phædra discedens, in Naxon insulam delatus est, ubi à Baccho monitus est, ut Ariadnen relinqueret: qui Dei timore perculsus, dum altissimo somno pressam animadverteret, puellam dimisit. Quamprimum igitur expergefacta est, hanc Epistolam scripsit: in qua de crudelitate & duritia Thesei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, eumque post multas lamentationes & querelas rogat, ut navem ad eam flectat.

Ariadne Theseo.

** Illa relicta feris etiam nunc, improbe Theseu,*
Vivit: & hac aquâ mente tulisse velis.

* Hi duo versus subditirii habentur.

Mitius inveni, quàm te, genus omne ferarum:
Credita non ulli, quàm tibi, pejus eram.
Quæ legis, ex illo Theseu, tibi littore mitto,
Unde tuam sine me vela tulere ratem:
In quo me somnúsque meus malè prodidit & tu,
(Pro facinus!) somnis insidiate meis
Tempus erat vitrea quo primum terra pruina
Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves;
Incertum vigilans, an somno languida, movi
Thesea prensuras semisopita manus*
Nullus erat: refereque manus; iterumque retento
Porque torum moveo brachia: nullus erat.
Excussere metus somnum: conterrita surgo;
Miembraque sunt viduo precipitata toro.
Protnus adducti sonuerunt pectora palmis:
Utque erat à somno turbida, rapta coma est
Luna fuit: specto, si quid, nisi littora cernam:
Quod videant oculi, nil nisi littus habent.

* Semisepulta.

Nunc

Nunc huc, nunc illuc, & utroque ſine ordine curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theſeu,
Reddebant nomen concava ſaxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipſe vocabat:
** Ille locus miſeræ ferre volebat opem.* * Ipſe.
Mons fuit: apparent frutices in vertice rari:
Nunc ſcopulus raucis pendet adeſus aquis.
Aſcendo: vires animus dabat: atque ita latè
Æquora proſpectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque ſum crudelibus uſa)
Vidi præcipiti carbaſa tenſa Noto.
Aut vidi, aut certè † cùm me vidiſſe putarem, †Quia me vidiſſe putavi.
Frigidior glacie, ſemianimiſque fui.
Nec languere diu patitur dolor: excitor illo:
Excitor, & ſummâ Theſea voce voco.
Quò fugis? exclamo: ſcelerate revertere Theſeu:
Flecte ratem; numerum non habet illa ſuum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam:
*Verbera cum verbis * mixta fuêre meis.* * Miſta.
Si non audires, ut ſaltem cernere poſſes,
Jactatæ latè ſigna dedêre manus:
Candidaque impoſui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jámque oculis ereptus eras: tunc denique flevi:
Torpuerant mollès antè dolore genæ.
Quid potiùs facerent, quàm me mea lumina fierent,
Poſtquam deſierant vela videre tua?
Aut ego diffuſis erravi ſola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo: a) i. Baccho Thebano. Nam Ogyges rex fuit Thebanorum: Bacchus autem ex Semele filiâ Cadmi, qui Thebas condidit, natus eſt.
Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida ſedi:
Quámque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos:
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ poſſum, pro te veſtigia tango:
Stratáque, quæ membris intepuêre tuis.
Incumbo: lacrymiſque toro manante profuſis,
Preſſimus, exclamo, te duo; redde duos.

Venimus huc ambo; cur non discedimus ambo?
Perfide patris nostri lectule major ubi es?
Quid faciam? quò sola ferar? vacat insula cultu,
Non hominem, video, non ego facta boûm.
Omne latus terræ cingit mare: navita nusquam est,
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitesque mihi, ventósque, ratémque;
Quid sequar? accessu terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar,
Temperet & ventos Æolus, exul ero.
Non ego te Crete a centum digesta per urbes
Aspiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, & tellus justo regnata parenti,*
Prodita sunt facto nomina chara meo.
Cùm tibi, ne victus tecto morerere recurvo,
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi;
Tu mihi dicebas, Per ego ipsa pericula juro,
Te fore, dum nostrûm vivet uterque, meam.
Vivimus: & non sum, Theseu tua, si modo vivit
Fœmina, perjuri fraude sepulta viri.
Me quoque, quâ fratrem, b malè fisses improbe clavâ!
Esset, quam dederas, morte sepulta fides.*
Nunc ego, non tantùm, quæ sum passura, recordor:
Sed quæcunque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Mórsque minus pœnæ, quam mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hâc, aut suspicor illâc,
Qui lanient avido viscera dente, lupos.
Forsitan & fulvos tellus alit ista leones,
Quis scit, an hæc sævas insula tigres habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas.
Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantùm nè relegar durâ captiva catenâ,
Néve traham servâ grandia pensa manu:
Cui pater est Minos, cui mater filia Phœbi;
Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, perrectaque littora vidi:
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.

Colum-

a Habebat olim Creta centum urbes: unde Hecatompolis appellatur.
* Parente.
* Cum.
b Utinam malles.
* Soluta.

Cælum reſtabat: timeo ſimulachra deorum,
Deſtituor rapidis prædа cibúſque feris.
Sive colunt, habitantque viri, diffidimus illis:
Externos didici læſa timere viros.
*Viveret a Androgeos utinam, nec * fata luiſſet;*
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis:
Nec tua maſtâſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
b Ardua c parte virum dextera, d parte bovem;
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem,
Fila per adductas ſæpe recepta manus.
Non equidem miror, ſi ſtat victoria tecum,
Strataque Cretæam beſtua ſtravit humum:
Non poterant figi præcordia ferrea e cornu;
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc tu ſilices, illuc adamanta tuliſti:
Illic qui ſilices Theſea vincat habe.
Crudeles ſomni, quid me tenuiſtis inertem?
At ſemel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles venti, nimiúmque parati,
Fluminaque in lachrymas officioſa meas:
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit;
Et data poſcenti nomen inane fides.
In me jurârunt ſomnus, ventíſque, fideſque:
Prodita ſum cauſis una puella tribus.
*Ergò ego nec * lachrymas matris moritura videbo;*
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit:
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras;
Nec poſitos artus unget amica manus:
Oſſa † ſuper ſtabunt volucres inhumata marinæ:
Hæc ſunt officiis digna ſepulchra meis,
Ibis Cecropios portus, patriâque receptus,
Cùm ſteteris turbæ celſus honore tuæ,
Et benè navâris letum taurique virique,
Sectaque per dubias ſaxea tecta vias;
Me quoque navârato ſolam tellure relictam:
Non ego ſum titulis nutriенda tuis.
Nec pater eſt Ægeus, nec tu Pittheidos Æthræ
Filius: autores ſaxa fretúmque tui:

a Eſt Nominativus Atticus cujus ultima ſyllaba longa eſt, quia ejus vocalis eſt ω.
* Facta fuiſſet.
b *Dextra tua ardua*, i. in altum ſublata, ad inſtendum majorem ictum.
c *ſcil.* unâ.
d *ſcil.* alterâ.
e *ſcil.* Minotauri.
* Matris lachrymas.
† Superſtabunt.

Dii facerent, ut me summâ de puppe videres!
Movisset vultus mœsta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, sed, quâ potes, aspice mente
Hærentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis more capillos:
Et tunicas lachrymis, sicut ab imbre graves:
Corpus, ut impulsæ segetes Aquilonibus, horret:
Litteraque b *articulo* c *pressa* b *tremente* d *labat.*
Non te per meritum, quoniam malè cessit, adoro:
Debita sit facto gratia nulla meo;
Sed nec pœna quidem: si non ego causa salutis;
Non tamen est cur tu sis mihi causa necis.
Has tibi plangendo lugubria pectora lassas
Infelix tendo trans freta longa manus:
Hos tibi, qui e *superant, ostendo mœsta capillos:*
Per lachrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem, Theseu; versoque relabere vento:
Si prius occidero tu tamen ossa f *feres.*

a i. Ventis: Species pro genere.
b bi. Digitis trementibus Synechdoche.
c i. signata, & scripta.
d i. vacillat, seu non habet rectum ordinem.
e i. supersunt.
f i. efferes & sepelies.

In undecimam Epistolam
Argumentum.

Macareus & Canace, Æoli regis ventorum filii, cùm turpiter se amarent, & consanguinitatis prætextu culpam regentes concumberent; Canace filium peperit: quem dum clàm è regia per nutricem emitteret, ut aleretur; infelix infans suo vagitu se avo prodidit: qui filiorum incensus scelere, innocuum infantem jussit canibus exponi; &, per satellitem Canacæ gladium misit, quo illa pro meritis uteretur: quo se interfecisse creditur. Sed priùs quàm moreretur, Macareo, qui jam in templum Apollinis Delphici fugerat, hâc epistolâ casum suum exponit, precatúrque ut expositi infantis ossa legat & una cum suis urnâ componat.

Canace Macareo.

* *Æolis Æolida, quam non habet ipsa, salutem*
Mittit, & armata verba notata manu.

Siqua tamen cæsis errabunt scripta lituris,
Oblitus à domina cæde g *libellus erit.*

* Hi duo versus à nonnullis pro adulterinis habentur.
g Epistola.

Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum:
*Et jacet in gremio charta a * soluta meo.*
Hæc est Æolidos fratri scribentis imago:
Sic videor duro posse placere patri.
b Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset,
Autoritque oculis exigeretur opus.
Ut ferus est, multóque suis truculentior Euris,
Spectaret ficcis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum sævis vivere ventis:
Ingenio d populi convenit ille d sui.
Ille noto, Zephyróque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis, sure proterve, tuis.
Imperat heu ventis, tumidæ non imperat iræ:
Possidet & vitiis regna minora suis.
Quid juvat e admotam per avorum nomina e cœlo,
Inter cognatos posse referre Jovem?
Num minùs infestum fun bria munera ferrum
Fœmineâ teneo, non mea tela, manu?
Utinam, Macareu, quæ nos conjunxit in unum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur unquam plus me frater, quam frater amasti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualemque audire solebam,
Nescio quem sensi corde tepente f Deum,
*Fugerat ore color, macies g * adduxerat artùs:*
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles, & nox erat h annua nobis:
Et gemitum nullo læsa dolore dabam:
Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere causam:
Nec nôram, quid amans esset; at illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremióque pudor dejecit ocellos:
Hæc sunt in tacitâ signa fatentis erant.
Jamque tumescebant uteri, gravidique venitris:
Ægraque i furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit, audaci supposituque manu;

a *i.* Aperta.
* Notata.
b *scil.* pater.
c *scil.* patris causa mortis meæ.
dd *i.* Vetorum.
ee *i.* Cognatam cœlestibus.
f Cupidinem significat.
g *i.* Contraxerat.
* Obduxerat.
h *i.* Anni instar.
i *i.* occultum vel furto; & stupro conceptum.

Ut penitus noſtris (hoc te celavimus unum)
Viſceribus crescens excuteretur onus?
At nimium vivax admotis reſtitit infans
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.
Jam novies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi:
a i. Decima. *a Denaque b luciferos Luna * premebat equos:*
b i. lucem ferentes. *Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,*
* Vehebat. *Et rudis ad partus, & nova miles, eram.*
Nec tenui vocem: Quid (ait) tua carmina prodis?
Oráque clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit:
Sed timor & nutrix & pudor ipſe vetant.
* Contineo. * *Continuo gemitus, elapſaque verba reprendo,*
Et cogor lachrymas combibere ipſa meas.
Mirs erat antè oculos, & vpem Lucina negabat;
Et grave, ſi moreret, mors quoque crimen erat:
Quum ſuper incumbens ſciſſâ tunicâque comâque;
Preſſa refoviſti pectora noſtra tuis;
Et mihi, Vive ſoror, ſoror o chariſſima, dixti,
Vive; nec unius corpore perde duos:
Spes bona dat vires: fratri nam nupta futura es:
* Et uxor. *Illius de quo mater * es, uxor eris.*
b ſcil. ut videbar mihi. *b Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi:*
Et poſitum eſt uteri crimen, onúſque mei.
Quid tibi gratularis? mediâ ſedet Æolus aulâ:
Crimina ſunt oculis ſurripienda patris.
Frondibus infantem, ramiſque albentis olivæ,
Et levibus vittis fedula celat anus:
Fictaque ſacra facit, dicitque precantia verba:
Dat populus ſacris, dat pater ipſe vitam.
c i. paternas. *Jam prope limen erat: c patrias vagitus ad aures*
Venit, & indicio proditur ille ſuo
Eripit infantem, mentitaque ſacra revelat
Æolus: inſanâ regia voce ſonat.
Ut mare ſit tremulum, tenui cum ſtringitur aurâ,
Ut quatitur ſepido fraxina virga Noto:
Sic mea vibrari pallentia membra videres:
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.

Irruit

Irruit, & nostrum vulgat clamore pudorem:
Et vix à misero continet ore manus.
Ipsa nihil præter lachrymas, pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jámque dari parvum canibúsque avibúsque nepotem
Jusserat, in solis destituique locis.
Vagitus dedit ille miser: sensisse putares:
Quâque suum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse,
(Nam potes ex animo colligere ipse tuo)
Cùm mea me coram sylvas inimicus in altas
a *Viscera montanis ferret edenda lupis?*
Exierat thalamo: tunc demum pectora planxi:
Contigit inque meas unguibus ire genas.
Interea b *patrius vultu mœrente satelles*
Venit, & indignos edidit ore sonos;
† *Æolus hunc ensem misit tibi, (tradidit ensem)*
Et jubet ex c *merito scire quid iste velit.*
* *Scimus; & utemur violento fortiter ense:*
Pectoribus condam d *dona paterna meis.*
His mea muneribus e *genitor connubia donas?*
Hâc tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces Hymenæe moritas;
Et fuge f *turbato tecta nefanda pede.*
Ferte faces in me, quas fertis Erinnyes atræ:
Ut meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices Parcâ meliore sorores:
Admissi memores sed tamen iste mei.
Quid puer admisit tam paucis additus horis?
Quo læsit facto vix bene natus avum?
Si potui meruisse necem, meruisse putetur?
Ah miser admisso plectitur ille meo!
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,
Hei mihi natali dilacerate tuo,
Nate parum fausti miserabile pignus amoris;
Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lachrymis perfundere justis,
In tua * *nec* h *tonsas ferre sepulchra comas;*

a *i.* filium meum
b *i* paternus.
† Sunt verba satellitis ad Canacem.
c *scil.* tuo, *i.* ex eo quod feceris.
* Sunt verba Canaces ad satellitem.
d *i.* gladium à patre missum.
e Apostrophe ad patrem.
f *i.* celeri: Consequens ponitur pro antecedente: nam ex turbatione & metu fit aliquis celer.
g *i.* Meliore sorte vel fortunatiori augurio.
* Non.
h Alludit ad morem funeralem quo comare secabant, & in rogum ardentem, aut sepulchrum mittebant.

Non ſuper incubui; non oſculâ frigida carpſi;
Diripiunt avidæ viſcera noſtra feræ.
Ipſa quoque infantis cum vulnere perſequar umbras
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô fruſtrà miſeræ ſperate ſorori,
Sparſa precor nati colli ge membra tui:
Et refer ad matrem, ſocióque impone ſepulchro:
Urnáque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
*Vive memor noſtri; lachrymáſque in * funere funde;*
Neve reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) a projectæ nimiùm mandata ſororis
b Perfer: mandatis perfruar ipſa patris.

* Funera.

a i. abiectæ & infelicis.
b i. offices.

In duodecimam Epiſtolam

Argumentum.

Cùm floridâ iuventute & formâ valeret Jaſon, quamprimum Colchon attigit, à Medea Æetæ Colchorum regis & Hecates filiâ receptus eſt, & amatus: quæ accepti conjugii ſponſione, illum edocuit, quonam pacto in optatam deveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clàm cùm Medea fugam arripuit. Quos cùm inſequeretur Æëta, illa Abſyrti fratris, quem ſecum ducebat, membra diſperſit: ut ita patrem oſſa filii legentem remoraretur. Et ſic incolumes in Theſſaliam tandem devenerunt: ubi Æſonem Jaſonis patrem, annis jam decrepitum, in robuſtiorem ætatem reduxit. Medea præterea in Peliæ mortem filias ipſius armavit: fingens enim ei iuventutem reſtituere velle, quemadmodum Æſoni fecerat, filiabus perſuaſit, ut omnem ſanguinem frigidum atque veterem cultris exhaurirent, ut novum atque floridum poſſet infundere. Quod cùm feciſſent puellæ, ſtatim expiravit Pelias. Jaſon verò, ſeu criminis enormitate, ſeu ex alia cauſa, Medeam repudiavit: Creüſam Creontis regis Corinthiorum filiam in uxorem aſſumpſit. Furibunda igitur Medea ad Jaſonem ſcripſit, ingratitudinem in eo expoſtulando, præſentemq; ultionem, niſi recipiatur, minitando.

Medea Jaſoni.

* Hoc diſtichon pro adulterino habetur.

* *Exul, inops, contenta novo Medea marito*
*Dicit, * An à regno tempora nulla vacant?*

* & an regno.

* ut i. quum.

At tibi Colchorum (memini) regina vocavi,
Ars mea, cùm peteris, ut tibi ferret opem;

Tunc

Tunc, quæ dispensant mortalia fata sorores,
*Debuerant fusos evoluisse * suos.* * Meos.
Tunc potui Medea mori bene: quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore pœna fuit.
Hei mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxeam petiit a Pelias arbor ovem? a *i.* Thessalicas à Pelio monte Thessaliæ; ubi incisæ arbores.
Cur unquam Colchi b Magnesida vidimus Argo?
Turbaque Phasiacam Graia bibistis aquam? b *i.* Ex Magnesia, ubi Argo-navis fabricata fuit.
Cur mihi plus æquo flavi placuêre capilli?
Et decor & linguæ gratia ficta tuæ?
** Aut saltem (in nostras quoniam nova puppis arenas*
Venerat, audaces attuleratque viros)
Isset anhelatus non † præmeditatus in ignes
Immemor Æsonides, oraque adunca boum:
Semina jecisset, totidem sumpsisset & hostes,
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum, scelerate, perisset!
Dempta forent capiti quàm mala multa meo?
Est aliqua ingrato meritum exprobare voluptas:
Hac fruar, hæc de te gaudia sola feram.
Jussus inexpertam Cholchos advertere puppim,
Intrâsti patriæ regna beata meæ:
*Hoc * illic Medea fui, nova nupta quod hîc est:* * illi.
Quàm pater est illi, tam mihi dives erat.
Hic c Ephyren bimarem, Scythia tenus ille nivosâ
Omne tenet Ponti, quà plaga læva jacet, c *i* Corinthum inter Ionium & Ægeum mare positam.
Excipit hospitio juvenes Æeta Pelasgos:
Et premitis pictos corpora Graia toros. * Pater Æta.
Tunc ego te vidi; tunc cœpi scire, quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
† Et vidi, & perii: nec notis ignibus arsi; † Ut vidi, ut perii.
Ardet ut ad magnos pinea teda deos.
Et formosus eras, & me mea fata trahebant:
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti: quis enim bene celat amorem?
*d * Eminet indicio prodita flamma suo.* d *i.* Apparet. * Eniteat.
Dixerat interea tibi e rex, ut dura ferorum
Insolito premeres, vomere colla boum, e Æta pater meus

Martis

Martis erant tauri plùs quàm per cornua sævi :
Quorum terribilis spiritus ignis erat.
Ære pedes solidi : prætentaque naribus æra :
Nigra per assiduus hæc quoque facta suos.
Semina prætereà populos genitura juberis
Spargere devotâ lata per arva manu,
Qui peterent natis secum tua corpora telis ;
Illa erat agricolæ messis iniqua suo.
a *i.* Draconis pervigilis qui aureum vellus custodiebat. *Lumina custodis succumbere nescia somno,*
Ultimus est aliquâ decipere arte labor.
Dixerat Æetes : mœsti consurgitis omnes :
Mensaque purpureos deserit alta toros.
Quam tibi nunc longæ regnum dotale Creûsæ,
Et socer, & magni nata Creontis erat !
Tristis abis : oculis abeuntem prosequor udis :
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
b *Ut positum tetigi thalamo malè saucia lectum,*
Acta est per lachrymas nox mihi, c quanta fuit.
Antè oculos tauri que meos, sigetesque nefandæ :
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est : ipsum timor auget amorem.
Manè erat ; & thalamo chara recepta soror :
Dissectámque comas, aversaque in ora jacentem
Invenit, & lachrymis omnia plena meis.
Orat opem e Minyis (petit f *altera &* g *altera* * *habebit)*
Æsonio juveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus & h *piceis, & frondibus ilicis atrum ;*
Vix illuc radiis Solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certè) Delubra Dianæ :
Aurea barbaricâ stat Dea facta manu.
Nescio an i *exciderint* k *mecum loca : venimus illuc :*
Ausus es in fido sic prior ore loqui :
Jus tibi & arbitrium nostræ fortuna salutis
Tradidit : inque tua est vitáque morsque manu.
Perdere posse satis est, si quem juvat ista potestas :
Sed tibi servatus gloria major ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen,
Per genus, & numen cuncta videntis l *avi.*

b *i.* postquam.
c *i.* tanta quanta fuit.
d *Scil.* mea
e *i.* Chalciope,
f *i.* Chalciope, soror mea.
g *i.* Creusa.
* Habebat.
Et tunc *altera* immediatè præcedens refertur ad ipsam Medeam.
h Picea est species arboris.
i *Scil.* tibi, *vel* è memoria tua.
k *i.* sicut ego excidi tibi.
* Ambo.
l *i.* Phœbi, avi mei.

Pu

Per triplices vultus, arcanaque sacra Dianæ,
Et si fortè aliquos gens habet ista Deos;
O virgo miserere mei, miserere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quòd si fortè virum non dedignare Pelasgum,
(b Sed mihi tam faciles unde meósque Deos?)
Spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno sacris præfecta maritis,
Et Dea marmoreâ cujus in æde sumus.
*Hæc animum, & c quota pars * borum movere puellæ*
Simplicis; & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lachrymas, an & est pars fraudis in illis?
Sic citò sum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes d inadusto corpore tauros;
Et solidam jusso vomere findis humum.
Arva venenatis prosemine dentibus imples.
Nascitur & gladios scutaque miles habens]
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi,
Cùm vidi subitos arma tenere viros:
Donec terrigenæ (facinus miserabile!) fratres
Inse conflictas conseruêre manus.
Pervigil ecce draco, squamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore verrit humum.
*Dotis opes ubi erant? ubi erat * tua regia conjux?*
Quique maris gemini sustinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens.
Flammea e subduxi f medicato lumina f somno;
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Prodidi us est genitor: regnum patriamque reliqui:
*Munus, in exilio * quod licet esse, g tuli.*
h Virginitas facta est pe egrini præda latronis:
Optima cum chara matre relicta soror.
At † non te fugiens sine me, i germane, reliqui.
Deficit hoc uno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere, dextra.
*Sic ego, * sic tecum dilaceranda tui.*

a Triplici vultu depingitur Diana, quia ipsa est Luna in cœlo, Diana in terris, & Proserpina apud inferos.
* alios.
b Sensus est, *Sed unde Deos tam faciles mihi*, scil. sperem, vel habeam? Et unde habeam Deos tam *meos*: i. tam favent es mihi?
* deósque meos.
c i. minima pars.
* etiam
d i. non usto: quia licet semper efflarent ignem, nunquam tamen eo igne urebantur.
* tunc.
e i. removi, vel clausi.
f f i. somno quem medicamine quodam conciliavi.
* quodlibet.
g i accepi.
h scil. mea.
* te non.
i Apostrophe vid. Absyrtum fratrem.
* Sed.

Non

Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago fœmina, famque nocens.
Numen ubi est? ubi dii? meritas subeamus in alas,
Tu fraudis pœnas, crudelitatis ego.
Compressos utinam Symplegades elisissent,
Nostraque adhærerent ossibus ossa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos!
(Debuit ingratis Scylla nocere viris)
a *Quæque vomet totidem fluctus, totidémque reforbet,*
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ!
Sospes ad Æmonias victórque reverteris urbes:
Ponitur ad patrios b aurea lana deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
Cæsáque virgineâ membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare necesse est,
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es, ô! (justo desunt sua verba dolori)
Ausus es Æsonia, dicere, Cede domo.
Jussa domo cessi, natis comitata duobus,
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
At subitò nostras ut Hymen c cantatus ad aures
Venit, & accenso lampades igne micant;
Tibiaque effudit d socialia carmina d vobis,
At mihi e funestâ flebiliora e tubâ;
Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam;
Sed tamen in toto pectore frigus erat. (quentant:
*Turba ruunt; & Hymen clamant, * Hymenæe fre-*
Quo pronior vox est, hoc mihi pejus erat.
g *Diversi flebant servi, lacrymásque tegebant;*
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque, quicquid erat, potius nescire juvabat:
Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cùm minor è pueris, jussus, studiósque videndi,
Constitit ad geminæ limina prima foris:
h *Hinc mihi, Mater ubi, pompam pater, inquit, Jason*
Ducit, & adjunctis aureus it equis.
Protinus abscissi planxi mea pectora vestis:
Tuta nec à digitis ora fuêre meis.

a i. Charybdis.
b i. aureum vellus.
c i. cantibus celebratus.
d d i. Tibi & uxori tuæ præbentia signum societatis, i. matrimonii.
e e i. quæ funeribus adhiberi solent: nam est etiam militaris tuba quâ ad accendos animos militum ad pugnam uti solemus.
f Ἐλεπτικῶς dictum pro Te Hymenæe frequentant.
Aut Frequentant Hymenæe, hanc vocem Hymenæe: perinde ut in eodem versu dicitur, Clamant Hymen.
* Hymenæe. g i in diversis locis.
h i. ex limine domûs.

Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ.
Raptaque compoſitis demere ſerta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, Mitis eſt; injicerémque manus:
Læſe pater gande: Colchi gaudete relicti:
Inferiæ umbræ fratris habete mei.
Deferor (amiſſis regno, patriâque, domoque)
Conjuge, qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui, tauróſque furentes;
Unum non potui perdomuiſſe virum.
Quæque feros † populi dictis medicatibus ignes, † repuli.
Non valeo flammas effugere ipſa meas.
Ipſi me cantus, arteſque, herbæque relinquunt:
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis, agunt.
Non mihi grata dies; noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire draconem:
Utilior cuivis, quàm mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſervavi, pellex amplectitur artus:
Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forſitan & ſtultæ dum te jactare maritæ
Quæris, & injuſtis auribus apta loqui.
In faciem moreſque meos nova crimina fingis:
a *Rideat & vitiis læta* b *ſit illa meis.* a pro *ridebit.*
c *Rideat & Tyrio jaceat ſublimis in oſtro:* b pro *erit.*
d *Flebit, & ardores vincet* e *adusta meos.* c Hoc concedentis eſt per indignationem.
Dum ferrum flammæque aderunt ſuccúſque veneni;
Hoſtis Medeæ nullus inultus erit. d ſubauditur *tamen.*
Quòd ſi forte preces præcordia ferrea tangunt,
Nunc animis audi verba minora meis. e Medea enim Creuſam cum patre & domo excuſſit.
Nam tibi ſum ſupplex, quòd tu mihi ſæpe fuiſti:
Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis, communes reſpice natos:
Saviet in partus dira noverca meos.
Et nimium ſimiles tibi ſunt: & imagine tangor: f &c. *i.* per radios avi mei Solis.
Et quoties video, lumina noſtra madent.
Per ſuperos oro, f *per avitæ* † *lumina flammæ,* † Numina.
Per meritum, & natos pignora noſtra † *duos:* * Tuo.

Redde

Redde torum, pro quo tot res insana reliqui:
Adde fidem dictis, auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra taurosque virosque,
Usque tuâ serpens villa quiescat ope:
Te peto, quem merui; quem nobis ipse dedisti;
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris? campo numeravimus illo,
Qui tibi a laturo vellus arandus erat.
Aureus ille aries villo spectabilis aureo,
Dos mea: quam, dicam si tibi Redde, b neges.
Dos mea, tu sospes: dos est mea Graia juventus.
I nunc c Sisyphias improbe confer c opes.
Quòd vivis, quòd habes nuptam socerumque potentem,
Hoc ipsum, ingratus quòd potes esse, meum est.
Quos equidem d actutum. Sed quid prædicere pœnas
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira, sequar: facti fortasse pigebit;
Et piget e infido consuluisse e viro.
Viderit ista f deus, qui nunc mea pectora versat:
Nescio quid certè mens mea majus agit.

a *i.* ablaturo.

b *i.* Nolis mihi reddere.

cc *i.* opes Creontis filii Sisyphi, qui suis latrociniis maximas opes cumulavit, quarum hæres fuit Creon.

d *scil.* ulciscar Aposiopesis.

ee *i.* Tibi, qui non servasti mihi fidem.

f *i.* Cupido.

In decimam tertiam Epistolam

Argumentum.

Protesilaus Iphicli filius ad Trojam quadraginta navibus, ut ait Homerus, navigans, cum cæteris Græcis Aulidis portu Bœotiæ, ob tempestatem clausus est. Quod dum intellexisset Laodamia Acasti ex Laodathea filia, conjux ejus, sincerè maritum amans, multis somniis solicitata, hanc Epistolam ad eum scripsit: quâ suadet ut oraculi memor, à belli periculis abstineat: Datum enim Græcis fuerat responsum, eum, qui primus ex classe in terram Trojanorum descendisset, periturum: At Protesilaus magnanimus, primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est.

Laodamia Protesilao.

Mittit & optat amans quo mittitur ire, salutem
Æmonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari,
Ah, me cùm fugeres, hic ubi ventus erat?

Tu

Tunc freta debuerant vestris obsistere remis:
Illud erat sævis utile tempus aquis.
Oscula plura viro mandataque plura dedissem:
*Et sunt quæ volui dicere *plura tibi.* * multa.
Raptus es hinc præceps: & qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti;
Solvor ab amplexu, Protesilaë, tuo:
Linguaque † mandatis verba imperfecta reliquit: † mandantis.
Vix istud potui dicere triste, Vale.
Incubuit Boreas; arreptaque vela tetendit:
Jámque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat.
Sûmque tuos oculos usque secuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuêre meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
Et, quod spectarem, nil nisi pontus erat:
Lux quoque tecum abiit, tenebræque exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandævus Acastus,
Vix mater a gelidâ mœsta refecit a aquâ. a *i.* aspersione aquæ frigidæ in faciem: quod solet fieri aliquo languore deficientibus.
Officium fecêre pium, sed inutile nobis,
Indignor miseræ non licuisse mori.
Atque animus rediit, pariter redière dolores:
Pectora legitimus casta momordit amor,
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
Nec libet auratâ corpora veste tegi.
Et quas pampineâ tetigisse b bicorniger hastâ b Bacchus cornibus effingitur ob elationem quam fervor vini inducit.
Creditur, huc illuc, quâ furor agit, eo.
Conveniunt matres c Philaceïdis, & mihi clamant, c *i.* ex Phylace, quæ fuit urbs Thessaliæ in qua Protesilaus regnavit.
Indue regales Laodamia sinus.
Scilicet ipsa feram fasuratas murice vestes;
*Bella sub Iliacis mœnibus ille * geret?*
Ipsa comas pectam; galea caput ille † premetur?
*Ipsa novas vestes, dura vir arma * feret?*
Quo possum squalore tuos imitata labores
Dicar: & hæc belli tempora tristis agam.

* gerat.
† premetur.

Dux

* ferat.

Dux Pari Priamide, damno formose tuorum,
Tam sis hospes iners, quàm malus hospes eras.
Aut te a *Tenariæ faciem culpâsse* a *maritæ,*
Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelae, laboras,
Hei mihi quàm multis flebilis ultor eris!
Dii, precor, à nobis b *omen removete* b *sinistrum:*
Et sua dat c *reduci vir meus arma Jovi.*
Sed timeo: * *quotiésque subit miserabile bellum,*
More nivis lachrymæ Sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoísque, & Xanthus, & Ida,
Nomina sunt ipso penè timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro:
Quique suo Phrygias corpore ferret opes.
Classe virisque potens, per quæ fera bella geruntur:
Et sequitur regni pars d *quota quemque sui.*
His ego te victam, e *consors* f *Lædæa* e *gemellis,*
Suspicor: hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
Ferrea sanguineâ bella movere manu:
Hectora, quisquis is est, si sum tibi chara, caveto,
Signatum hoc memori pectore nomen habe.
Hunc tibi vitâris, alios vitare memento:
Et multos illîc Hectoras esse puta.
Et facito, ut dicas, quoties pugnare parabis;
g *Parcere me jussit Laodamia* g *sibi.*
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam,
Te quoque non ullum vulnus habente, cadat.
Pugnet, & adversos tendat Menelaus in hostes,
Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat; &, causa quem vincet, vincat & armis:
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Causa * *tibi est dispar: tu tantùm vivere pugna,*
Inque pios dominæ posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot precor hostibus uni:
Nè meus ex illo corpore sanguis eat.

a a i. Laconicæ Helenæ, nam Tænarus promontorium fuit Laconiæ, ex qua Helena fuit.
b b i. futuri mali præsagium: Nam cum ad Troiam exire voluit Protesilaus, pedem in limine offendisse traditur.
c i reducenti ipsum: per Antimeriam, Vel *Reduci* pro *Redux*, per Hypallagen.
* & quoties.
d i. Minima.
e e i. sanguine conjuncta Castori & Polluci, qui fuerunt fratres gemelli.
f i. Helena filia Ledæ. Possessivũ pro Patronimico.
g g i. habere respectum sui, & ut me ei servem.

* Tua.

Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sævaque in oppositos pectora ferre viros.
Fortiùs a *ille potest, multo qui pugnat amore:*
Bella gerant alii, Protesilaus amet.
Hunc, fateor, volui revocare, animùsque ferebat:
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis,
b *Pes tuus offenso limine signa dedit.*
Ut vidi, ingemui: tacitoque in pectore dixi,
Signa reversuri sint, precor, ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
c *Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,*
Qui primus Danaùm Troada tanget humum.
Infelix, quæ prima virum lugebat ademptum!
Dii faceant, nè tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis:
Jámque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque præmoneo, de nave novissimus exi:
Non est, quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remoque move, velóque carinam;
Inque tuo celerem littore siste gradum.
Sive d *latet Phæbus, seu terris altior extat;*
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis:
Nocte tamen quàm luce magis: nox grata puellis,
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces e *cœlibe somnos;*
Dum careo veris, gaudia falsa juvant:
f *Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?*
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno g *simulacraque noctis* g *adoro:*
Nulla caret h *fumo Thessalis ara meo.*
Thura damus, lachrymasque i *super: quæ* k *sparsa relucent,*
Ut solet, afuso surgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
l *Languida lætitiâ solvar ab ipsa meâ:*
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno,
Militiæ referas splendida facta tuæ?

a i. Menelaus, qui bellum gerit pro erepta conjuge.

b Pedum offensiones semper infausti ominis fuerunt. Vide Alex. lib. 2. genial. cap. 26.

c i. Oraculum.

d. i. sub terris est.

e i. Viduo.

f Protesilai interitum præfagit.

gg i. Somnia, vel nocturnas umbras, supplicationibus placare nitor nè me terreant.

h Sacrificio.

i scil. thura.

k i. lachrymis aspersa.

l &c. i. languescam nimio gaudio et emoria.

Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit,
Multa tamen rapies oscula, multa dabis.
Semper in a *his aptè narrantis verba resistunt:*
b *Promptior est dulci lingua referre morâ.*
Sed cùm Troja subit, subeunt ventique fretumque
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quòd venti prohibent exire carinas,
Me movet invitis ire paratus aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria Pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem:
Quò ruitis? vestras quisque redite domos.
Quo ruitis Danai? ventos audite vetantes,
Non subiti casùs, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet c *Inachiæ vertite vela rates.*
Sed quid ego * *revoco hæc? omen revocantis abesto:*
Blandaque compositas aura secundet aquas.
d *Troadas* d *invideo, quæ sic lachrymosa suorum*
Funera conspicient: nec procul hostis erit.
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaráque arma dabit.
Arma dabit: dúmque arma dabit, simul oscula sumet.
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producetque virum: dabit & mandata reverti;
Et dicet, Referas * *arma fac ista Jovi.*
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit cautè, respicietque domum.
Exuet & reduci * *galeam, clypeumque resolvet,*
Excipiétque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare, timor.
Dum tamen arma geris e *diverso miles in orbe;*
Quæ referat vultus est mihi f *certa, tuos.*
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus; amplexus accipit illa meos.
Crede mihi, plus est; quàm quod videatur, imago:
Adde sonum ceræ, Protesilaus erit.

a *scil.* Osculis.
b &c. *Sensus est,* Lingua recreata hac osculorum intercapedine promptior est ad narrandum.
c i. Græcæ: ab Inacho vetustissimo Argivorum rege.
* hæc revoco. dd Jac. Nicyll, Ἑλλειπτικῶς dictum putat; ut sit sensus, *invideo Troadas hac fortuna sive sorte uti, ut sic lachrymosa maritorum suorum funera conspiciant.* Sed alii ἀρχαιομὸν esse volunt: nam veteres verbum *Invideo* etiam cum accusativo solent construere.
* ista face arma Jovi.
* Clypeum galeamque.
e Asiam significat, quæ ab Europa diversa est:
f Imago certa.

Hanc

Hanc ſpretio, teneóque ſinu pro conjuge vero:
Et, tanquam poſſet verba referre, queror.
Perreditus corpúſque tuum, mea numina, juro,
Perque pares animi conjugiique faces,
Perque, quod a *ut videam canis albere capillis,*
Quod tecum poſſis b *ipſe referre, caput;*
Me tibi venturam comitem, quocunque vocâris:
c *Sive, quod (hei!) timeo; ſive ſuperſtes eris.*
Ultima mandato * *claudatur Epiſtola parvo.*
Sit tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

a *i.* Utinam
b Non alius. Nam Virorum fortium cadavera, ſi bello occubuerint, in patriam referebantur.
c *ſcil.* morieris.
* claudetur.

In decimam quartam Epiſtolam
Argumentum.

Danaus, Beli priſci filius, ex pluribus conjugibus quinquaginta filias ſuſcepit: quas, dum Egyptus ejus frater, cui totidem erant filii, poſtulâſſet in nurus, Danaus, cùm ex oraculi reſponſo cognoviſſet, ſe manibus generi moriturum, volens periculum evitare, conſcenſis navibus Argos venit. Indignatus autem Egyptus, eò quòd ſpretus eſſet, filios cum exercitu ad illum oppugnandum miſit, hac lege, ut non, niſi interempto Danao, ad ſe redirent, aut filiarum connubiis inirent. Ille autem obſidione coactus, filias ſe daturum ſpoſpondit. Sed puellæ, accepto à patre gladio, ut juſſum erat, prima nocte, cùm vino lætitiaque calentes juvenes in profundiſſimum ſoporem deſcendiſſent, unaquæque ſuum jugulavit, ſola Hypermneſtrâ exceptâ, quæ Lino, quem Euſebius Lynceum appellat, marito ſuo miſerta pepercit, ſuaſitque, ut ad patrem Egyptum derecto facinore quamprimum fugeret. Sed cùm pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexiſſet, præterquam ab Hypermneſtra, eam crudeliſſimè vinctam in carcere ſervandam tradidit. Quare Linum patruelem eundemque maritum, quem ſervaverat, hac epiſtola rogat, ut vel opem ferat, captivitatéque liberet: vel ſi morti contingat, ut ſepulturæ honore non careat. A Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata.

Hypermneſtra Lino.

Mittit Hypermneſtra de tot modò fratribus uni:
Cætera nuptarum crimine turba jacet.

Clausa domo teneor, gravibúsque coercita vinclis:
Est mihi supplicii causa, fuisse piam.
Quod manus extimuit jugulo demittere ferrum,
Sumpta: laudaver. si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quam sic placuisse parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater a *igne licèt, quem non violavimus, urat:*
Quæque aderant b *sacris, tendat in ora faces;*
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense;
Ut, quâ non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
Efficiet: non c *est, quam piget esse piam.*
Pœniteat sceleris Danaum sævasque sorores:
Hic solet d *eventus facta nefanda sequi.*
Corpavet admonitu temeratæ sanguine noctis:
Et subitus e *dextræ* f *præpedit* * *ossa tremor.*
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti,
Scribere de g *factâ non sibi cæde timet:*
Sed tamen experiar, modo facta crepuscula terris:
Ultima pars lucis, primaque noctis erat:
Ducimur h *Inachides sub magni tecta* i *Pelasgi.*
Et k *socer armatas accipit ipse nurus.*
Undique collucent præcinctæ lampades auro:
Danturque in invitos impia thura focos:
Vulgus Hymen Hymenæe vocant: fugit ille vocantes:
Ipsa Jovis conjux cessit ab l *urbe sua.*
Ecce mero m *dubii comitum clamore frequentes,*
Flore novo madidas impedientе comas.
In thalamos læti, thalamos sua busta, feruntur:
Strataque corporibus funere digna premunt.
Jámque cibo vinoque graves, somnoque jacebant:
Securúmque quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientum audire videbar;
Et tamen audieram; quodque verebar, erat,
Sanguis abit: mentemque calor corpusque reliquit:
Inque novo jacui frigida facta toro.
Utque levi Zephyro graciles vibrantur aristæ;
Frigida populeas ut quatit aura comas.

a Quem in limine pontum unà cum aqua sponsus & sponsa tangebant.
b *scil.* Nuptialibus.
c *scil.* Hypermnestra.
d *scil.* pœnitendi
e *i.* digitos
f *i.* impedit.
* Ossa. *i.* incepta
* *Non facta feci* pro *adjeci.* quum non fecit.
h *i.* proneptes Inachi.
i. Danaus arcem à Pelasgo prius inhabitatam incoluit.
k *i.* Ægyptus.
l *i.* Argis; ubi Junonem natam scribit Strabo.
m *scil.* sponsi: qui fuerunt *mero* dubii, pro ebrietate titubantes.

Am

Aut sic, aut etiam tremui magis. Ipse jacebat:
*Quæque tibi * dederunt vina, n soporis erant.*
Excussere metum violenti jussa parentis:
Exigor, & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquor: ter acutum sustulit ensem,
Ter male sublato decidit ense manus.
At rursus monitis jussuque coacta parentis,
Admovi jugulo a tela paterna tuo.
Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis:
Castaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos:
Exiguo dixi talia verba sono:
Sævius Hypermnestra pater est tibi: jussa parentis
Effice, germanis sit comes iste suis.
Fœmina sum, & virgo, naturâ mitis & annis:
Non faciunt molles ad fera tela manus.
*Quin agè, dumque * licet fortes imitare sorores:*
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hæc aliquem posset committere cædi,
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quid? meruêre necem b patruelis regna tenendi?
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colusque meis.
Hæc ego dumq; queror, lachrymæ sua verba sequuntur,
Deque tuis oculis in tua membra cadunt.
Dumpetis amplexus, sopitaque brachia jactas,
Penè manus telo saucia facta tua est.
Dumque patrem famulosq; patris, lucémq; timebam,
Expulerant somnos hæc mea verba tuos:
Surge agè, Belide, de tot modò fratribus unus:
Nox tibi, ni properes, ista perennis erit.
Territus exsurgis: fugit omnis inertia somni:
Aspicis in timida fortia tela manu:
Quærenti causam, Dum nox sinit, effuge, dixi.
Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa mo-

* Dederant.
n i. soporifera.

a i enſem à patre traditum.

* jacet.

b i. regna ſcil. Danai.

Manè erat 3 & Danaus generos ex cæde jacentes
Dinumerat: a *summæ criminis unus abes.*
Fert malè cognatæ jacturam mortis in uno:
Et queritur factum sanguinis esse parùm:
Abstrahor à patriis manibus: raptamque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex b *illo Junonia permanet ira,*
Quo bos ex homine c *est, ex bove* c *facta Dea.*
Ah satis est pœnæ teneram mugisse puellam:
Nec, d *modò* d *formosam posse placere Jovi.*
Astitit in ripa e *liquidi nova vacca* e *parentis,*
Cornuaque in patriis non sua vidit aquis:
Et conata * *loqui, mugitus edidit ore;*
Territaque est formâ, territa voce suâ.
Quid fugis infelix? quid te miraris in unda?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
f *Ipsa Jovis magni* g *pellex, metuenda* h *sorori,*
Fronde levas nimiam cespitibusque famem.
Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
Et, te nè feriant, quæ geris, arma times.
Quæque modò, ut posses etiam Jove digna videri,
Dives eras, nudâ nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid, Io freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quò properas? eadem sequerisque fugisque:
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus demissus in æquor
Exuit insanæ pellicis ora bovis.
i *Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus*
Autor? dant anni, quod queror, ecce mei.
Bella pater patruusque gerunt: regnoque domoque
k *Pellimur: ejectas ultimus orbis habet.*
l *Ille ferox solus solio sceptrisque potitur;*
Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
m *De fratrum turbâ pars exiguissima restat.*
Quique dati leto, quæque dedêre, fleo:

Nam

a *i.* Numero occisorum: quia si tu fuisses interfectus, omnes fuissent interfecti.
b *scil.* tempore.
c Subauditur IO Inachi filia.
d quæ paulo antè erat pulchra.
e *i.* Inachiamnis.
* queri.
f *scil.* Tu.
g *scil.* ante.
h *i.* Junoni, quæ fuit & soror & uxor Jovis.
i. quæ à nostra memoria sunt remotissima.
scil. pater, & ejus filiæ.
patruus.
&c. *i.* ex-inquaginta fratres.

Nam mihi quot fratres, totidem periêre sorores.
Accipiat lachrymas utraque turba meas.
En ego, quòd vivis, pœnæ cruciandæ reservor:
Quid fiet fonti, a cùm rea laudis agar?
Et consanguineæ quondam centesima turbæ
Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, siqua piæ remanet tibi cura sororis,
Quæque tibi tribui b munera, dignus habes,
Vel fer opem, vel dede neci: defunctaque vi'â
Corpora c furtivis insuper adde rogis.
Et sepeli lachrymis perfusa fidelibus ossa:
Sculptaque sint tituło nostra sepulchra brevi:
Exul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet: sed pondere lassa catenæ
Est manus; & vires subtrahit ipse timor.

a &c. *i.* cum accuser de eo quod mihi laudi vertendum est.
b *i.* vitam.
c &c. Clàm rogo injice.

In decimam quintam Epistolam

Argumentum.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus, ob Helenam sibi a Venere promissam, Lacedæmona navigans, à Menelao honorificentissimè susceptus est, & honoratus. Sed cùm per id tempus oportuisset Menelaum, omnesq; Minois pronepotes ad dividendas Atrei opes Cretam adire, Paridem domi dimittens, Helenæ mandavit, ut non minorem hospitis, quàm sui ipsius, curam gereret. Verum Paris, dum datam sibi opportunitatem videret, Helenam in amorem sui quantum potuit, solicitare conatus est. Hac autem artificiosa epistola deregit quanto amoris æstu ardeat, se ab omnibus commendando, quibus amatores laudari solent. Et quia noverat muliebrem sexum esse fragilem, gloriæque & laudis à forma atque genere cupidissimum omnia affert Paris quæ sibi Helenes animum conciliare possint, & quæ odium mariti atque contemptum excitent. Fugam iraque suader, quam Trojanis viribus se tueri posse asserit.

Paris Helenæ.

Hanc tibi Priamides mitto, a Ledæa, salutem:
Quæ tribui, solâ te mihi dante, potest.

a *i.* Helena filia Ledæ. Possessivum ponitur pro patronymico.

Eloquar an ſtimmæ non eſt opus indice notæ?
Et plùs, quàm vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
Lætitiæ mixtos non habitura metus.
Sed malè diſſimulo: quis enim celaverit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo!
Si tamen expectas vocem quoque rebus ut addam,
Uror: habes animi nuncia verba mei.
Pareæ precor faſſo: nec duro cætera vultu
Perlege, ſed formæ conveniente tuæ.
Jamdudum gratum eſt, quòd epiſtola noſtra recepta
Spem facit hoc recipi me quoque poſſe modo. (eſt
Quæ rata ſit: nec te fruſtra promiſerit, opto,
Hoc mihi quæ ſuaſit mater Amoris iter.
Namque ego divino monitu, ne neſcia pecces,
Advehor, & cæpto non leve numen adeſt.
Præmia magna quidem, ſed non indebita poſco:
Pollicita eſt thalamo te Cytherea meo.
Hac duce, a *Sygæo dubias à littore feci*
Longa b *Phereclea per freta puppe vias.*
Illa dedit faciles auras ventóſque ſecundos:
In mare * *nimirum jus habet orta mari.*
Perſtet: & ut pelagi, ſic pectoris adjuvet æſtus:
Deferat in portus & mea vota ſuos.
Attulimus flammas; non hîc invenimus illas:
Hei mihi, tam longæ cauſa fuêre viæ.
Nam nec triſtis hyems, nec nos huc appulit error:
c *Tænaris eſt claſſi terra petita meæ.*
Nec me crede fretum merces portante carinâ
Findere: quas habeo, dii tueantur opes!
Nec venio Graias veluti ſpectator ad urbes:
Oppida ſunt regni divitiora mei:
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea noſtro:
Te priùs optavi, quàm mihi nota fores.
Ante tuos animo vidi, quàm lumine, vultus:
Prima fuit vultûs nuntia fama tui.
Nec tamen eſt mirum ſi, ſicut * *oportuit,* d *arcu*
d *Miſſilibus teliſ eminus ictus, amo;*

a i. Trojano: nam Sygæum promontorium eſt Trojæ.
b i. Fabricatâ à Phereclo.
* nil mirum.
c Laconiam intelligit, a Tænaro promontorio.
* oportuit. dd i. arcu miſſis.

Sic

Sic placuit fatis : quæ nè convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar :
Jam gravidus justo pondere venter erat.
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere utero facem.
Territa consurgit : metuendaque noctis opacæ
Visa seni Priamo, vatibus ille refert.
Ausurum Paridis vates canit Ilion igni.
Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma vigorque animi, a quamvis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erant.
Est locus in media nemerosis vallibus Idæ
Devius, & piceis, ilicibusque frequens :
Qui nec ovis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis :
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsaque tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moveri :
*Vera loquar ; * verum vix habitura fidem.*
Constitit ante oculos actus velocibus alis,
b Atlantis magni Pleioneque nepos :
(Fas vidisse fuit ; fas sit mihi visa referre)
Inque Dei digitis aurea virga fuit
Tresque simul divæ, Venus, & cum Pallade Juno,
Graminibus teneros imposuêre pedes :
Obstupui, gelidusque comas erexerat horror :
Cùm mihi, Pone metum, c nuncius c ales ait.
Arbiter es formæ : d certamina siste Dearum,
Vincere quæ formâ digna sit una duas.
Néve recusarem, verbis Jovis imperat : & se
Protinus ætherea tollit in astra vîâ.
Mens mea convaluit ; subitóque audacia venit :
Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ : judexque verebar
Non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat :
f Hanc esse ut scires, unde movetur amor

Tuaque

a &c. nam inter pastores enutritus fuit, & pro pastoris filio habitus.

* Vero.

b &c. Intelligit Mercurium, cujus mater Maia fuit filia Atlantis & Pleiones.

c &c. i. Mercurius cui alata talaria tribuuntur.

d p o *Certamen* : per Enallagen numeri.

e Scil. pronunciando.

f &c. i. ut facile cognosceres hanc esse Venerem.

Tantaque vincendi cura est : ingentibus ardens
Judicium donis sollicitare meum.
Regna Jovis conjux a *virtutem filia jactat :*
Ipse, potens, dubito, fortis an esse velim.
b *Dulce Venus visit : Nè te, Pari, munera tangant,*
Utraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames : & pulchræ filia Ledæ :
*Ibit in amplexus pulchrior * illa tuos.*
Dixit, &, c *ex æquo donis formâque probata,*
d *Victorem cœlo retulit illa pedem.*
Interea (*credo, versis ad prospera fatis*)
Regius agnoscor per vatis signa puer.
e *Læta domus, nato* f *per tempora longa recepto :*
Addit & ad festos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, sic me cupiere puellæ :
Multorum votum sola tenere potes.
Nec tantum regum natæ petière, ducúmque :
Sed g *nymphis etiam curaque amorque fui.*
At mihi cunctarum subeunt fastidia postquam
Conjugii spes est, Tyndari, facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
Lumina cùm placido victa sopore jacent.
Quid faciès præsens, quæ nondum visa placebas ?
Ardebam quamvis hic procul ignis erat.
h *Nec potui debere mihi spem longiùs istam :*
i *Cæruleâ peterem quin mea vota* i *viâ.*
Troia cæduntur Phrygia pineta securi,
Quæque erat k *æquoreis utilis arbor aquis.*
Ardua proceris spoliantur Gargara sylvis :
Innumeráque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves :
Texitur & costis pinda carina suis.
Addimus antennas, & vela sequentia malos :
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Quà tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
l *Sponsor* conjugii *stat Dea picta * mei*
Imposita est factæ postquam manus ultima classi,
Protinus Ægæis ire jubebar aquis.

a *i.* fortitudinem seu virtutem bellicam. Pallas enim belli Dea habita est.
b *i.* Suaviter. Nomen ponitur pro Adverbio.
* Ipsa.
c &c. *i.* Cum pariter dona sua mihi & formam probâsset.
d *i.* Ipsa victrix in cœlum rediit. Hypallage.
e *scil.* fuit.
f *i.* post tempora longa.
g Nam ab Oenone amatus est, dum in sylvis & inter pastores degerer.
k &c. *i.* non potui spem istam amoris potiundi longius deserere.
i i *i.* Per mare.
k &c. *i.* Navibus fabricandis idoneæ.

l *Sponsor* generis communis est, sicut *auctor* & alia pleraque verbalia.
* sui.

Et pater, & genetrix inhibent mea vota rogando;
Propositumque viæ l *voce morantur iter:*
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cùm vellent nostræ jam dare vela rates.
Quo ruis? exclamat: referes incendia tecum:
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos invenimus ignes;
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior: ventisque ferentibus usus,
Applicor in terras, a *Oebali nympha, tuas.*
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio numinibúsque Deûm.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone totâ
Ostendi dignum, conspicuúmque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obstupui: præcordiaque intima sensi
Attonitus curis intonuisse novis.
His similes vultus (quantum reminiscor) habebat,
Venit in arbitrium cum Cytharea meum,
Si tu venisses pariter certamen in illud,
* *In dubium Veneris palma futura fuit.*
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullaque de facie nescia terra tuâ est.
Nec tibi par b *usquam Phrygiæ, nec solis ab ortu,*
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor est tua gloria vero:
Famaque de formâ penè maligna tuâ est.
Plus hîc invenio, quam quod promiserat illa:
Et tua materiâ gloria victa suâ est.
Ergò arsit meritò qui noverat omnia, Theseus:
Et visa est tanto digna rapina viro.
More c *tuæ gentis* d *nitidâ dum nuda palæstrâ*
Ludis, & es nudis fœmina mixta viris:
Quòd rapuit, laudo; miror, quòd redderet unquam:
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Intè recessisset caput hoc cervice cruentâ,
Quam tu de thalamis abstraherêre meis.

l *Via* redundat per Pleonasmum.

a Apostrophe ad Helenam neptem Oebali, qui fuit pater Tyndari.

* Mallem, in *dubio.*

b *i.* Usquam in Phrygia: Sicut *Usquam locorum* vel *gentium.*

c *i.* Laconiæ: nam Lacedæmonii, mistis cum puellis pueris, palestriæ exercebantur.
d *i.* uncta. Nam athletæ ungebantur.

Tene

Tene manus unquam noſtræ dimittere vellent?
Tene meo paterer vivus abire ſinu?
Si reddenda foret, a aliquid tamen antè tuliſſem:
Nec Venus ex toto noſtra fuiſſet iners.
Vel tua virginitas eſſet libata: vel illud,
Quod poterat ſalvâ virginitate rapi.
*Da modò * te; quæ ſit Paridis conſtantia, noſces:*
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præpoſui regnis ego te, qua maxima quondam
Pollicita eſt nobis nupta ſororque Jovis:
Dumque tuo poſſem circundare brachia collo,
Contempta eſt virtus, Pallade dante, mihi.
Cum Venus et Juno, Palláſque in montibus Idæ
Corpora judicio ſuppoſuêre meo.
Nec piget: haud unquam ſtultè elegiſſe videbor;
Permanet in voto mens mea firma ſuo.
Spem modò nè noſtram fieri patiare caducam,
Deprecor, ô tanto digna labore peti!
Non ego conjugium generoſæ degener opto:
Nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.
b *Pleiadas, ſi quæras, in noſtra gente, Jovémque*
Invenies: medios ut taceamus avos.
c *Sceptra* d *pareus Aſiæ, quâ nulla beatior ora eſt,*
c *Finibus immenſis vix obeunda tenet.*
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis:
Quæque ſuos dicas templa decere deos.
Ilion aſpicies firmataque turribus altis
Mœnia Phœbæa ſtructa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeróque virorum?
Vix populum tellus ſuſtinet illa ſuum.
Occurrent denſo tibi Troades agmine matres;
Ne capient Phrygias atria noſtra nurus.
O quoties dices, Quam pauper Achaia noſtra eſt!
Una domus quævis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere veſtram:
In quâ tu nata es, terra beata mihi eſt:
Parca ſed eſt Sparte: tu cultu divite digna:
Ad talem formam non facit iſte locus.

a &c. i. non te intactam dimiſiſſem.

* te Paridis quæ ſit conſtantia noſces,

m Vallibus.

n Hoc diſtichon redundare putat Scaligerus.

b i. Electram Atlantis ex Pleione filiam, ex qua Juppiter genuit Dardanum Trojanorum progenitorem.

c i. regna.

d i. Priamus.

e i. propter magnos ambitus.

Hanc faciem largis sine fine f *paratibus uti,*
Deliciisque decet luxuriare novis.
Cùm videas cultus nostrâ de gente virorum,
Quales Dardanias credis habere nurus?
Damodò te facilem: nec dedignare maritum,
Rure a Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat & nostro genitus de sanguine, b *qui nunc*
Cum diis potando nectare miscet aquas.
Phryx erat c *Auroræ conjux: tamen abstulit illum*
Extremum noctis quæ dea finit iter.
Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuisse jugis.
*Nec puto collatis formâ Menelaus & * annis*
Judice te nobis anteferendus erit.
Non dabimus certè d *socerum tibi clara fugantem*
Lumina: qui trepidos à dape vertit equos.
c *Nec pater est Priamo soceri de cæde cruentus,*
Et qui Myrtoas crimine signet aquas.
Nec f *proavo Stygia nostro captantur in unda*
Poma: nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? si te tenet ortus ab illis,
Cogitur huic domui Juppiter esse socer.
Heu facinus! totis indignus noctibus illæ
Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conspiceris positâ vix denique mensâ:
Multaque quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hostibus eveniant convivia talia nostris,
Experior posito qualia sæpe mero!
Pœnitet hospicii, cum me spectante lacertos
Imponit collo rusticus ille tuo.
g *Rumpor et invideo (quid nunc tamen omnia nar-*
Membra superjectâ cum tua veste fovet. (rem)
Oscula cùm verò coram non dura daretis,
Ante oculos posui pocula sumpta meos.
Lumina demitto, cum te tenet arctius ille;
Crescit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus; & te, lasciva, notavi
In gemitus risum non habuisse meo.

f *i.* ornatibus.

a Therapnæ Laconiæ oppidum.
b *scil.* Ganymedes.
c i. Tithonus Laomedontis frater & Memnonis pater.
* armis.
d *scil.* Atreum Et sensus est, *Non dabo tibi talem socerum qualis fuit Atreus, qui carnes humanas fratri comedendas apposuit.* Quod scelus ne Sol videret, dicitur se avertisse.
e &c. Sensus est *Nec pater Priami avus meus socerum suum interfecit sicut Pelops avus Menelai.* Is enim Oenomaum socerum suum interfecit, & Myrtilum antigam in mare præcipitavit: à quo Mare Myrtoum.
f Tantalum inquit, Pelopis patrem, proavum Menelai,
g *scil.* dolore.

Sæpe

* meam.

*Sæpe * mero volui flammam compescere : at illa*
Crevit; & ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque nè videam, versâ cervice recumbo :
Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam dubito : dolor est meus ista videre;
Sed dolor à facie major abesse tuâ est.

* luctor.

*Qua licet, & possum * nitor celare furorem :*
Sed tamen appareat dissimulatus amor.
Nec tibi verba damus : sentis mea vulnera, sentis;
Atque utinam soli sint ea nota tibi!
Ah quoties lachrymis venientibus ora reflexi,
Ne causam fletus quæreret a ille mei.
Ah quoties aliquem narravi potus amorem,
Ad vultus referens singula verba tuos!
Indiciumque mei ficto sub nomine feci :
Ille ego, si nescis, verus amator eram.
*Quinetiam ut possem verbis * petulantibus uti,*
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt, memini, tunicâ tua pectora laxâ,
Atque oculis aditum unda dedère meis :
Pectora vel nivibus puris, vel lacte tuamque
Complexo matrem b candidiora Jove.
Dum stupeo visis (nam pocula forte teneham)
Tortilia à digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres resupinus amores :
Et modò per nutum signa legenda dabam.
Et comitum primas Clymenenq; Æthramq; tuarum
Ausus sum blandis nuncupare c odis sonis.
Quæ mihi non aliud, quàm d formidare, locutæ,
Orantis medias deseruêre preces.
Dii faceret pretium magni certaminis esses;
Teque suo posset victor habere toro!
Ut tulit Hippomenes e Schœneïda præmia cursus:
** Quæ propero cursu vicerat ante procos :*
Sic & tu Phrygias venies regina per urbes :
Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus.

a *i.* Menelaus.

b Alludit ad cygnum in quem Jupiter versus cum Leda concubuit.

c *i.* compellare

d *i.* se timere.

e *i.* Atalantam Schœnei filiam.

* hic versus cum sequenti subdititii videntur.

f *i.* Pelopis, qui cum ex Phrygia in Peloponnesum navigaret, Hippodamiam cursu vicit, eamque duxit uxorem.

Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit?
Dum petit amplexus Deianira tuos.
Nostra per has leges audacia fortiter îsset; a subauditur Si.
Teque mei scires esse laborîs opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari,
Amplectique tuos, si patiare, pedes.
O decus, ô presens b *geminorum gloria* b *fratrum!*
O Jove digna viro, ni Jove nata fores! bb *i.* Castoris & Pollucis.
Aut ego c *Sigæos* * *repetam te conjuge portus:* c *i.* Trojanos.
Aut hîc d *Tænariâ contegar exul humo.* d *i.* Laconica.
Non mea sunt summâ leviter districta sagittâ
Pectora: descendit vulnus ad ossa meum.
Hoc mihi, (nam * *recolo) fore ut à* e *cœleste sagittâ*
Figar, erat verax vaticinata soror. * repeto.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem: e Pro *cœlesti*: more veterum.
Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem subeunt: sed coràm ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte silente tuo.
An pudet? & metuis Venerem temerare maritam?
Castaque legitimi fallere jura tori?
Ah nimiùm simplex Helene, ne rustica dicam;
Hanc faciem culpæ posse carere putas?
Aut faciem mutes, aut sis non dura necesse est:
Lis est cum forma magna pudicitiæ.
Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
Hæc tibi nempe patrem furta dedere Jovem.
Vix fieri, si sint vires in semine amorum,
Et Jovis & Ledæ filia, casta potes?
Casta tamen tunc sis, cùm te mea Troja tenebit:
Et tua sim, quæso, crimina solus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora jugalis
Si modo promisit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc suadet rebus, non voce, maritus:
Neve sui furtis hospitis obstet, abest.
Non habuit tempus quo Cressia regna videret, f dictum Ironicè.
Aptius: O mirâ calliditate virum!
Exit: &, Idæi, mando tibi, dixit, iturus, * Ille abit: Idæi.
Curam pro nobis hospitis, uxor, agas.

Negligis

* Tyranni *i.* regis.

*Negligis absentis (testor) mandata * mariti:*
Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Huccine tu spernis hominem sine pectore dotes
Posse satis formæ, Tyndari, nôsse tuæ?
* nec. *Falleris, ignorat: * nam si bona magna putaret*
Quæ tenet, æterno crederet illa viro?
Vt te nec mea vos, nec te meus incitet ardor,
a *i.* facilitate. *Cogimur ipsius* a *commoditate frui.*
Aut erimus stulti, sic, ut superemus et ipsum;
Si tam securum tempus abibit iners.
Pene suis manibus ad te deduxit amantem:
Vtere mandantis simplicitate veri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili:
In viduo jaceo solus & ipse toro.
Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant:
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina: meque
b scil. matrimonii. *Astringam verbis in* b *sacra jura meis.*
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,
Efficiam presens ut mea regna petas.
* Et. *Si pudet, * aut metuis nè me videare secuta:*
Ipse veni, sine te, criminis hujus ero.
c *i.* Thesei. *Nam sequar* c *Ægidæ factum,* d *fratrúmq, tuorum;*
d *i.* Castoris & pollucis. *Exemplo tangi non propiore potes.*
Te rapuit Theseus, e *geminas Leucippidas illi:*
e *i.* Phœben, Elairam, duas filias Leucippi. *Quartus in exemplis annumerabor ego.*
Troica classis adest armis instructa virisque;
Jam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias, ingens regina, per urbes:
Teque novam credet vulgus adesse Deam.
Quaque feres gressus, adolebunt cinnama flamma;
Cæsaque sanguineam victima planget humum.
Dona pater fratresque, & cum genetrice sorores,
Iliadesque omnes, totaque Troja dabit.
Hei mihi, vix à me pars dicitur illa futuri;
Jura feres, quàm quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, nè nos fera bella sequantur,
* magna, *Concitet & vires Græcia * totas:*

Tot priùs abductis, † quænam est repetita per arma?
Crede mihi vanos res habet ista metus;
Nomine ceperunt Aquilonis a *Erechthida Thraces:*
† Tuta tamen bello b *Bistonis ora fuit.*
Phasida puppe novâ vexit c *Pegasæus Iason:*
Lasa nec est Cholchâ Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit d *Minoïda Theseus:*
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso major solet esse periclo:
Quæque timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
Et mihi sunt vires, & mea tela nocent,
Nec minor est Asiæ, quam vestra copia terræ:
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris; aut armis anteferendus erit.
Penè puer cæsis abducta armenta recepi
Hostibus: & causam e *nominis inde tuli.*
Penè puer juvenes vario certamine vici,
In quibus Ilioneus, Deiphobusque fuit.
Nève putes, non me, nisi comminus esse timendum:
Figitur in jusso nostra sagitta loco.
Non potes hæc filli primæ dare facta juventæ:
Instruere Atridem non potes arte meâ.
Omnia si dederis nunquam dabis Hectora fratrem:
Unus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam nescis; & te mea robora fallunt:
Ignoras cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nulla belli repetêre tumultu:
Aut cedent Marti g *Dorica castra meo.*
Nec tamen † indignor pro tanta sumere bello
Conjuge: certamen præmia magna movent.
Tu quoque, si totus h *de te contenderit orbis,*
Nomen ab æternâ posteritate feres.
Spe modò non timidâ Diis hinc egressa secundis,
Erige cùm plena munera pacta fide.

† Ecquæ.
a *i.* Orithyam Erechthei filiam
† Et tuta à.
b *i.* Bistonia Patronymicum ponitur pro Possessivo. Est autem Bistonis civitas vel stagnum Thraciæ: & hoc in loco ponitur pro ipsa Thracia.
c *i.* Thessalicus: nam Pegasa est oppidum Thessaliæ.
d *i.* Phædram, & Ariadnen.
e Nam & Alexander dictus est Ἀλεξίκακος, quòd opem tulerit hominibus. Nam, hostibus armenta abducentibus, auxilium suis tulit & armenta recuperavit.
f *i.* Menelao.
g *i.* Græca.
† indigner.
h *i.* propter te.

In decimam sextam Epistolam.

Argumentum.

Multi hanc Epistolam non esse Ovidii contendunt, asserentes Sabinum omnes responsales literas confinxisse. Quod ipsius Ovidii testimonio comprobare nituntur, cum in 2. amorum. Eleg. 8. ità ad Maecenum scribat.

Quam cito de toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptaque diversis rettulit ille locis?
Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
Jam pius Æneas miserâ rescripsit Elissæ:
Quodque legat Thyllis, si modò vivit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit:
*Dat * votam Phœbo † Lesbis amica lyram.*

* mitam. † Lestia.

Quod quidem nihil ad rem facere videtur, cum nullam interim de Helena mentionem faciat. Verum statim subjungit hos duos versus,

Et Paris est illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.

Quibus facile convincuntur, nisi ad Sabinum referre malint. Sed cum Ovidianis Epistolis responderit, quomodo possunt esse Sabini? Non enim Paris, nec Laodamia respondent, sed scribunt. Nimirum hæ quoque Ovidianæ sunt, & eodem penè stylo scriptæ, quo reliquæ. Helena autem, lectâ Paridis Epistolâ, quasi offensa, primum respondens objurgat. Deinde ut pudorem tueatur Paridis suasiones infringere conatur, quædam semina spargendo, nè omnino illius amorem negligere videatur. Et sic apertè ostendit muliebre ingenium varium esse atque mutabile, juxta illud Ovidianum in arte amandi,

Forsitan & primo veniet tibi littera tristis;
Quaque rogat, nè se solicitare velis.
Quod rogat illa, timet; quod non rogat, optat ut insit.

Postremo, Paridis voluntatem impleturâ, ut honestius, ità tutius visum est, si quid in desiderio erit, non literis mandare: sed, ut Clymene & Æthra comites fidissimæ exponerent. Idque cum fecissent, cum Paride & Helena ad Trojam advectæ sunt.

Helena Paridi *respondet.*

Nunc oculos tua cùm violârit epistola nostros,
Non rescribendi gloria visa levis.

Ausus

Ausus es hospitiò a temeratis advena sacris
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventosa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora suo;
Nec tibi diversa quamvis à gente venire,
Opposita est habuit regia nostra fores;
Esset ut officii merces injuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes an hostis eras?
Nec dubito, quin hæc, cum sit tam justa, vocetur
Rustica judicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè, dum non oblita pudoris,
Dumque tenor vitæ sit sine labe meæ.
*Si non est ficto; * vultus mihi tristis in ore,*
Nec sed eo duris torva supercilijs:
*Fama tamen clara est; & adhuc sine b crimine * vixi;*
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magis admiror, quæ sit fiducia capto,
Spemque tori dederit quæ tibi causa mei.
*An, quia vim nobis c Neptunius * attulit c heros,*
Raptæ semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum si d delinita fuissem:
Cùm sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen ex facto fructum tulit ille petitum:
Excepto rediit passa timore nihil.
Oscula luctando tantummodo pauca protervus
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset.
Dii melius! similis non fuit ille tui:
Reddidit intactam: minuitque modestia crimen:
Et juvenem facti pœnituisse patet.
Thesea pœnituit, Paris ut succederet illi:
Nequando nomen non sit in ore meum?
Nec tamen irascor: (quis enim succenset amanti?)
Si modò quem præfert non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quod fiducia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi:
Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
Verbaque dicuntur vestra carere fide.

a &c. Violare jure hospicii quod sub tutela erat Jovis ξένιου.

* tristis mihi vultus.

b *i.* Adulterii nota.

* lusi.

c c. Theseus, Neptuni nepos.

* intulit.

d *i.* blanditiis captata & illecta

* &c. *i.* ut semper homines de me malè loquantur.

At peccant aliæ; matronaque rara pudicæ est:
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quòd visa est tibi mater idonea, cujus
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso a *falsâ sub imagine lusæ*
Error inest: plumâ tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec ullus
Error, qui facti crimen obumbrat, erit.
Illa bene erravit, vitiúmque autore redemit:
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
Et genus, & proavos, & regia nomina jactas:
Clara domus satis hæc nobilitate sua est.
Jupiter & soceri proavus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndaricique genus;
Dat mihi Læda Jovem cygno decepta parentem;
Quæ falsam gremio credula fovit avem.
I nunc; & Phrygiæ † claræ primordia gentis,
Cúmque b *suo Priamo Laomedonta refer.*
Quos ego c *suspicio: sed, qui tibi gloria magna est*
d *Quintus, is à nostro sanguine primus erit?*
Sceptra tua quamvis reor esse potentia Trojæ:
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeróque virorum
Vincitur: ac certè barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola diver,
Ut possint ipsas illa movere deas:
Sed si jam vellem fines transire pudoris:
Tu e *major culpæ causa futurus eras.*
Aut ego perpetuò famam sine labe tenebo:
Aut ego te potius, quàm tua dona, sequar.
Utque ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, autor quæ pretiosa facit.
Plùs multò est quòd amas, quod sum tibi causa labo-
Quod per tàm longas spes tua venit aquas. (ris,
Illa quoque, appositâ quæ nunc facis improbe mensa,
Quamvis experiar dissimulare, nolo.
Tu modò me spectas oculis, lascive, protervis,
Quos vix f *instantes lumina nostra ferunt.*

a &c. *i.* sub imagine cycni.

† laræ.

b *scil.* filio.

c *i.* veneror.

d Quintus à Jove Priamus: Nam Jupiter Dardanum. Dardanus Erichthonium, Erichthonius Troen, Tros Laomedonta Priami patrem genuit.

e *scil.* quam munera à te promissa.

f *i.* fixè aspicientes.

Et modò ſuſpiras: modò pocula proxima nobis
Sumis: quâque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa ſupercilio penè loquente dari!
Et ſæpe extimui, ne vir meus illa videret:
Non ſatis occultis erubuique notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi;
Nil pudet hunc. Nec vox hæc mea falſa fuit.
Orbe quoque in menſa legi ſub nomine noſtro,
Quod deducta mero littera fecit, A M O.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi,
Hei mihi, jam didici ſic quoque poſſe loqui.
His ego blanditiis, ſi peccatura fuiſſem,
Flecterer: his poterant pectora noſtra capi.
Eſt quoque, confiteor, facies tibi rara: poteſque
Velle ſub amplexus ire puella tuos:
Altera ſed potiùs felix ſine crimine fiat,
Quàm cadat a externo noſter amore pudor. a extremo.
Diſce meo exemplo formoſis poſſe carere:
Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.
Quam multos credis juvenes b optare quod optas? b Optaſſe.
Qui ſapiunt, oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis: ſed plus temerarius audes:
c Non tibi plus cordis, ſed minùs oris d ineſt. c Nec. d Adeſt.
Tunc ego te vellem celeri veniſſe carinâ,
Cum mea virginitas mille petita procis,
Si te vidiſſem, primus de mille fuiſſes:
Judicio veniam vir dabit ipſe meo.
Ad poſſeſſa venis, e præreptaque gaudia ſervas: e preceptaque.
Spes tua lenta fuit, quod petis, alter habet.
Vt tamen optarem fieri tua Troïca conjux,
Invitam ſic me non Menelaus habet.
Deſine, molle, precor, verbis convellere pectus:
Nève mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed ſine, quam tribuis ſortem fortuna, tueri:
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta eſt, & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi ſe nudas exhibuêre deæ.

Vnaque cùm regnum, belli darei altera laudem;
Tyndaridis coniux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœlestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Vtque sit hoc verum, certè pars altera ficta est;
Iudicii pretium quâ data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis, vt me
Maxima, teste deâ, dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari;
Laudatrix Venus est, inuidiosa mihi.
Sed nihil infirmo; faueo quoque laudibus istis:
Nam mea vax quare, quod cupit, esse negem?
Nec tu succense, nimium mihi credimus ægrè:
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
Proxima, me vsam præmia summa tibi:
Nec te Palladios nec te Iunonis honores
Auditis Helenæ præposuisse bouis.
Ergo ego sum victus? ego sum tibi nobile regnum?
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, credo mihi, non sum: sed amare recuso
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curuo proscindere littus aratro;
Semque sequi tener quam locus ipse negat;
Sum rudis ad Veneris furtum: nullique fidelem
(Dii mihi sunt testes) luimus arte virum.
Nunc quoque quòd tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera nostra nouo.
Felices quibus vsus adest: ego nescia verum
Difficilem culpæ suspicor esse viam.
Ipse malo meus est; nam nunc confundor, & omnes
In nostris oculis vultibus esse reor.
Nec reor hoc falso, seuæ mala murmura vulgi;
At quædam voces retulit Æthra mihi.
At tu dissimula, nisi tu desistere mauis
Sed cur desistas? dissimulare potes.
Lude, sed occultè: maior non maxima nobis
Est data libertas quòd Menelaus abest.

Illa

* Insidiosa.

a &c. i. quod ægrè admodum verbis tuis fidem habuerim.

* liceat.

Ille quidem procul est, ità te cogente, profectus:
Magna fuit subitæ justaque causa viæ.
At mihi sic † jussum est: ego, cum dubitaret an iret, † Visum.
Quamprimum, dixi, fac redituru eas:
Omine lætatus, dedit oscula; Resque, domisque,
Et tibi sit curæ Troïcus hospes, ait.
Vix tenui risum: quem dum compescere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, ERIT.
Vela quidem † ventis Cretes dedit ille secundis: † Creten veni.
Sed tu non ideò cuncta licere puta.
Si meus hic vir abest, ut me custodiat absens:
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoque est oneri: nam quo constantius ore
Laudamur vestro, justiùs ille timet.
Quæ juvat, ut nunc est eadem mihi gloria damno est:
Et melius famæ verba dedisse fuit.
Nec quod abest, hîc me tecum mirare relictam:
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit: & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data præcipis: atque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet, & timeo: nec adhuc exacta voluntas
Est satis: in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis: & tu sine conjuge dormis:
Inque vicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes: & jam sermone coimus:
Es tu (me miseram!) blandus, & una domus.
Et peream, si non invitent omnia culpam:
Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quòd malè persuades, utinam bene cogere posses!
Sic mea rusticitas excutienda foret.
Utilis interdum est ipsis injuria passis:
Sic certè felix ipsa coacta forem.
Dum novus est, cœpto potiùs pugnemus amori:
Flamma recens parvâ sparsa recedit aquâ.
Certus in hospitibus non est amor: errat in ipsis:
Cúmque nihil speres firmius esse, fugit.

a i. Ariadne. *Hypſipyle teſtis, teſtis a Minoïa virgo,*
In non exhibitis utraque juncta toris.
Tu quoque dilectam multos, inſide, per annos
Diceris Oenonen deſeruiſſe tuam.
Nec tamen ipſe negas: & nobis omnia de te
Quærere, ſi neſcis, maxima cura fuit.
Adde, quòd, ut cupias conſtans in amore manere;
Non potes: expedient jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox ſperata paratur,
Qui ferat in patriam jam tibi ventus erit.
Curſibus in mediis novitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, ut ſuades, laudataque Pergama viſam?
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ità contemno volucris præconia famæ,
Ut probris terras impleat illa meis:
Quid de me poterit Sparte, quid Achaïa tota,
Quid gentes Aſiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid ſentiet uxor,
Fóque tui fratres, Dardaniæque nurus?
Tu quoque qui poteris fore me ſperare fidelem,
Et non exemplis anxius eſſe tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi ſollicitæ cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties iratus, Adultera, dices;
Oblitus noſtro crimen ineſſe tuum?
Delicta fies idem reprenſor, & autor.
Terra, precor, vultus abruat ante meos.
b i. divi c. *At ſuar Iliacis ovibus, cultúque* b *beato,*
Ponique promiſſis uberiora feram:
Purpura nempe mihi pretioſaque texta dabuntur?
Congeſtóque auri pondere dives ero.
Da veniam faſſæ: non ſunt tua munera tanti:
Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, ſi lædar, Phrygiis ſuccurret in oris?
Unde petam fratris, unde parentis opem?
Omnia Me leæ fallax promiſit Iaſon:
Pulſa eſt Æſoniâ non minus illa domo.

Non erat Æêtes, ad quem despecta † veniret;
Non Ipsea parens, Chalciopeque soror.
Tale nihil timeo. Sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio spes bona sæpe suo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
Navibus in portu leno fuisse fretum.
Fax quoque me terret, quam se peperisse cruentam
Ante diem partûs est tua visa parens.
Et a vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Utque favet Cytharea tibi, quia vicit, habétque
Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
Sic illas † timeo, quæ, si tua gloria vera est,
Judice te causam non tenuêre duæ.
Nec dubito quin, te si persequar, arma parentur:
Ibit per gladios (hei mihi!) noster amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
b *Atracis Æmonios Hippodamia viros;*
Tu fore tam lentum justâ Menelaòn in irâ,
Et geminos fratres, Tyndareumque putas?
Quod bene te jactes, & fortia facta loquaris;
A verbis facies dissidet ista tuis.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti.
Bella gerant fortes, tu Pari semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto:
c *Militia est* d *operis* c *altera digna † tuis.*
e *His ego, si saperem paulòque audacior essem,*
Uterer: utetur, siqua puella sapit.
Aut ego deposito faciam fortasse † pudore,
Et dabo † convictas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim presentes ista loquamur.
Scimus, quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimium properas; & adhuc tua messis in herba
Hæc mora † sic voto forsan amica tuo. (est:
f *Hactenus arcanum, furtivæ conscia mentis*
Littera, jam lasso pollice, sistat opus.
Cætera per socias Clymenem Æthramque loquamur,
Quæ mihi sunt comites consiliumque duæ.

† rediret.

a *i.* Cassandræ. Enallage.

† vereor.

b *i.* Thessalica; ab Atrace Thessaliæ urbe, ex qua fuit Hippodamia.

c c. *Scil.* amoris. Nam, *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.*

d *i.* exercitiis & factis tuis.

† tui.

e *Scil.* operis.

† timore.

† conjunctas.

† fit.

f Ordo est. *Litera hactenus conscia mentis furtiva sistat opus arcan.*

In

In decimam septimam Epistolam.

Argumentum.

Hellespontiacum mare septem tantùm stadiis, teste Plinio, Europam ab Asia dividens, Sestos in Europa, Heûs patriam, Abydon in Asia, ex qua fuit Leander, adversæ urbes habet. Cùm autem Leander Abydenus Sestiam puellam Heûs miserè deperiret, per Hellespontum noctu ad eam natare consueverat. Sed maris tempestate intercluſus, jam præteritis septem diebus, ad amicam Heûs, per audacem nautam eâ tempestate Sestos navigantem hanc epistolam misit. In qua primùm amorem suum firmum & stabilem esse ostendit. Deinde queritur quòd natandi facultas, ob ferventissimum maris æstum sibi sit ablata. Demum verò pollicetur, se brevi iturum; &, quamvis mare non fuerit tranquillum, se tamen periculis potius commissurum, quam illius jucundissimo conspectu atque colloquio caritaturum. Unde de eo sic cecinit Martialis.

Cum peteret dulces audax Leander amores,
Et fessus tumidis jam premeretur aquis;
Sic miser instantes affatus dicitur undas;
Parcite dum propero, mergite dum redeo.

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallem ferre, salutem,
Si cadat unda mavis, a Sesta puella, tibi.
Si mihi dii faciles & sunt in amore secundi,
b *lavitis oculis hæc mea verba leges.*
Sed non sunt faciles; nam cur mea vota morantur à
Currere me notâ non patiuntur aquâ?
Ipsa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida, nec quæ cavat vix adeunda ratis.
Unus, & hic audax, à quo tibi littera nostra
Redditur, à portu navita † movit iter.
Ascensurus eram; nisi quòd, dum vincula proræ
Solveret in speculis c omnis Abydos erat.
Non poteram cæcare meos, velut ante parentes:
Quemque tegi volumus, non latuisset amor.
Protinus hæc scribens, Felix † littera dixi:
Jam tibi formosam parriget illa manum.

Forsita

a Pro *Sestia.*
b *i.* Non libenter. Quia si me amas malles me videre quàm legere hanc meam epistolam: Juxta illud, (epist. 1.) *Nil mihi rescribas attamen ipse veni.*
† Fecit.
c *i.* Omnes Abydeni.

Forsitan admotis etiam tangêre libellis,
Rumpere dum niveo vincula dente voles.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea est,
Ah quanto mallem, quàm scriberet, illa nataret,
Méque per assuetas sedulo ferret aquas?
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Est tamen & sensûs apta ministra mei.
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
*Sollicitum rancis * ut mare servet aquis.* * quod.
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
Noctibus, insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliquâ specto tua littora tristis:
Et, quò non possum corpore, mente fero.
Lumina quin etiam summâ vigilantia turre
Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in sicca vestis arena:
Ter grave tenuavit carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum juvenilibus æquor;
Mersit & adversis ora natantis aquis.
At a tu de rapidis immansuetissime ventis,
Quid meçum b certâ prælia b mente geris? a Ad Boream Apostrophe. bb i. animo deliberato.
In me, si nescis, Borea, non æquora, sævis:
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cum sis non te tamen improbe quondam
c Ignibus Atthæis incaluisse nego. c i. amore Orithuyæ Athenien-sis
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
Aerios aditus quo patuêre modo?
Parce, precor; facilêmq; move moderantius auram:
Imperet d Hippodates sic tibi triste nihil. d i. Æolus, nepos Hipporæ Trojani
Vana peto, precibúsque meis obmurmurat ipse:
Quáque quatit, nullâ parte coercet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas,
Icarium quamvis hic propè littus adest.
Quicquid erit, patiar: liceat modò corpus in auras
Tollere, quò dubiâ sæpe pependit aquâ.
Interea dum cuncta negant ventique fretumque,
Mente agito furti tempora prima mei.

Vox

Nox erat incipiens (namq; est meminisse voluptas)
Cùm foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora depositopariter cum veste timore,
Factabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Ut comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, Faveas, ô candida, dixi:
Et subeant animo e Latmia e sacra tuo.

ee i. mons Latmius ubi Lunam cum Endymione concubuisse, in fabulis est.

Non finit Endymion te pectoris esse severi:
Flectle, precor, vultus ad mea furta tuos:
Tu Dea mortalem cœlo delapsa petebas,
(Vera loqui liceat) quam sequor ipsa Dea est.
Non referam mores cœlesti pectore dignos:
Forma nisi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non est prior ulla tuâque:
Neve meis credas vocibus, ipsa vide.

† quantum

† Quantò cùm radiis fulges argentea puris,
Concedunt flammis sidera cuncta tuis:
Tanto formosis formosior omnibus illa est.
Si dubitas, cœcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diversa locutus
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercussæ radiabat imagine lunæ;
Et nitor in tacitâ nocte diurnus erat.
Nullaque vox unquam nostras veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones solæ, memores Cæycis amati,
Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
Jamque fatigatis humero sub utroque lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Ut procul aspexi lumen, Meus ignis in illo est,
Illa meum, dixi, littora † lumen habent.

† Numen.

Et subito lassis vires redière lacertis:
Visaque, quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora nè possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.
Qui magis accedo, propioraque littora fiunt,
Quoque minus restat, plus libet ire mihi.

Cùm

Cùm verò possum cerni quoque, protinus addis,
Spectatrix animos, ut valeámque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro;
Atque oculis jacto brachia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nurus descendere in altum:
Hoc † quoque enim vidi; nec mihi verba dabas. † etenim vidi.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Ne fieret primâ pes tuus udus aquâ.
Excipis amplexu, feliciáque oscula jungis:
Oscula Diis magnis trans mare digna peti.
Déque tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox, & nos, & turris conscia novit;
Quòdq; mihi monstrat per vada lumen iter:
Non magis illius numerari gaudia noctis,
a Hellespontiaci quàm maris † alga potest. a Sic dicta ab Helle Phryxi sorore istic submersâ. † Unda.
Quò brevius spatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Jámque fugaturâ b Tithoni b conjuge noctem,
Prævius Auroræ Lucifer ortus erat: b b *i.* Aurorâ.
Oscula congerimus properata sine ordine raptim,
Et querimur parvas noctibus esse moras.
Atque ita † cunctatus monitu nutricis amaro, † contactus monitu, &c.
Frigida desertâ littora turre peto.
Digredimur flentes: repetoq; ego c virginis c æquor, c c *i.* mare Hellespontiacum.
Respiciens dominam, dum licet, usque meam.
Si qua fides vero est; veniens huc, esse natator;
Cum redeo videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credis; ad te via prona videtur;
A te cùm redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus patriam repeto, quis credere posset?
Invitus certe nunc moror urbe meâ.
Hei mihi! cur animis junctis, secernimur undis,
Unaque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumet Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa levis ventus obesse potest?

Jam

Jam noſtros curvi norunt delphines amores,
Ignotum nec me piſcibus eſſe reor.
Jam paiet attritus ſolitarum limes aquarum,
Non aliter d multâ quàm via preſſa rotâ.
Quod mihi non eſſet, niſi e ſic f iterare, querebar,
g At nunc per venios hoc quoque deeſſe queror.
Fluctibus immodicis h Athamantidos h æquora i ca-
Vixque manet portu tuta carina ſuo. (neni:
Hoc mare, cùm primùm de virgine nomina merſa,
Quæ tenet, eſt nactum, tale fuiſſe puto.
Eſt ſatis amiſſa locus hic infamis ab Helle:
Utque mihi parcat nomine crimen habet.
Invideo a Phryxo, quem per freta triſtia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium a pecoris naviſque requiro:
Dummodo, quæ findam corpore, dentur aquæ.
*Arte egeo nullâ: * detur modò copia nandi:*
Idem navigium, navita, vector ero.
Nec ſequar aut b Helicen, aut quâ Tyrus utitur c Ar-
d Publica non curat d ſydera noſter amor. (ctos
Andromedon alius ſpectet, clarámque f coronam,
Quæque micat gelido g Parrhaſis urſa polo.
At mihi h quod Perſeus & cum Jove Liber amarunt,
Indicium dubiæ non placet eſſe viæ.
Eſt aliud lumen multo mihi certius iſtis,
Non erit in tenebris quo duce noſter amor.
Hoc ego dum ſpectem, Cholcos atque ultima ponti,
Quáque viam fecit i Theſſala puppis eam.
Et juvenem poſſem ſuperare Palæmona nando:
Miráque k quem ſubitò reddidit herba Deum.
Sæpe per aſſiduos languent mea brachia motus:
Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, Pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad ſua premia tendunt:
Ut celer l Eleo carcere miſſus equus.

dd Pro multis rotis.
ee i. natando.
f i. iterum ad te venire.
g ſcil. ante.
hh i. Pontus Helles, quæ fuit filia Athamantis.
i i ſpumeſcunt.
aa i. Arietis, quo vectus eſt Phryxus.
* fiat.
b i. Urſam majorem quam Græci inter navigandum obſervari ſolebant.
c ii. Urſam minorem quam Tyrii ſolebant obſervare.
dd i. Quibus omnes vulgo utuntur. i. e ſtellam Andromedæ.
f i. ſtellam Ariadnes.
gg i. Arcadica Caliſto: vel Urſa major.
h &c. ſignificat Andromeden quam amavit Perſeus; quæque Minervæ beneficio inter aſtra collocata dicitur: Et Ariadnen quam amavit Bacchus: Et Caliſto quam amavit Jupiter de quibus ante.
i i. Argo.
k Glaucum ſignificat, in deum maris converſum.
l i. carceribus propè Elidem, ubi curulia certamina celebrari ſolent.

Ipſe

Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores;
Téque magis cœlo digna puella sequor.
Digna quidem cœlo, sed adhuc tellure morare:
Aut dic, ad superos hinc mihi quà sit iter.
** Hic es & exiguum misero contingis amanti:*
Cúmque meâ fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
Non minùs hæc nobis tam brevis obstat aqua.
Num malim dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longè spem quoque habere meam.
*Quò pròpiùs nunc * es, flammâ propiore calesco:*
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Penè manu quod amo, tanta est vicinia, tango:
Sæpe sed (heu!) lachrymas hoc mihi pene movet.
a *Velle quid est aliud fugientia prendere poma?*
Spémque suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te nunquam, nisi cum volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit b *hyems?*
Cumque minus firmum nil sit, quàm ventus & unda;
In ventis & aquâ spes mea semper erit?
Æstus adhuc tamen est, quid cum mihi læserit æquor
c *Pleias, & Arctophylax, Oleniumque pecus?*
Aut ego non novi, quàm sim temerarius: aut me
In freta non cautus tunc quoque mittit amor.
Nève putes id me quod abest promittere tempus,
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia salvo:
Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas:
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Plebis enim: tactuque meum dignabere corpus:
Et mortis dices, huic ego causa fui.
Scilicet interitûs offenderis omine nostri:
Litteraque invisa est hac mea parte tibi.
Desine parte queri: sed, ut & mihi finiat iram,
Accedant quæso fac tua vota meis.

* Hinc est quòd rarò misero.

* est.

a Alludit ad Tantali fabulam de quo alibi, *Quærit aquas in aquis & poma fugacia captat Tantalus*, &c.

b *i.* Tempestas.

c &c. Pleiades ortu & occasu tempestates cient, sicut & Bootes & Capella.

d *Pace*

a i. tranquillitate maris.
b i. exigui temporis.
† Illic.
† Illic.

a *Pace* b *brevi nobis opus est, dum transferor istùc:*
Cùm tua contigero littora, perflet hyems.
† *Istic est apium nostra navale carinæ,*
Et melius nullâ stat mea puppis aquâ.
† *Istic me claudat Boreas, ubi dulce morari est:*
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam surdis convitia fluctibus ulla:
Triste natanturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, teneríque lacerti:
Per causas istic impediárque duas.
Cùm patiemur hyems, remis ego corporis utar:
Lumen in aspectu tu modo semper habe.
Interea prome pernoctet epistola tecum:
Quam precor ut minimâ persequar ipse morâ.

In decimam octavam Epistolam.

Argumentum.

Non satis constat, cujus hæc sit epistola cum præcedente duabusque sequentibus. Nam nec quæ legitur Leandri ad Heronem, nec quæ Herus ad Leandrum, nec quæ Acontii ad Cydippen, nec quæ Cydippes ad Acontium, ab Ovidio unquam scriptas fuisse, aut à Sabino, ipsemet comprobat in secundo Elegiarum, sic scribens ad Macrum.

Aut quod Penelopes verbis reddatur Ulysses,
Scribimus, & lachrymas Phylli relicta tuas:
Quod Paris, & Macareus; & quod malè gratus Iason,
Hippolytique parens, Hippolytusque legant: &c.

Reliqua studiosis illic legenda relinquimus: satis est admonuisse.

Hero accepta Leandri epistolâ respondet, id agens ut se ardenter redamare significet, & ad mutuos amplexus amatorem advocet. Desiderium verò interdum accusat, ut ostendat, quàm sincero & continuo amore semper amet. Aliquando in mare invehitur. Nonnunquam timet, nè ob aliam fuerit destituta. Verum statim amoris suspicionem in amantium consuetudinem, qui omnia timent, transferendo, conjecturam imminuit. Demum suadet, ut non nisi tranquillo fretto se committat.

Hero Leandro.

QUam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
Ut possim missam rebus habere, veni.

Longe

Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam fassæ: Non patienter amo.
Urimur igne pari: sed sum tibi viribus impar:
Fortius ingenium suspicor esse viris.
Vt corpus teneris sic mens infirma puellis:
Deficiam, parvi temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,
Ponitis in variâ tempora longa morâ.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæstræ:
Flectitis aut fræno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo:
Diluitur posito serior hora mero.
His mihi † submotis, vel si minùs acriter urar, † semotis.
† Quod faciam, superest, præter amare, nihil. † Quid faciam?
Quod superest, facio: teque, ô mea sola voluptas,
Plus quoque, quàm credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum chara de te nutrice susurro,
Quæque tuum miror causa moretur iter:
Aut mare suspiciens, odioso concita vento
*Corripio verbis æquora * sæpe tuis.* * penè.
*Aut, ubi * sævitiam paulùm gravis unda remisit,* * Sevitiæ.
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dumque queror, lachrymæ per amantia lumina manant:
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui specto si sint in littore passus;
Impositas tanquam servet arena notas.
Utque rogem de te, & scribam tibi; si quis Abydo
Venerit, aut, quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties do vestibus oscula, quas tu
Hellespontiacâ a ponis iturus aquâ?
Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora
Exhibuit pulsâ sydera clara die;
Protinus in summâ vigilantia lumina turre
*Ponimus assuetæ signa * notamque viæ.*
Tortaque versato ducentes stamina fuso.
Fœmineâ tardas fallimus arte moras.
Quid loquor interea tam longo tempore, quæris?
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.

a Pro *deponis* Exuebat enim se, cum erat natatu-rus: & relinque-bat vestes apud Herô, quas dicit se sæpe osculari propter amorem ejus.
* notasque.

Sunt verba Herûs ad nutricem.

* *Jámne putas exisse domo mea gaudia, nutrix?*
An vigilant omnes, & timet ille suos?
Jámque suis humeris illum deponere vestes;
Tingere jam a pingui a Pallade membra putas?
Annuit illa ferè; non nostra quòd oscula curet;
Sed movet obrepens somnus anile caput.
*Postquę morę * nimium, jam certè navigat, inquam:*
Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
Paucaque cum b tacti perfeci stamina b terrâ,
An medio possis quærimus esse freto.
Et modò prospicimus: timida modo voce precamur,
Ut tibi det faciles c utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Adventûs strepitum credimus esse tui.
Sic ubi deceptę pars est mihi maxima noctis
Acta, subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
Et quamvis non vis ipse venire, venis.
Nam modò te videor propè jam spectare natantem;
Brachia nunc humeris, humida ferre meis:
Nunc dare quæ soleo, madidis velamina membris:
Pectora nunc junctis nostra fovere sinu:
Multaque preterea lingua reticenda modesta,
Quæ fecisse juvat, facta referre pudet.
Me miseram! brevis est hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius & cupidi tandem coëamus amantes:
* *Nec careant verę gaudia nostra fide.*
Cur ego tot vidua exegi frigida nocte?
Cur toties à me, lente natator, abes?
Est mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
Nocte sed hesternâ lenior aura fuit.
Cur ea prætérita est? cur non ventura timebas?
*Tam bona cur periit, nec tibi * rapta via est?*
Protinus d ut similis detur tibi copia cursûs;
e *Hoc melior certè. f quòd prior, illa fuit*
* *Et citò mutata est jactati forma profundi.*
* *Tempore, cum properas, sæpe minore venis.*

a a *i.* Oleo, cujus inventrix fuit Pallas.

* minimum.

b b Prolixendo fila usque ad terram.

c *i.* ventus secundus.

* Nè.

* capta.

d *i.* quamvis. e *i.* Tum ò. f *i.* quanto.

* Objectio.

* Responsio Heros ad hanc objectionem.

Hic (puto) a deprensus, nil quod quereëris, haberes :
Meque tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certe ego tunc ventos audirem læta sonantes :
Et tunquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen evenit cur sis metuentior undæ ?
Contemptúmque prius, nunc vereare fretum ?
Nam memini cum te sævum veniente minaxque
Non minùs, aut multò non minùs, æquor erat :
Cùm tibi clamarem, Sic tu temerarius esto,
Ne miseræ virtus sit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic ? quóve illa b audacia fugit ?
Magnus ubi est spretis ille natator aquis ?
Sis tamen hoc potiùs, quàm quod prius esse solebas :
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dummodò sis idem, dum sic, ut scribis, amemur,
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quam similis vento nè tuus erret amor.
* *Et nè sim tanti, superentque pericula causam,*
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, c patriâ nè lædar, & impar
Dicar Abydeno Sestia puella viro
Ferre tamen possum patientiùs omnia, quàm si
Otia nescio quâ pellice captus agas.
In tua si veniant alieni colla lacerti,
Sitque novus nostri finis amoris amor :
Ah potiùs peream quàm crimine vulnerer isto :
Fataque sint culpâ nostra pricra tua.
Nec, quia venturi dederis mihi signa doloris,
Hæc loquor aut fama sollicitata nova ;
Omnia sed vereor (quis enim secura amavit?)
Cogit & absentes multa timere † locus.
Felices illas, sua quas præsentia nosse
Crimina vera † jubet, falsa timere vetat.
Nos tam vana movet, quam facta injuria fallit :
Incitat & d morsus error uterque pares.
O utinam venias : aut hic ventusque paterve,
Causaque sit tantæ fœmina nulla moræ !

a *i.* Tempestate detentus huc possis redire.

b *i.* animositas vel natandi audacia.

c *i.* Nè noceat mihi patriæ humilitas.

† *scil.* remotus.

† juvat *i.* adjuvat.

d *i.* curas vel cruciatus.

Quòd si quam sciero, moriar, mihi crede, dolendo.
Jamdudum peccas, si mea fata petis.
Sed neque peccabis: frustraque ego terreor istis:
Quoque minus venias, invida pugnat hyems.
Me miseram! quanto plangentur littora fluctu!
* Ut latet obscurâ condita nube dies!
Forsitan ad * pontum a mater pia venerit Hellet,
Mersaque b roratis nata fleatur aquis:
Aut mare ab inviso privignæ nomine dictum
Vexat in æquoream versa c noverca deam.
Non favet, ut nunc est, teneris locus iste puellis:
H c Helle periit, hac ego lædar aquâ.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum,
Nullus erat ventis impediendus amor.
* Sed neque Amymone, nec laudatissima forma
d Criminis est e Tyro fabula vana tui:
Lucidaque Alcyone, * f Ceyceque & * Alymone f nata,
Et nondum nexis g angue Medusa comis:
Flavaque Laodice, cœloque recepta h Celæno,
i Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certè, pluresque tenunt, Neptune, poetæ
Mollè latus lateri conseruisse tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
Assuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox: latéque mari tua prælia misce:
k Seducit l teras hæc brevis unda l duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas:
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe deo pelagi juvenem terrere natantem:
m Gloriique est stagno quolibet ista minor.
Nobilis n ille quidem est & clarus origine, sed non
A tibi * suspecto duxit Ulysse genus.
Da veniam, servâque duos: natat ille, sed iisdem
Corpus Leandri, † spes mea, pendet aquis.
Interea lumen (posito nam scribimus illo)
† Perstrepit & nobis prospera signa dedit.
Ecce merum nutrix faustos † distillat in ignes
Gr as erimus plures inquit & † ipsa bibit.

Effice

* Et.
* Portum.
a i. Nepheie.
maris Nympha.
b i. effusis.
c i. Ino, Athamantis uxor.
Helles noverca.
* Si i. siquidem.
d Stupri.
e Formosissima fuit puella, & à Neptuno compressa.
* Circeque.
* Anione.
f f Quæ puellæ hæ fuerint, non satis constat.
g i. anguibus.
h Una fuit ex Pleiadibus.
i Scil. aliæ.
k i. separat.
l i. Asiam & Europam.
m &c Sensus est, ista gloria quam quæris in hoc brevi mari turbando est minor quolibet stagno, i. est minor quàm quodlibet stagnum turbando possis habere.
n i Leander.
* Despecto.
† Et spes mea.
† Stetruit, Sed potius Strenuit.
† Instillat.

*Effice nos plures evicta per æquora * lapsus,* — * Vectus.
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua castra redi, socii desertor amoris:
*Ponuntur * medio cur mea membra toro?* — Viduo.
Quod timeas non est: auso Venus ipsa favebit:
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipsi mihi sæpe per undas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
Nam cur huc vectis Phryxo Phryxique sorore,
Sola dedit vastis fœmina nomen aquis.
Forsitan ad reditum metuis nè robora desint,
** Ac nequeas gemini ferre laboris onus.* — * Aut.
** At nos diversi medium coeamus in æquor:* — * Aut.
Obviaque in summis oscula demus aquis?
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes;
Exiguum, sed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare;
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc malè res junctæ, calor & reverentia, pugnant:
Quid sequar in dubio est: hæc decet, ille juvat:
Ut semel intravit Colchos Pegasæus Iason
Impositum celeri a *Phasida Puppe tulit:* — a *i.* Medeam à Phaside Colchorum fluvio.
Ut semel b *Idæus Lacedæmona venit* b *adulter,*
Cum predâ rediit protinus ille sua. — b b *i.* Paris Trojanus; ab Ida monte Phrygiæ.
Tu quam sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
Et, quoties grave sit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ò juvenis timidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, ut vereare, fretum. — * vincuntur ab.
*Arte laboratæ * merguntur in æquore puppes:*
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare:
c *Exitus hic fractis puppibus esse solet.* — c *scil.* natandi per mare turbatum.
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
Sisque, precor, monitis fortior ipse meis.
Dummodo pervenias, excussaque sæpe per undas,
Inijcias humeris brachia lassa meis. — * *Nescio quid pavidum frigore pectus habet.*
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
** Nescio quod pavidum pectora frigus habent*

Nec minus hesternæ confundor imagine noctis,
Quamvis est sacris illa a piata meis.
Namque sub Aurora, jam dormitante lucerna,
Tempore quo cerni somnia vera solent;
Stamina de digitis cecidere sopore remissis:
Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
Hic ego ventosas nantem delphina per undas
Cernere non dubia sum mihi visa fide.
Quem postquam bibulis † injecit fluctus arenis,
Unda simul miserum vitaque deseruit.
Quicquid id est, timeo: nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est b fractis c vicinæ c pacis in undis:
Tu placidas † tuto pectore finde vias.
Interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
Leniat invisas littera missa moras.

i. expiata. olebant enim omniantes, ad istia sua somnia xpianda, host as liquas diis sa- ifica e.

illisit.

b i. ventis agita- tis.

c i. proximæ tranquillitatis.

† toto.

In decimam nonam Epistolam.

Argumentum.

Profectus ad sacra Dianæ Acontius, quæ in Delo, insula maris Ægæi omnium Cicladum clarissima, ex frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem visæ Cydippes puellæ nobilis excaluit Sed cum illam ob generis imparitatem non auderet in suum amorem sollicitare, novam commentus fraudem, in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus.

Juro tibi sane per mystica sacra Diana,
Me tibi venturam comitem, sponsamque futuram.

Atque illud ad pedes puellæ projecit: quæ fraudis inscia, cum imprudens legeret, visa est se uxorem Acontio pacisci. Nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse debere, lex erat. Cum autem paulo post pater, hujusce rei inscius, illam alii desponderit, subita febre correpta est. Quare hac Epistola Acontius conatur persuadere, hunc morbum à Diana immissum esse eo quòd non impleverit, quæ deâ præsente promiserat. Ne verò dubitet iterum decipi, ab ea exorditur parte, qua

qui maximè hæsitare poterat: Adduci deinde eum in odium cui desponsata fuerat; cum dicat omnem ægritudinem accidere illius causa.

Acontius Cydippæ.

* *Accipe Cydippe despecti nomen Aconti*
Illius, in pomo qui tibi verba dedit.
Pone metum: nihil hic iterum jurabis amanti:
Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege: discedat sic corpore langnor ab isto;
Qui meus est, alla a parte † dolente, dolor.
Quid pudor ora subit? nam sicut in æde Dianæ,
Suspicor ingenuas erubuisse genas:
Conjugium, pactumque fidem, non crimina posco:
Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ b demptus ab arbore fœtus
Pertulit ad castas me jaciente manus:
Invenies illic id te † spondere, quod opto,
Ni tibi cum verbis excidit illa fides.
Id memni, † ut divæ diffusa est ira: decebat
Te potius, virgo quam meminisse c Deam
Nunc quoque idem timeo: sed idem tamen acrius illud
Assumpsit vires: auctaque flamma mora est
Quique fuit nunquam parvus vel tempore longo,
Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi † credidit ardor:
Non potes hoc factum teste negare Dea.
† *Me tibi nupturum, felix eat omen, Aconti,*
Juro, quam colimus, Numina magna Deæ.
d *Adfuit: & presens ut erat, tua verba notavit:*
Et visa est e mota dicta tulisse e coma.
Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
Dum fraudi nostræ causa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi † uti tibi jungerer uni?
Id me, g quod quæreris, h conciliare potest.
Non ego natura, nec sum tam callidus usu:
Solertem tu me, crede puella facis.

† Hi versus inter hos hoc recidentur.

a *Scil.* tui.
† colere.

b Periphrasis pomi
† juraſſe.
† Hic versus cum sequenti per quæ lioris non extant.

c *i.* Dianam quæ meo illius promissionis quam non præstas immutit tibi mobilem.
† Creditur.
† Etiam hi duo versus sequentes in plerisq; libris non exstant & pro aliis interpositis habentur meritò.

d *Scil.* Dea.
e *i.* capite meo
in signum contemnendi.
f *i.* accepisse.

† quo. g. i. de quo quæreris. h *Scil.* tibi.

Te mihi compositis, si quid tamen egimus arte,
Astrinxit verbis ingeniosus amor.
Dictatis ab eo feci a sponsalia verbis:
b Consultóque fui juris amore vafer.
Sit fraus huic facto nomen, dicárque dolosus:
Si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.
Et iterum scribo, mittóque rogantia verba:
*Altera fraus hæc est, * quodque queraris, habes.*
Si noceo, quòd amo: fateor sine fine nocebo:
Téque petam; caveas tu licet, ipse petam.
Per gladios alii † placitas rapuêre puellas:
Scripta mihi caute littera crimen erit?
Dii faciant, possim plures imponere nodos:
Ut tua sit nullâ libera parte fides.
Mille modi restant: clivo sudamus in uno:
Ardor inexpertum nil sinit esse meus.
c Sit dubium possisne capi; captabere certè:
Exitus in Diis est; sed capiêre tamen.
† Ut partem effugias, nova omnia retia fallet:
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma:
Inque tui cupido rapta ferêre sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum:
Nec quenquam, qui, d vix posset ut e esse, d fuit,
f Nos quoque: sed taceo. Mors hujus pœna rapinæ
g Ut sit, erit, quàm te non habuisse, minor.
** Si tu esses formosa minus, peterêre modestè:*
Audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc, oculique tui quibus ignea cedunt
Sydera: qui flammæ causa fuêre meæ.
Hoc faciunt flavi crines, & eburnea cervix,
Quæque precor veniam in mea colla manus:
Et decor, & vultus sine rusticitate pudentes,
Et, h Thetidis quales vix reor esse, pedes.
Cætera si possem laudare, beatior essem:
*Nec dubito, i totum quin * tua pars sit opus.*

a i. solennia verba nuptiarum.
b &c. in consilium adhibito amore, sui juris peritus.
* quoque.
† Rigidas.
c i Etiamsi est dubium.
† Et.
d d i. fortis fuit.
e Scil. vir i. maritus. Vir hoc in loco sumitur ambiguè.
f Scil. rapiemus. Apotiopesis.
g i. quamvis.
h Quæ ab Homero (Il. 1.) dicitur ἀργυρόπους, i. argenteos pedes habens.
i &c. i quin totum opus corporis tui sit tale, quales sunt partes quæ appetent. * Tibi.

Hat

Hæc ego compulsus, non est mirabile, formâ,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique dum captam tu te cogente fateris,
Insidiis esto capta puella meis.
Invidiam patiar: passo sua præmia dentur:
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseïda cepit Achilles:
Utraque victorem nempe secuta † virum.
Quamlibet accusa, & sis irata, licebit;
Irata liceat dum mihi posse frui.
Idem qui facimus, faciam tenuabimus iram;
Sit modo placandæ copia parva tui.
Ante tuos fientem liceat consistere vultus:
Et liceat lachrymis addere verba meis:
Utique solent famuli, cùm verbera sæva verentur,
a Tendere submissas * b sub tua crura manus.
Ignoras tua jura: vaca: cur arguor absens?
Jamdudum dominæ more venire jube.
Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
Oraque sint digitis livida † nostra tuis:
Omnia perpetiar; tantum fortasse timebo,
Corpore lædatur nè manus ista meo.
Sed neque compedibus, nec me compesce catenis;
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cum benè se, quantumque volet, satiaverit ira:
Ipsa tibi dices, Quam patienter amat!
Ipsa tibi dices, cum videris omnia serve;
Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
Cur reus infelix absens agor? & mea, cum sit
Optima, non ullo causa tuente perit?
Hoc, quod amor jussit, scriptum, est injuria nostra;
Quod de me solum nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia: si non
Vis mihi promissam reddere, redde Deæ.
Affuit, & vidit: cum tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
c Omina ne careant: nihil est violentius illâ,
Cùm sua, quæ nolli, numina læsa videt.

† Suum

a Sebauditur liceat.
* sub.
b i. ad tua genua.

† facta.

c i Omina sint falsa; vel, Sim falsus vates.

Testis

Testis erit Calydonis aper : nam scimus ut ille
Sit magis in natum saeva reperta b parens.
Testis & Actaon, quondam c fera creditus d illis,
Ipse dedit letho cum quibus ante feras.
e Quaeque superba parens, saxo per corpus aborto,
Nunc quoque f Mygdonia flebilis astat humo.
Hei mihi! Cydippe, timeo tibi dicere verum,
Ne videar causa falsa manere mea.
Dicendum tamen est : hoc est, mihi crede, quòd aegra
Ipso nubendi tempore saepe jaces.
Consulit ipsa tibi : nec sit perjura laborat :
Et salvum salva te cupit esse fide.
Inde fit ut quoties exsistere perfida tentas,*
Peccatum toties g corrigat illa tuum.
Parce movere feros animose virginis arcus :
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus :
Servetur faciesista fruenda mihi.
Servetur vultus ad nostra incendia nati :
Quique subest niveo lenis in ore rubor.
Hostibus & , si quis ne fiat nostra repugnat,
Sic fit ut invalida te solet esse mihi.
Torqueor ex aequo, vel te nubente, vel aegra :
Dicere nec possum, h quid minus esse velim.
Maceror interdum, quod sim tibi causa doloris :
Teque mea laedi calliditate puto
Inque caput nostrum dominae perjuria quaeso
Eveniant : poena tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem quid agas, ad limina crebro
Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim, famulumq; requiremi
Profuerint somni quid tibi, quidve cibi.
Me miserum, quod non medicorum jussa ministro,
** Astringoque manus, indeque toro!*
Et rursus miserum, quod me procul inde removi!
i Quem minimè volui, forsitan alter adest.

a Quem nimirum Diana Oeneo irata ad Calydonios agros vastandos immisit.
b i. Althea, quae filium suum Meleagrum torre in quo ejus vita fataliter consistebat in ignem injecto, interemit.
c i. certus.
d *scil.* canibus.
e Nioben significat, quae ob foecunditatem suam insolent, Latonam, quod duos tantum filios peperisset, aspernata est. Quare Diana omnes Niobes liberos sagittis transfixit: ipsamque in saxum transformavit.
f Regio est minoris Asiae, quae Bithynia dicitur.
* Obsistere al. insistere.
g Efficiendo ut gravius aegrotes.
* Laevis.
h i. utrum horum.
* Effingoque.
Sicut in 5 Fast.
Saepe manus aegris manibus fingetur amicis.
i Illum suspicatur cui Cydippe enuptura.

Ille

Te manus istas † astringit, & assidet ægræ, † effingit.
Invisus superis, cum superisque mihi.
Dumque suo tentat a salientem pollice a venam, a s. arteriam.
Candida b per b causam brachia sæpe tenet. b b i. hoc prætextu scil. tentandi venam salientem.
Contrectatque sinus, & forsitan oscula jungit:
Officio merces plenior ista suo est. c Apostrophe ad illum cui Cydippe erat nuptura.
Quis tibi permisit nostras † decerpere messes? † præcerpere.
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis:
Amibi promisso corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus: quam tangis, nostra futura est:
Postmodo si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi † vindicet alter: † vindicet.
Si neseis, dominum res habet ista suum:
Nec mihi credideris. recitetur formula pacti,
Neu falsam dicas esse, † face ipsa legat. † fac illa.
Ulterius thalamos (tibi nos, tibi dicimus) exi:
Quid facis hic? exi: non vacat iste torus,
Nam quod habes & tu d humani verba altera pacti, d &c. Annuit deponsationem paternam.
Non erit idcirco par tua causa mea.
Hac mihi se pepigit, pater hanc tibi: e primus ab illa, e scil. Pater est.
Sed propius certe, quam pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc: hæc adjuravit amanti:
Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax, sed & hæc perjura vocari:
Num dubitas hic sit, major an ille metus!
Denique ut amborum conferre pericula possis,
Respice ad eventus: hæc f cubat, ille valet. f scil. In lecto, & febri laborans.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus:
Nec spe, par nobis, nec timor g æquus adest. g i. Æqualis. Catachrestice.
Impetis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est:
Idq; ego iam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi justitiæ, si recti cura fuisset;
Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
h Ad quid (cydippe littera nostra redit? h i. In quem usum.
Hic facit ut jaceas. & sis suspecta Dianæ:
Hæc tu, si sapias, limen adire vetes.

Hoc

Hoc faciente subis tam sæva pericula vitæ.
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem si reppuleris, nec, quam Dea damnat, amari
Et tu continuò, certè ego salvus ero.
Sistе metum virgo: stabili potiêre salute:
Fac modò polliciti a conscia templa colas.
b NON *bove mactato cœlestia numina gaudent:*
Sed, quæ præstanda est & sint testes, fide.
Ut valeant, aliæ ferrum patiuntur & ignes:
Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis: tantùm perjuria vita;
Teque simul serva, meque diuque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
Excideram animo fœdera † lecta tuo.
Admonita es modò voce meâ, modò c *casibus istis,*
Quos toties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
Ut tibi luciferas afferat d *illa manus.*
Audiet hæc: repetens quæ sunt audita, requiret
Ipsa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum; scit te promittere falso:
Jurabis; scit te fallere posse deos.
Non agitur de me: cura majore laboro;
Anxia sunt vitæ pectora nostra tuæ.
Cur modo te g † *dubii pavidum flevêre parentes,*
Ignaros culpæ quos facis esse tuæ.
Et cur ignorant? matri licet omnia narres:
Nil tua Cydippe facta laboris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primùm,
Sacra pharetrici dum facis ipsa Deæ.
Ut, te conspectâ, subitò, si fortè notâsti,
Restiterim fixis in tua membra g *genis.*
Et, te dum nimium miror, no a certa h *furoris,*
Deciderant humero pallia lapsa meo.
Post modo, nescio qua, venisse volubile malum,
Verba ferens doctis indidiosa notis.
Quod quia sit lectum sanctâ præsente Dianâ,
Esse tuam vinctam, numine teste, fidem,

à a *i.* Deam jurisjurandi tui conscíam.
b Gnome apophantica.
† Nostra.
c *i.* adversa valetudine.
d *i.* Diana, quæ & Lucina dicta est, & parturientibus præest.
e Sic. *i* angor majore curâ, quam de me.
f *i*, de tua salute ancipites.
† dubiam pavidi.
g oculis.
h *i.* a moris insani.

Si tamen ignoret scripti sententia quæ sit,
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Dube, precor, dicet cui te bona numina jungunt:
Quem fore jurásti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat; quoniam placet ante Dianæ,
Talis erit mater, si modò mater erit.
Si tamen & quærat quis sim, qualisque, videto:
Invenies † nobis a consuluisse deam.
Insula b Coryciis quondam celeb rrima Nymphis,
Cingitur Ægæo, nomine Cæa mari:
Illa mihi patria est: nec, si generosa probaris
Nomina despect s arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis: sunt & sine crimine mores:
Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem, vel non jurata maritum:
Juratæ vēl non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis jaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans scribere jussit Amor.
E quibus alterius c mihi jam nocuêre sagitta:
d Alterius noceant nè tibi tela, cave.
Juncta salus nostra est: miserere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit: cùm jam data e signa sonabunt,
Tinctaque votivo sanguine Delos erit;
Aurea ponetur mali felicis imago;
Causaq; versiculis scripta duobus erit.
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior f infirmum nè lasset epistola corpus,
g Clausaque consueto sit tibi fine: Vale.

† vobis.
a i. prospexisse.
b ita dicta à Corycio, antro in Parnasso Musis sacrato. Unde Ovidius, Meram. 1. cum Deucalion & Pyrrha Parnassum conscendunt, *Corycidas Nymphas, & numina montis adorant.*
c i. Amoris, sive Cupidinis.
d i. Dianæ.
e Tubarum sonitu convocabantur ad sacra Dianæ.
f i. te ægrotantem.
g &c. i. Et ut epistola causa sit consueto fine.

In vicesimam Epistolam.

Argumentum.

Cum accepisset Cydippe, hanc sibi febrem Dianæ indignatione contigisse, in Acontii vota contra paternam voluntatem concedere maluit, quàm diutius torqueri. Imprimis respondet, se non aulam fuisse epistolam ipsius clarâ voce exprimere, nè, ut in pomo, iterum juraret

raret. Deinde narrando, qualiter insidiosum illud pomum acceperit, in ipsum Acontium invehitur. Verum illud non duxi silentio prætereundum, in hac epistola addidisse aliquem, quicquid sequitur post illum versiculum

Quos vereor paucos ne velit esse mihi.

Quanquam non id solum, sed & tota epistola adulterina videatur: cum nusquam constet, ut jam diximus, Ovidium vel Sabinum scripsisse epistolas Leandri, Heronis, Aconti, Cydippes. Quas si Ovidius composuisset, ne suo labore privaretur, certè meminisset, sicut de reliquis. Si de Sabino contendas, videas quælo, si bene cum Sabini stylo conveniant.

Cydippe Acontio.

PErtimui: scriptumque tuum sine murmure legi:
Juraret nè quos inscia lingua Deos.
Et puto captasses iterum: nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed si tibi dura fuissem
Aucta foret sæva forsitan ira Deæ.
Omnia cùm faciam, cùm dem pia thura Dianæ:
Illa tamen a justa plus tibi parte favet.
Utque cupis credi; memori te vindicat ira:
Talis c in Hippolyto vix fuit illa suo.
At melius virgo favisset virginis annis:
Quo vereor paucos nè velit esse mihi.
Languor enim causis non apparentibus hæret:
Adjuvor & nulla d fessa medentis ope.
Quàm tibi nunc gracilem vix hæc rescribere, quamq;
Palli la vix cubito membra levare putas?
Nunc timor accedit, ne quis, nisi conscia nutrix,
e Colloquii nobis sentiat esse e vices.
Ante fores sedet hæc: quid agámq; f rogantibus f inter,
Ut possim tuto scribere, Dormit ait.
Mox ubi secreti longè causa optima somnus
Credibilis tarda desinit esse mora.
Jamq; venire videt, quos non admittere durum est:
Excreat, & ficta dat mihi signa nota.
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera g cauta sinu.

a &c. i. plus æquo tuetur partes tuas.
b i. tam propitia
c Pro in Hippolytum; more veterum.
Æsculapius, à Diana exoratus, Hippolytum ab equis suis interfectum pristinæ incolumitati restituit.
† Qui post hunc sequuntur versus, non extant in antiquis libris
d i. Vi morbi defatigata, atque exhausta.
ee i. vicissi udines colloquii per mutuas literas.
ff pro interrogantibus. Tmesis.
g i. cui cavetur. Accipitur passivè.

Inde

Inde meos digitos iterum repetita fatigat:
*Quantus * sis nobis, aspicis ipse, labor.*
a *Quæ, peream, si dignus eras (ut vera loquamur:)*
Sed melior justo quamque mereris, ero.
Ergo te propter toties incerta salutis,
b *Commentis pœnas dóque, dedique tuis.*
Hæc nobis, forma te laudatore superbæ,
Contingit merces; & placuisse nocet.
Si tibi deformis, quod mallem visa, fuissem;
Culpatum nullâ corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me c *certamine vestro*
Proditis: & proprio vulnerer ipsa bono.
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum:
Tu votis obstas illius, ille tuis.
Ipsa velut navis jactor, quam certus in altum
Propellit Boreas, d *æstus & unda refert.*
Cumque e *dies charis* e *optata parentibus instat,*
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi conjugii tempus f *crudelis ad ipsum*
f *Persephone nostras pulsat* g *acerba fores.*
Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conscia non sim,
h *Offensos videar nè meruisse Deos.*
Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
Acceptum superis i *hunc negat esse virum.*
Neve mihi credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat ista meis.
Causa latet, mala nostra patent: vos pace movetis
Aspera summotâ prælia; plector ego.
Dicam nunc: solitoque tibi nè despice more:
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis quod amas, hostem sapienter amabis.
Me, precor, ut serves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla est speratæ cura puellæ,
Quam ferus k *indigna* k *labe perire sinis:*
Aut, Dea si frustra pro me tibi sæva rogatur,
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
Elige quod fingas: non vis placere Dianam;
Immemor es nostri: non potes; illa tui est.

* sit.
a &c. Oratio verbis deficiens; cujus hic est sensus. *Qua si dignus eras* ut tuâ causâ sustineam, *peream.*
b *i.* dolis & imposturis.
c *i.* Dum uterque vestrum magna me ambit contentione.
d *i.* undæ recursus.
ee *i.* Dies nuptialis.
f f *i.* ipsa mors.
g pro *acerbo.*
h &c. *i.* Nè videar deos offendisse.
i *scil.* cui parantur nuptiæ.
kk *i.* Febre.

Vel

Vel nunquam maluerim, vel non mihi tempore in illo
Esset in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.
Quo pede processi? quo me pede limine amovi?
Picta meæ tetigi quo pede texta rotæ?
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento:
b *Mentior ah demens: ille secundus erat:*
Ille secundus erat, qui me referebat eunti;
Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam visere Delon:
Et facere c *gnavâ puppe videbar iter.*
Quàm sæpe, ut tardi, feci convitia remis!
Quæstaque sum vento lintea parca * *dari!*
Et jam transieram Myconen, jam Tenon, & Andron;
Inque meis oculis d *candida Delos erat.*
Quam procul ut vidi, Quid me fugis, insula, dixi?
e *Labens in medio nunquid, ut ante, mari?*
Institeram terræ, cum jam propè luce peracta
f *Demere purpureum Sol juga vellet equis.*
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
Comantur nostræ, matre jubente, comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Ferve salutatis thura morumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes;
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modò munera regum
Miror, & in cunctis stantia g *signa locis.*
Miror & innumeris structam de cornibus h *aram,*
Et de qua pariens i *arbore nixa Dea est.*

a *Vi.* Homo egressa sum? Synecdoche.
b *Mentior.* Ab demens: ille secundus erat: mutatio mentem variat.
c *i.* tarda: Metaphora.
* *dare.*
d *videtur ad nomen alludere* significat enim Δῆλος *manifestum* vel *clarum*; qualia quæ candida sunt, esse solent.
e *i.* Sub undis stabilitas: unde & ἀστερία dicta est. Delos autem appellatur, quod repente se ostenderit è mari emersa. Δηλόω enim significat *ostendo*: unde Δῆλος *manifestus*, ut antea dictum est.
f *Sec.* Periphrasis est veipertini temporis.
g *i.* effigies, seu statuas deorum.
h *Intelligit Apollinis aram in Delo, quam* κερατῶνα *appellat Plutarchus. i. Palmam intelligit, cui innixa Latona Apollinem & Dianam peperit.*

Et quæ prætereà (neque enim meminisse, libétve,
Quicquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans à te spectabar, Aconti:
Visaque simplicitas esse mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ:
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi! juravi nunc quoque penè tibi.
Sustulit hoc nutrix: miratáque, Perlege, dixit.
Insidias legi, magne poeta, tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
Sensi me toto erubuisse genis.
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina proposita facta ministra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve viri elusâ virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumptâ a peltata securi,
Qualis in Iliaco b Penthesilea solo.
Nullum Amazonio cælatius balteus auro,
Sicut ab Hippolyta, præda relata tibi est
Verba, quid exsultas, tuasi mihi verba dederunt,
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit:
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris:
At fuerat melius, si te c puer iste tenebat;
Quem tu nescio quas dictis habere faces,
Move bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cùm peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potiùs quàm persuadere volebas,
Si poteram auditâ conditione capi;
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
Linguaque præsentem testificata Deam?
d Quæ jurat mens est: nil conjuravimus illâ:
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudénsque animi sententia jurat:
Et, nisi judicii, vincula nulla valent.

a i. pelta armata. Fuit autem pelta scutum quo peculiariter Amazones utebantur.

b Quæ fuit Amazonum regina: primaque (ut ait Plinius) securim invenit; cumque Trojanis opem ferret ab Achille occisa est.

c i. Cupido: quem ut virgo, ignorare se fingit.

d Cic. 3. Offic. *Juravi lingua, mentem injuratam gero.*

e &c. i. Non valet juramentum quod temerè & imprudenter profertur, ad quod judicium & voluntas animi non accedit.

Si tibi conjugium volui promittere noſtrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed ſi nil dedimus, præter ſine pectore vocem:
Verba ſuis fruſtrà viribus orba tenes.
Non ego juravi, legi jurantia verba:
*Vir mihi non iſto more legendus * erat.*
Decipe ſic alias: ſuccedat epiſtola pomo;
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac jurent reges tibi ſe ſua regna daturos;
Sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
Majores hæc ipſâ multò (mihi crede) Dianâ:
Si tua tam præſens littera numen habet.
Cùm tamen hæc dixi, cùm me tibi firma negavi,
Cum bene promiſſi cauſa peracta mea eſt;
Confiteor, timeo ſævæ Latoidos iram:
Et corpus lædi ſuſpicor inde meum.
Nam quare, quoties a ſocialia a ſacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
b Ter c mihi jam veniens c poſitas Hymenæus c ad
Fugit, & è thalami limine terga dedit. (aure
Vixque manu d pigrâ toties infuſa reſurgunt
Lumina: e vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis ſtillant unguenta capillis,
Et trahitur multo ſplendida palla croco:
Cum tetigit limen, lachrymas mortiſque timorem
Cernit, & à cultu multa remota ſuo:
Projicit ipſe ſuas f deductâ fronte coronas,
g Spiſſaque de nitidis tergit amoma comis:
Et pudet in triſti lætum conſurgere turba;
Quique erat in palla tranſit in ora rubor.
At mihi (væ miſeræ!) torrentur febribus artus:
Et gravius juſto pallia pondus habent.
Noſtraque plorantes video ſuper ora parentes:
Et face pro thalami fax mihi mortis adeſt.
h Parce laboranti picta Dea læta pharetrâ:
Dáque ſalutiferam jam mihi i fratris opem.
Turpe tibi eſt, illum cauſas depellere lethi,
Te contra titulum mortis habere meæ.

* Eris.

aa *i.* Nuptiæ.
b &c. Proſopopœia venientis & refugientis Hymenæi.
ccc *i.* ad me decumbentem.
d *i.* defatigata toties accendendo, ac ſubinde reſuſcitando lumina extincta.
e &c. *i.* Pro. *vix corripit ignem motâ face. Hypallage.*
f *i.* De dira, & triſti.
gg ex quibus corona ſpina erat. Intelligit autem florem amomi, unde corona conſerta erat.
h Apoſtrophe ad Dianam.
i *i.* Apollinis fratris tui.

Nunquid

Nunquid in umbroso cum velles fonte lavari,
à Imprudens vultus ad tua labra tuli?
b Preterijne tuas de tot cœlestibus aras?
Atque tua est c nostrâ spreta c parento parens?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi,
Inque parùm fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feras: prosint, quæ nocuêre manus.
Cur, quæ succenset, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri nè tua possit, agit?
Omnia de vita tibi sunt speranda: quid aufert
Sæva mihi vitam, spem tibi diva meî?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
Ægra superpositâ membra fovere manu.
Assidet ille quidem, quantùm permittitur ipsi:
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Et quoque nescio quid de me sensisse videtur:
Nam lachryma causâ sæpe latente cadunt.
Et minus audaciter blanditur, & oscula rara
Accipit; & timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse moras cùm prodar aperiri:
*In * lævum versor, cùm venit ille, latus:*
Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus:
Captantem tactus ejicioque manum.
Ingemit, & tacito suspirat pectore: méque
Offensam, quamvis non mereatur, habet.
d Si mihi, quod gaudes, & te juvat ista voluptas,
Si mihi, quòd sensus sum tibi fassa meos,
Si mihi lingua foret; tu nostrâ justius irâ,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus:
Et procul à nobis, & tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius esset,
Quod faciat longè vulnus, e acumen habes.
Certe ego convalui nondum de vulnere tali,
Ut jaculo scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? fanè miserabile corpus,
Ingenii videas bina f tropha tui.

a Sicut Actæon.
b Quod Oeneus fecit.
cc Sicut à Niobe.

* Dextrum.

d &c. Oratio ob defectum verborum admodum obscura, & Ovidianæ dissimillima.
e ἀκόντιον significat jaculum, quod à longè vulnerat.
f Alterum; scil. quòd me scripto decepisti: alterum, quòd nunc tuâ causâ morbo torqueor.

Concidimus macie: color eſt ſine ſanguine, qualem
In pomo a refero a mente fuiſſe tuo.
Candida nec mixto ſubluceant ora rubore:
Forma b novi talis b marmoris eſſe ſolet.
c Argenti color eſt inter convivia talis,
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ:
Si me nunc videas, viſam priùs eſſe negabis:
Arte nec eſt, dices, iſta petenda mea.
Promiſſique fidem, ne ſim tibi victa, remittes:
Et cupies illud non meminiſſe Deum.
Forſitan & facies jurem ut contraria rurſus:
Quæque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen aſpiceres vellem, prout ipſe rogabas:
Et diſcas ſponſæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cum ſit tibi pectus, Aconti,
Tu veniam d noſtris d vocibus ipſe petas.
Ne tamen ignores, ope quâ revaleſcere poſſim
Quæritur e Delphis fata canente Deo.
** Et quoa; neſcio * quam nunc, ut vaga fama ſuſur-*
Neglectam queritur f teſtis habere fidem. (rat,
Hoc Deus & vates, hoc & mea g carmina dicunt,
h At deſunt voto carmina nulla tuo.
Unde tibi favor hic? niſi quòd nova fortè reperta eſt,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Teque tenente Deos, numen ſequor ipſa deorum,
Dóque libens victas in tua vota manus.
Faſſaque ſum matri deceptæ fœdera linguæ:
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
i Cætera cura tua eſt. Plus hoc quoq; virgine factum,
Non timuit tecum quòd mea charta loqui.
Jam ſatis invalidos calamo laſſavimus artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, niſi quod cupio me jam conjungere tecum,
Reſtat ut aſcribat ſi tera noſtra? Vale.

a i. Recordor. bb i. marmoris nuper politi, aut ſecti.
c i. poculorum argenteorum.
dd i. meis verbis vel meo nomine.
e &c. i. Ab Apolline Delphico, ſeu ab oraculo Apollinis Delphici.
* Hi quatuor verſus ſequentes ſatis impediti ſunt & inexplicabiles.
* quantum nunc vaga.
f Forſan refertur ad Apollinem, quaſi ejus teſtimonium de Cydippe datum, nullam fidem apud parentes puellæ habeat.
g Forſan intelligit oracula Cydippæ ab Apolline data.
h &c. i. At tu habes oracula ità ut cupis.
i i. Tuæ curæ mando, ut videas quo pacto tibi has nuptias conficias.
k i. Articulos.

Argumentum.

Tradunt Suidas & Ælianus Græci ſcriptores, duas hoc nomine Sappho extitiſſe: quarum altera Erexia, poetria percelebris, quæ Alcæi, & Pittaci, atque Tarquinii Priſci tempore claruit, quæ etiam plectrum prima adinvenit. Huic nonnulli carmen Lyricum tribuunt. Altera Mitylenæa longè junior, quæ pſaltria & meretrix fuit. Scripſit multa & præclara apud Græcos poemata, adeo ut decima Muſa dicta ſit. Quare autem in Phaonis amorem inciderit, Plinius herbæ tribuit, lib. 23. Sed Baptiſta Egnatius, vir noſtræ tempeſtatis linguæ Græcæ atque Latinæ ſtudioſiſſimus, hanc fabulam ab eodem è Græco in Latinum nuper traductam recitat. Ælianus omnimodæ hiſtoriæ lib. 12. deſcribit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem a Venere olim lactucis occultatum: eſſe vero & alios aliter qui ſcripſerint; fuiſſe Phaonem ex eorum hominum genere, qui trajiciendis ultro citroque viatoribus navigiolis impenſiorem dantes operam, victum ſibi diurnum quæritarent. Acceſſiſſe tandem & Venerem, quæ ſe ut in alteram tranſportaret ripam, nullâ interim promiſſâ ſtipe, rogaret. Quod cùm ille libentius effeciſſet, neſcius quam tranſveheret, deam eſſe: tum verò à Venere longè pretioſius accepiſſe munus, quam ſi vel ampliſſima manu pretium exegiſſet. Alabaſtrum namque cùm accepiſſet unguine quodam plenum, quo ſemel perunctus, formoſiſſimus repentè mortalium cunctorum apparuit: mulieres omnes Lesbias in ejus exareſſe cupidinem; præ cæteris vero impatientiſſimè atque ardentiſſimè à Sappho adamatum, Vacille. Cùm verò Phaon in Siciliam fortè diſceſſiſſet, Sappho amoris ignibus incenſa, & nè ab illa ſperneretur timens, etiam capitis periculo furorem lenire ſtatuit, demiſſo in mare corpore ex Leucade Epiri promontorio. Sed antequam illùc accederet, per inconſtantiam muliebrem tentans quod deſperaverat, hâc Epiſtolâ eum advocare ſtuder, faciens abſenti invidiam ſuæ conditionis & calamitatis, quam omnibus incommodis miſerabilem oſtendit. Denique omnes miſericordiæ angulos excurrit: nec aliquid, quod moveat, prætermittit. Nulla autem in epiſtola mitiores ac laſciviores amoris affectus, quàm in iſta expreſſit Ovidius, eo quod ſuprà muliebrem conditionem in amores arſerit Sappho: cum non modo virum perditè amaverit, ſed aliarum quoque mulierum tribas fuerit, id eſt, inſultando illas fricaret. Unde ab Horatio *maſcula Sappho* vocata eſt.

Multi tamen putant hanc esse Sapphò, quam Divinus Plato *sapientem* vocat. De ea autem sic cecinit Antipater Sidonius:

Dulcia Mnemosyne demirans carmina Sapphûs,
Quæsivit decima Pieris, unde foret.

Ausonius.

Lesbia Pieriis Sappho soror addita musis:
Εἰμ' αὐτὴ λυγικῶν αἰονιδῶν δεκατὴ.

Papinius.

Stesichorúsque ferox, saltúsque ingressa viriles,
Non formidatâ temeraria Leucade Sappho.

Horatius.

Vivúntque commissi calores
Æoliæ fidibus puellæ.

Sappho Phaoni.

* Ecquid ut.
a i. Loctæ.

* Nunquid ubi aspecta est a studiosæ littera dextræ
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses autoris nomina Sapphûs,
Hoc breve nescires unde movetur opus?
Forsitan & quare mea sint alterna requiris
Carmina, cum lyricis sim magis apta modis.
Flendus amor meus est: * elegêia flebile carmen:
Non facit ad lachrymas d barbitos ulla meas.
Uror, ut indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat c diversa c Typhoïdos Ætnæ:
Me calor Ætnæo non minor igne tenet.
Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
a Nec me Pierides subeunt, Dryadesque puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba juvat.
Vilis Amythone, vilis mihi candida Cydno.
Non oculis grata est Atibis, ut ante, mei:
Atque aliæ centum, quas hic sine crimine amavi:
Imbrobe multarum quod fuit, unus habes.
Est in te facies, sunt apti lusibus anni,
O facies oculis insidiosa meis!

* elegi quoque.
b i. Ullum carmen lyricum.

c i. remota, & procul posita.
d i. cui subjectus est Typhoeus gigas.
a De varia lectione hujus versus consule Bersmanum
b Anactorie.
* non.

Sum

Sume fidem & pharetram; fies manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbum Daphne, & a Gnosida Bacchus amavit:
Nec norat lyricos illa, vel ille modos. a i. Ariadnen.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus b Alcæus, consors patriæque lyræque, b Alcæus poëta
Laudis habet, quamvis grandius ille sonet. lyricus Mitylenæus.
Sed mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formæ damna rependo meæ.
a Sum brevis; at nomen, quod terras impleat omnes, a *Nec me despicias, si sum tibi corpore parva. Mensuramque brevis nominis ipsa fero.*
Est mihi: mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo
Andromede, patriæ fusca colore suæ.
Et c variis albæ junguntur sæpe columbæ: c i. varietate colorum distinctis.
Et niger d viridi turtur amatur d ave. dd à Psittaco? nam *turtures & psittaci; pavones & columbæ, merulæ & turdi, aves amicæ inter se*, ut ait Plinius.
Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est; nulla futura tua est.
At mea cum legeres, etiam formosa videbar:
Unam jurabas usque decere loqui.
Cantabam; memini (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas; omnique a parte placebam,
Sed tunc præcipue, cùm fit amoris opus.
Tunc te plus solito lasciva nostra juvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba u joco. u loco.
w Et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas, w Atque ibi jam amborum.
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ: x *O vos erronem tellure remittite nostrum.*
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
Nec vos erronem tellure e admittite nostrum e i. recipite.
y Nisiades matres, z Nisiadesque nurus. y i. Megarenses: à Nilo Megarensium rege.
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras g Erycina Sicanos, z Sicelidesque.
(Non tua sum) vati consule diva tuæ. g i. Venus: ab Eryce Siciliæ monte.
An gravis incœptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in cursu semper acerba suo?

Sex mihi natales terant, cùm lecta parentis
Ante diem lachrymis ossa a bibere meis.
Arsit inops b frater, victus meretricis amore:
Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærula remo:
Quæsque malè amisit, nunc c malè quærit opes.
Me quoque, quòd monui bene multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent,
Accumulat curas d filia parva meas.
Vltima tu nostris accedis causa querelis,
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce jacent collo sparsi sine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos:
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum;
*Non Arabum nostros * dona capillus olet.*
Cui colar infelix? aut cui placuisse laborem?
Ille mihi cultus unicus autor abest.
Molle meum levibus cor est violabile telis,
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Sive ità nascenti legem dixêre e sorores,
Et data sunt vitæ fila severa meæ;
Sive abeunt studia in mores, artésque magistras:
Ingenium nobis molle Thalia dedit.
Quid mirum, si me primæ lanuginis ætas
f Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam.
Et faceres: sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia, Phœbe;
g Fussus erat somnos continuare Pho-on.
Hunc Venus in cœlum curru veniſſet h eburno:
Sed videt & Marti posse placere suo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer! utilis ætas!
O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades, inque sinûs formose relabere nostros:
Non ut ames oro, verum ut amare sinas.
Scribimus; & lachrymis oculi rorantur obortis:
Aspice quam sit in i hoc multa litura i loco.

a &c. i made-facta sunt meis lachrymis.
b i. Charaxus: qui Rhodopes amore captus ejus causa opes suas omnes dilapidavit.
c piraticam exercendo.
d i. Cleis
* rore.
e i. Parcæ.
f i. In amorem pertraxit.
g Alludit ad Endimionem à luna sopitum.
h Ebur Veneri, sicut argentum Lunæ, dedicatum est.
ii i. hac parte epistolæ.

Si

Si tam certus eras hinc ire, modestius isses,
w Et modò dixisses, Lesbi puella vale.
Non tecum lachrymas, non oscula * summa tulisti:
Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantum injuria: nec te
x Admonuit quamvis pignus, amantis habes.
Non mandata dedi: neque enim mandata dedissem
Ulla, nisi ut nolles immemor esse mei.
Per tibi qui nunquam longe discedit amorem,
Perque novem juro, numina nostra, Deas;
Quum mihi nescio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lachrymæ deerant oculis, & y verba palato:
Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor imminuit, z nec pectore plangi,
Nec puduit ruptis exululare comis.
Non aliter quàm si nati pia mater adempti
Portet ad extremos a corpus inane rogos.
Gaudet & è nostro b crescit mœrore Charaxus
Frater; & ante oculos itque reditque meos.
Itque pudenda mei videantur causa doloris:
Quid dolet hæc? certè filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atq; amor: omne videbat
Vulgus: eram lacero c pectus e aperta sinu.
Tu mihi cura Phaon: te somnia nostra reducunt;
Somnia formoso candidiora die.
Illic te invenio, quanquam regionibus absis:
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor supposuisse meos,
Oscula cognosco: quæ tu committere linguæ,
Aptaque consueras accipere, apta dare.
Blandior interdum: verisque simillima verba
Eloquor: & vigilant sensibus ora meis.
Ulteriora pudet narrare: sed omnia fiunt,
Et juvat, & sine te non licet esse mihi.
At cum se Titan ostendit, & omnia secum;
Tam citò me somnos destituisse, queror.

w Si mihi dixisses.
* nostra.
x admoneat quod tu munus amantis habes.
y lingua?
z nec pectora plangi.
aa i. Cadaver animæ expers.
b i. exhilaratur. vel sumit animos.
cc i. habens pectus apertum. Synecdoche.
d i. vigilare videntur.
Ulterius pudet hic narrare.

Antra

Antra nemúsq; peto, tanquam nemus antraq; prosint
Conscia delictis illa fuêre meis.
Illic mentis inops, ut quam furialis a *Erichtho*
Impulit, in collo crine jacente fevor.
Antra vident oculi scabro b *pendentia topho,*
Quæ mihi c *Mygdonii marmoris instar erant,*
Invenio sylvam, quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit, & d multâ texit opaca d comâ:
Sed non invenio c *dominum sylvæque, meumque,*
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Cognovi pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui, tetigique locum quâ parte fuisti:
Grata prius lachrymas combibit herba meas.
Quinetiam rami positis lugere videntur
Frondibus: & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum e *non ulla* e * *piè mœstissima mater*
Concinit Ismarium f *Daulias* f *Itys.*
Ales Ityn, Sappho g *desertos cantat amores;*
Hactenus; g ut mediâ cætera nocte silent.
Est nitidus, vitroque magis perlucidus amnis,
Fons sacer: hunc multi numen habere putant.
Quem supra ramos extendit aquatica lotos,
h *Una* h *nemus: tenero cespite terra viret.*
Hic ego cùm lassus posuissem flebilis artus,
i *Constitit ante oculos Naias una meos.*
Constitit & dixit, k *Quoniam non ignibus æquis*
Uteris, Ambracia est terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit æquor:
Actæum populi, Leucadiumque vocant.
Hinc se Deucalion Pyrrhæ succensus amore
Misit, & illæso corpore pressit aquas.
Nec mora: l versus amor fugit lentissima mersi
Pectora: Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. Pete protinus aliam
Leucada: nec saxo desiluisse time.
Ut monuit, cum voce abiit: ego territa surgo:
Nec m *gravidæ lachrymæ continuere* m *genæ.*

Ibimus,

a Quæ fuit Thessaliæ venefica, sive maga. Sed hic Ovidius pro quavis venefica posuisse videtur, speciem pro genere usurpando.

b *i.* Fornicata. vel arcuata.

c *i.* Phrygii.

d *i.* multis frondibus.

* sylvæ dominumque meumque.

ee *i.* impiè.

* prius.

ff *i.* Progne in luscinium conversa.

* miseros decantat.

* Et.

gg *i.* Arbor illa sola instar nemoris est.

* *Formosus puer est visus adesse mihi.*

* Quid nunc.

h Urbs in Epiro; hanc Augustus Nicopolin nominavit.

* *jussus amans tetigit lassissima Pyrrha.*

aa *i.* Oculi rorantes.

Ibimus ô b Nymphæ; monstrataque saxa petemus.
Sit procul insana victus amore timor.
Quicquid erit, melius quam nunc erit. Aura subito:
Et mea non magnum corpora pondus habent.
c Tu quoque mollis Amor pennas suppone cadenti:
Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde cbelyn Phœbo communia munera ponam:
Et sub ea versus unus & alter erit.
Grata lyram posuit tibi, Phœbe, d poëtria Sappho:
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur e tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
Cùm profugum possis ipse referre pedem.
Tu mihi Leucâdiâ potes esse salubrior undâ:
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes ô scopulis undâque ferocior illâ,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
Ah quanto melius jungi mea pectora tecum
Quàm poterant saxis præcipitanda dari!
Hæc sunt illa Phaon, quæ tu laudare solebas,
Visaque sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obstat;
Ingeniúmque meis substitit omne malis.
Non mihi respondent veteres in carmina vires:
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.
Lesbides e æquoreæ nupturaque nupta aque proles,
Lesbides f Æoliâ nomina dicta lyrâ.
Lesbides infamem quæ me feciſtis amatæ;
Desinite ad cytharas turba venire meas.
Abstulit omne Phaon quod vobis ante placebat:
Me miseram, dixi quam modò pene, Meus!
Ifficite ut rediat? vates quoque vestra redibit;
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Etquid ago precibus? pectúsne agreste movetur?
An riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua verba referrent;
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
Live redis, puppique tuæ votiva paramus
Munera: quid laceras pectora nostra morâ?

b Apostrophe ad Naiadem. * nymphæ.
c ad Cupidinem Apostrophe.
d i. Poetica, sive studiis poeticis dedita.
e nunc.
e i. insulares.
f i. Lesbia. Nam Lesbos insula Æolicarum urbium est metropolis.

Solve

Solve ratem: Venus orta mari mare præstat amanti;
Aura dabit cursum: tu modò solve ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
Ipse dabit tenerâ vela legetque manu.
Sive juvat longè fugisse a Pelasgada Sappho;
(Non tamen invenies, cur ego digna fugâ)
Hoc saltem miseræ crudelis epistola dicat,
ut mihi e Leucadiæ fata petantur c aquæ.

* eunti.

a i. Lesbiam.

* O.

cc Leucadiâ aquâ.

FINIS.

AULI SABINI

Poetæ Epistolæ tres, ad *Ovidianas* Epistolas *Responsoriæ.*

In primam SABINI Epistolam

Argumentum.

Aulus Sabinus, imperante Octavio, atque Ovidii temporibus claruit. Ad Trisenam amicam Elegiarum librum dedit. Fastorum inchoatos reliquit. Scripsit etiam epistolas, quibus Ulysses Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Eneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Jason Hypsipylæ, Phaon Sapphoni respondent. Quæ omnes, præter has tres, quas nunc præ manibus habemus seculorum ignaviâ perierunt. Ulysses, lectâ Penelopes Epistolâ, respondet, occurrens ad omnia, quæ objectaverat. Narrat insuper varios labores, quos omnes mira fortitudine toleraverat. Demum à Tiresia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam sub mendici habitu se brevi venturum prædicit. Quod cum feciſſet, in propria domo incognitus, à procis a natoribus Penelopes ignomi-

ignominiosa quædam perpessus est. Verum à Telemacho filio & duobus subulcis adjutus, gravi pugnâ eos omnes interemit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat, immisso in eum letifero telo, occisus est.

JUL. CÆS. SCALIG. *Poet. l. 6. c. 7.*

Tres epistolæ, Ulyssis, Dæmophoontis, Paridis ad Oenonem, sanè parvi sunt momenti: quas propterea qui negant Sabini esse, si Sabinus quantus fuerit nesciunt, quonam pacto negare audeant? Non meminere illo quoque seculo exstitisse Marsos, Suffenos, Volusios, Bavios, Mævios, Anseres. Cassii quoque Parmensis scripta minùs accurata fuisse prodiderunt.

Ulysses Penelopæ.

Pertulit ad miserum tandem tua casus Ulyssem,
Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi charámq; manum gemmasq; fideles:
Solamen longis illa fuêre malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forsitan esse,
Quam tibi, quæque tuli, dicere, quæque feram.
Non hoc objecit mihi Græcia, cùm mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor:
Sed, thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
Causaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curas, properemque venire:
Dum propero, adversi vela tulêre Noti.
Nos me Troja tenet, Graiis odiosa puellis:
Jam cinis, & tantùm flebile Troja solum.
Deiphobusque jacet, jacet Asius, & jacet Hector;
Et quæcunque tui causa timoris erant.
Evasi & Thracum cæso duce prælia Rhesо,
In mea captivis castra revectus equis.
Tutus & e media Phrygiæ Tritonidos arce
a *Fatalis palmæ pignora capta tuli.*
Nec timui commissus equo; malè sedula quamvis
Clamabat b *vates, Urite Troes equum:*

Urite;

a a *i.* Fatalis victoriæ. In fatis enim erat tunc demum Trojam eversum iri, quum ablatum illinc esset Palladis simulachrum.

b *i.* Cassandra.

a i. Equo ligneo.

Vrile; mendaci colantur a *robore Achivi:*
Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt:
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles:
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuêre labori:
Erepti pretium corporis b *arma tuli.*

b i. Achillis.

Quid refert? pelago sunt obruta: non mihi classes,
Non socii superant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
Duravit, patiens ad mala perstat amor.
Illum non avidis canibus c *Nereia* c *virgo*
Fregit: non timidis torta Charybdis aquis:
Non ferus d *Antiphates; nec in uno corpore discors*
e *Parthenope, blandis insidiosa modis.*
Non quod f *Colchiacas artes tentaverit herbis,*
Non quòd solennes altera g *diva toros.*
Utráque se nobis mortalia demere fila
Spondebat, Stygias utraque posse vias.
Te tamen hac etiam spretâ mercede petivi,
Passurus terrâ tot mala, tòtque mari.
Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso,
Jamdudum ignoto sollicitêre metu.
Certè ego cùm Antinoum, Polybumq; Medontaq; legit
Heu, toto sanguis corpore nullus erat.
Tot juvenes inter, tot vina liquentia semper,
Hei mihi quid credam? h *pignore casta manes?*
Curve placent ulli, si sunt in fletibus ora?
Deperit & lachrymis non decor iste tibi?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
Et cœptum i *revoces pallida semper opus.*
Ars pia: sed quoties oculos frustrabere lanâ,
Successum * *toties ars dabit ista tibi.*
Ah melius Polypheme tuo superatus in antro,
Finissem ingratos ad mala tanta dies.
Threicio melius cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cum tenuêre rates.

c e i. Scylla Phorci filia.
d Antiphates Læstrygonum rex, unum ex sociis Ulyssis comedit, ac naves, virósque mersit, præter eam quæ Ulyssem vehebat.
e i. Sirenes: Species pro genere.
f i. magicas, quas Circe tentavit.
g i. Calypso.
h i. Cum pignore, scil. Telemacho filio.
i Noctu retexendo, quod interdiu texisti.
* quoties ars dabit ista tibi.

Crūde.

Crudelemq; illo satiâssem tempore Ditem,
Quo redîi Stygiis fata moratus aquis.
a Vidi ubi (nequicquam quòd me tua littera celat)
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domûs eadem mala : méque querentem
Fugit ab amplexu ter resoluta meo.
b Phylaciden vidi : contemptis sortibus ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudatâ cùm c conjuge ; læta per umbras
Illa suum fortè fit comitata virum :
Nec dum illi Lachesis dictos numeraverat annos :
Sed juvat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lachrymas oculi tenuêre cadentes,
Deformem d Atriden (hei mihi!) cæde novâ :
Illum Troja virum non læserat ; ille furentem
Nauplion, e Euboicos transierátque sinus.
Quid refert ? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci solvens debita vota Jovi:
Tyndaris hos illi læso profœdere pœnas
Struxerat, externos ipsa secuta viros.
At mihi quid prodest, captivas Teucridas inter
Cùm staret f conjux Hectoris atque f soror ?
Defectis Hecubam d potui legisse sub e annis :
Ne tibi suspectus pellicis esset amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finivit mœsta querelas :
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio nuli placidum Thetis abstulit æquor ;
Æolus infusis incubuítque Notis.
f Pervagus hinc toto non felix differor orbe :
Et quacunque vocat fluctus & aura feror.
Sed si g Tyresias tam læti providus augur,
Quam verax vates in mala nostra fuit :
Et terrâ & pelago quicquid mihi triste cavebat,
Emensus, fato jam meliore vagor.
Jam mihi nescio quo comitem se in littore jungit
Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.

a Scil. matrem mortuam.

b Protesilaum intelligit, à Phylace urbe Thessaliæ, cui præfuit, sic dictum.

c i. Laodamia quæ occiso marito superstes esse noluit.

d i. Agamemnonem.

e i. Caphareum Eubœæ promontorium, ubi Nauplius Palamedis pater, sublatis dolore è luminibus, in magnum discrimen Græcos attraxit.

f f i. Andromache & Cassandra.

d potius.

e annis.

f Pervagus hinc totorum non felix differor orbem.

g Qui fuit Thebanus vates cujus consulendi gratia ad inferos descendebat Ulysses.

Nunc

Nunc primum Pallas versæ post funera Troiæ
Visa mihi: medium temporis ira tulit.
Quicquid & y a Oilides commiserat, omnibus unus
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modò noverat arma,
Eximit: erato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone satum b capta de conjuge Teucrum,
Non ipsum pro quo mille fuêre rates.
Felix c Plisthenides quacunque in sorte fuisti
Conjuge cum chara, non gravis illa fuit.
Seu venti fecêre moras, sive æquora vobis;
Ad nulla est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti certè tenuêre nec undæ:
Promptaque in amplexu brachia semper erant.
Sic utinam errarem! faceres tu mollia conjux
Æquora; te sociâ nil mihi triste foret.
Nunc mihi Telemacho tecum mihi sospite tecto
Omnia sunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infestas rursus queror ire per undas
Herculeum Spatten, Nestoreámque Pylon.
Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam male commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est, occursum in littore vates
Dixit: in amplexus chare fer ire tuos.
d *Noscendus soli veniam tibi: tu preme soleis*
Lætitiam, & tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum:
Sic cecinit e laurus ille monere suas.
Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et modò despectum subitò mirentur Ulyssem.
Heu, precor, ut properet ille venire dies.
Antiqui renovet qui latus fœdera lecti:
Et tandem incipias conjuge, chara, frui.

y Oenides, *i.* Ajax Oilei filius.

b &c. *i.* Hesione.

c Apostrophe ad Menelaum.

d Sui adventûs modum prædicit.

e *i.* Apollinem: Metonymice.

In

In secundam SABINI Epistolam.

Argumentum.

Hâc epistolâ Demophoon suam perfidiam purgare nititur, & reditum, quem longè ultrà promissum retardaverat, excusare, varias causas afferendo. Interdum enim dicit se à suis arceri; ob moram, quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui. Nonnunquam à navigandi inopportunitate se defendit. Se autem brevi, etiam contra omnem maris potestatem, ad Phyllida navigaturum promittit. Quod quidem adimplevit: sed tamen Phyllis amoris impatientiâ, laqueo vitam finierat, eratque Deorum miseratione in amygdalum sine foliis conversa. Quæ Demophoontis amplexu, veluti sponsi sentiret adventum, folia emisit. Quod ideo fingitur, quia amygdalus græcè * *Phylla* vocatur, in qua morientis Phyllidis nomen remansit. Quæ flante Zephyro, qui occidentalis est ventus, & in Thraciam vadens per Atticam regionem transitum facit, floret: cum Zephyrus dicatur, quasi ζωηφόρος, id est, vitam ferens: eo enim plantæ omnes germinant & pullulant: & hinc fabulæ datus est locus, Phyllida scilicet lætari & florere redeunte ab Athenis Amasio.

* Potius ob folia quàm amygdali arborem, inditum nomen crediderim; nam φύλλα folia dicuntur.

Demophoon Phyllidi.

*Phyllidi Demophoon patriâ * dimittit ab urbe:*
Et patriam meminit muneris esse tui.
Nec face Demophoon aliâ, nec conjuge captus:
Sed tam non felix, quàm tibi notus erat.
Thesea, quo socero nequicquam, Phylli, timebas,
** a Impuleritne ignes forsitan ille tuos.*
(Turpe pati nobis) regno ferus expulit b hospes.
Hunc illi finem longa senecta dedit.
Qui modo peltiferas fudit c Mæotidas armis,
Alcidæ magni non minor esse comes.
Qui socerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste,
Mirantem d monstri cornua victa sui.
Arguor auxilii, quem credis, causa fuisse:
Nec tacitum frater, nec sinit esse reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos urges,
E tum externo cessit in igne furor;

* Demittit.

* Impuleritque a i. ne fortè amores tuos averterit.
b Mnestheus.
c i. Amazonas ad Mæotida Scythiæ poludem incolentes
d i. Minotauri.

Fluxêre interea pede tempora lapſa fugaci,
Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forſitan * & nondum factis occurrere rebus,
At poteras factis utilis eſſe tamen:
Cùm potiora tibi Rhodopeïa regna fuêre:
Quæque magis regnis chara puella fuit,
Intonat his Athamas; eadem mox objicit Æthra,
Infelix functæ jam propè ſortis anus.
Et quòd non condant a nati ſua lumina a palmæ,
Feciſſe hîc noſtras arguit uſque moras.
Non equidem inſiteor: multùm clamavit uterque,
Staret Threïceis quum mihi puppis aquis.
Poſcunt, Demophoon, (quid ceſſas?) carbaſa venti:
Demophoon patrios reſpice jure Deos.
Reſpice: & exemplum, quâ gaudes, Phyllida ſume:
Sic amat, ut terrâ nolit abire ſuâ.
Utque redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat: & præferi barbara regna tuis.
Me tamen a hîc inter taciturn convitia ſæpe
Adverſis memini vota tuliſſe Notis:
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gavisum in fluctus æquore mota truces.
Nec metuam hoc ipſum coram genitore fateri:
Libertas meritis eſt mihi facta tuis.
Dices, non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi, & flentem ſolando ſæpe remanſi,
Cum ſtaret curſûs jam mihi certa dies.
Denique Threïcia veni rate: non dare Phyllis
Quam potuit, juſſit tardiùs ire ratem.
Ignoſce & faſſo; memor es: b Minoidos ipſe,
Antiquus nec dum pectore ceſſit amor.
Et quoties oculis circundat ſydera, dixit,
Quæ fulget cœlo, noſtra puella fuit.
c Illum dilecta Bacchus ſibi cedere juſſit
Conjuge: deſertæ crimen at ille ſubit.
Exemploque patris perjurus dicor & ipſe:
Nec quæris cauſas, Scithonî dura, moræ.

Nec

* aut.

aa i. manus filii Theſei

a hzc.

b i. Ariadnes.

c &c. Excuſat Theſeum quòd Ariadnen reliquerit.

Nec satis ampla putas redituræ pignora, si me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nulla ne fama tibi turbatas, Phylli, penates
Thesei, & miseræ restituit acta domûs?
Non laqueos audis cheri me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi) causa subest.
Non fratrem Hippolytum? cecidit miserabilis ille
Præceps attonitis per freta rapta equis.
Non tamen excuso reditus, licet undique fata
Accumulent causas: tempora parva peto:
Thesea, quod superest, patrem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spacium, veniámque peto; non perfidus absum;
Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ est.
Quicquid mite fuit post diruta Pergama, quicquid
Aut bella aut pelagi detinuére mora,
Sola fuit Thrace: patriâ quoque jactor in illâ:
Auxilium superest casibus una meis.
Si modò mens eadem! nec quod sit jam mihi dives,
Regia Cecropia non minor arce; movet:
Nec patris offendunt casus, nec crimina a matris,
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid, si Phœbeam peterem te conjuge Trojam?
Pérque annos sequerer bella gerenda decem;
Penelopen audis? toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ (sic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & inflantes distulit arte procos:
Cùm properata b palàm revocaret stamina *noctu;
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At, tuane fugiant spreti connubia Thraces,
Phylli, times: ulli nubere dura potes?
Estque tibi pectus cujusquam accendere tædas?
Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ?
O tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, aspicies cum mea vela procul!
Damnabisque tuos serò temeraria questus:
Demophoon, dices, (hei mihi!) fidus erat.

a i. Phædræ, quæ seipsum interemit, post accusatum falso Hippolytum.

b i. Interdiu, sive coram proceis.
* Noctis.

Demophoon * rediit, & servos forsitan Euros
Passus, & hybernæ dum quoque currit aquas.
Ah cur nescio quam properavimus (hei mihi) culpam?
Rupi, quam ruptam sum mihi questa, fidem.
Sic tamen ; ah potius sic perstes, quam mihi de te
Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor.
Quos tibi (me miserum!) laqueos, quæ fata minari?
Et nimis audaces gens habet ista Deos.
Parce precor, * famamque, damnûs mihi crimen habentis
Perfidiæ, geminâ nè preme dura notâ.
* Accuset patrem fatis prædæque relictæ
a Gnosis : non merui, cur ferar ipse nocens.
Nunc venti mea verba ferunt, qui verba tulerunt.
Eſt animus reditûs : sed pia causa tenet.

* Redit huc.

* flammamque.

* Excuset patres fatis in parte relicta.

a i. Ariadne.

In tertiam SABINI Epistolam

Argumentum.

Epistola hæc responsiva Paridis non multum in rebus difficultatis habet, eò quòd argumentum ex Oenones epistola dependet. Paris autem, quia conjugii jura violaverat, dum, uxore dimissa, Helenam duxerat, in principio statim injuriam Oenonæ se fecisse fatetur. Deinde, cum sui excusatione crimen rejicit in Cupidinem ; cui non facile resistitur ; sed qui sine ulla ratione in ea quæ cupit amantes trahit : & in fatorum seriem, quæ sibi Helenam, antequam illam novisset, destinaverant. Ferunt autem Oenonem tanto Paridis amore flagrasse, ut cùm à Philoctete sagittis Herculeis confossus ad eam ferretur, ipsa cadaver complexa, fovens vulnera, exspiraverit ; & in Cebria Troadis urbe sepultos fuisse.

Paris Oenonæ

Quæ satis ante tibi tam justè Nympha querenti
Rescribam, fateor quærere verba manum.
Quærit : nec subeunt : sentit sua crimina tantùm :
Solvere quæ sevit, non sinit a alter amor.
Si levat hic iras, ipso me judice damnor :
Quid refert? causa tu melior b cave.
Damnatumque c tibi me sub sua jura Cupido
Retrahit : alterius sic quoque præda sumus.

a i. amor Helenæ.

b Fortasse cades.

c i. à te.

Prima

Primâ meis tu pactæ toris; fassusque juventam
Te primùm acceptâ est conjuge noster amor.
Nondum tantus eram; quo me genitore superbum
*Arguis: * ac dominus tunc retinendus eram.*
Non ego Deiphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
Cùm pastos agerem, te comitante, greges.
Reginamque Hecuben non matris nomine nôram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor; te consule, Nympha:
*Læsa es * & læsam scribis amare tamen.*
Cùmque petant Satyri connubia, cum tua Panes,
Dejectæ memores tu tamen usque facis.
Adde, quod hic satis amor est adjutus: & illum
Præscia venturi viderat ante a soror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi sederat aure:
Nec cecinit Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides, (superant mea vulnera tantùm)
Utque tuam supplex poscere cogar opem.
Te penes arbitrium nostræ vitæque necuque:
Victuri jam nunc pectora sume tibi.
Flevisti (memini tamen hac in voce canentis)
Et, Mala, dixisti, sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamvis,
Ut possim Oenone perdere læsa Parin.
Tot superare metus qui me, nec credere cogit:
(Ignoscas) idem te quoque fallit amor.
b *Imperat ille Deus: cùm vult, in cornua tauri;*
Cùm vult, in pennas instruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris (heu flammis nata puella meis!)
Si sua non cygno mutâsset Juppiter ora,
Fluxerat in Danaes c aureus antè sinus:
Piniferamque Iden d falsus lustraverat e ales:
Inter Agenoreas constiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit amor.
Dicitur & Coæ fedisse in veste puellæ:
Illa e Cleonæo testa e leone fuit.

* hoc.
* te.
a *scil.* mea.
i. Cassandra.
b &c. Cupidinis potentiam exprimit.
c i. sub specie imbris aurei.
dd i. in aquilam conversus.
ee i. pelle leonis Cleonæi.
qui & Nenezus appellatur.

Te memini Phœbum, Oenone, (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo: sed tela Cupido
Hic in te voluit legibus ire sua.
Consolêre tamen dignâ tua pellice damna;
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove est.
Sed, quòd nata Jove est, minimum me tangit in illa,
Quòd non est facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus essem
Creditur Idæus, a Pegasi nympha, jugis.
Non mihi Junonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quòd Cytharea meis.
Dividis hæc aliis flammas celeresque parèsque:
Ut libitum est b nati temperat ipsa faces.
Non tamen evaluit vitare domestica tela:
Quos aliis arcus, & sibi dura tulit.
Deprensam c conjux illam in Mavorte dolebat;
Testibus hic divis cum Jove questus erat.
Jam dolet & Mavors, terras ultròque reliquit;
*Prætulit Anchisen * hinc abitura suum.*
Anchisen propter voluit formosa videri:
Visaque post latam jacuit ulta Deam.
Quid mirum est potuisse pari succurrere amori,
*Immunis sub quo non fuit * ipse Paris?*
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amavi:
Adjice non læso quòd comes ipsa fuit.
Et magnos video cogit mihi rapta tumultus:
Armatæque petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli nè non sit causa probanda:
Est illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides, armatos respice Atridas.
Quam sibi sic repetunt, sic retinenda mihi est.
Quod si vertenda spem mentis concipis hujus.
Cur cessant herbæ? carmina curve tua?
Cùm te nec Phœbi solertior artibus ulla est:
d Phœbeæque Hecates somnia vera vides.
Tecum syderibus, tecum deducere Lunam,
Nubibus, & memini surripuisse diem.

a Apostrophe ad Oenonen.

b i. Cupidinis.

c Vulcanus.

* hunc.

* ipsa Parin.

d Ex Hecate Oceani filia Phœbus genuit Ægam & Circen, ut placet Hesiodo. Sed Homerus ex Perse Oceani filia natos scribit.

Pascebam

Pascebam tauros: intérque armenta leones
Obstupui placidos vocibus ipse tuis.
Quid retrò Xanthum, retrò Simoënta vocatum
Adjiciam cursus non sensuisse suos?
Ipse pater, ceu rem natæ malè tutus haberet,
Cautatus quoties restitit inter aquas?
Nunc locus Oenone est, nunc illas tende: parabis a para.
Sive tuos ignes pellere, sive meos.

Responsionum AULI SABINI FINIS.

P. OVIDII NASONIS

ELEGIARUM SIVE

AMORUM LIBER I.

JUL. CAES. SOAL.
In *Hypercritico.*

Amores ipse suos olim castigavit. Libros enim quinque ad trium redegit compendium. Multa arguta, multa culta, multa lasciva, luxuriantia, effusa: multa in quibus omnia præter licentiam á nobis desiderantur: noluimus tamen laborare, quum pigeret Libelli. Longè verò magis lædit animum ars illa amatoria. Nihil enim aliud, quàm nugæ.

Quis modò Nasonis fueramus quinque Libelli.
Tres sumus: hoc illi præstulit auctor opus.
Ut jam nulla tibi b *nos sit legisse voluptas?*
At lævior demptis pœna duobus erit.

b Sic Micyllus, qui priores hos quatuor versus titulum operis hujus esse putat.

ELEGIA I.

Quemadmodum à Cupidine pro bellis amores scribere coactus sit.

aa i. versu heroico.

Arma gravi numero, violentaque bella parabam
Edere, materia conveniente modo:
Par erat inferior versus: risisse Cupido
Dicitur, atque unum surripuisse pedem.
Quis tibi, dixit, puer, dedit hanc in carmine jussit?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid, si præcipiat flava Venus arma Minervæ,
Vestibus accensos flava Minerva faces?
Quis probet in sylvis Cererem regnare jugosis,
Lege b pharetratæ b virginis arva coli?
c Crinibus c insigni quis apta cuspide Phœbum
Instruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna,
Cur opus affectas, ambitiose, novum?
An, quod ubique, tuum est? tua sunt Heliconia tempe?
Vix etiam Phœbo jam tua tuta sua est.
Cum bene d surrexit versu nova pagina primo,
Attenuat nervos proximus ille meos.
Non mihi materia est numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Questus eram: pharetrâ cum protinus ille solutâ
Legit in exitium spicula facta meum:
e Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum:
Quod tibi cane, vates, accipe, dixit, opus.
Me miserum! certas habuit puer ille sagittas:
Uror, & in vacuo pectore regnat amor.
f Sex mihi surgat opus numeris, in quinque residat:
Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere littoreo flaventia tempora myrto,
Musa per undenos emodulanda pedes.

b bi. Dianæ, cc i. intonsum.

d numero scil. sublimiori.

e i. in cornua curvavit.

f &c. incipiat opus ab hexametro, desinat in pentametrum.

ELEGIA II.

Quod primo amore correptus, in triumphum duci se á Cupidine patiatur.

ESse quid hoc dicam, quòd tam mihi dura videntur
Strata, nec in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quàm longa, peregi?
Lassaque versati corporis ossa dolent?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore.
An subit? & tacitâ callidus arte nocet?
Sic erat: haserunt tenues in corde sagittæ:
Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
Cedamus leve sit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas motâ face crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quàm quos juvat usus aratri
Detrectant pressi dum juga prima boves.
Asper equus duris contunditur ora lupatis:
Fræna minús sentit, quisquis ad arma facit.
Acriùs invitos multoque ferocius urget,
Quam qui servitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua sum nova præda, Cupido;
Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus est bello: veniam pacémque rogamus:
Non tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto: maternas junge columbas:
Qui deceant currus, a vitricus ipse dabit.
Inque dato curru, popula clamante triumphum,
Stabis: & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur capti juvenes captæque puellæ:
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego prædarecens factum modò vulnus habebo:
Et nova captivâ vincula mente feram.
b Mens bona ducetur manibus post terga revinctis,
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua brachia tendent:
Vulgus c Io magnâ voce c triumphe canet.

a i Mars.

b ὁρος ἀποποιεῖα. Mentis & Pudoris.

cc Verba solennia militum Imperatori triumphanti acclamantium.

Blan-

Blanditiæ comites tibi erunt, Terrórque, Furórque,
Assiduè partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominésque Deósque:
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphantis de summo mater Olympo
Plaudet & appositas sparget in ora rosas.
Tu pennâ pulchros geminâ variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures:
Tunc quòque præteriens vulnera multa dabis.
Non possint (licet ipse velis) cessare sagittæ:
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus a Gangetide terrâ:
Tu gravis utilibus, tigribus ille fuit.
Ergò, cùm possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere victor opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma:
Quæ vicit, victos protegit ille manu.

a Indiæ periphrasis in quâ non procul à Gange fluvio, devictis Indis, columnas duas erexit Bacchus.

ELEGIA III.

Ad amicum.

JUsta precor: quæ me nuper prædata puella est,
Aut amet, aut faciat cur ego semper amem.
Ah nimium voluit: tantùm patiatur amari,
Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deservit annos;
Accipe, qui primâ norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina, si nostri sanguinis auctor eques;
Nec mihi innumeris renovatur campus aratris,
Temperat & sumptus parcus uterque parens;
At a Phœbus, comitesque novem, vitisque repertor
Hoc faciunt; & me qui tibi donat, amor:
Et non cessuri, nisi diu, sine crimine mores;
Nudaque simplicitas, purpureúsque pudor.
Non mihi mille placent: non sum desertor amoris:
Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,
Vivere contingat: tèque dolente, mori.

a Apollo, Musæ, & Bacchus, Poetarum numina.

Te

Te mihi materiam felicem in carmina præbe:
Provenient causâ carmina digna suâ.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io;
Et, quam flumineâ lusit a adulter ave;
b *Quaque super Pontum simulato vecta juvento,*
Virgineâ tenuit cornua falsa manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem;
Junctaque semper erunt nomina nostra tuis.

*tua.
a i. Jupiter in cygnum conversus.
b i. Europa, quam Jupiter in tantum versus rapuit.

ELEGIA IV.

Amicam, quâ arte, quibúsve nutibus, in cœna præsente viro, uti debeat, admonet.

Vir tuus est epulas nobiscum aditurus easdem:
Ultima cœna tuo sit, precor, ille viro.
Ergò ego dilectam tantùm conviva puellam
Aspiceam? tangi quem juvet, alter erit?
Alterne sinu dextram subjecta fovebis?
Injiciet collo, cùm volet, ille manum?
Desine mirari, posito quod candida vino
b *Artacis* c *ambiguos traxit in arma viros.*
Nec mihi sylva domus, nec equo mea membra cohe-
Vix à te videor posse tenere manus. (*rent:*
Quæ tibi sint facienda tamen, cognosce: nec Euris
Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Anté veni, quàm vir: nec quid, si veneris antè,
Possit agi video: sed tamen ante veni.
Cùm premet ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, ut accumbas; clam mihi tange pedem.
Me spectа, nutúsque meos, vultúmque loquacem;
Excipe furtivas, & refer ipsa, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi succurret Veneris lascivia nostræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit de me tacita quod mente loquaris,
Pendeat ex: remâ mollis ab aure manus.
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicamve, placebunt,
Versetur digitis annulus usque tuis.

b i. Hippodamia, Attacis fluvii filia.
c c i. centauros, qui membra partim humana, partim equina habuisse credebantur.

Tange

Tange manu mensam, tangunt quo more a precantes,
Optabis merito cum mala multa viro,
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse jubeto:
Tu puerum leviter posce, quod ipsa voles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam:
Et quâ tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos prægustaverit ipse:
Rejice libatos illius ore cibos.
*Nec premat * ille suis finito tua colla lacertis;*
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilesve papillæ:
Oscula præcipuè nulla dedisse velis.
Oscula si dederis fiam manifestus amator:
Et dicam, Mea sunt, injiciámque manus.
Hæc tamen aspiciam: sed, quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa protervè;
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi dominæque meæ properata voluptas
Veste sub injecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies, sed nè fecisse puteris,
Conscia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat usque roga: precibus tamen oscula desint:
Dùmque bibet, furtim, si potes, adde merum.
Si bene compositus somno vinòque jacebit;
Consilium nobis résque locusque dabunt.
Cum surges abitura domum; surgemus & omnes:
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris in illo:
Quîcquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum! monui paucas quod prosit in horas:
Separor à domino, nocte jubente, mea.
Nocte vir includet: lachrymis ego mœstus obortis,
Qua licet, ad sævas persequar usque fores.
Oscula jam sumet: jam non tantum oscula sumet:
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.

d Precantibus mos erat, aras suis manibus tenere. Unde Virg. Æneid. lib. 6. carm. 124. *Talibus orabat dictis, aramque tenebat.*

* indignis.

Verum

Verùm invita dato, potes hoc, similisque coacta:
Blanditiæ taceant: sitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil juvet opto:
Sin minùs, at certè te juvet inde nihil.
Sed quæcunque tamen noctem fortuna sequatur,
Gras mihi constanti voce a *dedisse nega.*

a i. Tui copiam fecisse.

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus.

ÆStus erat, mediàmque dies exegerat horam?
Apposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ:
Quale ferè sylvæ lumen habere solent:
Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo:
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
Quâ timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit tunicâ velata recinctâ,
Candida dividuâ colla tegente comâ.
Qualiter in thalamos formosa Semirámis isse
Dicitur, & multis a *Lais amata procis.*
Diripui tunicam nec multùm rara nocebat:
Pugnabat tunica se tamen illa tegi.
Quæ cum ità pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa est non ægrè proditione suâ.
Ut stetit ante oculos posito velamine nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
Forma papillarum quàm fuit apta premi!
Quam castigato planus sub pectore venter!
Quantum & quale latus! quam juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
Et nudam pressi corpus b *ad usque meum.*
Cætera quis nescit? lassi requievimus ambo:
Proveniant medii sic mihi sæpe dies!

a Meretrix fuit: de quâ Propertius. *Ad cujus jacuit Græcia tota fores.*

b *pro* usque ad: per Anastrophen.

ELEGIA

ELEGIA VI.

A janitorem, ut fores sibi aperiat.

Janitor indigne durâ religate catenâ,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est: aditu fac janua parvo
Obliquum capiat semiadaperta latus.
Longus amor tales corpus tenuavit in usus:
Aptaque a subducto a corpore membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulachraq; vana timebam:
Mirabar, tenebris si quis iturus erat.
Risit, ut * audivit, tenerâ cum matre Cupido:
Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor: non umbras nocte volentes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimium timeo lentum: tibi blandior uni:
Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
b Aspice, ut invideas, inimicaque clausa relaxa,
Uda sit ut lachrymis janua facta meis.
Certè ego, cum posita starem ad verbera veste,
Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergò quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
(Heu facinus!) pro me nunc valet illa parùm.
Redde vicem meritis: * grato licet esse, quod optas.
Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Excute: sic nunquam durâ religêre catenâ,
Nec tibi perpetuò c serva bibatur aqua.
Ferreus orantem ne quicquam janitor audis:
Roboribus duris janua falsa riget.
Urbibus obsessis clausæ munimina portæ
Prosunt: in media pace quid arma times?
Quid faceres hosti, qui sic excludis amantem;
Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus, et armis:
Solus eram, si non sævus adesset amor.
Hunc ego si cupiam, nunquam dimittere possem:
Ante vel à membris dividar ipse meis.

Ergò

aa i. mole carnis subtracta.

* audirem.

b &c. Micillus Hysterologiam, & Ironiam putat esse in hâc oratione: ut sensus sit, *Claustra relaxa & fiat uda meis lacrymis, ut* scil. *invideas.*

* gratis licèt esse quod opto.

c .. quæ servis bibenda est.

d olim enim seræ erant exemptiles.

Ergò amor, & modicum circum mea tempora vinum
Mecum est, & madidis lapsa corona comis:
Anna quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Lenius es, an somnus, qui te malè præbet amanti,
Verba dat in ventos aure repulsa tuâ?
At (memini) primò, cùm te celare volebam
Pervigil in mediæ sydera noctis eras.
Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica:
Heu melior quantò est sors tua sorte meâ!
Dummodo a sic; in me duræ transite catenæ.
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Fallimur? an verso concrepuit cardine postes,
Raucaque concussæ signa dedère fores?
Fallimur: impulsa est animoso janua vento:
Hei mihi, quàm longè spem tulit aura meam!
Si satis es raptæ, Boreа, memor Orithuyæ;
Huc ades, & surdas flamine tunde fores.
Urbe silent totâ, vitreoque madentia rore
Tempora noctis eunt; excute poste seram.
*Aut ego jam ferróque igníque * paratior ipse,*
b Quam face, sustineo, tecta superba petam.
Nox, & amor, vinúmque nihil moderabile suadent:
Illa pudore vacat, Liber Amórque metu.
Omnia consumpsi: nec te precibúsque minisque
*Movimus, * ó foribus durior ipse tuis.*
Nec te formosæ decuit servare puellæ
Limina: sollicito carcere dignus eras.
Jámque pruinosos mollitur Lucifer axes:
Inque suum miseros excitat alis opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura super totâ limina nocte jace.
Tu dominæ, cum te projectum manè videbit,
Temporis absumpti tam malè, testis eris.
Qualiscunque vale, sentique abeuntis amorem:
Lente, nec admissa turpis amante, vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
Duraque consertæ ligna valete fores.

a Supple *sit*, ut *scil.* cum lenvo janitore cubet amica.

* potentior ipso.

b Hyperbaton: *petam superba tecta face quam sustineo, i.* ædes succendam.

* es.

ELEGIA

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberaverat.

ADde manus in vincla meas (meruêre catenas)
Dum furor omnis abest, si quis amicus adest.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit:
Flet mea vesanâ læsa puella manu.
Tunc ego vel charos potui violare parentes:
Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & Clypei dominus septemplicis Ajax
Stravit deprensos lata per arva greges?
Et vindex in matre, patris malus ultor Orestes,
Ausus in a arcanas poscere tela Deas?
Ergò ego digestos potui laniare capillos;
Nec dominam motæ dedecuêre comæ.
Sic formosa fuit: talem b Schœneïda dicam
Menalias arcu sollicitâsse feras.
Tales perjuri promissaque velaque Thesei
Flevit præcipites c Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quòd erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerva tuo.
Quis mihi non demens, quis non mihi Barbare dixit?
Ipsa nihil: pavido lingua retenta metu est.
Sed taciti fecêre tamen convitia vultus:
Egit me lachrymis ore silente reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
Utilius potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires?
Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi v obiscum cædis scelerùmque ministræ?
Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An si pulsâssem minimum de plebe Quiritem
Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit:
Ille Deam primus percutit, alter ego.
Et minus ille nocens: me quam profitebar amare,
Læsi; Tydides sævus in d hoste fuit:
I nunc, magnificos victor molire triumphos:
Cinge comam lauro, votaque redde Jovi.

Quæque

a i. Furias quas ipse solus videbat.

b Intelligit Atalantam Arcadicam, Jasii filiam, quæ venatrix fuit: nam altera Bœotica Schœnei filia cursu celebris extitit. Sed more Poetico Ovidius hoc in loco confundit nomina, eamque quæ Jasii fuit, Schœneida appellat.

c i. Cretensis Ariadne.

d i. Venere inimicâ: quam dextrâ manu vulneravit, dum Æneam protegere vellet.

Quaque tuos currus comitantum turba sequetur,
Clamet, Io forti victa puella viro est.
Ante eat effuso tristis captiva capillo,
Si sinerent læsæ, candida tota, genæ:
Aptius impressis fuerat livere labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Denique si tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcaque me prædam fecerat ira suam;
Nonne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ?
Nec nimiùm rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summâ deducere turpiter orâ,
Ut mediam mediæ zona tulisset opem?
At nunc sustinui, raptis à fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Astitit illa gemens albo & sine sanguine vultu,
Cædantur Pariis qualia saxa jugis.
Exanimes artus et membra trementia vidi,
Ut cum populeas ventilat aura comas:
Utque levi Zephyro gracilis vibratur arundo:
Summave cum tepido stringitur unda Noto.
Suspensæque diu lacrymæ fluxêre per ora,
Qualiter a objectâ de nive manat aqua.
Tunc ego me primùm cæpi sentire nocentem: a i. soli appositâ.
Sanguis erant lachrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, nè dubita (minuit vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis.
** Quamlibet infirmas adjuvat ira manus.*
Néve mei sceleris tam tristia signa supersint, * Quasliber.
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA. VIII.

Execratur lenam, quæ puellam suam meretriciâ arte instruebat.

EST quadam (quicunque volet cognoscere lenam,
Audiat) est quadam nomine Dipsas anus.

Ex re a *nomen habet :* b *nigri non illa* b *parentem*
b *Memnonis in roseis sobria Videt equis.*
Illa c *magas artes,* d *Ææaque carmina novit :*
Inque caput liquidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat e *virus amantis equæ.*
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo :
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (siqua fides) stillantia sydera vidi :
Purpureus lunæ sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas versam volitare per umbras
Suspicor, & plumâ corpus anile tegi.
Suspicor : & fama est : f *oculis quoque pupula duplex*
Fulminat, & geminum lumen ob orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavósque sepulchris :
Et solidam longo carmine findit humum :
Hæc sibi proposuit thalamos violare pudicos :
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit : illa monebat
Talia : (me duplices occuluêre fores)
Scis hera te, mea lux, juveni placuisse beato :
Hæsit, & in vultu constitit usque tuo.
Et cur non placeas? Nulli tua forma secunda est.
Me miseram! dignus corpore g *cultus abest.*
Tam h *felix esses, quam formosissima, vellem :*
Non ego, te factâ divite, pauper ero.
Stella tibi appositi nocuit contraria Martis :
Mars abiit : signo nunc Venus apta tuo est.
Prosit ut adveniens en aspice : dives amator
Te cupit ; & curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi :
Si te non emptam vellet, emendus erat.
i *Erubuit* k *Decet alba quidem pudor ora : sed iste,*
Si simules, prodest ; verus obesse solet.
Cùm bene dejectis gremium spectabis ocellis,
Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan inculta, Tatio regnante, Sabinæ
Noluerint ! habiles pluribus esse viris :

a *D* psas enim dicitur ἀπὸ τῆς δίψης i à sitie.
bbb i. Auroram matrem Memnonis Æthiopis.
c i. magicas.
d i. Medeæ incantationes, ab Æâ Colchorum opido.
e i. Hippomanes.
f Plinius l. 7. c. 2 scribit, Fœminas quidem omnes ubiq; visu nocere, quæ duplices pupillas habent.
g i. ornatus,
h i. dives.
i Puella, *scil.* ad verba lenæ.
k Pergit lena postquam erubuisse vidit puellam. l haberi à pluribus viris : Juxta illud Terentii. *Quis Chrysidem habuit.*

Nunc

Mars externis animos exercet in armis:
Et Venus Æneæ regnat in urbe sui.
Ludunt formosæ: casta est, quam nemo rogavit:
Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute; de rugis crimina multa cadent:
Penelope vires juvenum tentabat in arcu:
Qui latus argueret, cornea arcus erat.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas:
Et celer admissis labitur annus equis.
Æra nitent usu: vestis bona quærit a haberi:
Canescunt turpi tecta velleta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit:
Nec satis effectûs unus & alter habet.
Certior è multis, nec tam invidiosa rapina est;
Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iste tuus, præter nova carmina, vates
Donat! amatoris millia multa leges.
Ipse deus vatum, pallâ spectabilis aureâ,
Trabat inaurata consona fila lyræ:
Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero,
(Crede mihi) res est ingeniosa dare.
Nec tu, siquis erit capitis mercede redemptus,
Despice b gypsau † nomen inane pedis,
Nec te decipiunt veteris * quinquatria ċ cerа,
Tolle tuos tecum pauper amator avos.
Qui, quia pulcher erit, poscet sine munere noctem:
Quod det, amatorem flagitet ante suum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
Ne fugiant; captos legibus ure tuis.
Nec nocuit simulatus amor: fire credat amari:
Et Cave, nè gratis hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctem: capitis modò finge dolorem:
Et modò, quæ causas præbeat, d Isis erit:
Mox recipe; ut nullum patiendi colligat usum,
Nève relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti:
Audiat exclusi verba receptus amans.

a i. geri, vel gestari.

b i gypso notati. Venalium enim trans mare advectorum pedes gypso vel cretâ notabant.

† crimen.

* cincta atria al. quicquam atria.

ċ i. imaginum cerearum.

d i. Isidis sacra: quibus mulieres se cubare & à virorum consuetudine solebant abstinere.

Et quasi læsa priùs, nonnunquam irascere læso:
Vanescat culpâ culpa repulsa tua.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram;
Sæpe simultates ira morata facit.
Quinetiam discant oculi lachrymare coacti;
Et faciant udas ille vel ille genas.
Nec, si quem fallas, tu perjurare timeto;
Commodat illusis numina surda Venus.
Servus, & ad partes solers ancilla parentur,
Qui doceant aptè, quid tibi possit emi
Et sibi pauca rogent; multi si pauca rogabunt,
Postmodo de stipula grandis acervus erit.
Et soror, & mater; nutrix quoque carpat amantem
Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm tibi deficient poscendi munera causæ,
Natalem libo testificare tuum.
Nè securus amet nullo rivale caveto;
Non bene, si tollas prælia, durat amor.
Ille viri videat toto vestigia lecto,
Factaque lascivis livida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miserit alter.
Si tibi nil dederit, a sacra roganda via est.
Cùm multa abstuleris; ut non tamen omnia donet,
Quod nunquam reddas, commodet ille roga.
Lingua juvat, mentemque tegat; blandire, noceque;
Impia sub dulci melle venena latent.
Hæc si præstiteris usum hi cognita longo;
Nec tulerint voces ventus & aura meas.
Sæpe mihi dices, Vivas bene; sæpe rogabis,
Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.
x Nox erat in cursu, cùm me mea prodidit umbra.
At nostra vix, e continuére manus.
Quin albam rarámque comam, lachrymosaque vino
Lumina, rugosas distraherèmque genas.
Dii tibi dent, nullosque lares, inopémque senectam,
Et longas hyemes, perpetuámque sitim!

a &c. i. interrogandus est quæ merces veneant in via sacra.

x Vox

ELEGIA

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse, sicuti nec militem.

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido
Attice (crede mihi) militat omnis amans
Quæ bello est habilis, Veneri quoque convenit ætas:
Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petiêre duces annos in milite fortis,
Hos petit in socio bella puella viro
Pervigilant ambo: terra requieseit uterque:
Ille fores dominæ servat, at ille ducis.
Militis officium longa est via: mitte puellam;
Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
Flumina: congestas conteret ille nives.
Nec a freta pressurus tumidos cæsabitur Euros,
Aptaque vertendis sydera quaret aquis. a i. nauigaturus.
Quis, nisi vel miles vel amans & frigora noctis
Et denso mistas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
Invitat oculos alter ut hostis tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe soporatos invadere profuit hostes:
Cædere & armata vulgus inerme manu.
Sic fera Threicii cecidêrunt agmina Rhesi:
Et dominum capti deseruistis equi.
Nempe maritorum somnis utuntur amantes:
Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodum transire manus, vigilúmque catervas,
Militis & miseri est semper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus: victique resurgunt:
Quosque neges unquam posse jacere, cadunt.
Ergo desidiam quicunque vocabit amorem,
Desinat: ingenii est experientis amor.
Ardet in abducta Briseïde magnus Achilles:
Dum licet, Argivas frangite Troës opes.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
Et galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides visâ a Priameide fertur
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit:
Notior in cælo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctaque in otia natus;
Mollierant animos lectus & umbra meos:
Impulit ignavum formosæ cura puellæ,
Jussit & in castris æra merere suis.
Inde vides vigilem, nocturnaque bella gerentem.
Qui non vult fieri desidiosus amet.

a Cassandrâ.

ELEGIA X.

Ad puellam, nè pro amore prœmia poscat.

*Qualis ab * Europa Phrygiis a advecta carinis,*
b Conjugibus belli causa b duobus erat:
Qualis erat Læde, quam plumis abditus albis
Callidus in falsa lusit adulter ave;
Qualis Amymone siccis errabat in agris,
Cùm premeret summi verticis urna comas:
Talis eras: aquilamque in te taurumque timebam,
Et quicquid magno de Jove fecit amor.
Nunc timor omnis abest, animique evanuit ardor:
Nec facies oculos jam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis:
Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex animum cum corpore amavi:
Nunc mentis vitio læsa figura tua est:
Et puer est, & nudus Amor: sine sordibus annos,
Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis?
Quo pretium condat, non habet ille suum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis:
Non decet imbelles æra merere deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære,
Et miseras o jussa correre quærit opes.
Devovet impertum tamen hæc lenonis avari:
Et quod vos facitis sponte coacta facit.

† Eurota: Laconiæ Scil. fluvio.
a Scil. Helena.
b Menelao & Paridi.

Scil. à lenone.

Sumi-

Sumite in exemplum pecudes ratione carentes:
Turpe erit, ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit:
Non aries placidam munere captat ovem.
Sola viro mulier spoliis exsultat ademptis:
Sola locat noctes: sola locanda venit.
Et vendit quod utrumque juvat, quod uterq; petebat:
Et pretium quanti gaudeat, ipsa facit.
Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus,
Altera cur illam vendit, & alter emit?
Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas;
Quam socio motu fœmina virque ferunt?
Non bene conducti vendunt perjuria testes:
Non benè a selecti judicis arca patet.
b Turpe, reos emptâ miseros defendere linguâ:
Quod faciat magnas b turpe tribunal opes.
b Turpe, tori reditu census augere paternos,
Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemptis:
Pro malè conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor solvit: mercede soluta
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite formosæ pretium pro nocte pacisci:
Non habet eventus sordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
Ut premerent c sacræ c virginis arma caput.
Ex quibus exierat, trajecit viscera ferro
d Filius; & pœnæ causa monile fuit:
Nec tamen indignum est a divite præmia posci:
Munera poscenti quæ dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas:
Præbet e Alcinoi poma benigna ager.
Officium numerat pauper, studiumque fidemque:
Quod quis habet domino conferat omne suo.
Est quoque carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea: quam volui nota sit arte mea.
Scindentur vestes gemmæ frangentur & aurum,
Carmina quam tribuent fama perennis erit.

a i. seorsum ducti ut amoris arbitris pecuniam accipiat.
b Scil. est.
c c i. Tarpeia quæ fuit virgo Vestalis d i. Alcmæon qui Eriphylen matrem interfecit, quod Amphiarum patrem ob aureum torquem prodiderit. e Proverbialiter dictum: sicut & Alcinoi mensa.

Nec dare, sed pretium posci dedignor, & odi:
Quod nego poscenti, desine velle, dabo.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat.

COlligere incertos, & in ordine ponere crines
Docta, nec ancillas inter habenda Mape;
Inque ministeriis furtiva cognita noctis
Utilis, & dandis ingeniosa notis:
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laboranti sæpe reperta mihi;
Accipe, & ad dominam paratas mane tabellas
Perfer: & obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi simplicitas a ordine major inest.
Credibile est & te sensisse Cupidinis arcus:
In me militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret quid agam; spe noctis vivere dices:
Cætera fert blanda cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit; vacuæ bene redde tabellas:
Ver m continuò fac tamen ipsa legat.
Aspicias oculos, mando, frontemque legentis;
Ex tacito vultu scire futura licet.
Nec mora; perlectis rescribat multa jubeto;
Odi, cùm latè splendida b cera vacat.
c Comprimat ordinibus versus; oculóque moretur
Margine in extremo littera rasa meos
Quid digitos opus est graphium lassare tenendo?
Hoc habent scriptum tota tabella, VENI.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.
Subscribam, Veneri fidas sibi Naso tabellas
Dedicat; at nuper vile fuistis acer.

a i. Conditione servili: à qua aliena est simplicitas.

b Solebant in tabulis ceratis olim verba exarare.

c &c. i. lineaturæ seriem coarctet ut tabula plures capiat.

ELEGIA XII.

Tabellas, quas misera, execratur, quòd amica noctem negabat.

Flete meos casus; tristes redîere tabellæ;
Infelix hodie littera posse negat.
Omnia sunt aliquid; modò cùm discedere vellet,
Ad limen digitos restitit ista Nape.
Missa foras iterum limen transire memento
Cautiùs atque altè sobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ;
Nuque negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
*Melle sub infami * Corsica misit apis*
At, tanquam minio penitus medicata, rubebas;
Ille color verè sanguinolentus erat.
Projecta in triviis jaceatis inutile lignum;
Vésque rotæ frangant pretereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
Convincam puras non habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo;
Carnifici duras præbuit illa cruces:
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
Vulturis in ramis & strigis ova tulit.
His ego commisi nostros insanus amores?
Molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitus ore legat.
Inter ephimeridas melius tabulásque jacerent,
In quibus absumptas fleret avarus opes.
Ergò ego vos ritus duplices pro nomine sensi;
Auspicii numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos carioſa senectus
Rodat, & immundo cera sit alba situ.

† Corsicum mel invisum propter amaritudinem.

ELEGIA XIII.

Ad Auroram nè prope et.

Jam super Oceanum venit à seniore marito,
Flava pruinoſo quæ vehit axe diem.

Quò properas, Aurora? mane: sic Memnonis umbras
Annua solenni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuisse lacertis,
Si quando lateri nunc bene juncta meo est.
Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus aër:
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quò properas ingrata viris, ingrata puellis?
Roscida purpureâ supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sydera servat
Nauta, nec mediâ nescit an erret aquâ?
Te surgit, quamvis lassus, veniente viator:
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima subire vides oneratos arva colonos?
Prima vocas tardos sub juga panda boves.
Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris,
Ut subeant teneræ verbera sæva manus.
Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Unius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu jucunda disertis:
Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, nè fœminei possint cessare lacerti,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpetierer: sed surgere mane puellas
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quoties, nè nox tibi cedere vellet,
Nec fugerem vultus sydera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissa nube retentus equus!
Invida quò properas? quòd erat tibi * *filius ater,*
Materni fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrâsset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono vellem de te narrare liceret:
Fœmina non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quòd marcet ab ævo:
Surgit ad invisas à sene mane rotas.
At si quem Cephalum mavis complexa teneres;
Clamares, Lentè current noctis equi.

* Memnon. Virg. & nigri Memnonis arma.

Cui

Cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos somnos juveni donarit amato
Luna: nec illius forma secunda tua est.
Ipse deûm genitor, nè te tam sæpe videret,
Commisit noctes in sua vota duas.
Jurgia finieram: scires audîsse: rubebat:
Nec tamen est solito tardior orta dies.

ELEGIA XIV.

Puellam consolatur, cui præ nimia cura comæ deciderant.

Dicebam desiste tuos medicare capillos:
Tingere quam possis jam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat speciosius illis:
Contigerant imum, quâ patet usque, latus.
Quid, quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cùm leve defertâ sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus ille:
Sed quamvis neuter, mixtus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quòd & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos:
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata: nec unquam
Brachia direptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis manè capillis,
Purpureo jacuit semisopita toro.
Tam quoque erat neglecta decens: ut Thracia Bacche,
Cùm temerè in viridi gramine lassa jacet.
Cùm graciles essent tamen, & lanuginis instar,
Heu mala vexata quanta tulere comæ!
Quàm se præbuerant ferro patienter & igni;
Ut fieret torto nexilis orbe sinus!

Cla-

Clamabam, Scelus est, isto scelus urere crines:
Sponte decent; capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remove: non est qui debeat uri:
Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ perière comæ, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
*Illis contulerim, quas quandam nuda * Dione*
Pingitur humenti sustinuisse manu?
Quid mali compositos quereris periisse capillos?
Quid speculum mœsta ponis inepta manu?
Non bene consuetis à te spectaris ocellis;
Ut placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ;
Non anus Æmoniâ perfida lavit aquâ,
Nec tibi vis morbi nocuit, (procul omen abesto).*
Nec minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ dispendia sentis;
Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines;
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quam sæpe comas aliquo mirante rubebis!
Et dices, Empta nunc ego merce probor.
Nescio quam pro me laudat nunc iste Sicambram,
Fama tamen memini cum fuit ista mea.
Me miserum! lachrymas male continet, oraq; dextra
Protegit, ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquo gremio spectâtque capillos.
Hei mihi non illo munera digna loco.
Collige cum vultu mentem; reparabile damnum est;
Postmodo nativa conspicière coma.

ELEGIA XV.

Ad invidos, quod fama poetarum sit perennis.

QUid mihi livor edax, ignavos objicis annos?
Ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non me, more patrum, dum strenua sustinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta sequi?
Nec me verbosas leges ediscere, nec me
Ingrato voces prostituisse foro?

Mor-

enus.

His verbis versabantur omnia dira & ristia.

Mortale est, quod quæris opus; mihi fama perennis
Quæritur; ut toto semper in orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum stabit & Ide;
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
*Vivet & * Ascræus, dum mustis uva tumebit;* † Hesiodus
Dum cadet incurvâ falce resecta Ceres.
a *Battiades toto semper cantabitur orbe;* a Callimachus
Quamvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno;
Cum sole & luna semper Aratus erit.
Dum fallax servus, durus pater, improba lena
Vixeris, & meretrix blanda; Menandros erit.
Ennius arte carens, animosique Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habet.
Varronem, primamque ratem quæ nescit ætas?
Aureaque Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucretî,
Exitio terras cum dabit una dies.
Tityrus, & Segetes, Æneiaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes, arcúsque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus & Hesperii, & Gallis notus Eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergò cùm silices, cùm dens patientis aratri
Depereant ævo; carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regúmque triumphi;
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus; mihi flavus Apollo
Pocula Castaliâ plena ministret aquâ.
Sustineámque comâ metuentem frigora myrtum;
Atque ita sollicito multus amante legar.
Pascitur in vivis livor, post fata quiescit;
Tunc suus ex merito quemque tuetur honor.
Ergò etiam, cùm me supremus adusserit ignis,
Vivam; parsque mei magna superstes erit.

P. OVID.

PUB. OVID. NASONIS

ELEGIARUM SIVE

AMORUM LIBER II.

ELEGIA I.

Quid pro gigantomachia amores scribere sit coactus.

Hæc quoq; compositi Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso poeta meæ.
Hoc quoque jussit Amor: procul hinc, procul este severi:
Non estis teneris apta theatra modis.
Me legat in sponsi facie non frigida virgo,
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, saucius arcu,
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miraturque diu. Quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus iste poeta meos?
Ausus eram, memini, cœlestia dicere bella,
Centimanúmque Gygen (& sæva ora erat)
Cùm male se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
Ardua devexum Pelion ossa tulit.
Jupiter in manibus; & cum Jove fulmen habebam,
Quod bene pro cœlo mitteret ille suo.
Clausit amica fores: ego cum Jove fulmen omisi:
Excidit ingenio Jupiter ipse meo.
Jupiter, ignoscas: nil me tua tela juvabant:
Clausa tuo majus janua fulmen habet.
Blanditias, elegósque leves, mea tela, resumpsi:
Mollierant duros mollia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ,
Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine desistunt abruptis faucibus angues:
Inque suos fontes versa recurrit aqua.

* Amore Ardens: Liprora vel Antiphasis.

† Gigantomachiam.

Car-

Carminibus cessere fores: insertaque posti,
Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid prò me Ajaces alter & alter agent?
Quiq; tot errando quot bello perdidit annos? * Periphrasis Ulyssis.
Raptus & Æmoniis flebilis Hector equis?
At facits teneræ ut laudata est sæpe puellæ?
Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces: heroum clara valete
Nomina; non apta est gratia vestra mihi.
Ad mea formosos vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureas quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Ad Bagoum, ut custodiam puellæ sibi commissæ laxiorem habet.

QVem pene est dominam servandi cura, Bagoe,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
Hesterna vidi spaciantem luce puellam,
Illâ, quæ Danai porticus agmen habet.
Protinus ut placuit, misi noctemque rogavi:
Rescripsit trepida, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat, quærenti reddita causa est:
Quod nimium dominæ cura molesta tuæ est.
Si sapis, o custos, odium', mihi cede, mereri
Desine: quem metuit, quisque perisse cupit:
Nec quoque non sapiens: quid enim servare laboret,
Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
Et castam, multis quæ placet, esse putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis; domina est obnoxia servo:
Conscius esse times; dissimulare licet.
Scripta leget secum; matrem scripsisse putato:
Venerit ignotus; postmodò notus eat.
Ibit ut affectam, quæ non languebit, amicam
Visat, & indiciis: ægra sit illa tuis.

Si

Si faciet tardè, nè te mora longa fatiget,
Impositâ gremio stertere fronte potes.
Nec tu Niligenam fieri quod possit ad Ism
Quæsieris: nec tu curva theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores:
Quis minor est autem, quàm tacuisse, labor?
Ille placet, versatque domum, nec verbera sentit:
Ille potens dominæ: cætera turba jacet.
Huic, veræ ut lateant causæ, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cúm bene vir traxit vultum, rugásque coegit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat:
Et lachrymas simulet, carnificemque vocet.
Tu contrà objicies, quæ tuto diluat illa:
In vero falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic alta pecunia crescet:
Hæc face: & exiguo tempore liber eris.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.
* Argus. *Dum nimium servat * custos Junonius Iô;*
Ante suos oculos occidit illa Dea est.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito: nocuit mala lingua duobus,
Vir doluit: famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamvis audiat illa, juvant,
Seu tepet indicium securas prodis ad aures:
Sive amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur:
Judicis illa sui tuta favore venit.
Viderit ipse licèt, credit tamen ille neganti,
Damnabitque oculos, & sibi verba dabit.
Aspiciet dominæ lachrymas: plorabit & ipse:
Et dicet, Pœnas garrulus iste dabit.

Quid

Quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
Adsunt, in gremio judicis illa sedet.
Non scelus aggredimur, non ad miscenda venimus
Toxica, non stricto fulminat ense manus.
Quærimus ut tuto per te possimus amare:
Quid precibus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

Ad Eunuchum, servantem dominam.

HEi mihi, quod domina nec vir nec fœmina servat,
Mutua nec Veneris gaudia nosse potes.
Qui primus putris genitalia membra recidit,
Vulnera, quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, faciliſque rogantibus esset,
Si tum in quavis prætepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis;
Bellica non dextræ convenit hasta tuæ.
Ista mares tractant: tu spes depone viriles:
Sunt tibi cum domina signa gerenda tua.
Hanc imple meritis, hujus tibi gratia prosit:
Si careas illa, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
Indigna est nigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamvis habeare molestus:
Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius ut fuerit precibus tentasse rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

Quod amat mulieres cujuscunque formæ sint.

NOn ego mendosos ausim defendere mores,
Falsaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor, si quid prodest delicta fateri:
In mea nunc demens crimina fassus eo.
Odi: nec possum cupiens non esse, quod odi.
Heu quam, quod studeas ponere, ferre grave est.
Nam desunt vires ad me mihi jusque regendum:
Auferor ut rapidâ concita puppis aquâ.
Non est certa meos quæ forma invitet amores:
Centum sunt causæ cur ego semper amem.

Sive aliqua est oculos in me dejecta modestos,
uror: & insidiæ sunt pudor ille meæ.
Sive procax illa est: capior, quia rustica non est:
Spemque dat in molli mobilis esse toro.
Aspera si visa est, * rigidæque imitata Sabinas:
Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
Sive est docta; placet varias notata per artes:
Sive rudis; placida est simplicitate sua.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipsa placet.
Est etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpat:
Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit, motu capit: altera dura est;
At poterit tutto mollior esse vivo.
Hæc quia dulce canit, flectitque facillima vocem;
Oscula cantanti rapta dedisse velim.
Hæc querulas habili percurrit pollice chordas:
Tam doctas quis non posset amare manus?
Illa placet gestu, numerosaque brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus.
Ut taceam de me, qui causa tangor ab omni:
Illic Hyppolitum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroidas æquas,
Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate sua est, corrumpor utraque:
Conveniunt voto longa brevisque meo.
Non est culta; subit, quid cultæ accedere possit:
Ornata est; dotes exhibet ipsa suas.
Candida me capiet, capiet me flava puella:
Est etiam in fusco grata colore Venus.
Seu pendent niveæ pulli cervice capilli,
Leda fuit nigra conspicienda coma.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis,
Omnibus histeriis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit senior ætas:
Hæc melior specie, moribus illa placet.
Denique quas tota quisquam probat urbe puellas,
Noster in has omnes ambitiosus amor.

* Severas, diffibiles, morosas,

ELEGIA

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

Nullius amor tanti est (abeas, pharetrate, Cupido)
ut mihi sint tolies maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cum te peccasse recordor:
Hei mihi perpetuum nata puella malum!
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ:
Nec data furtivæ munera crimen habent.
O utinam arguerem, sic ut non vincere possim:
Me miserum! quare tam bona causa mea est?
Felix qui, quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua, non feci, dicere amica potest,
Ferreus est, nimiumque suo sapit ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuêre tui, conscriptaque vino
Mensa: nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnovi (quid non videatur amanti?)
Verbaque pro certis jussa valere notis.
Jamque frequens erat mensâ conviva relictâ:
Compositi juvenes unus & alter erant.
Improba tum vero jungentes oscula vidi:
Illa mihi linguâ nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana severo,
Sed tulerit Cupido mollis amica viro:
Qualia credendum est non Phœbum ferre Diana,
Sed venerem Matri sæpe tulisse suæ.
Quid facis, exclamo, Quo nunc mea gaudia differs?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc mihi sunt tecum, tibi sunt communia mecum:
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego, quæque dolor linguæ dictavit: at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum * *Tithoni conjuge cœlum*
Subrubet, aut sponsæ visa puella novæ.

* Aurora.

Quale roſæ fulgent inter ſua lilia mixta,
Aut ubi cantatis Luna laborat equis,
Aut quod, ne longis ſcævescere poſſit ab annis,
Mæonis Aſſyrium ſæmina tinxit ebur:
Hic erat, aut aliquis color ille ſimillimus horum:
Et nunquam caſu pulchrior ille fuit.
Spectabat terram: terram ſpectare decebat.
Mœſta erat in vultu: mœſta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, lanïare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
ut faciem vidi, fortes cecidêre lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modo ſævus eram, ſupplex ultròque rogavi,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Jove.
Torqueor infelix, ne tam bona ſenſerit alter:
Et volo non ex hac illa fuiſſe novi.
Hæc quoque, quàm docui, multo meliora fuerunt:
Et quiddam viſa eſt addidiciſſe nota.
Quod nimium placuêre, malum eſt: quod tota labellis
Lingua tua eſt noſtris, noſtra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oſcula tantum
Juncta queror; quamvis hæc quoqs juncta queror.
Illa niſi in lecto nunquam potuêre doceri:
Neſcio quis pretium grande magiſter habet.

ELEGIA VI.

In mortem Pſittaci.

PSittacus Eois ales mihi miſſus ab Indis
Occidit: exequias ferte frequenter aves.
Ite piæ volucres & plangite pectora pennis:
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis:
Pro longa reſonent carmina veſtra tuba.
Quid ſcelus Iſmarii quereris Philomela tyranni?
Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Alitis in raræ miſerum divertite funus.
Magna, ſed antiqua eſt, cauſa doloris Ityi.

Omnes

Omnes, quæ liquido libratis in aere pennas,
Tu tamen ante alias turtur amice dole:
Plena fuit vobis omni concordia vitâ:
Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oresti,
Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris;
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ;
Infelix avium gloria nempe jaces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica rostra croco:
Non fuit in terris vocum simulantior ales;
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es invidiâ: non tu fera bella movebas;
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter fera prælia vivunt:
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus erat vinimo: nec, præ sermonis amore,
In multos poterunt ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi, causæque papavera somni,
Pellebatque sitim simplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur: duceique per aera gyros
Milvius, & pluviæ graculus auctor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix invisa Minervæ;
Illa quidem seclis vix moritura novem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago,
Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima fere manibus rapiuntur avaris;
Implentur numeris deteriora suis.
*Tristia*Phyllacidæ Thersites fuera vidit:* *Proto-
Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat. ſilai
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ,
Vota procelloso per mare rapta noto?
Septima lux aderat non exhibitura sequentem:
Et stabat vacuo jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato:
Clamavit moriens lingua, Corinna, Vale.

Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondet:
Udaque perpetuo gramine terra viret.
Siqua fides dubiis volucrum locus ille piarum
Dicitur obscœniæ quo prohibentur aves.
Illic innocui late pascuntur olores:
Et vivax Phœnix unica semper avis.
Spectat & ipsa suas ales Junonia pennas:
Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter memorali sede receptus,
Convertit volucres in sua vota pias.
Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus,
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulchro.
Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

Amicæ se purgat, quod ancillam non amet.

ERgo ego sufficiam reus in nova crimina semper
Ut vincam, toties dimicuisse pudet.
Sive ego marmorei respexi summa theatri;
Eligis è multis unde dolore velis.
Candida seu tacito vidit me fœmina vultu,
In vultu tacitas arguis esse notas.
Si quam laudavi; miseros petis ungue capillos:
Si culpo; crimen dissimulare putas.
Sive color bonus est; in te quoque frigidus esse:
Seu malus; alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conscius esse:
Æquo animo pœnam, qui meruere, ferunt.
Nunc temere insimulas; credendoque omnia frustra,
Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
Aspice, ut auritus miserandæ sortis asellus
Assiduo domitus verbere tardus eat.
Ecce tuum solers caput exornare Cypassis,
Objicitur dominæ contemerasse thorum.
Dii melius, quam me, si sit peccasse libido,
Sordida contemptæ sortis amica juvet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergaque complecti verbere secta velit?

Adde,

Adde, quod ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctos grata ministra manus:
Scilicet ancillam quæ sit tibi fida, rogarem?
Quid, nisi ut indicio juncta repulsa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

ELEGIA VIII.
Ad Cypassin ancillam Corinnæ.

COmendis in mille modis perfecta Capillis,
Comere sed solas digna Cypasse Deas;
Et mihi jucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi.
Quis fuit inter nos sociati conscius index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui: nec verbo lapsus in illo
Furtivæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quod in ancillam si quis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit:
Serva Mycenæo est Phœbas amata duci.
Nec sum Tantalide, nec sorti major Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
ut tamen iratos in te defixit ocellos,
Sensit te totis erubuisse genis:
At quanto, si forte refert, præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria nostri
Corpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis pretium mihi dulce rependo,
Concubitus hodie, fusca Cypasse, tuos.
Quid rennis, fingisque novos ingrata timores?
Est unum e dominæ promeruisse satis.
Quod si stulte negas, index antealta fatebor,
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco fuerim tecum, quotiesque, Cypasse,
Narrabo dominæ, quotque quibusque modis.

ELEGIA IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer:
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
Lædis? & in castris vulneror ipse tuis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Æmonius, quem cuspide perculit heros,
Consossum medicâ postmodo juvit ope?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit:
Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma:
Pigra relucranti cessat in hoste manus.
Quid juvat in nudis humata recondere tela
Ossibus? ossa mihi nuda reliquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ:
Hinc tibi cum magna laude triumphus erat.
Roma, nisi immensum vires promovisset in orbem,
Stramineis esset tunc quoque densa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros:
Tutaque deposito poscitur ense rudis:
Longaque subductam celant navalia pœnum:
Mittitur in saltus carcere liber equus.
Me quoque, qui toties merui sub amore, puellæ,
Desuetum placidè vivere tempus erat.
Vive, Deus posito siquis mihi dicat amori,
Deprecor: usque adeo dulce puella malum est.
Cum bene pertæsum est, animique revanuit ardor,
Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, spumantia frustra
Fræna retentantem, durior oris equus;
Ut subitus prope jam prensa tellure carinam,
Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic me sæpe refixit incerta cupidinis aura:
Notaque purpureus tela resumit amor.
Fige puer: positis nudis tibi præbeor armis:
Hic tibi sunt vires: hic tua dextra valet.

Hæc

Huc tanquam jussæ veniunt jam sponte sagittæ;
Vix ullis præ me nota pharetra tua est.
Infelix, tota quicunque quiescere nocte
Sustines, & somnos præmia magna vocat.
Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modo decipiant voces fallacis amicæ:
Sperando certe gaudia magna feram.
Et modo blanditias dicat: modo jurgia nectat:
Sæpe fruar domina: sæpe repulsus eam.
Quod dubius Mars est, per te privigne Cupido est:
Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multoque tuis ventosior alis:
Gaudiaque ambigua dûsque negasque fida.
Si tamen exaudis pulchra cum matre Cupido;
Indesertæ meo pectore regna gere.
Accedunt regno nimium vaga turba puellæ:
Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X

Ad Græcinum, quod eodem tempore duas amet.

Tu mihi, tu certe (memini Græcine) negabas,
Uno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior, per te deprensus inermis:
Ecce duas uno tempore solus amo.
Utraque formosa est: operosæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hac illa est: hæc est quoque pulchrior illa:
Et magis hæc nobis, & magis illa placet.
Errat, at à ventis discordibus acta phaselus:
Dividuumque tenent alter & alter amor.
Quid geminis Erycynæ meos sine fine dolores?
Non erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus: quid pleno sidera cœlo:
In freta collectas alta, quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quam si sine amore jacerem.
Hostibus eveniat vita severa meis:
Hostibus eveniat vacuo dormire cubili,
Et medio latè ponere membra toro.

At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes:
Simque mei lecti non ego solus onus:
Me mea disperdat nullo prohibente puella:
Si satis una potest; si minus una, duæ
Sufficiant: graciles non sunt sine viribus artus:
Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
Decepta est opera nullo puella mea.
Sæpe ego lascivæ consumpsi tempora noctis;
Utilis, & forti corpore mane fui.
Felix quem Veneris certamina mutua perdunt:
Dii faciunt lethi causa sit ista mei.
Induat adversis contraria pectora telis
Miles, & æternum sanguine nomen emat:
Quærat avarus opes: & quæ lassarit eundo
Æquora perjuro naufragus ore bibat:
At mihi contingat Veneris languescere motu;
Cum moriar, medium solvar & inter opus.
Atque aliquis nostro lacrymans in funere dicat,
Conveniens vitæ mors fuit ista tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malis docuit mirantibus æquoris undis
Peliaco pinus vertice cæsa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuum salvo vellere vexit ovem.
O utinam, ne quis remo freta longa moveret;
Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce fugit notumque torum patriosque penates;
Fallacesque vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miserum!) Zephyros Eurosque timebo,
Et Gelidum Boream, præcipitemque Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere sylvas:
Una est injusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictosve lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signata puellæ:
Hactenus est tutum: cætera cæca via est.

Et vobis alii ventorum prælia narrent;
Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas;
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis;
Quo lateant Syrtes magna minorque sinu.
Hæc alii referant: at vos quod quisque loquetur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Sero respicitur tellus, ubi sune soluto
Currit in immensum panda carina salum.
Navita sollicitus jam ventos horret iniquos;
Et prope tam lethum, quam prope cernit aquam.
Quod si concussas Triton exasperat undas,
Quam tibi sit toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fœcundæ sydera Ledæ:
Et, Felix, dicas, quem sua terra tenet.
Tutius est fovisse thorum, legisse libellos,
Threiciam digitis increpuisse lyram.
Vt si vana ferunt volucres mea dicta procellæ;
Æqua tamen puppi sit Galatea tuæ.
Vestrum crimen erit talis jactura puellæ,
Nereidesque Deæ, Nereidumque pater.
Vade memor nostri vento reditura secundo,
Impleat illa tuos fortior aura sinus.
Tunc mare in hæc magnus proclinet littora Nereus;
Hunc venti spectent; huc agat æstus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniunt in lintea pleni:
Ipsa tua moveas turgida vela manu.
Primus ego aspiciam notam de littore puppim,
Et dicam, Nostros advehit illa Deos.
Excipiamque humeris, & multa sine ordine carpam
Oscula: pro reditu victima vota cadet.
Inque thori formam molles sternentur arenæ:
Pro mensa tumulus quilibet esse potest.
Illic apposito narrabis multa Lyæo!
Pene sit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit;
Cur ego non votis blandiar ipsemeis?

Hæc

Hæc mihi quam primum cælo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII

Exultat, quod amica potitus sit.

ITe triumphales circum mea tempora lauri:
Vicimus: in nostro est ecce Corinna sinu.
Quam vir, quam custos, quam janua firma, tot hostes
Servabant, ne quâ posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
In quâ, quæcunque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cincta: sed est ductu capta puella meo:
Pergama cum caderent bello superata bilustri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat;
At mea seposita est, & ob omni milite discors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui,
Nec casum fortuna meis immiscuit actis:
Huc ades O curâ parte triumphe meâ.
Nec belli est nova causa mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax, Asiæque foret.
Fœmina sylvestres Lapithas, populumque biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
Impulit in regno, juste Datine, tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recenti
Immisit soceros, armaque sæva dedit.
Vidi ego pro niveâ pugnantes conjuge tauros:
Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
Me quoque cum multis, sed me sine cæde, Cupido
Jussit militiæ signa movere suæ.

ELEGIA XIII

Ad Isidem ut parientem Corinnam juvet.

DUm labefactat onus gravidi temeraria ventris,
In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
Illa quidem clam me tantum molita pericli,
Irâ digna meâ est; sed cadit ira metu.

Sed

Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo:
Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi, Paræoniumque genitaliaque arva Canopi
Quæ colit, & Memphin, palmiferamque Pharon,
Quaque celer lato Nilus delapsus ab alveo
Per septem portus in maris exit aquas.
Per tua sacra precor, per Anubidis ora verendi
Sic tua sacra pius semper Osiris amet:
Pigraque labatur circum donaria serpens;
Et comes in pompa corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus, & in una parce duobus:
Nam vitam dominæ tu dabis, illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus,
Quâ cingat laurus Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miserata puellas,
Quorum tarda latens corpore tendit onus.
Lenis ades, precibusque fave Lucina puellæ:
Digna est quam jubeas munera esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris:
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naso Corinnâ:
Tu modo fac titulo muneribusque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore;
Hæc tibi sit pugna dimicuisse satis.

ELEGIA XV.

In amicam, quod abortivum ipsa fecerit.

Quid juvat immunes belli cessare puellas,
Nec fera peltatos agmina velle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in sua fata manus.
Quæ prima instituit teneros convellere fœtus,
Militiâ fuerat digna perire suâ
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem;
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum jaceret generis primordia nostri,
In vacuo lapides orbe, parandus erat.

Quis

Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Justa recusasset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necasset;
Casurus dominæ conditor urbis erat.
Si Venus Æneam gravida temerasset in alvo;
Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cum posses nasci formosa, perisses;
Tentasset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego, cum fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis,
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent, matura sua; sine crescere nata:
Est pretium parvæ non leve vitæ moræ.
Vestra quid effoditis subjectis viscera telis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Atque sua cæsum matre queruntur Itym.
Utraque sæva parens: sed tristibus utraque causis;
Factura facti sanguinis, ulta virum est.
Dicite: quis Tereus, quis vos irritet Jason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neque in Armeniis tigres fecere latebris:
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impune, puellæ:
Sæpe, suos utero quæ necat ipsa perit.
Ipsa perit, ferturque rogo resoluta capillis:
Et, merito, clamant, qui modo cunque vident:
Ista sed æthereas vanescant dicta per auras:
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dii faciles peccasse semel concedite tuto:
Et satis est: pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Ad annulum quem dono amicæ dedit.

Annule formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil nisi dantis amor,
Munus eas gratum: te læta manu recepturn
Protinus articulis induat illa suis.

Tam

Tam bene convenias, quam mecum convenit illi:
Et digitum justo commodus orbe teras.
Felix à domina tractaberis annule nostra:
Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam subito fieri mea munera possem
*Artibus * Ææ, * Carpathiique senis!*
Tunc ego te cupiam dominæ tetigisse papillas,
Et lævam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamvis angustus, & hærens:
Inque sinum mira lapsus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas:
Neve tenax ceram siccaque gemma trahat,
Humida formosæ tangam prius ora puellæ:
Tantum nè signem scripta dolenda mihi.
Si dabor ut condar loculis, exire negabo:
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum, mea vita, futurus:
Quodve tener digitus ferre recuset onus.
Me gere: cum calidis perfundes imbribus artus:
Damnaque sub gemma perser euntis aquæ.
Sed puto te visa mea membra libidine surgent:
Et perages partes annulus ipse viri.
Irrito quid voveo? parvum proficere munus:
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

* Circes.
* Protei.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, ut ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licét admoto tellurem sydere findat,
Et micet Icarii stella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multoque feracior uvis,
Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager:
Perque resurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest, verbo peccavimus uno:
Quæ movet ardores, est procul, ardor adest.

Non

Non ego, si medius Pollux & Castore ponar,
In cœli fine te parte fuisse velim.
Solliciti jaceant, terræque premantur iniquâ
In longas orbem qui secuêre vias.
Aut juvenum comites jussissent ire puellas,
Si fuit in longas terra secanda vias.
Tunc mihi si premerem ventosas horridus Alpes,
Durum cum domina molle fuisset iter.
Cum domina Lybicas ausim perrumpere Syrtes,
Et dare non æquis vela ferenda Notis:
Non quæ virgineo portenta sub inguine latrant,
Nec timeam vestros curva Malea sinus;
Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
Tundit, & effusas ore receptat aquas.
Quod si Neptuni ventosa potentia vincat,
Et subventuros auferat unda Deos;
Tu nostris niveos humeris impone lacertos:
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe potens Hero juvenis tranaverat undas:
Tunc quoque tranasset, sed via cæca fuit.
At sine te quamvis operosi vitibus agri
Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos currentem rusticus undam,
Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare salubres,
Non ego nazalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicasque feros, virideſq; Brittannos,
Quæque Prometheo saxa cruore madent.
Ulmus amat vites; vitis non deserit ulmum:
Separor à domina cur ego sæpe mea?
At mihi te comitem jurabas usque futuram,
Per me, perque oculos, qui rapuêre, tuos.
Verba puellarum foliis leviora caducis;
Irritaque, ut visum est, ventus & aura ferunt.
Siqua mei tamen est in te pia cura relicta,
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Parvaque quamprimum rapientibus esseda mannis,
Ipsa per admissas concute lora jubas.

At

At vos, qua veniet, tumidi subsidite montes:
Et facilis curvis vallibus este viæ.

ELEGIA XVII.

Quod Corinnæ soli sit serviturus.

Si quis erit, qui turpe putet servire puellæ,
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis dum me moderatius urat,
Quæ Paphon & fluctu pulsa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ mitis quoque præda fuissem,
Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos; facie violenta Corinna est.
Me miserum! cur est tam bene nota sibi?
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus;
Nec nisi compositam se prius illa videt.
Non tibi si facies nimium dat in omnia regnum.
(O facies oculos docta tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes,
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphæ mortalis amore Calypso
Capta recusantem detenuisse virum.
Credimus æquoream Pthio Nereïda regi,
Egeriam justo concubuisse Numæ?
Vulcano Venerem quamvis, incude relicta,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar; sed tamen apte
Jungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges:
Te decet in medio jura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætère remoto;
Non erit hic vobis inficiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina censu;
Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam; quæ se circumferat esse Corinnam;
Ut fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diversi ripa labuntur eadem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus;
Nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis;
Ingenio causas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quod de amoribus scribat.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primaque juratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavæ Veneris cessamus in umbra:
Et tener aufuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, tandem discede, puellæ:
In gremio sedet protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi: lacrimis vix illa retentis,
Me miserum, Cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitq; suos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor, & ingenium sumptis revocatur ab armis:
Resque domi gestas & mea bella cano.
Sceptra tamen sumpsi: curâque Tragœdia nostrâ
Crevit: & huic operi quamlibet aptus eram.
Risit amor, pallamque meam, pictosq; cothurnos,
Sceptraque privatâ tam cito sumpta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ,
Deque cothurnato Vate triumphat Amor.
Quod licet, ad partes teneri profitemur amoris:
Hei mihi! præceptis torqueor ipse meis.
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyssi,
Scribimus, & lacrymas Phillidis relictæ tuas:
Quod Paris & Macareus, & quod male gratus Iason,
Hippolytique parens, Hippolytusque legant:
Quodque tenes strictum Dido miserabilis ensem.
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quam citò de toto rediit celer orbe Sabinus,
Scriptaque diversis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Ulyssis,
Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
Jam pius Æneas miseræ rescripsit Elissæ:
Quodque legat Phylli, si modo vivit, habet.
Tristis ad Hipsipylen ab Iasone litera venit:
Dat votum Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, quà tutum, vati, Macer, arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur amor.

Et Paris est illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.
Si bene te novi, non bella sibilantius illâ
Dicis; & à vestris in mea castra redis.

ELEGIA XIX.

Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

SI tibi non opus est servatâ, stulte, puella;
At mihi sic serves quo magis ipse velim.
Quod licet, ingratum est; quod non licet, acrius urit;
Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes;
Et faciat voto rara repulsa locum.
Quid fortuna mihi, quæ nunquam fallere possit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me virgum versuta Corinna;
Quâque capi possem, callida norat opem.
Ah quoties sani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo jussit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quamcunque licebat,
Insontis speciem præbuit ipsa nocens!
Sic ubi vexarat, tepidosque refoverat ignes?
Rursus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat!
Oscula (Dii magni) qualia, quotque dabat!
Tu quoque, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
Sæpe face insidias; sæpe rogata nega.
Et sinè me ante tuos projectum in limine postes
Longa pruinosa frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longosq; adolescit in annos;
Hoc juvat; hæc animi sunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiumque potens, in tædia nobis
Vertitur; & stomacho, dulcis ut esca, nocet.
Si nunquam Danaen habuisset ahenea turris,
Non esset Danae de Jove facta parens.
Dum servat Juno mutatum cornibus Io,
Facta est, quàm fuerat, gratior ipsa Jovi.
Quod licet, & facile est, quisquis cupit; arbore frondes
Carpat, & è medio flumine sumat aquam.

Signa volet regnare diu, deludat amantem:
Heu mihi ne monitis turquetur ipse meis!
Quodlibet eveniat: nocet indulgentia nobis.
Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.
At tu formosæ nimium secure puellæ,
Incipe, jam primâ claudere nocte domum.
Incipe quis furtim toties tua lumina pulset,
Quærere; quid latrent nocte silente canes?
Quos ferat & referat solers ancilla tabellas
Cur toties vacuo secubet illa toro.
Mordeat ista tuas aliquando cura medullas;
Detque locum nostris materiamque dolis.
Ille potest vacuo furari in littore arenas,
Uxorem stulti si quis amare potest.
Jamque ego præmoneo: nisi tu servare puellam
Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa diuque tuli: speravi sæpe futurum,
Cùm bene servâsses, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito:
At mihi concessi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor abire?
Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nilmetuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies cur te jure perisse velim?
Quid mihi, cum facili quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia nostra tuo,
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quære:
Me tibi rivalem si juvat esse, veta.

PUB. OVID. NASONIS
ELEGIARUM SIVE
AMORUM Liber III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poetæ, utrum elegos pergat scribere, an potius tragœdias.

STat vetus, & multos incidua sylva per annos;
Credibile est illi numen inesse loco.
Fons sacer in medio, speluncaque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quærebam Musa moveret opus.
Venit odoratos Elegeia nexa capillos;
Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis;
In pedibus vitium causa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia passu:
Fronte comæ torvâ, palla jacebat humi.
Læva manus sceptrum late regale tenebat;
Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi
O argumenti lente potita tui:
Nequitiam vinosa tuam convivia narrant;
Narrant in multas compita scita vias.
Sæpe aliquis digito vatem designat euntem:
Atque ait. Hic, hic est, quem ferus urit amor.
Fabula (nec sentis) totâ jactaris in urbe;
Dum tua posposito facta pudore refers.
Tempus erat thyrso pullum graviore moveri:
Cessatum satis est: incipe majus opus.
Materiâ premis ingenium: cane facta virorum:
Hæc animo, dices, area digna meo est.

Quod teneræ cantent, lusit tua musa, puellæ;
Primaque per numeros acta juventa suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen;
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus; & movit pictis innixa cothurnis
Densum cæsarie terque quaterque caput.
Altera (nam memini) limis subrisit ocellis.
Fallor; an in dextra mortea virga fuit?
Quid gravibus verbis animosa Tragœdia dixit,
Me premis? an nunquam non gravis esse potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri;
In me pugnâsti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris;
Obruit exiguas regia vasta fores.
Sum levis, & mecum levis est mea cura Cupido;
Non sum materiâ fortior ipse meâ.
Rustica sit sine me lascivi mater Amoris;
Huic ego proveni lena comesque Dea.
Quam tu non poteris duro resecare cothurno,
Hæc est blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus quam tu posse ferendo
Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis obstricti sollicitare fores.
Delabique toro tunicâ velata recinctâ,
Atque impercussos nocte movere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me memini, dum custos sævus abiret,
Ancillæ missam delituisse sinu.
Quid cum me munus natali misit? at illa
Rupit, & appositâ barbara mersit aquâ.
Prima tuæ movi felicia semina mentis;
Munus habes, quod te jam petit ista meum.
Desierat: cœpi. Per vos utrosque rogamus;
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altoque cothurno;
Jam nunc contracto magnus in orbe sonor.

Tollæ

Altera das nostro victurum nomen amori:
Ergo ades: & longis versibus adde breves.
Exiguum vati concede Tragœdia tempus.
Tu labor æternus; quod petit illa, breve est.
Mota dedit veniam; teneri properentur amores,
Dum vacat; à tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam, cursum equorum spectantem.

Non ego nobilium venio spectator equorum;
Cui tamen ipsa faves, vincat ut ille precor,
ut loquerer tecum, veni, tecumque sederem;
Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursum spectes, ego te; spectemus utrique
Quod juvet; atque oculos pascat uterque suos.
O cuicunque faves felix agitator equorum!
Ergo illi curæ contigit esse tuæ.
Hoc mihi contingat sacro de carcere missis
Insistam forti mente vehendus equis.
Et modo lora dabo; modo verbere terga notabo;
Nunc stringam metas interiore rotâ.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor;
Deque meis manibus lora remissa fluent.
Ah quàm pene Pelops Pisæo concidit axe,
Dum spectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempe favore suæ vicit tamen ille puellæ;
Vincamus dominæ quisque favore suæ.
Quid frustrà refugis? cogit nos linea jungi;
Hæc ex lege loci commoda circus habet.
Tu tamen à dextrâ quicunque es, parce puellæ;
Contactu lateris læditur ista tui.
Tu quoque qui spectas post nos, tua contrahe crura,
Si pudor est; rigido nec preme terga genu.
Sed nimium demissa jacent tua pallia terræ;
Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Invida vestis eras, quæ tam bona crura tegebas;
Quoque magis spectes, invida vestis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
Optavit manibus sustinuisse suis.

Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ,
Cum sequitur fortes fortior ipsa feras:
His ego non visis arsi: quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis & cætera posse placere,
Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcescere ventos,
Quas faciant nostrâ mota flagella manu?
An magis hic meus est animi, non aëris, æstus?
Captaque fœmineus pectora torret amor;
Dum loquor, albâ nigro sparsa est tibi pulvere vestis
Sordida de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit, linguis animisque favete:
Tempus adest plausûs; aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis;
Huc ades, atque meus, fac Dea, vincat amor;
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago; me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti, mitis; nos odimus arma;
Pax juvat, & media pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit.
Artifices in te verte Minerva manus.
Ruricolæ Cereri, teneroque assurgite Baccho;
Pollucem pugiles, Castora gaudet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerique potentibus armis
Plaudimus; inceptis annue diva meis.
Dique novæ mentem dominæ, ut patiatur amari,
Annuit, & motu signa secunda dedit.
Quod dea promisit, promittas ipsa rogamus;
(Pace loquor Veneris) tu Dea major eris;
Per supero juros testes, pompamque Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura; potes, si forte juvabit,
Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima jam vacuo prætor spectacula Circo,
Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Qui faveas video; vincet quicunque favebis;
Quid cupias, ipsi scire videntur equi;

Me miserum! metam spatioso circuit orbe:
Quid facis? admoto proximus axe subi.
Quid facis, infelix? perdis bona vota puellæ:
Tende precor validâ tora sinistra manu.
Favimus ignavo: sed eum revocate Quirites;
Et date jactatis undique signa togis.
En revocant: at ne turbet toga mota capillos,
In nostras abdas te licet usque sinus.
Jamque patent iterum reserato carcere postes:
Et volat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera spatioque insurge patenti:
Sint mea, sint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ; mea vota supersunt:
Ille tenet palmum: palma petenda mea est.
Risit, & argutis quibusdam promisit ocellis:
Hoc satis est: alio cætera redde loco.

ELEGIA III.

De amica quæ pejeraverat.

Esse Deos credamne? fidem jurata fefellit:
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
Quam longos habuit nondum jurata capillos,
Tam longos, postquam numina læsit, habet.
Candida, candorem roseo suffusa rubore,
Ante fuit: niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis est aptissima forma:
Longa decensque fuit; longa decensque manet.
Argutos habuit; radiant, ut sydus, ocelli:
Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Scilicet æterni falsum jurare puellis
Dii quoque concedunt: formaque numen habet.
Perque suos illam nuper juravisse recordor,
Perque meos oculos: & doluere mei.
Dicite Dii: si vos impune fefellerit illa,
Alterius meritis cur ego damna tuli?
At non invidiæ vobis Cephëia virgo est,
Pro male formosa jussa parente mori.
Non satis est, quod vos habuit sine pondere testes:
Sed mecum lusos ridet inulta Deos.

Ut sua per nostram redimat periuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.
Aut sine re Deus est nomen, frustrèque timetur,
Et stultâ populos credulitate movet;
Aut, si quis Deus est, teneras amat ille puellas;
Et nimium solus omnia posse jubet.
Nobis satisfero Mavors accingitur ense;
Nos petit invictâ Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
Formosas superi metuunt offendere læsi;
Atque ultrò, quæ se non timuêre, timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curat?
Certe plus animi debet inesse viris.
Jupiter igne suo lucos jaculatur, & arces:
Missaque perjuras tela ferire vetat.
Tot meruere pati? Semele miserabilis arsit:
Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, & toto facio convitia cœlo?
Dii quoque, habent oculos, Dii quoq; pectus habent?
Si Deus ipse forem, numen sine fraude liceret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego jurarem verum jurâsse puellas:
Et non de tetricis dicerer esse Deis.
Tu tamen illorum moderatiùs utere dono:
Aut oculis certò parce puella meis.

ELEGIA IV.

Ad virum servantem conjugem.

Dure vir, imposito teneræ custode puellæ,
Nil agis: ingenio quæque tuenda suo est.
Si qua metu dempto casta est, ea denique casta est.
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut jam servaris bene corpus, adultera mens est;
Nec custodiri, ni velit, ulla potest.
Nec mentem servare potes, licet omnia claudas,
Omnibus exclusis intus adulter erit.

Cui

Cui peccare licet, peccat minus: ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obsequio vinces aptius ipse tuo.
Vidi ego nuper equum contrà sua fræna tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo:
Constitit, ut primum concessas sensit habenas,
Frænaque in effusas laxa jacere jubas.
Nitimur invetitum semper, cupimusque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: & hos unus sæpe fefellit amor.
In thalamo Danaë saxo ferroque perenni,
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
Penelope mansit, quamvis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.
Quicquid servatur, cupimus magis: ipsaque furem
Cura vocat; pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet ipsa suâ, sed amore mariti.
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non probat sic: quàmvis servat, sed adultera, chara est;
Ipse timor pretium corpore majus habet.
Indignère licet, juvat inconcessa voluptas.
Sola placet, Timeo, dicere sigua potest.
Non tamen ingenuum jus est servare puellam;
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut possit custos, ego, dicere, feci,
In laudem servi casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem lædit adultera conjux,
Et notos mores non satis urbis habet,
In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati,
Romulus Iliades, Iliadesque Remus.
Quod tibi formosæ, si non nisi casta placebat?
Non possunt ullis ista carere modis.
Si sapis, indulge dominæ: vultusque severos
Exue, nec rigidi jura tuere viri.
Et cole quos dederit: multos dabit uxor amicos.
Gratio sic minimo magna labore venit:

Sic poteris juvenum convivia semper inire ;
Et, quæ non tuleris, multa videre domi.

ELEGIA V.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

AMnis arundinibus limoſas obſite ripas,
Ad dominam propero : ſiſte parumper aquas.
Nec tibi ſunt pontes, nec quæ ſine remigis ictu
Concava trajectò cymba rudente vehat.
Parvus eras (memini) nec te tranſire refugi :
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis oppoſito nivibus de monte ſolutis :
Et turpi craſſas gurgite volvis aquas.
Quid properaſſe juvat ? quid pauca dediſſe quieti
Tempora ? quid nocti conſeruiſſe diem ?
Si tamen hic ſtandum eſt ; ſi non datur artibus ullis
Ulterior noſtro ripa premenda pede ?
Nunc ego, quas habuit pœnas Danaeius heros,
Terribili denſum cum tulit angue caput ;
Nunc opto cxxrum, de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude meſſa ſolum.
Prodigioſa loquor veterum mendacia vatum :
Non tulit hæc unquam nec feret ulla dies.
Tu potius ripis effuſa capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere ſine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te ſorte retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare :
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.
Inachus in media Bithynide pallidus iſſe
Dicitur, & gelidis incaluiſſe vadis.
Nondum Troja fuit luſtris obſeſſa duobus,
Cum rapuit vultus, Xanthe ; Neæra tuos.
Quid ? non Altheon diverſis currere terris,
Virginis Arcadiæ certus adegit amor ?
Te quoque promiſſam Xantho, Penee, Creuſam
Phthiiadum terris occuluiſſe ferunt.
Quid referam Aſopon ? quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens.

Cornua

Cornua si tua sunt ubi nunc, Achiloe, requiram;
Herculis irata fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Una tamen tanti Deianira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Evadne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutus,
Tyburis Argæi spumifer arva rigas:
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patriusque nefas delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosis vidit ab undis:
Raucaque de mediis sustulit ora vadis.
Atque ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & teneros lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoraque insanâ tundis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia, pone metus: tibi regio nostra patebit:
Teque colent amnes: Ilia, pone metus.
Tu centum aut plures inter dominabere nymphas:
Nam centum aut plures flumina nostra tenent.
Nec me sperne (precor) tantum Romana propago:
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. Illa oculos in humum dejecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter moltia fugam: ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sæva tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sones.

O utinam mea tecta forent, patrioque sepulcro
Condita dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modò vestalis tactus invitor ad ullas
Turpis, & Ilicacis inficienda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi:
Desit famosus, qui notet ora, vndor.
Hactenus: & vestem timidis prehendit ocellis;
Atque ità se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora turbidus amnis
Dicitur: & socii jura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliquâ valuisse puella:
Sed nemora & sylvæ crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increvit latis spatiosius undis,
Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum, furiose, tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum, rustice, rumpis iter?
Quid si legitimum flueres, si nobile flumen,
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum nivibus collecte caducis:
Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontes habes instar pluviasque, niveosque solutas,
Quas tibi divitias pigra ministrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus:
Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te unquam potuit siriens haurire viator?
Quis dixit gratâ voce, Perennis eas?
Damnosus pecori curris, damnosior agris:
Forsitan hæc alios, me mea damna movent.
Huic ego, ne demens, narrabam fluminum amores
Jactâsse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quid spectans, Acheloon & Enachon amnes,
Et potui nomen, Nile, referre tuam.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi soles, siccaque semper hyems.

ELEGIA

ELEGIA VI

Quòd ab amica receptus, cum ea coire non potuit, conqueritur.

Aut non formosa est, aut non bene culta, puella;
Aut, puto, non votis sæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui malè languidus usus,
Sed jacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens, etiam cupiente puellâ,
Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
Brachia, Sithonia candidora nive:
Oscula quæ inseruit cupidâ luctantia linguâ:
Lascivum teneri supposuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit,
Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen gelidâ veluti mea membra cicutâ,
Segnia propositum destituere meum.
Truncus iners jacui, species, & inutile signum:
Nec satis exactum est, corpus an umbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidem est ventura senectus,
Cum desit numeris ipsa juventa suis:
Ah pudet annorum, quòd me juvenemque, virumque
Nec juvenem nec me sensit amica virum!
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit, & a charo fratre verenda sorer.
At nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis angustâ nocte Corinnam,
Et meminit numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagave puniceâ defixit nomina cerâ;
Et medium tenues in jecur urget acus?
Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam:
Deficiunt, læsi carmine, fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit: & nullo poma movente fluunt.

Quid

Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit facti; pudor ipse nocebat;
Ille fuit vitii causa secunda mei.
At qualem vidi, qualem titigique puellam;
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius attactu Pylius juvenescere posset,
Tithonusque annis fortior esse suis.
Haec mihi contigerat; sed non vir contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces;
Credo etiam magnos, quod sum tam turpiter usus,
Muneris oblati poenituisse Deos.
Optabam certe recipi; sum nempe receptus;
Oscula ferre; tuli? proximus esse, fui.
Quid mihi fortunae tantum? quid regna sine usu?
Quid mihi possedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis;
Pomaque, quae nullo tempore tangat, habet.
At tenera quisquam sic surgit mane puella,
Protinus ut sanctos possit adire Deos.
Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
Oscula, non omni sollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certe divosque viroque.
Sed neque tunc vixi; nec vir, ut ante, fui.
Quid juvat, ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyram picta tabella juvat?
At quae non tacitâ formavi gaudia mente?
Quos ego non finxi dispositique modos?
Nostra tamen jacuere, velut praemortua, membra
Turpiter, hesterna languidiora rosa.
Quae nunc ecce vigent intempestiva, valentque,
Nunc opus exposcunt, militiamque suam.
Quin istic pudibunda jace pars pessima nostri;
Sic sim pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis; per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.

Hunc

Hanc etiam non est me dedignata puellâ
Molliter admotâ sollicitare manu.
Sed postquam nullas assurgere posse per artes,
Immemoremque sui procubuisse videt;
Quid me ludis, ait? quis te male sane jubebat
Invitum nostro ponere membra toro?
Aut, te trajectis Ææa venefica ramis
Devovet, aut alio lassus amore venis.
Nec mora: dissiluit tunicâ velata recinctâ,
Et decuit nudos proripuisse pedes.
Nêve suæ possent intactam scire ministræ,
Dedecus hoc sumptâ dissimulavit aquâ.

ELEGIA VII.

Quòd ab amica non recipiatur dolet.

EN quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes?
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
At tunc barbaria est grandis, habere nihil.
Cùm pulchrè nostri dominæ placuêre libelli;
Quo licuit libris, non licet ire mihi.
Cùm bene laudavit, laudato janua clausa est:
Turpiter huc illûc ingeniosus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera censu,
Præfertur nobis, sanguine factus eques.
Hunc potes amplecti formosis, stulta, lacertis?
Hujus in amplexu, stulta, jacêre potes?
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat:
Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
Læva manus, cur nunc serum malè convenit aurum,
Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Quâ periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
Heus ubi mollities pectoris illa tui est?
Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ:
Quæsitum [illegible]lli corpore quicquid habet.
Forsitan & quoties hominem jugulaverit, ipse
Indicet: hoc fassas tangis avara manus?
Ille ego Musarum purus Phœbique sacerdos,
Ad rigidas canto carmen inane foyes.

Discite, qui sapitis, non hæc, quæ scimus inertes:
Sed trepidas acies, & fera bella sequi.
Próque bono versu primum deducite pilum:
Hoc tibi, si velles, posset, Homere, dari.
Jupiter admonitus nil esse potentius auro,
Corruptæ precium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa,
Ærati postes, ferrea turris erat.
Sed posiquam sapiens in munera venit adulter;
Præbuit ipsa sinus & dare jussa, dedit.
At cùm regna senex cœli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æráque, & argentum, cùmque auro pondera ferri
Manibus admôrat: nullaque massa fuit.
At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
Pomaque, & in quercu mella repertá cavâ.
Nec validò quisquam terram scindebat aratro:
Signabat nullo limite fossor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi:
Ultima mortali tum via littus erat:
Contra te solers hominum natura fuisti,
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quid tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terrâ contenta fuisses.
Cur non & cœlum tertia regna petis?
Quà licet affectas cœlum quoque: templa Quirinus,
Liber & Alcides, & modo Cæsar, habent.
Eruimus terrâ solidum pro frugibus aurum:
Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat census honores:
Inde gravis judex, inde severus eques.
Omnia possideant: illis campúsque forumque
Serviat: hi pacem sævaque bella gerant:
Tantum nè nostros avidi lucrentur amores:
Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.
At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas;
Imperat ut captæ, qui dare multa potest.

Me

Me prohibet custos: in me timet illa maritum:
Si dederim, tota cedet uterque domo.
O, si neglecti quisquam Deus ulcor amantis,
Tam male quæsitas pulvere mutet opes!

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata Deas;
Flebilis indignos Elegeia solve capillos:
Ah! nimis ex vero nunc tibi nomen erit:
Illa tui vatis operis, tua fama, Tibullus,
Ardit in extructo nomen inane rogo.
Ecce puer Veneris fert eversamque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice, demissis ut eat miserabilis alis,
Pectoráque infestâ tundat aperta manu:
Excipiunt lacrymas sparsi per colla capilli,
Oraque singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
Egressum castris, pulcher Iule, tuis.
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,
Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.
At sacri vates, & divûm cura vocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obstupuisse feras;
Et Linon in sylvis idem pater abditus altis
Dicitur invictâ concinuisse lyrâ.
Aspice Meoniden, à quo, seu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis:
Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno:
Effugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
Tardaq; nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit;
Altera cura recens, altera primus amor.

Quid nos sacra juvant? quid nunc Ægyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cum rapiant mala fata bonos: (ignoscite fasso)
Sollicitor nullos esse putare Deos.
Vive pius, moriere tamen: cole sacra, colentem
Mors tamen à templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis: jacet ecce Tibullus:
Vix manet è toto parva quod urna capit.
Tene sacer vates flammæ rapuêre rogales?
Pectoribus pasci nec timuêre tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Urere, quæ tantum sustinuere nefas.
Avertit vultus Erycis quæ possidet arces:
Sunt quoque qui lacrymas continuisse negant.
Sed tamen hoc melius, quam me Phæacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
Hîc certè manibus fugientis pressit ocellos
Mater & in cineres ultima dona tulit.
Hic soror in partem misera cum matre doloris
Venit in ornatas dilaniata comas.
Cùmque tuis sua junxerunt Nemesisque priorque
Oscula: nec solos destituêre rogos.
Delia descendens, Felecius, inquit, amata
Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram:
Cui Nemesis, Quid, ait, tibi sunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen & umbra
Restat in Elysia valle Tibullus erit.
Obvius huic venies, hederâ juvenilia cinctus;
Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque si falsum est temerari crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua est, siqua est modo corporis umbra
Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
Ossa quieta precor, tutâ requiescite in urna:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA

ELEGIA IX.

Ad Cererem, conquerens quod ejus sacris cum amica concumbere non permittatur.

Annua venerunt Cerealis tempora sacri:
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres, tenuis spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te, Dea munificam gentes ubicunque loquuntur:
Nec minus humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima ferebant
Hæc cibus, & teneri cespitis herba torus.
Prima Cerès docuit turgescere semen in agris:
Falce coloratas subsecuitque comas.
Prima jugis tauros supponere colla coegit:
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lacrymis lætari credat amantum,
Et bene tormentis secubituque coli?
Nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
Rustica: nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes, (nec fingunt omnia Cretes)
Cretes nutrito terra superba Jove.
Illic, sydereî mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi: testis laudatur alumno:
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium Creteâ diva sub Ida
Figentem certâ terga ferina manu.
Vidit: &, ut teneræ flammam rapuêre medullæ,
Hinc pudor: ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor: sulcos arere videres,
Et sata cum minima parte redire sui.
Cum bene jactati pullarunt arva ligones,
Ruperat & aurum vomer aduncus humum,
Seminaque in latos ierant æqualiter agros,
Irrita decepti vota colentis erant:

Diva potens frugum sylvis errabat in altis :
Deciderant longæ spicia serta comæ.
Sola fuit Cretæ fœcundo fertilis anno :
Omnia, quæ tulerat, se Dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide :
Et ferus in sylva farra metebat aper.
Optavit minos similes sibi legifer annos :
Optavit Cereris longus ut esset amor.
Qui tibi secubitus tristes, Dea flava, fuissent,
Hos cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sum tristis, cum sit tibi nata reperta,
Regnaque quam Juno sorte minora regat ?
Festa dies venèremque vocat, cantusque, merumque :
Hæc decet ad dominas munera ferre Deas.

ELEGIA X.

Ad amicam, à cujus amore discedere non potest.

Multa diu tuli ; vitiis patientia victa est :
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet asserui jam me, fugique catenas :
Et quæ non puduit ferre tulisse pudet.
Vicimus : & domitum pedibus calcamus amorem :
Ventrunt capiti cornua sera meo.
Perfer, & obdura : dolor hic tibi proderit olim :
Sæpe tulit lassis succus amarus apem.
Ergo ego sustinui foribus tam sæpe repulsus
Ingenuum dura ponere corpus humo ;
Ergo ego ; nescio cui, quero tu complexa tenebas,
Excubui clausam, servus ut, ante domum ?
Vidi ego ? cum foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo,
Eventat nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus latere spatiantis adhæsi,
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes ?
Scilicet ex populo per me comitata placebas :
Causa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
Et perjuratos in mea damna Deos ?

Quid

Quid juvenum tacitos inter convivia vultus,
Verbaque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps amensq; cucurri:
Veni: & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo dwavi sæpe ferendis.
Quære alium pro me qui velit ista pati.
Jam mea votivâ puppis redimita coronâ
Læta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere: non ego sum stultus, ut antè fui.
Luctantur, pectusque leve in contraria ducunt,
Hâc amor, hâc odium, sed, puto, vincet amor.
Odero, si potero; si non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio? fugientem forma reducit:
Aversor morum crimina; corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
Et videar voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minùs, aut minùs improba, vellem.
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium; facies exorat amorem:
Me miserum! vitiis plus valet illa suis.
Parce per ô lecti socialia jura, per omnes,
Qui dant fallendos se tibi sæpe, Deos.
Perque tuam faciem magni mihi numinis instar,
Perque tuos oculos, qui rapuêre meos;
Quicquid eris, mea semper eris: tu selige tantùm
Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Linteа dem potiùs, ventisque ferentibus utar;
Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Dolet amicam suam ità suis carminibus intotuisse, ut rivales multos sibi parârit.

Quis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
Omnia non albæ concinuistis aves?
Quodve putem sydus nostras occurrere votis?
Quosve Deos in me bella movere querar?

Quæ modo dicta mea est, quam cœpi solus amare,
Cum multis vereor nè sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic est: ingenio prostitit illa meo.
Et meritò quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpâ facta puella meâ est.
Me lenone placet: duce me perductus amator
Janua per nostras est adaperta manus.
An prosint dubium est, nocuerunt carmina certè
Invidiæ nostris illa fuêre bonis.
Cùm Thebæ, cùm Troja foret, cùm Cæsaris acta;
Ingenium movit sola Corinna meum.
O utinam adversis tetigissem carmina Musis,
Phœbus & inceptum destituisset opus!
Nec tamen ut testes mos est audire Poetas:
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibùsque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per spatium Tityon porreximus ingens:
Et trià vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis:
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
Proditur in medio Tantalus amne sitis.
De Niobe filicem, de virgine fecimus ursam:
Concinit Odrysium Cecropis ales Itym.
Jupiter aut in aves, aut se transformat in aurum,
Aut secat impositâ virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque semina, dentes?
Qui vovèrent flammas ore, fuisse boves?
Flere genis Electra, tuæ auriga sorores?
Quæque rates fuerant, nunc maris esse Deas?
Aversumque diem mensis furialibus Atrei?
Duràque percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensam fœcunda licentia vatum,
Obligat historicâ nec sua verba fide,

Et mea debuerat falso laudata videri
Fœmina: credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XII.

De Junonis festo.

Cum mihi pomiferis conjux foret orta Phaliscis.
Mœnia contigimus victa Camille tibi.
Casta sacerdotes Junoni festa parabant,
Per celebres ludos, indigenamque bovem.
Grande moræ precium ritus cognoscere, quamvis
Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, & densâ prænubilus arbore lucus:
Aspice concedes numinis esse locum.
Accipit ara preces, votivaq; thura piorum;
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hic ubi personuit solenni tibia cantu;
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
Quas aluit campis herba Phalisca suis:
Et vituli nondum metuendâ fronte minaces:
Et minor ex humili victima porcus hara:
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo:
Invisa est dominæ sola capella Diæ.
Illius indicio sylvis inventa sub altis
Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index:
Et precium autori vulneris ipsa datur.
Qua ventura dea est, juvenes timidæque puellæ
Præbuerant latas veste jacente vias.
Virgineï crines auro gemmâque premuntur;
Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum sanctæ velatæ vestibus albis
Tradita supposito vertice sacra ferunt.
Ore fovent populi tunc, cum venit aurea pompa;
Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
Argiva est pompæ facies. Agamemnone cæso.
Et scelus, & patrias fugit Holesus opes.
Jamque peregratis profugus terraque marique
Mœnia felici condidit alta manu.

Ille

Ille suos docuit Junonia sacra Phaliscos:
Sint mihi sint populo semper amica suo.

ELEGIA XII.

Ad amicam, si peccatura est, ut occulte peccet.

NOn ego ne pecces, cum sis formosa, recuso:
Sed ne sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra jubet fieri censura pudicam:
Sed tamen, ut tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcunque potest peccâsse negare:
Solâque famosam culpa professa facit:
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et quæ clam facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
Oppositâ populum submovet ante ferâ.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
Commissi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, saltemque imitare pudicas:
Teque proba, quamvis non eris, esse putem.
Quæ facis, hic facito, tantum feciſſe negato:
Nec pudeat coram verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
Delicius imple; sit procul inde pudor.
Hinc simul exieris, lascivia protinus omnis
Absit: & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis:
Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba juvantia cessent:
Spondaque lascivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum;
Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi; sine nescius errem?
Et liceat stultâ credulitate frui.
Cur totis video milti recipique tabellas?
Cur pressus prior est interiorque torus?
Cur plus, quam somno, turbatos esse capillos,
Collâque consp icio deutis habere notam?

Tantum

Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos;
Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccâsse fateris:
Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi frustra quod amare necesse est:
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram nec, quæ celare parabis,
Insequar: & falsi criminis instar erit.
Si tamen in mediâ deprensa tenebere culpâ,
Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato:
Concedunt verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est:
Sit modò, Non fec, dicere lingua memor.
Cùm tibi contingat verbis superare duobus:
Etsi non causâ, judice vince tuo.

ELEGIA XIV.

Ad Venerem, quod elegiis finem imponat.

Quæris novum vatem, tenerorum mater amorum,
Traditur hæc elegis ultima meta meis.
Quos ego composui Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuêre meæ.
Si quid id est, usque á proavis vetus ordinis hæres,
Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Peligna dicar gloria gentis ego.
Quem sua libertas ad honesta coegerat arma,
Cùm timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia, quæ campi jugera panca tenent,
Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poetam,
Quantulacunque estis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens mihi tempore longo,
Aurea de compo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso graviore Lyæus,
Pulsanda est magnis arca major equis.
Imbelles elegi, genialis Musa, valete.
Post mea mansurum fata superstes opus.

FINIS

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS.

DE ARTE AMANDI. Lib. I.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi:
Me legat, & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ veloq; rates remoq; reguntur:
Arte leves currus: arte regendus amor.
Curribus Antomedon lentisque erat aptus habenis:
Tiphys in Æmonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori:
Tiphys & Antomedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est, ætas mollis & apta regi.
Phyllirides puerum citharâ: perfecit Achillem,
Atque animos molli contudit arte feros.
Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus jussas præbuit ille manus:
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor amoris:
Sævus uterque puer: natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frænaque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedit amor: quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiatque faces.
Quò me finxit amor, quo me violentius urget;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentior artes:
Nec nos aëriâ voce monemur avis.
Non mihi sunt visæ Clio, Cliusque sorores,
Servanti pecudes vallibus altus tuis.
Usque opus movet hoc: vati parete perito:
Vera canam: captis mater amoris adis.

Este

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæque tegis mediis instita longa pedes.
Nos Venerem tutam concessaque furta canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est placitam exorare puellam:
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus: hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissâ meta terenda rotâ.
Dum licet, & loris passim potes ire solutis;
Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras:
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator cervis ubi retia tendat:
Scit bene quâ frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque materiam longo qui quæris amori,
Ante frequens quo sit, disce, puella loco.
Non ego quærentem ventis dare vela jubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
(Andromedon Perseus nigris portârit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graia puella viro.)
Tot tibi namq; dabit formosas Roma puellas:
Hæc habet, ut dicas, quicquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
Æquare quot pisces, fronde teguntur aves.
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ constat in urbe sui.
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis?
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Sive petis juvenem: juvenes tibi mille placebunt:
Cogêris voti nescius ipse tui.
Seu te forte juvat sera & sapientior ætas;
Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen erit.
Tu modò Pompeiâ lentus spatiare sub umbra,
Cum sol Herculei terga Leonis adit.

Aut

Aut, ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus:
Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis
Porticus autoris Livia nomen habet.
Quáque parare necem miseris patruelibus ausæ
Belides, & stricto barbarus ense pater.
Nec tè prætereat Veneri ploratus Adonis,
Cultaq; Judæo septima sacra viro.
Neu fuge Niligenæ Memphitica sacra juvencæ:
Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi.
Et fora conveniunt (quis credere posset;) amori:
Flammaque in arguso sæpe reperta foro est;
Subdita quà Veneris facto de marmore templo
Appias expressis aera pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus amore:
Quiq; aliis cavet, non cavet ille sibi.
Illo sæpe loco desunt sua verba deserto:
Resque novæ veniunt, causaque agenda sua est.
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, videt:
Qui modò patronus, jam cupit esse cliens,
Sed tu præcipuè curvis venare theatris:
Hæc loca sunt votis fertiliora tuis.
Illic invenies, quod ames, quod ludere possis;
Quodque semel tangas, quodq; tenere velis.
Ut redit, itque frequens longum formica per agmen,
Granifero solitum dum vehit ore cibum;
Aut ut apes saltûsque suos, & olentia nactæ
Pascua, per flores & thyma summa volant:
Sic ruit in celebres cultissima fœmina ludos:
Copia judicium sæpe morata meum est.
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ:
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti Romule ludos,
Cùm juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neq; marmoreo pendebant vela theatro,
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa palatia, frondes
Simpliciter positæ: scena sine arte fuit.

In gradibus ſedit populus de cespite factis;
Qualibet hirſutas fronde tegente comas.
Reſpiciunt oculiſque notant ſibi quiſque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa moveni.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thuſco,
Lydius æquatam ter pede pulſat humum;
In medio plauſu (plauſus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ ſigna petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ;
Utque fugit viſos agna novella lupos:
Sic illæ timuêre viros ſine lege ruentes;
Conſtitit in nulla, qui fuit ante color.
Nam timor unus erat, facies non una timoris:
Pars laniat crines: pars ſine mente ſedet.
Altera mœſta ſilet: fruſtra vocat altera matrem:
Hæc queritur, ſtupet hæc: hæc fugit, illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
Et potuit multas ipſe decere pudor.
Siqua repugnabat nimium comitemque negabat:
Sublatam cupido vir tulit ipſe ſinu.
Atque ità, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater eſt, hoc tibi, dixit, ero.
Romule, militibus ſciſti dare commoda ſolos:
Hæc mihi ſi dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo ſolennia more theatra,
Nunc quoque formoſis inſidioſa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus eſt digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota eſt.
Proximus à domino, nullo prohibente, ſedeto?
Junge tuum lateri, quam potes, uſque latus.
Et bene te cogit, ſi nolit, linea jungi:
Quâ tibi tangenda eſt lege puella loci.
Hic tibi quæratur ſocii ſermonis origo:
Et moveant primos publica verba ſonos,

Cujus

Cujus equi veniant, facito ſtudioſe requiras:
Nec mora quiſquis erit, cui favet illa, fave.
At cum pompa frequens certantibus ibit Ephebis;
Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Utque ſit, in gremium pulvis ſi forte puellæ
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, ſi nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
Quælibet officio cauſa ſit apta tuo.
Pallia ſi terræ nimium demiſſa jacebunt?
Collige, & immundâ ſedulus effer humo.
Protinus officii precium, patiente puellâ,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Reſpice præterea, poſt vos quicumque ſedebit;
Ne premat oppoſito mollia terga genu.
Pulvinar leves capiunt animos: ſunt utile multis,
Pulvinar facili compoſuiſſe manu.
Profuit & tenui ventos moviſſe flabello,
Et cavæ ſub tenerum ſcamna dediſſe pedem.
Hoc aditus Circuſque novo præbebit amori,
Sparſaque ſollicito triſtis arena foro.
Illa ſæpe puer Veneris pugnavit arena:
Et qui ſpectavit vulnera vulnus habet.
Dum loquitur, tangitq; manum poſcitque libellum,
Et quærit, poſito pignore, vincat uter:
Saucius ingemuit, telumque volatile ſenſit,
Et pars ſpectati vulneris ipſe fuit.
Quid modo cum belli navalis imagine Cæſar
Perfidus induxit, Cecropiaſque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venêre: atque ingens orbis in urbe fuit.
Quis non invenit turba quod amaret in illa
Heu quam multos advena torſit amor!
Ecce parat Cæſar, domito quod deſuit orbi,
Addere nunc oriens ultime noſter eris.
Parthe dabis pœnas: Craſſi gaudete ſepulti,
Signaque barbaricas non bene paſſa manus.
Ultor adeſt, primiſve ducem profitetur in annis:
Bellaque non puero tractat agenda puer.

Parcite

Parcite natalis timidi numerare deorum:
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleste suis velocius annis
Surgit & ignavæ fert male damna moræ.
Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
Pressit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoq; qui pueres, quantus tunc Bacche fuisti
Cum timuit thyrsos India victa tuos!
Auspiciis annisque patris puer arma movebis,
Et vinces annis auspiciisque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde futurus senum.
Cum tibi sint fratres, fratres ulciscere læsos:
Cumque pater tibi sit, jura tuere patris.
Indult arma tibi genitor patriæque tuusque:
Hostis ab invicto regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:
Stabit pro signis juxque piumque tuis.
Vincuntur Parthi causâ, vincantur & armis,
Eoas Latio dux meus addat opes.
Marsque pater, Cæsarque pater, date numen eunti:
Est Deus è vobis alter, & alter erit.
Auguror en vinces votivaq; carmina reddam,
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes: aciemque meis hortabere verbis:
O desint animis ne mea verba tuis!
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
Telaque ab aversо quæ jacet hostis equo.
Quid fugis, ut vincas? quid victos, Parthe, relinquis?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, quâ tu, pulcherrima rerum,
Quatuor in niveis aureus ibis equis.
Ibunt ante duces onerati colla catenis;
Nè possint tuti, quâ prius, esse fugâ.
Spectabunt juvenes læti, mistæque puellæ:
Diffundetque animos omnibus ista dies.
Atque aliqua ex illis, dum regum nomina quæres,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ?

Omnia respondeæ, nec tantum signa rogabit:
Et quæ nescieris, ut bene nota, refer.
Hic est Euphrates præcinctus undique frenem?
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios: hæc est Dunesia Persis:
Urbs in Achæmeniis vallibus ista fuit.
Ille, vel illa, duces; & erunt quæ nomina dicas:
Si poteris, vere; si minus, apta tamen.
Dant etiam positis addita convivia mensis;
Est aliquid præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic positis, teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit amor.
Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
Permanet; & capto stat gravis illa loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas;
Sed tamen aspergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntq; coloribus aptos,
Cura fugit, multo diluiturque mero.
Tunc veniant risus: tunc pauper cornua sumit:
Tunc dolor & curæ, rugaq; frontis abit.
Tunc aperit mentes arvo rarissima nostro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
Illic sæpe animos juvenum rapuere puellæ:
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu falsæi nimium ne crede lucernæ,
Judicio formæ vocque merumque nocet.
Luce Deas cæloque Paris spectavit aperto:
Cum dixit Veneri, vincis utramque Venus.
Nocte latent mendæ, vitioque ignoscitur omni;
Horaque formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tincta muricе lana,
Consule de facie corporibusque diem.
Quid tibi fœmineos cultus venatibus aptos
Enumerem? numero cedat arena meo.
Quid referam Baias, prætextaque littora velis,
Et, quæ de calido sulphure fumat, aquam?
Hinc aliquis vinus referens in pectore, dixit,
Non hæc, (ut fama est) unda salubris erat.

Est

Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partâque per gladios regna nocente manu.
Illa quod eſt virgo, quod tela Cupidinis odit,
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia tendas,
Præcipit imparibus vecta Thaleïa modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas ſit capienda per artes,
Dicere præcipuæ melior artis opus.
Quiſquis ubique, viri ſaciles advertite mentes,
Pollicitiſque favens vulgus adeſto meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Poſſe capi; capies: tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, eſtate cicadæ,
Menalius lepori det ſua terga canis.
Fœmina quam juveni blande tentata repugnet:
Hæc quoque quam poteris credere nolle, volet.
Utque viro furtiva Venus, ſic grata puellæ eſt:
Vir male diſſimulat: tectius illa cupit.
Conveniet moribus, ne quam nos ante rogemus:
Fœmina jam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi ſemper adhinnit equo.
Parcior in nobis, nec tam furioſa libido eſt:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta neſas?
Myrrha patrem, ſed non ut filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice preſſa latet.
Illius lacrymis, quas arbor fundit odora,
Ungimur, & domine nomina gutta tenet.
Forte ſub umbroſis, nemoroſæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat;
Signatus tenui media inter cornua nigro:
Una fuit labes, cætera lactis erant.
Illum Gnoſſiades, Sidoniadeſque juvencæ
Optârunt tergo ſuſtinuiſſe ſuo.
Paſiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formoſas oderat illa boves.

Nota cano: non hoc, quæ centum sustinet urbes,
Quamvis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa novas frondes, & prata tenerrima tauro
Fertur inassuetâ subjecuisse manu.
It comes armentis: nec iturâm cura movetur
Conjugis: & Minos à bove victus erat.
Quid tibi Pasiphaë pretiosas sumere vestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo, montana armenta petenti?
Quid totiens positas fingis inepta comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse juvencam:
Quàm cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos; nullus quæratur adulter:
Sive virum mavis fallere, falle virum.
In nemus & saltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties vultu vaccam spectavit iniquo,
Et dixit, Domino cur placet ista meo?
Aspice ut ante ipsum teneris exsultet in herbis:
Nec dubito, quin se insulte placere putet.
Dixit; & ingenti jamdudum de grege ducî
Jussit, & immeritam sub juga curva trahi:
Aut cadere ante aras commeataque sacra coegit:
Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæsis?
Atque ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modo se fieri Europam, modo postulat Io?
Altera quod bos est, altera vecta bove.
Hanc tamen implevit vaccâ deceptus acernâ
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Cressa Tyestæo si se abstinuisset amore;
(Ah quantum est uni posse placere viro?)
Non medium rupisset iter curruque retorto
Auroram versis Phœbus adisset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos,
Puppe cadens celsâ, facta refertur avis.
Altera Scylla maris monstrum, medicamine Circes,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.

Qui

Qui Martem terris, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyræ flamma Creüsæ,
Et nece natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolitum rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis?
Pœna reversura est in caput ista tuum.
Omnia fœminea sunt ista libidine mota?
Acrior est nostra, plusque furoris habet.
Ergò agè nè dubitâ cunctas superare puellas;
Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen esse rogatæ:
ut jam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas,
Et capiant animos plus aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris:
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captatæ nôsse puellæ
Cura sit: accessus mollior illa tuos.
Proxima consiliis dominæ sit ut illa vidcto:
Nève parum tacitis conscia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe roganda:
Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora servant)
Quo facilis dominæ mens sit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc cum lætissima rerum,
ut seges in pingui luxuriabit humo,
Pectora dum gaudent nec sunt astricta dolore:
Ipsa patent: blandâ cum subit arte Venus:
Tum cùm tristis erat, defensa est Ilion armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cum pellice læsa dolebit:
Tunc facies, operâ nè sit inulta tuâ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo veniæ addat opem.
Et secum tenui suspirans murmure dicat,
ut puto, non poteris ipsa referre vicem.

Tunc de te narret: tunc persuadentia verba
Addat: & insano juret amore mori.
Sed propera, nè vela cadant, iræque residant:
Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipsam prosit violare ministram?
Talibus admissis alea grandis inest.
Hæc ad concubitum fit sedula; tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat; illa sibi.
Casus in eventu est: licèt hic indulgeat ausis,
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam:
Nec juvenum quisquam, me duce, captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recipitque tabellas,
Corpore, non tantùm sedulitate, placet;
Fac dominâ potiare prius: comes illa sequetur:
Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
Hoc unum moneo (si quid modo creditur arti,
Nec mea dicta rapax per mare ventus agat)
Aut nunquam tentes, aut perfice: tollitur index,
Cùm semel in partem criminis illa venit.
Non avis utiliter viscatis effugiat alis:
Non bene de laxis cassibus exit aper.
Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo;
Opprime tentatam: nec, nisi victor, abi.
Tunc neque te prodet communi noxia culpâ:
Factaque erunt dominæ, dictaque nota tibi.
Sed bene celetur: bene si celabitur index,
Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis:
Nec semper viridi concava puppis aquæ:
Nec teneras tutum est semper captare puellas:
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies suberit natalis, sive calendæ,
Quas Venerem Marti continuâsse juvat;
Sive erit ornatus, non ut fuit ante, sigillis,
Sed regum positas Circus habebit opes:

Differ

Differ opus: tunc triſtis hyems, tunc Pleiades inſtant;
Tunc & in æquoreâ mergitur Hædus aquâ.
Tunc bene deſinitur: tunc, ſi quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ, naufraga membra ratis.
Tunc licèt incipias, quâ flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis ſanguinolenta fuit:
Quâque die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Paleſtino ſeptima feſta viro.
Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicæ:
Quâque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Cùm bene vitâris, tamen auferet: invenit artem
Fœmina, quâ cupidi carpat amantis opes.
Inſtitor ad dominam veniet diſtinctius emacem:
Expediet merces tèque ſedente ſuas.
Quas illa, inſpicias, ſapere ut videare rogabis:
Oſcula deinde dabit: deinde rogabit, emas:
Hoc fore contentam multos jurabit in annos.
Nunc opus eſſe ſibi, nunc bene dicit, emi.
Si non eſſe domi, quos des, cauſabere nummos;
Littera poſcetur, nec didiciſſe juvat.
Quid, quaſi natali cùm poſcit munera libo,
Et quoties opus eſt, naſcitur illa ſibi?
Quid, cùm mendaci damno mœſtiſſima plorat,
Elapſuſque cavâ fingitur aure lapis?
Multa ſegunt tradenda ſibi, data reddere nolunt.
Perdis; & in damno gratia nulla tuo eſt.
Non mihi, ſacrilegas meretricum ut perſequar artes,
Cum totidem linguis, ſint ſatis ora decem.
Cera vadum tentet raſis infuſa tabellis:
Cera tuæ primùm conſcia mentis erat.
Blanditias ſtrat illa tuas, imitataq; amantum
Verba: nec exiguas, quiſquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.
Spes tenet in tempus, ſemel eſt ſi credita, longum:
Illa quidem fallax, ſed tamen apta data eſt.

Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui;
Præteritum tulerit, perdideritque nihil.
Et, quod non dederis, semper vedeare daturus:
Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic, nè perdiderit, non cessat perdere lusor:
Et revocat cupidas alea sæpe manus.
Hoc opus, hic labor est, primùm sine munere jungi;
Si dederit gratis, quæ dedit, usque dabit.
Ergò ea, & blandis præsertur littera verbis:
Exploretq; animos, primaq; tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Insciaque est verbis capta puella suis.
Discite bonas artes (moneo) Romana juventus;
Non tantùm trepidos ut tueare reos.
Quàm populos, judexque gravis, lectique senatus,
Tam dabit eloquio vitta puella manus.
Sed lateant vires: nec sis in fronte disertus:
Effugiant voces verba molesta tuæ.
Quis nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valet odii littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaq; verba;
Blanda tamen, præsens ut videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectumque remittet;
Lecturam spera, propositumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci;
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus usu;
Interit assiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? quid mollius undâ?
Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.
Penelopen ipsam procos modo, tempore vincis;
Capta vides sero Pergama; capta tamen
Legerit, & nolit rescribere; cogere noli?
Tu modo blanditias fac legat ipsa tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis;
Per numeros veniunt ista gradusque suos.
Forsitan & primo veniet tibi littera tristis;
Quæq; roget, nè se sollicitare velis.

Quod

Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat ut instes:
Insequere: & voti posti modo compos eris.
Interea sive illa toro resupina feratur;
Lecticam dominæ dissimulanter adi.
Neve aliquis verbis odiosas afferat aures,
Quam potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuus illi spatiosa teretur
Porticus; hic socias tu quoque junge moras.
Et modo præcedas, facito: modo terga sequaris;
Et modo festinas: & modo lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquam transire columnis
Sit pudor, & lateri continuasse latus.
Nec sine te curvo sedeat speciosa theatro:
Quod spectes, humeris afferet illa suis.
Illam respicias, illam mirere licebit:
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo saltante puellæ;
Et faveas illi, quisquis agatur amans.
Cum surgit, surgas; donec sedet illa, sedeto;
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos;
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista jube faciant, quorum Cybeleia mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoida Theseus
Abstulit a nulla tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene comptus, amavit;
Cura Deæ, silvis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant; fuscentur corpora campo;
Sit bene conveniens, & sine labe toga.
Linguaq; nec rigeat: careant rubigine dentes;
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male deformet rigidos tonsura capillos;
Sit coma, sit docta barba refecta manu.
Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues;
Inque cava nullus stet tibi naris pilus;
Nec male odorati sit tristis anhelitus oris;
Nec ladat nares virque paterque gregis.

Cultus

Cætera lasciva faciant concede puellæ:
Et si quis malevir quærit habere virum?
Ecce suum vatem Liber vocat; hic, quoque amantes
Adjuvat; & flammæ, quâ calet ipse, favet.
Gnossis in ignotis amens errabat arenis,
Quà brevis aquoreis Dia ferit aquis.
Atque erat è somno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas:
Clamabat, flebatque simul (sed utrumque decebat)
Nec facta est lacrymis turpior illa suis.
Jamque iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abiit, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait; sonuerunt cymbala toto
Littore, & attonitâ tympana pulsa manu.
Excidit illa metu, rupitque novissima verba;
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis;
Ecce leves Satyri, prævia turba Dei.
Ebrius ecce senex pando Silenus asello
Vix sedet, & pressas continet arte jubas.
Dum sequitur Bacchus, Bacchæ fugiuntque petuntque;
Quadrupedem ferulâ dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapsus asello;
Clamarunt Satyri; surge, age, surge pater.
Jam Deus in curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theseus, & vox abiere puellæ;
Terq; fugam petiit, terq; retenta metu est.
Horruit ut steriles agitat quas ventus aristas;
Et levis in madidâ cana palude tremit.
Cui Deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit;
Pone metum; Bacchi Gnossias uxor eris.
Munus habe cœlum; cœlo spectabere sidus;
Sæpe reges dubiam Cressa puella ratem.
Dixit & è curru, nè tigres illa timeret,
Desilit; impositæ cessit arena pedi.

Impli-

Implicitamque sinu (neque enim pugnare valebat)
Abstulit; ut facile est omnia posse Deo.
Pars Hymenæe canunt; pars altera Euoë clamant;
Sic coeunt sacro nupta Deusque toro.
Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi.
Atque erit in socii fœmina parte tori?
Nycteliumque patrem, nocturnaque sacra precare,
Nè jubeant capiti vina nocere tuo.
Hîc tibi multa licet sermone latentia tecto
Dicere; quæ dici sentiat illa sibi;
Blanditiàsque leves tenui perscribere vino;
Ut dominam in mensa se legat illa tuam:
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem,
Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula; quàque bibit parte puella, bibas.
Et quemcumque cibum digitis libaverit illa,
Tu pete: dumque petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota, viro placuisse puellæ:
Utilior votis factus amicus erit.
Huic, si forte bibat, sortem concede priorem:
Huic detur capiti missa corona tuo.
Sive sit inferior, seu par, prior omnia sumat:
Ne dubites illi verba secunda loqui.
Tuta frequensque via est, per amici fallere nomen:
Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.
Inde propinator nimium multa propinet,
Et sibi mandatis plura videnda putet.
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi:
Officium præstent mensæ, pedesque suum.
Jurgia præcipue vino stimulata cavento:
Et nimium faciles ad sera bella manus.
Occidit Eurytidon stulte data vina bibendo:
Aptior est dulci mensa merumque joco.
Si vox est, canta; si mollia brachia, salta;
Et quacunque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit;
Fac titubet blæso subdola lingua sono.

Ii

Et quicquid dices, faciesque protervius æquo,
Credatur nimium causa fuisse merum.
Et bene dic dominæ; bene, cum quo dormiet illa;
Sed male sit, tacite mente precare viro.
At, cum discedit mensa conviva remotâ,
(Ipsa tibi accessus turba, locumque dabit)
Insere te turbæ; leviterque admotus eunti,
Velle latus digitis; & pede tange pedem.
Colloquii jam tempus adest. Fuge rustice longe
Hinc pudor; audacem sorsque Venusque juvant.
Non tua sub nostras veniet facundia leges;
Fac tantum cupias, sponte disertus eris.
Est & agendus amans, imitandaq; vulnera verbis
Hic tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor est; sibi quæque videtur amanda;
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Sæpe tamen vere cœpit simulator amare;
Sæpe, quod incipiens finxerat esse fuit.
Quo magis o faciles imitantibus este puellæ;
Fiet amor verus, qui modo fictus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere fas est.
Ut pendens liquidâ ripa subitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam castas præconia formæ:
Virginibus curæ grataque forma sua est.
Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada sylvis,
Nunc quoque judicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostendit avis Junonia pennas:
Si tacitus spectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina cursus,
Depexæque jubæ, plausaque colla juvant.
Nec timide promitte: trahunt promissa puellas,
Pollicitis testes quoslibet adde Deos.
Jupiter ex alto pejuria ridet amantum,
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falso jurare solebat
Jupiter: exemplo nunc favet ille suo.

Expedit

Expedit esse Deos; & (ut expedit) esse putemus;
Dentur in antiquos thura merumque focos.
Nec secura quies illos similisque sopori
Detinet; innocui vivite, numen adest.
Reddite depositum; pietas sua fœdera servet;
Fraus absit; vacuas cædis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impune puellas;
Hac minus est unâ fraude pudenda fides.
Fallite fallentes; ex magna parte profanum
Sunt genus; in laqueos, quos posuêre, cadant;
Dicitur Ægyptus caruisse juvantibus arva
Imbribus, atque annos sicca fuisse novem;
Cum Thrasius Busirin adit, monstratque piari
Hospitis effuso sanguine posse Jovem;
Illi Busiris, Fies Jovis hostia primus,
Inquit; & Ægypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit; infelix imbuit auctor opus.
Justus uterque fuit; neque enim lex justior ulla est,
Quam necis artifices arte perire sua.
Ergo & perjuras merito perjuria fallant:
Exemplo doleat fœmina læsa suo.
Et lacrymæ prosunt; lacrymis adamanta movebis;
Fac madidas videat, si potes, illa genas.
Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore semper)
Deficiunt, uda lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licet non det, non data sume tamen.
Pugnabit primo fortassis, & Improbe, dicet;
Pugnando vinci se tamen illa volet.
Tantum ne noceant teneris male rapta labellis
Neve queri possit, dura fuisse, cave:
Oscula qui sumpsit, si non & cætera sumpsit;
Hæc quoque, quæ data sunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno post oscula voto!
Hei mihi, rusticitas non pudor ille fuit.
Vim licet appellent; grata est vis ista puellis;
Quod juvat, invitæ sæpe dedisse volunt.

Quæ

Quæcunque est Veneris subitâ violata rapinâ,
Gaudet; & improbitas muneris instar habet.
At quæ, cum posset cogi, non tacta recessit,
Cum simulat vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phœbe; vis est illata sorori:
Et gratius raptis raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Æmonio victa puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat mala præmia formæ,
Colle sub Idæo victrice digna Venus.
Jam nurus ad Priamum diverso venerat orbe;
Grataque in iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læsi verba mariti;
Nam dolor unius, publica causa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
Veste virum longâ dissimulatus erat.
Quid facis, Æacide? non sunt tua munera lanæ;
Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo;
Pensa quid? in dextrâ, quâ cadet Hector, habes?
Rejice succinctos operoso stamine fusos;
Quassanda est ista Pelias hasta manu.
Forte erat in thalamo virgo regalis eodem;
Hæc illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem victa est; (ita credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cum jam properaret Achilles;
Fortia nam posita sumpserat arma colu.
Vis ubi nunc illa est? quid blanda voce moraris
Autorem stupri Deidamia tui?
Scilicet, ut pudor est, quiddam cœpisse priorem;
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est propriæ juveni fiducia formæ!
Expectet si quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat; vir verba precantia dicat;
Excipiat blandas molliter illa preces.
Ut potiare, roga; tantum cupit illa rogari;
Da causam voti principiumque tui.

Jupiter

Jupiter ad veteres supplex heroidas ibat;
Corripuit magnum nulla puella Jovem.
Si tamen à precibus tumidos accedere fastus
Senseris; incepto parce, reverque pedem.
Quod refugit; multæ cupiunt; odere quot instant.
Lenius instando tædia tolle tui.
Nec spes est Veneris semper profitenda roganti;
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ;
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color; æquoris undæ
Debet & à radiis sydera esse niger.
Turpis & agricolæ, qui vomere semper adunco,
Et gravibus rastris sub Jove versat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
Candida si fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans; color hic est aptus amanti;
Hoc decet; hoc multi non valuisse putant.
Pallidus in Lyricen sylvis errabat Orion;
Pallidus in lenta Naide Daphnis erat.
Arguat & macies animum; nec turpe putaris
Phileolum nitidis imposuisse comis.
Attenuant juvenum vigilatæ tempora noctes,
Curaque & immenso qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miserabilis esto;
Ut, qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar; an moneam? mixtum fas esse nefasque?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi, non tutum est, quod amas, laudare sodali.
Cum tibi laudanti credidit, ipse subit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis;
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermoniem Pylades, quâ Pallada Phœbus amavit;
Quodque tibi geminus, Tyndare, Castor erat.
Si quis idem sperat, laturas poma myricas
Speret; & e medio flumine mella petat.
Nil, nisi turpe, juvat; curæ est sua cuique voluptas;
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.

Hei

Hen facinus non est hostis metuendus amanti!
Quos credis fidos, effuge, tutus eris.
Cognatum fratremque cave, fidumque sodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, hæc oleis: hic bene farra virent:
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ;
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Utque levis Proteus modo se tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hircus aper,
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis;
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos;
Longius insidias curva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulansve pudenti;
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, ut quæ se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cæpti, pars est exhausta laboris,
Hic tenet nostras ancbora jacta rates.

P. OVID.

PUB. OVID. NASONIS. SULMONENSIS

DE ARTE AMANDI. *Lib. II.*

Dicite iò Pæan: & iò bis dicite Pæan!
Decidit in taſſes præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palmâ:
Præferor Aſcræo Mæoniòque ſeni.
Talis ab armiſeris Priameius hoſpes Amyclis,
Candida tum raptâ conjuge vela dabat.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longè, quem peto, portus abeſt.
Non ſatis inveniſſe tibi eſt me vate puellam:
Arte meâ capta eſt: arte tenenda meâ eſt.
Nec minor eſt virtus, quam quærere, parta tueri:
Caſus ineſt illîc: hîc erit artis opus.
Nunc mihi, ſi quando, puer & Cytherea, favete:
Nunc Erato nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas poſſit amor remanere per artes,
Dicere, tam vaſto pervagus orbe puer.
Et levis eſt, & habet geminas, quibus evolet, alas:
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.
Hoſpitis effugio præcluſerat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clauſit conceptum crimine matris
Semibovèmque virum, ſemi virumque bovem;
Sit modus exilio dixit, juſtiſſime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et quoniam in patriâ ſatis ſatigatus iniquis
Vivere non potui, da mihi poſſe mori.
Da reditum puero, ſenis eſt ſi gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce ſeni.

Dixerat hæc: sed & hæc, & multò plura licebat
Dicere: at egressus non dabat ille viro.
Quod simulac sensit, Nunc, nunc, ô Dædale, dixit,
Materiam, quâ sis ingeniosus, habes.
Possidet & terras, & possidet æquora Minos:
Nec tellus nostræ nec patet unda fugæ.
Restat iter cœli: cœlo tentabimus ire:
Da veniam cœpto, Jupiter alme, meo.
Non ego sydereas affecto tangere sedes:
Quâ fugiam dominum, nulla, nisi ista, via est.
Per Styga detur iter: Stygias transibimus undas:
Sunt mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala sæpe movent. Quis crederet, unquam
Aerias hominem carpere posse vias?
Remigium volucrum disponit in ordine pennas,
Et leve per lini vincula nectit opus:
Imàque pars ceris astringitur igne solutis:
Finitusque novæ jam labor artis erat.
Tractabat ceramque puer, pennasque renidens:
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater, His inquit, patria est adeunda carinis:
Hâc nobis Minos effugiendus ope est.
Aera non potuit Minos, alia omnia clausit:
Quà licet, inventis aera rumpe meis.
Sed tibi non virgo Tageæa, comèsque Bootes;
Ensifer Orion aspiciendus erit.
Me pennis sectare datis: ego prævius ibo:
Sit tibi cura sequi; me duce tutus eris.
Nam sive æthereas vicino sole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit:
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madescet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, caveto:
Quàque ferent auræ, vela secunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monstratque moveri:
Erudit infirmas ut sua mater aves.
Indè suis factas humeris accommodat alas:
Perque novum timidus corpora librat iter.

Jamque

Jamque volaturus parvo dedit oscula nato:
Nec patriæ lacrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et movet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus: & cursus sustinet usque suos.
Jamque novum delectat iter: positoque timore
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
Vidit: et incertum dextra reliquit opus.
Jam Samos à lævâ fuerat Naxòsque relictæ,
Et Poros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebinthos erat, sylvisque umbrosa Calydne,
Cinctaque piscosis Astypalæa vadis.
Cùm puer, incautis nimium temerarius annis,
Altius egit iter, deseruitque patrem.
Vincla labant: & cera Deo propiore liquescit:
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à summo despexit in æquora cœlo:
Nox oculis pavido venit obortа metu.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat: nec quo sustineatur, habet.
Decidit: atq; cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit:
Clauserunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, non jam pater, I care clamat:
I care clamat, ubi es? quòve sub axe volas?
Icare clamabat: pennas aspexis in undis:
Ossa tegit tellus: æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas:
Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur, Æmonias si quis decurrit ad artes,
Datque quod à teneri fronte revellit equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeides herbæ,
Mixtaque cum magicis Marsa venena sonis.
Phasias Æsoniden, Circe tenuisset Ulyssem,
Si modò servari carminè posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimq; furoris habent.

Sit procul omne nefas: ut ameris, amabilis esto:
Quod tibi non facies, solave forma dabit.
Sit licèt antiquò Nereus adamatus Homero,
Naiadùmque tener crimine raptus Hylas.
ut dominam teneas, nec te mirère relictum:
Ingenii dotes corporis adde bonis:
Forma bonum fragile est: quantùmq; accedit ad annos,
Fit minor, & spatio carpitur illa suo.
Nec semper violæ nec semper lilia florent:
Et riget amissâ spina relicta rosâ.
Et tibi jam venient cani, formose capilli:
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam mollire animum, qui duret, & astrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura sit, & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses:
Et tamen equoreas torsit amore Deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso,
Remigioque aptas esse negavit aquas!
Hæc Trojæ casus iterùmque iterùmque rogabat:
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore constiterant: illic quoq; pulchra Calypso
Exigit Odrysii facta cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam forte tenebat)
Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
Hæc (inquit) Troja est: (moras in littore fecit)
Hic tibi sit Simois: hæc mea castra puta.
Campus erat, (campum fecit) quem cede Dolonis
Sparsimus, Æmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithoni fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reversus equis:
Pluraq; pingebat: subitus cùm Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cum duce castra suo.
Tum Dea, quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ, nomina quanta, vides;
Ergo agè fallaci timidæ confide figuræ,
Quisquis es: atque aliquid corpore pluris habe.

Dexter

Dextera præcipuè capit indulgentia mentę :
Asperitas odium sævaque bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis ;
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis hirundo est :
Quàsque colit turres, Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prælia linguæ :
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæque viros, nuptàsque mariti :
Inque vicem credunt rem sibi semper agi.
Hoc decet uxores : dos est uxoria, lites :
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis jussu lectum venistis in unum :
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, aurèsque juvantia verba
Affer : ut adventu læta sit ipsa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor amandi :
Nil opus est illi, qui dabit, arte meâ.
Secum habet ingenium, qui, cùm libet, Accipe, dicit :
Cedimus : inventis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego sum : quia pauper amavi :
Cùm dare non possum munera, verba dabam.
Pauper amet caute : timeat maledicere pauper :
Multaq ; divitibus non patienda ferat.
Me memini iratum dominæ turbasse capillos :
Hæc mihi quàm multos abstulit ira dies !
Nec puto, nèc sensi tunicam laniâsse : sed ipsa
Dixerat : & pretio est illa redemta meo.
At vos (si sapitis) vestri peccata magistri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum cultâ pax sit amicâ :
Et jocus, & causas quicquid amoris habet.
Si non blanda satis, nec erit tibi comis amica :
Perfer, & obdura : Postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus :
Franges, si vires experière tuas.
Obsequio tranantur aquæ : nec vincere possis
Flumina, si contrà, quam rapit unda, nates.

Obsequium tigrèsque domat tumidosque leones;
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrinâ Atalantâ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus nec mitia facta puellæ
Flêsse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit jusso fallentia retia collo:
Sæpe ferâ torvos cuspide fixit apros.
Sensit & Hylæi contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere sylvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo;
Corpora nec missis jubeo præbere sagittis;
Artis erunt cautæ mollia jussa meæ.
Cede repugnanti; cedendo victor abibis;
Fac modo, quas partes illa jubebit, agas.
Arguit, arguito; quicquid probat illa, probato;
Quod dicit, dicas; quod negat illa, neges.
Riserit, arride; si flerit, flere memento:
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosque manu jactabit eburnos;
Tu male jactato: tu bene jacta dato.
Seu jaciet talos, victam ne pœna sequatur,
Damnosi facito stent tibi sæpe canes.
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit;
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distincta tuis umbracula virgis;
Ipse face in turba, quâ venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto;
Et tenero soleam deme vel adde pedi.
Sæpe etiam dominâ, quamvis horrebis & ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta (quamvis sit turpe placebit)
Ingenuâ speculum sustinuisse manu.
Ille fatigatæ vincendo monstra noverca,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit;
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditus, & lanas excoluisse rudes.

Paruit

Paruit imperio dominæ Tyrinthius heros :
I nunc, & dubita ferre, quod ipse tulit.
Jussus adesse foro, jussâ maturius horâ
Fac semper venias ; nec, nisi serus, abi.
Occuras aliquo tibi dixerit ; omnia differ ;
Curre, nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit ;
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet, Venias (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus, sitiensve canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ species amor est ; discedite segnes ;
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hyems longæque viæ, sævique dolores ;
Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum ;
Frigidus in nudâ sæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pavisse per æstus
Fertur, & in parvâ delituisse casâ.
Quod Phœbum decuit, quem non decet ? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum placitumque negabitur ire,
Atque erit oppositâ janua fulta serâ ;
At tu per præceps tecto delabere aperto ;
Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Læta erit, ut causam tibi se sciet esse periclî ;
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras, Leandre, carere puellâ ;
Tranabas, animum nê sset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine primæ,
Nec tibi sit servos demeruisse pudor.
Nomine quemque suo (nulla est jactura) salutа ;
Junge tuas humiles ambitiose preces.
Sed tamen & servo (levis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ, quâ pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.

Fac plebem (mihi crede) tuam; sit semper in illâ
Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo precioso munere dones;
Parva sed è parvis callidus apta dato.
Cùm bene dives ager, cum rami pondere nutant;
Afferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa
Illa; tibi in sacrâ sint licèt empta viâ.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabit;
At nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quinetiam turdoque licet, missâque corona,
Te memorem dominæ testificère tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus:
Ah pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus;
Hei mihi, non multum carmen honoris habet!
Carmina laudantur, sed munera magna petuntur;
Dummodo si dives barbarus, ille placet.
Aurea sunt vere nunc secula; plurimus auro
Venit honos; auro conciliatur amor.
Ipse licet venias Musis comitatus Homere;
Si nihil attuleris, ibis Homere foràs.
Sunt tamen & doctæ, rarissima turba, puellæ;
Altera, non doctæ; sed tamen esse volunt.
Utraque laudetur per carmina; carmina lector
Commendat dulci qualiacunque sono.
His ergo, atque illis, vigilatum carmen in ipsas
Forsitan exigui muneris instar erit.
At quod eris per te facturus, & utile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum;
Hanc tamen a domina fac petat ille tua.
Si pœnam servo, si vincula sæva remittis;
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua sit; titulus donetur amicæ.
Perde nihil: partes illa petentis agat.
Sed te, cuicunque est retinendæ cura puellæ,
Attonitum formâ fac putet esse suâ.

Sive

Sive erit in Tyriis; Tyrios laudabis amictus:
Sive erit in Cois; Coa decere puta.
Aurata est; ipso tibi sit precioſior auro:
Gauſapa ſi ſumit: Gauſapa ſumpta proba:
Aſſiterit tunicata: Moves incendia, clama:
Sèd timidâ caveât frigore voce roga.
Compoſitum diſcrimen erit; diſcrimina lauda;
Torſerit igne comam; torte capille places.
Brachia ſaltantis, vocem mirare canentis:
Et cùm deſierit, verba querentis habe.
Ipſos concubitos, ipſum venére licebit
Quod juvat: & quædam gaudia vocis habe.
Si fuerit torvâ violentior ipſa Meduſâ;
Fiet amatori lenis & æqua ſuo.
Tantùm nè pateas verbis ſimulator in illis,
Effice: nec vultu deſtrue verba tuo.
Si latet ars, prodeſt, affert deprenſa pudorem,
Atque adimit merito tempus in omne fidem.
Sæpe ſub autumnum, cùm formoſiſſimus annus,
Plenàque purpureo ſubrubet uva mero;
Cùm modo frigoribus premimur, modo ſolvimur æ-
Aëre non certo corpora languor habet. (ſtu:
Illa quidem valeat: ſed ſi malè firma cubabit,
Et vitium cœli ſenſerit ægra ſui;
Tunc amor & pietas tua ſit manifeſta puellæ:
Tunc ſere, quæ plenâ poſtmodo falce metas.
Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi:
Pérque tuas fiant, quæ ſinit illa, manus.
Et videat flentem: nec tœdeat oſcula ferre:
Et ſicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove: ſed cuncta palam: quotièſque licebit.
Quæ referas illi, ſomnia læta vide.
Et veniat quæ luſtret anus lectùmque locùmque:
Præferat & tremulâ ſulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ veſtigia curæ:
In thalamos multis hæc via fecit iter.
Nè tamen officiis odium quæratur ab ægrâ,
Sit ſuus in blandâ ſedulitate modus.

Nève

Neve cibos præbe, nec amari pocula succi
Porrige: rivalis miſceat illa tuus.
Sed nox, quo dederas à littore carbaſa, vento
Utendum, medio cùm potiare freto.
Dum novus errat amor, vires ſibi colligit uſu;
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas:
Sub quâ nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo,
Quâque venit, multus accipit amnis aquas.
Fac tibi conſueſcat, nihil aſſuetudine majus:
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te ſemper videat; tibi ſemper præbeat aures;
Exhibeat vultus noxque diéſque tuos.
Cùm tibi major erit fiducia poſſe requiri;
Tunc procul abſenti cura futurus eris.
Da requiem: requietus ager bene credita reddit:
Terràque cœleſtes arida ſorbet aquas.
Phyllida Demophoon præſens moderatius uſſit:
Exarſit velis acrius illa datis.
Penelopen abſens ſolers torquebat Ulyſſes;
Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.
Sed mora tuta brevis: lenteſcunt tempore curæ:
Vaneſcìtque abſens, & novus intrat amor.
Dum Menelaus abeſt, Helene, ne ſola jacerit,
Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.
Quis ſtupor hic Menelae fuit? tu ſolus abibas
Iiſdem ſub teſtis hoſpes & uxor erant.
Accipitri timidas credis furioſe columbas:
Plenum montano credis ovile lupo.
Nil Helene peccat, nil hic comittit adulter:
Quod tu quod faceret, quilibet ille facit.
Cogis adulterium dando tempuſque locumque:
Quo niſi conſilio eſt uſa puella tuo;
Quid faciat? vir abeſt, & adeſt non ruſticus hoſpes;
Et timet in vacuo ſola cubare toro.
Videvit Atrides; Helenen ego crimine ſolvo:
Uſa eſt humani commoditate viri.

Sed

Sed neque fulvus aper mediâ tam sævus in irâ est,
Flumineo rapidos dum rotat ore canes;
Nec lea, cum catulis lactantibus ubera præbet,
Nec brevis ignora vipera læsa pede;
Femina quam, socii deprensâ pellice lecti,
Ardet; & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammâsque ruit; positoque decore
Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei:
Conjugis admissum, violataque jura mariti,
Barbara per natos Phasias ulta suos.
Altera dira parens (hæc est, quâm cernis, hirundo)
Aspice signatum sanguine pectus habet.
Hoc bene compositо, hoc firmos rumpit honores;
Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Nec mea vos uni donat censura puellæ;
Dii melius; vix hoc nupta tenere potest.
Ludite; sed furto celetur culpa modesta;
Gloria peccati nulla petenda tui est.
Nec dederis munus cognôsse quod altera possit;
Nec sint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et nè te capiat latebris sibi fœmina notis,
Non uno est semper convenienda loco.
Et, quoties scribis, totas prius ipse tabellas
Inspice; plus multæ, quam sibi missa, legunt.
Læsa Venus justa arma movet, telumque remittit;
Et modo, quæ questa est ipsa, querare facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa
Casta fuit; vitio est improba facta viri:
Audierat, laurumque manu vittâsque ferentem
Pro nata Chrysen non voluisse sua.
Audierat, Lyrnesi tuos abducta dolores,
Bellaque per turpes longius isse moras.
Hæc tantum audierat; Priameida viderat ipsa,
Victor erat prædæ præda pudenda suæ.
Inde Thyestiadem animo thalamoque recepit;
Et male peccantem Tyndaris ulta virum est.
Quæ bene celaris, siqua tamen acta patebunt,
Illa licet pateant, tu tamen usque nega.

Tu neque ſubjectus, ſolito neq; bandior eſto:
Hæc animi multùm ſigna nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo: pax omnis in illo eſt:
Concubitu prior eſt inficienda Venus.
Sunt qui præcipiant herbas ſatureia nocentes,
Sumere; judiciis iſta venena meis.
Aut piper urticæ mordacis ſemina miſcent,
Tritaq; in annoſo flava pyretra mero.
Sed Dea non patitur ſic ad ſua munera cogi,
Colle ſub umbroſo quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoï qui mittitur urbe Pelaſgâ
Bulbus, & ex horto quæ venit herba ſalax;
Ovaque ſumantur; ſumantur Hymettia mella,
Quàſque tulit ſolio pinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Erato converteris artes?
Interior curru meta tenenda meo eſt.
Qui modò celabas monitu tua crimina noſtro,
Flectę iter, & monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea eſt; non ſemper eodem
Impoſitos vento panda carina vehit.
Nam modo Threicio Boreâ, modo currimus Euro
Sæpe tument Zephyro lintea, ſæpe Noto.
Aſpice, ut in curru modo det fluitantia rector
Lora: modo admiſſos arte retentet equos.
Sunt quibus ingrate timida indulgentia ſervit:
Et ſi nulla ſubeſt æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis:
Nec facile eſt æquâ commoda mente pati.
Ut levis abſumptis paulatim viribus ignis
Ipſe latet, ſummo candet in igne cinis;
Sed tamen extinctas admoto ſulphure flammas
Invenit, & lumen, quod fuit ante, redit:
Sic, ubi pigra ſitu, ſecuraq; pectora torpent;
Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidàmque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quantum, & quoties numero comprendere non eſt
Felicem de quo læſa puella dolet.

Qui

Quæ simul invitas crimen pervenit ad aures,
Excidit: & miseræ voxque colorque fugit.
Illè ego sim, cujus laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrymans: quem torvis spectet ocellis:
Quo sine non possit vivere, posse velit.
Si spacium queras, breve sit, quo læsa queratur:
Nè vires lentâ colligat illa morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis,
Inque tuo flens est accipienda sinu.
Oscula da flenti: Veneris da gaudia flenti:
Pax erit; hoc uno solvitur ira modo.
Cùm bene sævierit, cùm certa videbitur hostis;
Tunc pete concubitus fœdera; mitis erit.
Illic depositis habitat concordia telis;
Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
Quæ modò pugnârunt, jungunt sua rostra columbæ,
Quarum blanditias verba q; murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles;
Unaq; erat facies, sydera, terra, fretum.
Mox cœlum impositum est terris; humus æquore cinc-
Inq; suas partes cessit inane chaos. (ta est;
Sylva feras cepit, volucres agitabilis aer;
In liquida pisces delituistis aquâ.
Tum genus humanum solis errabat in agris;
Hilque meræ vires, & rude corpus erat.
Sylva domus fuerat; cibus herba subilia frondes;
Jamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur molliisse voluptas;
Constiterant uno fœmina virque toro.
Quid facerent, ipsi nullo didicère magistro;
Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet quod amet; cum quo sua gaudia jungat,
Invenit in mediâ fœmina piscis aquâ.
Cerva parem sequitur; serpens serpente tenetur;
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ovis; tauro quoq; læta juvenca est;
Sustinet immundum sima capella marem.

In

In furias agitantur aquæ, ſpatioque remoto
Per loca diviſuos amne ſequuntur equos.
Ergo age, & iratæ medicamina ſortia præbe:
Illa ſævî requiem ſola doloris habent.
Illa Machaonios ſuperant medicamina ſuccos;
His, ubi peccâris, reſtituendus eris.
Hæc ego cum canerem, ſubito manifeſtus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus; ſacris inducta capillis
Laurus erat; vates ille videndus adeſt.
Is mihi, Laſcivi dixit præceptor amoris,
Duc age diſcipulos ad mea templa tuos.
Eſt ubi diverſum fama celebrata per orbem
Littera, cognoſci quæ ſibi quemq; jubet.
Qui ſibi notus erit, ſolus ſapienter amabit,
Atque opus ad vires exiget omne ſuas.
Cui faciem natura dedit, ſpectetur ab illa;
Cui color eſt, humero ſæpe patente cubet.
Qui ſermone placet, taciturna ſilentia vitet;
Qui canit arte, canat; qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio ſermone diſerti;
Nec ſua veſanus ſcripta poeta legat.
Sic monuit Phœbus; Phœbo parete monenti;
Certa Dei ſacro eſt hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quiſquis ſapienter amabit,
Vincet, & è noſtrâ, quod petet, arte feret.
Credita non ſemper ſulci cum fœnore reddunt;
Nec ſemper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum eſt; plus eſt quod lædit amantes;
Proponant animo multa ferenda ſuo.
Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla,
Cærula quot bacchas Pallados arbor habet;
Littore quot conchæ, tot ſunt in amore dolores;
Quæ patimur, multo ſpicula felle madent.
Dicta erit iſſe foras, quam tu fortaſſe videbis;
Iſſe foras, & te falſa videre, puta.
Clauſa tibi fuerit promiſſa janua nocte;
Perfer, & immunda ponito corpus humo.

Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?
Postibus, & duræ supplex blandire puellæ,
Et capiti demptas limine pone rosas.
Quo volet, accedes; cùm te vitabit, cubabis.
Dedecet ingenuos tædia ferre sui:
Effugere hinc non est, quare tibi possit amica
Dicere, Non omni tempore sensus abest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus instat:
Magna canam toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur: sed nulla nisi ardua virtus,
Difficilis nostrâ poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe: victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere: nil istis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: scribet, nè tange tabellas:
Unde volet, veniat: quoque libebit; eat.
Hæc in legitimâ præstant uxore mariti,
Cùm tener ad partes, tu quoque somne, venis.
Hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mène palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus
Sum data: barbariè nostet abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est,
Quo veniunt alii conciliante viri.
Sed melius nescisse fuit; sine furta tegantur,
Ne fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quò magis, ó juvenes, deprendere parcite vestras:
Peccent; peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis: ubi par fortuna duorum est,
In causam damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo;
Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.

Mars

Mars patrem insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat:
Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior ulla est)
Rustica Gradivo difficilisque fuit.
Ah quoties lasciva pedes risisse mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palam simul est Vulcanum imitata decebat;
Multaque cum formâ gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primo celare solebant;
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio solis (quis Solem fallere posset?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quam mala Sol exempla moves! pete munus ab ipsa;
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscurus, lectum circaque superque,
Disponit laqueis; lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon; veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos; præbent spectacula capti;
Vix lacrymas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos non denique possunt,
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hic aliquis ridens, in me, fortissime Mavors,
Si tibi sunt ontri, vincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiva resolvit
Corpora; Mars Cretes occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profecit, Vulcane, quod ante tegebant;
Liberius faciunt; & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stulte feciſſe fateris;
Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.
Hoc vetui; vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
Nec vos rivali laqueos disponite; nec vos
Excipite arcanâ verba notata manu.
Ista viri captent, si jam captanda putabunt,
Quos facient justos ignis & unda viros.
En iterum testor; nil hic, nisi lege remissum;
Luditur in nostris institta nulla jocis.

Quis

Quis Cereris ritus audet vulgare profanus,
Magnáque Threiciâ sacra reperta Samo?
Eximia est virtus præstare silentia rebus:
At contrà gravis est culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quod frustra captatis arbore pomis,
Tantalus in mediâ garrulus aret aquâ!
Præcipuè Cytherea jubet sua sacra taceri:
Admoneo, veniat nè quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
Nec cava vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in usu:
Sic tamen inter nos, ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur læva semi-reductâ manu.
In medio passimque coit pecus: hoc quoque viso
Avertit vultus sæpe puella suos.
Conveniunt thalami furtis & janua nostris:
Párque sub injectâ veste pudenda latet.
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus, atque aliquid luce patente minus.
Tum quoq; cùm solem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, sed quercus tecta cibúmque dabat;
In nemore atq; antris, non sub Jove juncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus ædis:
Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes, ubi quæque puella est;
Cuilibet ut dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Nec desint, quas tu digitis ostendere possis:
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam quæ vera negarent,
Et nulli non se concubuisse ferunt,
Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tangunt,
Famáque, non facto crimine, crimen habet.
I nunc, claude fores custos odiose puellæ:
Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, ubi nominis extat adulter,
Et credi, quod non contigit esse, cupit?

Nos etiam veros parcè profitemur amores;
Tectáque sunt solidâ mystica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellis:
utile quæ multis dissimulâsse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, assuesce; feres bene: multa vetustas
Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus;
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis spatio durata resistet,
Firmáque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes de corpore mendas:
Quòdque fuit vitium, desinit esse morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recusant:
Assiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala: fusca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis; si flava, Minervæ:
Sit gracilis macie quæ malè visa suâ est.
Dic agilem, quæcunq; brevis; quæ turgida, plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule: quæ rigidus munera censor habet.
Precipuè si flore caret, melitúsque peractum est
Tempus, & albentes jam ligat illa comas.
Utilis, ô juvenes, aut hæc, aut serior ætas:
Ista seret segetes, iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores,
Jam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare navigiis, aut vomere scindite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus & vires, operámque afferte puellis:
Hoc quoque militia est; hoc quoque fecit opes.
Adde, quod est illis operum prudentia major;
Solus & artifices qui facit, usus adest.

Illa

Illæ munditiis annorum damna rependunt :
Et faciunt curâ, nè videantur anus.
Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras :
Invenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas ;
Quod juvat, ex æquo fœmina virque ferunt.
Odi concubitus, qui non utrinque resolvunt :
Hoc est, cur pueri tangar amore minus.
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse :
Siccáque de lanâ cogitat ipsa suâ.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas :
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas :
Utque morer, me me justineámque, roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos :
Langueat, & tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
Quæ cito post septem lustra venire solent.
Qui properant, nova musta bibant : mihi fundet avitum
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere ventis :
Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere posses ?
Et melior Gorge, quàm sua mater, erat ?
Ad Venerem quicunque voles attingere seram ;
Si modò durâris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes :
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte suâ sine te celeberrima verba loquentur :
Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula tingit amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector :
Non solum bellis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrnesside magnus Achilles,
Cùm premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te manibus tangi Briseï sinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece semper erant.

An fuit hoc ipsum, quod te lasciva juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda voluptas,
Sed sensim tarda perficienda mora.
Cum loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet;
Non obstet, tangas quò minùs illa, pudor.
Aspicies oculos tremulo fulgore micantes:
Ut sol in liquida sæpe refulget aqua.
Accedant questus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptaque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus usus
Desere, nec cursus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul: tunc plena voluptas,
Cum pariter victi fœmina virque jacent.
Hic tibi servandus tenor est cum libera dantur
Ocia, furtivum nec timor urget opus.
Cum mora non tuta est, totis incumbere remis
Utile, & admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi: palmam date grata, juventus:
Sertaque adoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podaltrius arte medendi,
Æacides dextra, pectore Nestor erat;
Quantus erat Chalcas extis: Telamonius armis,
Automedon Curru: tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri: mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit ut ille datis.
Sed quicunque meo superarit Amazona ferro,
Inscribat spoliis, Naso magister erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ:
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

PUB. OVID. NASONIS. SULMONENSIS

DE ARTE AMANDI. *Lib. III.*

Prima dedi Danais in Amazonas arma: supersunt
Quæ tibi dem, & turbæ, Penthesilea, tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
Faverit, & toto qui volat orbe Puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis, Cur virus in angues
Adjicis, & rapidis tradis ovile lupis?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis:
Spectetur meritis quæque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenésque sororem,
Quo premat Atrides crimine major habet;
Si scelere Oeclides Talaoniæ Eryphiles
Vivus, & in vivis ad Styga venit equis:
Est pia Penelope, lustris errante duobus,
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden, & quæ comes isse marito
Fertur, & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ conjux Pegasæa redemit:
Próq; viri est uxor funere lata sui.
Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit
Iphias: In medias desiluitq; rogos.
Ipsa quoque & cultu est & nomine fœmina virtus:
Nec mirum populo si placet ipsa suo.
Non tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte;
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil nisi lascivi per me discuntur amores:
Fœmina præcipuo quo sit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec sævos excutit arcus:
Parciùs hæc video tela nocere viris.

Sæpe viri fallunt, teneræ non sæpe puellæ?
Paucaque, si quæras, crimina fraudis habent.
Phasiadem matrem fallax dimisit Iason:
Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto sola relicta loco.
Quære novem currisse vias dicatur, & audi
Depositis sylvis Phyllida flêsse comis.
Et famam pietatis habet: tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis, Elisa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: Nescistis amare,
Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent, sed me Cytharea docere
Jussit: & ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruêre puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecêre libelli:
Hæc quoque pars monitis eruâienda tuis.
Probra Therapneæ qui dixerat ante maritæ,
Mox cecinit laudes prosperiore lyrâ.
Si bene te nôsti, cultas nê læde puellas:
Gratia, dum vivis, ista petenda tibi est.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos
Constiterat) solium, granáq; pauca dedit.
Sensimus acceptum numen quoque: puriùs æther
Fulsit: & è toto pectore cessit onus.
Dum facit ingentum, petite hinc precepta puellæ,
Quas pudor, & leges, & sua jura sinunt.
Venturæ memores jam nunc estote senectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite; eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, rursum revocabitur unda:
Nec quæ preteriit hora redire potest.
Utendum est ætate, cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hæc mihi de spina grata corona data est.

Tempus

Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida desertâ nocte jacebis anus.
Nec tua frangetur nocturnâ janua rixâ;
Sparsa nec invenies limina manè rosâ.
Quàm citò (me miserum!) luxantur copora rugis,
Et perit, in nitido qui fuit ore, color!
Quásque fuisse tibi canas à virgine juras
Spargentur subitò per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas;
Nec faciunt cervos cornua jacta senes.
Vestra sine auxilio fugiunt bona carpite florem
Qui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quòd & partus faciunt breviora juventæ
Tempora; continuâ messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori;
Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
ut taceam de te, quem nunc quoq; luget, Adoni;
Unde habet Æneam Hermioniénque Venus?
Ite per exemplum, genus ô mortale, Dearum;
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis? omnia constant;
Mille licèt sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum; silices tenuantur ab usu.
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetat oppositò lumen de lumine sumi?
Quisve cavum vastas in mare servet aquas?
Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.
Quid? nisi quam sumis, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
Damna vetat: damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
Dum sumus in portu, provehat aura levis,
Ordiar à cultu; cultis bene liber ab uvis
Provenit; & culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus; formâ quota quæque superbit?
Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem; facies neglecta peribit;
Idaliæ similis sit licèt illa Deæ.

Corpora si veteres, non sic coluêre puellæ :
Nec veteres cultus sic habuere viri.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
Quid mirum ? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata veniret :
Cui tegmen septem terga fuere boum.
Simplicitas rudis ante fuit ; nunc aurea Roma est :
Et magnas domiti possidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt :
Alterius dices illa fuisse Jovis.
Curia, consilio quæ nunc dignissima tanto est,
De stipula, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc sub Phœbo ducibusq; palatia fulgent,
Quid nisi araturis pascua bobus, erant ?
Prisca juvent alios : ego me nunc denique natum
Gratulor : hæc ætas moribus apta meis.
Non, quia nunc terræ lentum subducitur aurum,
Lectaque diverso littore concha venit :
Non, quia decrescunt effosso marmore montes :
Nec, quia cæruleæ mole fugantur aquæ :
Sed quia cultus adest ; nec nostros mansit in annos
Rusticitas, priscis illa superstes avis.
Vos quoq; non caris aures onerate lapillis,
Quos leget in viridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graves in suto vestibus auro :
Per quas nos petitis sæpe fugatis opes.
Munditiis capimur, nec sint sine lege capilli :
Admotæ formam dantque petantque manus.
Nec genus ornatus unum est : quod quámq; decebit,
Eligat : & speculum consulat ante suum.
Longa probat facies capitis discrimina puri :
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum summâ nodum sibi fronte relinqui,
ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactantur utroque :
Talis es assumpta, Phœbe canore, lyra.
Altera succinctæ religetur more Dianæ :
ut solet, attonitas cum petit illa feras.

Hanc

Hanc dedit inflatos laxè jacuisse capillos:
Illa sit astrictis impedienda comis.
Hanc decet ornari testudine Cylleneâ:
Sustineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neque ramosâ numerabis in illice frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ;
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas est:
Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma: sæpe jacere
Hesternam credas: illa repexa modo est.
Ars casum simulat: sic captâ ut vidit in urbe
Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euæ,
Sustulit in currus Gnossi relicta suos:
O quantùm indulget vestra natura decori!
Quarum sunt multis damna pianda modis!
Nos malè detegimur: raptique ætate capilli,
Ut Boreâ frondes excutiente, cadunt.
Fœmina canitiem Germanis inficit herbis:
Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit densissima crinibus emptis;
Próque suis alios efficit ære suos.
Nec pudor est emisse palam: venisse videmus
Herculis ante oculos virgineúmque chorum.
Quid de veste loquar? non jam segmenta requiro,
Nec quæ his Tyrio murice lana rubet.
Cùm tot prodierint precio leviore colores;
Quis furor est census corpore ferre suos?
Aeris ecce color, tum cum sine nubibus aër,
Nec tepidus pluvias conciat Auster aquas.
Ecce tibi similis quæ quondam Phryxion & Hellen
Diceris Inôis eripuisse dolis.
Hic undas imitatur habet quoq; nomen ab undis:
Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
Ille crocum simulat: croceo velatur amictu,
Roscida luciferos cùm Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos, hic purpureos amethistos,
Albentesve rosas, Threiciamve gruem.

Nec

Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala desunt :
Et sua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cùm vere tepenti
Vitis agit gemmas, pigraq; fugit hyems ;
Lana tot, aut plures succos bibit : elige certos :
Nam non conveniens omnibus unus erit.
Pulla decet niveas : Brisëïda pulla decebat :
Cum rapta est, pullâ tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas : albis Cephëi placebas ;
Sic tibi vestitæ pressa Scriphos erat.
Quàm sæpe admonui, nè trux caper iret in alas,
Néve forent duris aspera crura pilis.
Sed non caucaseâ doceo de rupe puellas !
Quæque bibunt undas, Myse Caïete, tuas.
Quid, si præcipiam, nè sircet inertia dentes ?
Oraque susceptâ mane laventur aquâ ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ ;
Sanguine quæ verò non rubet, arte rubet.
Arte supercilii confinia nuda repletis ;
Parvaq; sinceras velat aluta genas :
Nec pudor est oculos tenui signare favillâ,
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
Parvus, sed curâ grande libellus opus.
Hinc quoque presidium læsæ petitote puellæ ;
Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensâ deprendat amator
Pixidas ; ars faciem dissimulata juvet.
Quem non offendat toto' fæx illita vultu,
Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus ?
Oesypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere succus ovis ?
Nec coram mistas cervæ sumpsisse medullas,
Nec coràm dentes perfricuisse probem.
Ista dabunt faciem ; sed erunt deformia visu ;
Multaque, cùm fiunt turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duraque massa fuit.

Annulus

Annulus ut fiat, primo colliditur aurum:
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis asper erat, nunc nobile signum:
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus:
Aptiùs à summâ conspicière manu.
Cur mihi nota tui causa est candoris in ore?
Claude fores thalami; quæ rude cogis opus.
Multa viros nescire decet: pars maxima rerum
Offendet, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro
Inspice, quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:
Nec nisi summotis forma paranda viris.
At non, pectendos coràm præbere capillos,
Ut jaceant fusi per tua colla, veto.
Illo præcipuè, nè sis morosa, caveto,
Tempore; nec lapsas sæpe resolve comas.
Tuta sit ornatrix: odi, quæ sauciat ora
Unguibus, & raptâ brachia figit acu.
Devovet, & tangit dominæ caput illa: simúlque
Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat:
Ornetúrve bonæ semper in æde Deæ.
Dictus eram subitò cuidam venisse puellæ,
Turbida perversas induit illa comas.
Hostibus eveniat tam fœdi causa pudoris:
Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum; turpis sine gramine campus,
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.
Non mihi venistis Semele Ledéque docendæ,
Pérque fretum falso Sidoni vecta bove:
Aut Helene, quam non stultè, Menelaë, reposcis;
Tu quoq; non stultè, Troice raptor habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræq; puellæ:
Pluraq; sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minùs artis opem præceptaq; quærunt:
Est illis sua dos forma sine arte potens.

Cùm

Cùm mare compositum est, securus navita cessat:
Cùm tumet, auxiliis assidet ille suis.
Rara tamen mendâ facies caret: occule mendas:
Quáque patet, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, sedeas; nè stans videare sedere:
Inque tuo jaceas quantulacunq; toro.
Hic quoque, nè possit fieri mensura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veste pedes.
Quæ nimis est gracilis, pleno velamina filo
Sumat: & ex humeris laxus amictus eat.
Pallidâ purpureis tingat sua corpora virgis:
Nigrior ad Pharis confuge piscis opem.
Pes malus in niveâ semper celetur aluta:
Arida nec vinclis crura resolve tuis.
Conveniunt tenues scapulis analectides altis:
Angustum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu, quodcunq; loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber ungvis erit.
Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur:
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi; ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus: sint parvæ utrinque lacunæ:
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
Sed leve nescio quid fœmineumque sonent.
Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno:
Cùm risu læta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum quiddam, atq; inamabile rictu:
Ut rudit è scabra turpis asella mola.
Quo non ars penetrat discunt lacrymare decenter:
Quoq; volunt plorant tempore, quoq; modo.
Quid, cum legitima fraudatur littera voce,
Blæsaque sit justa lingua coacta jono?
In vitio decor est, quædam male reddere verba,
Discunt posse minus, quam potuere, loqui.

Omni-

Omnibus his, quando prosunt, impendite curam:
Discite fœmineo corpora ferre gradu.
Este & incessu pars non temnenda decoris:
Alligat ignotos illa fugátque viros.
Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auræ
Excipit, extensos fertque superba pedes.
Illa, velut conjux umbri rubicunda mariti,
Ambulat: ingentes varica fertque gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoq; rusticus; alter
Motus in incessu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, ā læva conspicienda manu.
Hoc vos præcipuè niveæ decet: hoc ubi vidi,
Oscula ferre humero, quâ patet usque, libet.
Monstra maris Sirenes enim, quæ voce canorâ
Quaslibet admissas detinuere rates.
Nis sua Sisyphides auditis pene resolvit
Corpora: nam sociis illita cera fuit.
Res est blanda canor: discunt cantare puellæ:
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modo marmoreis referant audita theatris,
Et modo Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuisse sinistrâ
Nescíat, arbitrio fœmina docta meo.
Saxa ferásque lyrâ movit Rhodopeius Orpheus,
Tartareásque lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu, vindex justissime matris,
Fecerunt muros officiosa novos.
Quamvis mutus arat, voci favisse putatur
Piscis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Disce etiam duplici genialia nablia palma
Vertere: conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, sit Cöi nota poetæ,
Sit quoque Vinosi Teia Musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lascivius illa?
Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum:

Dictáque

Dictáque Varroni fulvis insignia villis
Vellera, germanæ Phryxe querenda tuæ:
Et profugum Æneam, altæ primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis:
Nec mea Letheis scripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
Carmina, queis partes instruit ille duas.
Dèque tribus libris, titulus quos signat Amorum,
Elige: quos docili molliter ore legas.
Vel tibi compositâ cantetur epistola voce:
Ignotum hoc aliis ille notavit opus.
O ità Phœbe velis, ità vos pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, novémque Deæ!
Quis dubitat quin scire velim saltare puellam,
Ut moveat posito brachia jussa sono?
Artifices lateris, scenæ spectacula, amantur,
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum dicere jactus
Ut sciat, & vires tessera missa tuas.
Et modò treis jactet numeros: modò cogitet aptè,
Quam subeat partem callida quámque vocet.
Cautaque non stultè latronum prælia ludat:
Unus cùm gemino calculus hoste perit.
Bellatórque suo prensus sine compare pugnet:
Æmulus inceptum sæpe recurrat opus.
Reticulòque pilæ læves fundantur aperto:
Nec nisi quam tollas, ulla movenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactam
Spicula, quot menses lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrinque lapillos,
In qua vicisse est, continuâsse suos.
Mille fac esse jocos: turpe est, nescire puellam
Ludere: ludendo sæpe paratur amor.
Sed minimus labor est sapienter jactibus uti:
Majus opus mores composuisse suos.
Tunc sumus incauti, studiòque aperimur in ipso:
Nudáque per lusus pectora nostra patent.

Ira subit, deforme malum, lucrique cupido,
Jurgiáque, & rixæ, sollicitúsque dolor.
Crimina dicuntur: resonat clamoribus æther:
Invocat iratos & sibi quisque Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
Et lacrymis vidi sæpe madere genas.
Jupiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus est ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit natura puellis:
Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celeresque pilæ, jaculúmque, trochique,
Armáque & gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidissima Virgo:
Nec Thuscus placidis devehit amnis aquis.
At licet, & prodest Pompeias ire per umbras,
Virginis æthereis cùm caput ardet equis.
Visite laurifero sacrata palatia Phœbo:
Ille Paretonias mersit in alta rates.
Quæq; soror conjúxq; ducis monumenta paravrunt,
Navalíque gener cinctus honore caput.
Visite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
Visite conspicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatæ sanguine arenæ:
Metáque ferventi circumeunda rotâ.
Quod latet, ignotum est: ignoti nulla cupido:
Fructus abest, aciès cùm bona teste caret.
Tu licèt & Thamyram superes atque Orphea cantu;
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si venerem Cous nunquam pinxisset Apelles;
Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantùm fama poëtis:
Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regúmque poëtæ:
Præmiáque antiqui magna tulêre chori.
Sanctaque majestas, & erat venerabile nomen
Vatibus: & largæ sæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

Nunc

Nunc hederæ ſine honore jacent; operatáque doctis
Cura vigil Muſis nomen inertis habet.
Sed fama invigilare juvat. Quis nôſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus?
Quis Danaën nôſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet,
Inque ſua turri perlatuiſſet anus.
utilis eſt vobis, formoſæ cura puellæ,
Sæpe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam:
Et Jovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier ſpecioſa videndam:
Quem trahat è multis, forſitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat ſtudioſa placendi:
Et curam tota mente decorus agat.
Caſus ubiq; valet: ſemper tibi pendeat hamus,
Quò minime creais gurgite, piſcis erit.
Sæpe canes fruſtra nemoroſis montibus errant:
Inque plagas nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromede potuit ſperare revincta,
Quàm lacrymas ulli poſſe placere ſuas?
Funere ſæpe viri vir quæritur: ire ſolutis
Crinibus, & fletus non tenuiſſe decet.
Sed vitate viros cultum formámque profeſſos:
Quique ſuas ponunt in ſtatione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
Errat, & in nulla ſede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cùm vir ſit lævior ipſâ?
Forſitan & plures poſſit habere viros.
Vix mihi credetis; ſed credite: Troja maneret,
Præceptis Prîami ſi foret uſa ſenis.
Sunt qui mendaci ſpecie graſſantur amoris,
Perque aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquidâ nitidiſſima nardo:
Nec brevis in rugas cingula preſſa ſuis.
Nec togæ decipiat filo tenuiſſima: nec ſi
Annulus in digitis alter & alter erit.
Forſitan ex horum numero cultiſſimus ille
Fur ſit, & uratur veſtis amore tuæ.

Redde

Redde meum, clamant spoliatæ sæpe puellæ:
Redde meum, toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta videt lites, Appiadesq; Deæ.
Sunt quoq; non dubiâ quædam mala nomina famâ:
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis:
Janua fallaci ne sit aperta viro.
Parcite Cecropides juranti credere Theseo:
Quos faciet testes, fecit & ante Deos.
Et tibi Demophoon Theseï criminis hæres,
Phyllide deceptâ, nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite verbis;
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa potest vigiles flammas extinguere Vestæ,
Et rapere è templis, Inachi sacre tuis,
Et dare mista viro tritis aconita cicutis;
Accepto Venerem munere siqua negat.
Fert animus propius consistere; supprime habenas,
Musa: nec admissis excutiare rotis.
Verba vadum tentet abiegnis scripta tabellis?
Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice; dumq; leges, ex ipsis colligе verbis,
Fingat, an ex animo sollicitusque roget.
Postq; brevem rescribe moram; mora semper amantes
Incitat, exiguum si modo tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti;
Nec tamen edure, quod petit ille, nega.
Fac timeat, speretque simul; quotiesque remittes,
Spes magis hinc veniat certa, minorque metus.
Munda, sed è medio, consuetaque verba puellæ,
Scribite; sermonis publica forma placet.
Ah quoties dubiis scriptis exarsit amator!
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
Et vobis vestros fallere cura viros,
Anicillæ puerique manus ferat arte tabellas;
Pignora nec juveni creditæ vestra novo.

Vidi ego pallentes isto terrore puellas,
Servitium miseras tempus in omne pati.
Perfidus iste quidem, qui talia pignoraser vat:
Sed tamen Ætnæi fulminis instar habet.
Judice me, fraus est concessa, repellere fraudem:
Armaque in armatos sumere, jura sinunt.
Ducere consuescat multas manus una figuras:
Ah pereant per quos ista monenda mihi!
Nec, nisi deletis, tutum est rescribere, ceris:
Nec teneat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur scribentis semper amator:
Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
Si licet à parvis animum ad majora referre,
Plenáque curvato pandere vela sinu.
Pertinet ad faciem rapidos compescere mores.
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ; nigrescunt sanguine venæ
Lumina Gorgoneo sæviùs angue micant.
I procul hinc dixit, non est mihi tibia tanti,
Ut vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque si media speculum spectetis in ira,
Cognoscat faciem vix satis ulla suam.
Nec minus in vultu damnosa superbia vestro:
Comibus est oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) fastus;
Sæpe tacens odii semina vultus habet.
Spectantem specta: ridenti mollia ride:
Innuet, acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi præluserit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta sua.
Odimus & mœstas: Tecmessam diligat Ajax;
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquam ego te Andromachè, nec te Tecmessa rogarem,
Ut mea, & vobis altera, amica foret.
Credere vix videor, nisi cogat credere partus,
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Ajaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea quaque solent verba juvare viros.

Quis

Quis vitat à magnis ad vos exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit jure regendos;
Huic equites, illi signa tuenda dedit.
Vos quoq; de nobis, quem quisq; erit aptus in usum,
Inspicite; & certo ponite quemque loco.
Munera det dives; jus qui profitebitur, adsit;
Facundus causam sæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantùm;
Nam Chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitæ late preconia formæ;
Nomen habet Nemesis; Cynthia nomen habet.
Vesper, & Eoæ novêre Lycoridatterræ;
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quod insidiæ sacris à vatibus absunt;
Et facit ad mores ars quoque nostra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor arget habendi;
Contempto colitur lectus & umbra foro.
Sed facile hæremus validoque perurimur æstu;
Et nimium certa scimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte;
Et studio mores conveniente eunt.
Vatibus Aoniis faciles estote puellæ;
Numen ineſt illis, Pieridesque favent.
Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli;
Sedibus ætherei spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poetis;
Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen, nec prima fronte rapaces
Este; novus viso cassè resistet amans.
Sed neque rector equum, qui nuper sensit habenas,
Comparibus frænis, artificemque regit;
Nec stabiles animos annis, viridemque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & castris nunc primum notus amoris,
Qui tetigit thalamos præda rebellis tuos.
Te solam norit; tibi semper inhæreat unæ.
Cingenda est altis sepibus ista seges.

Effuge rivalem; vinces dum sola tenebis;
Non bene cum sociis regna Venusque manent.
Ille vetus miles sensim & sapienter amabit;
Multaq; tyroni non patienda feret.
Nec franget postes, nec sævis ignibus uret,
Nec dominæ teneras appetet ungue genas;
Nec scindet tunicasve suas, tunicasve puellæ;
Nec raptus flendi causa capillus erit.
Ista decent pueros ætate & amore calentes;
Hic fera compositâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida teda,
Ut modo montanis sylva recisa jugis.
Certior hic amor est; brevis, & fœcundior ille;
Quæ fugiunt celeri carpite poma manu.
Omnia tradentur; portas reserabimus hosti,
Ut sit in infido proditione fides.
Quod datur ex facili longum male nutrit amorem;
Miscenda est lætis rara repulsa jocis.
Ante fores jaceant; crudelis janua, clament;
Multaq; submisse, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus, succo renovamur amaro;
Sæpe perit ventis obruta cymba suis.
Hoc est, uxores quod non patiatur amari;
Conveniunt illas, cùm voluêre, viri.
Claude fores duro dicat tibi janitor ore,
Non potes: excluſam te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes: pugnetur acutis:
Non dubito, telis quin petar ipse meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator;
Solum se thalamos speret habere tuos.
Postmodo rivalem, partitaque fœdera lecti
Sentiat: has artes tolle, senescit amor.
Tunc bene fortis equus rejerato carcere currit,
Cum quos præterеat, quosve sequatur, habet.
Quælibet extinctos injuria suscitat ignes.
En ego, confiteor, Non nisi læsus, amo.
Causa tamen nimium ne sit manifesta doloris:
Pluraque sollicitus quam sciat, esse putet.

Incitat

Incitet & ficti triſtis cuſtodia ſervi,
Et nimium duri cura moleſta viri.
Quæ venit ex tuto, minus eſt accepta voluptas:
ut ſis liberior Thaïde, finge metus.
Cùm melius ſoribus poſſis, admitte feneſtrâ:
Inque tuo vultu ſigna timentis habe:
Callida proſiliat, dicatque ancilla, Perimus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Sed miſcenda tamen Venus eſt ſecura timori:
Nè tanti noctes non putat eſſe tuas.
Quâ vafer eludi poſſit ratione maritus,
Quaque vigil cuſtos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata ſit cuſtodia nuptæ:
Hoc decet: hoc leges, juſque pudorque jubent.
Tu quoque ſervari, modo quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut ſallas, ad mea ſacra veni.
Tot licet obſervent, adſit modo certa voluntas,
Quot fuerat Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obſtabit cuſtos, nè ſcribere poſſis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conſcia cùm poſſit ſcriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu;
Cùm poſſit ſoleâ chartas celare ligatas,
Et victo blandas ſub pede ferre notas;
Caverit hæc cuſtos: pro chartâ conſcia tergum
Præbeat; inque ſuo corpore verba ferat.
Tuta quoque eſt, fallitque oculos è lacte recenti
Littera: carbonis pulvere tange, leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adſuit Acriſio ſervandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa ſuo crimine fecit avum.
Quid faciet cuſtos? cùm ſint tot in urbe theatra:
Cùm ſpectet junctos illa libenter equos:
Cùm ſedeat Phariæ ſacris operata juvencæ:
Quoque ſui comites ire vetantur, eat:
Cùm fugit à templis oculos bona diva virorum,
Præterquam, ſiquos illa veniri jubet:

Cùm, custode foris tunicam servante puellæ,
Celent furtivos balnea multa jocos:
Cùm, quoties opus est, fallax ægrotet amica,
Et celet lecto quemlibet ægra suo.
Nomine cùm doceat, quid agatur adultera clavis:
Quáque petet, non det janua sola vias.
Fallitur & multo custodis cura Lyæo:
Illa vel Hispano lecta sit uva jugo.
Sunt quoq; quæ faciant altos medicamina somnos,
Victaq; Lethæa lumina nocte premant.
Nec male delictis odiosum conscia tardis
Detinet: & longa jungitur illa mora.
Quid juvat ambages præceptaq; parva monere?
Cum minimo custos munere possit emi.
Munera (crede mihi) placant hominesque Deosque:
Placatur donis Jupiter ipse datis.
Quid faciet sapiens? stultus quoq; munere gaudet:
Ipse vir accepto munere, mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in ævum,
Sæpe dabit, dederit quas semel, ille manus.
Quæstus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris aliæ tua gaudia carpent:
Et lepus hic aliis exagitatus erit.
Hæc quoque quæ præbet lectum studiosa, locumque,
(Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret:
Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quo feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor, & indicio prodor ab ipse meo?
Non avis aucupibus monstrat qua parte petatur:
Non docet insestos curriere cerva canes:
Viderit utilitas; ego cæpta fideliter edam;
Lemniadum gladios in mea fata dabo:
Efficite, & facile est, ut nos credamus amari:
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabilius juvenem, & suspiret ab imo
Fœmina: tam sero cui veniatque roget.

Acci-

Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus:
Et laniet digitis illius ora suis.
Jamdudum persuasus erit: miserebitur ultro;
Et dicet, Curâ carpitur ipsa mei.
Præcipue si cultus erit, speculoque placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcunque est moderate injuria turbet:
Nec sis audita pellicis mentis inops.
Nec cito credideris: quantum cito credere lædat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons sacer, & viridi cespite mollis humus.
Sylva nemus non alta facit; tegit arbatus herbam
Rosmaris, & laurus nigraq; myrtus olent.
Nec densum foliis buxum, fragilesque myricæ,
Nec tenues Cytici, cultaque pinus obest.
Lenibus impulsæ Zephyris, auraque salubri,
Tot generum frondes, herbaq; summa tremit.
Grata quies Cephalo; famulis canibusque relictis
Lassus in hac juvenis sæpe resedit humo.
Quæq; meos relvvet æstus, cantare solebat,
Accipienda sinu mobilis aura veni.
Conjugis ad timidas aliquis male sedulus aures
Auditos memori detulit ore sonos.
Procris ut accepit nomen, quasi pellicis, auræ;
Excidit; & subito mota dolore fuit.
Palluit ut seræ, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas nova læsit hyems.
Quæq; suos curvant matura Cydonia ramos,
Cornaq; adhuc nostris non satis apta cibis.
utq; animus rediit, tenues a pectore vestes
Rupit; & indignas saucia ungue genas.
Nec mora; per medias sparsis furibunda capillis
Evolat, ut thryso concita Baccha, vias
ut prope perventum est, comites in valle reliquit:
Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cum sic male sana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?

Jam jam venturam, quæcunq; erat aura, putabas
Scilicet; atque oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget (neque enim deprendere velles),
Nunc juvat; incertus pectora versat amor.
Credere quæ jubeant, locus est, & nomen, & index,
Et, quia mens semper, quod timet, esse putat.
Vidit ut oppressam, vestigia corporis, herbam;
Pulsantur trepidi corde micante sinus.
Jamque dies medius tenues contraxerat umbras,
Inque pari spatio vesper & ortus erant;
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia sylvis,
Oraque fontanâ fervida spargit aquâ.
Anxia Procri lates; solitas jacet ille per herbas;
Et Zephyri molles, aura que, dixit, ades.
Ut patuit misera jucundus nominis error;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit; & appositas agitato corpore frondis
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram sonuisse ratus, juveniliter arcum
Corripit; en dextrâ tela fuere manu.
Quid facis, infelix? non est fera; supprime tela;
Me miserum, jaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi, conclamat, fixisti pectus amicum;
Hic locus à Cephalo vulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nullâ pellice læsa:
Hoc faciet positam te mihi terra levem.
Nomine suspectam mihi spiritus exit in auram:
Jam morior: charâ lumina conde manu.
Dixit: & incauto paulatim pectore lapsus
Excipitur miseri spiritus ore viri.
Ille sinu dominæ morientia pectora mæsto
Sustinet, & lacrymis vulnera sæva lavat.
Sed repetamus iter. Nudis mihi ibus agendum est,
Ut tangat portus fessa carina suos.
Scilicet expectas, ut te in convivia ducam:
Et quæris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni: positâque decens incede lucernâ:
Grata mora venies: maxima lena mora est.

Et,

Et, si turpis eris, formosa videbere cunctis ;
Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis ; est quidam gestus edendi ;
Ora nec immundâ tota perunge manu.
Neve diu præsume dapes, sed desine citrà
Quàm cupias, paulo quam potes, esse minus.
Priamides Helenen avidè si spectet edentem,
Oderit & dicet, Stulta rapina mea est.
Aptius est, decet atque magis potare puellas,
Cum Veneris pugna non malè Bacche facis.
Hoc quoq; quà patiens caput est ; animusque pedisque
Constent ; nec quæ sint singula, bina vidē.
Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo ;
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est posità succumbere mensâ ;
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Ulteriora pudet docuisse ; sed alma Dione,
Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sit quæq; modos à corpore certos
Sumite ; non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis erit, resupina jaceto ;
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat ;
Si bona sunt hoc sunt aspicienda modo.
Parva vibatur equo ; quod erat longissima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulùm cervice reflexâ
Fœmina, per longum conspiciunda latus.
Cui femur est juvenile, carent quoque cætera mendâ ;
Semper in obliquo fusa sit illa toro.
Nec tibi turpe puta crimen, ut Phillcia mater,
Solvere ; & effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris ; simplex, minimique laboris,
Cùm jacet in dextrum semi-supina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
Vera magis vobis, quàm mea Musa canet.

Si

Siqua fides arti, quam longo fecimus usu;
Credite: præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Fœmina: & ex æquo res juvet ista duos.
Nec blandæ voces, jucundaq; murmura cessent:
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
Quo pariter debent fœmina virque frui.
Tantum, cùm finges, ne sis manifesta caveto;
Effice per motum luminaq; ipsa fidem.
Quod juvat, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet ista notas.
Gaudia posti Veneris quæ poscit munus amantem,
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
Aptiùs in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: Cœnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui juga nostra suo.
Ut quondam juvenes, ita nunc mea turba puellæ
Inscribant spoliis; Naso magister erat.

P. OVID.

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS.

DE REMEDIO AMORIS. LIB. I.

Liger at hujus Anor titulum nomenq; libelli:
Bella mihi (video) bella parantur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido.
Tradita qui toties te duce signa tuli.
Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tenent alii juvenes; ego semper amavi:
Et si, quid faciam nunc quoque, quæris; Amo.
Quinetiam docui, quâ posses arte parari:
Et quæ nunc ratio est, impetus ante fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec novæ præteritum musa retexit opus.
Si quis amat quod amare juvat, feliciter ardet:
Gaudeat, & vento naviget ille suo.
At si quis male fert indignæ regna puellæ:
Nè pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido sodiat sua pectora ferro?
Invidiam cædis pacis amator habet.
Qui, nisi desierit, misero perituras amore est;
Desinat: & nulli funeris autor eris.
Et puer es: nec te quicquam, nisi ludere, oportet;
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet hastâ;
Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tuto quibus utimur artes;
Et quarum vitio nulla sit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ.
Et tegat ornatas multa corona fores.

Fac coeant furtim juvenis timidæque puellæ :
Verbaque dent cauto qualibet arte viro :
Et modo blanditias, rigido modo jurgia posti
Dicat : & exclusis flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris sine crimine mortis ?
Non tua fax avidos digna subire rogos.
Hæc ego : movit Amor gemmatas aureus alas,
Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti juvenes præcepta venite,
Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistus amare :
Una manus vobis vulnus opemque feret.
Terra salutiferas herbas, eademque nocentes
Nutrit : & urticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
Credite : diversis partibus arma damus.
Equibus, ad vestros si quid non pertinet usus ;
Attamen exemplo multa docere potest.
Utile propositum est sævas extinguere flammas,
Nec servum vitiis pectus habere tuum.
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro :
Et per quod novies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summâ vidisset ab arce
Dardanias ventis vela dedisse rates.
Nec dolor armâsset contra sua viscera matrem,
Quæ socii damno sanguinis ulta virum est.
Ante mea Tereus, quamvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruisset avis.
Da mihi Pasiphaen ; jam tauri ponet amorem ;
Da Phædram ; Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis ; Helenen Menelaus habebit,
Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos ;
Hæsisset capiti purpura, Nise, tuo.
Me duce, damnosas homines compescite curas ;
Rectaque cum sociis, me duce, navis eat.

Naso

Naſo legendus erat tunc, cùm didiciſtis amare
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor vitiis ſuppreſſa levabo
Pectora: vindictæ quiſque favete ſuæ.
Te precor ô vates, adſit tua laurea nobis,
Carminis, & medicæ, Phœbe, repertor opis.
Tu pariter vati, pariter ſuccurre medenti;
utraque tutelæ ſubdita cura tuæ eſt.
Dum licet, & modici tàngunt præcordia motus;
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.
Opprime, dum nova ſunt, ſubiti mala ſemina morbi:
Et tuus, incipiens ire, reſiſtat equus.
Nam mora dat vites. teneras mora perenquit uvas,
Et validas ſegetes, quæ fuit herba facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus ſummâ tellure revelli:
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Quale ſit id quod amas, celeri circumſpice mente:
Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluêre moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minùs aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperitq; alimenta morando:
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides magnis de fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si cito ſenſiſſes quantum peccare parabas,
Non tegeres vultus cortice, Myrrha tuos.
Vidi ego, quod fuerat primo ſanabile vulnus,
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus aſſiduè, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ:
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore ſedit amor?

Majus opus supereſt; ſed non, quia ſe reor ægro
Advocat, ille mihi deſtituendus erit.
Quà læſus furrat, partem Pœantius heros
Debuerat celeri præſecuiſſe manu.
Poſt tamen hic multos ſanatus creditur annos,
Supremam bellis impoſuiſſe manum.
Qui modo naſcenteis properabam pellere morbos:
Admoveo tardam nunc quoque lentus opem.
Aut nova, ſi poſſis, ſe dare incendia tentes;
Aut ubi per vires procubuêre ſuas.
Dum furor in curſu eſt currenti cede furori;
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cùm diſcedere poſſit,
Pugnat in adverſas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar meliùs tumcum ſua vulnera tangi
Jam ſinit, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco eſt.
Cùm dederit lacrymas, animumq; expleverit ægrum,
Ille dolor verbis moderandus erit.
Temporibus medicina valet; data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quinetiam accendas vitia irriteſque vetando,
Temporibus ſi non aggrediare ſuis.
Ergo ubi viſus eris noſtra medicabilis arte,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciant; hæc quo fecere, cuentur,
Hæc ſunt jucundi cauſa cibuſque mali.
Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus;
Contemptæque jacent & ſine luce faces.
Quam platanus rivo gaudet, quam populus unda,
Et quam limoſa canna paluſtris humo,
Tam Venus otia amat; finem qui quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age tutus eris.
Languor, & immodici ſub nullo vindice ſomni,
Aleaque, & multo tempora quaſſa mero.

Eri-

Eripiunt omnes animo sine vulnere vires:
Affuit incantis insidiosus amor.
Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur opus.
Sunt fora, sunt leges, sunt quos tuearis amici:
Vade per urbanæ splendida castra togæ.
Vel tu sanguinei juvenilia munera Martis
Suscipe: deliciæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova causa triumphi,
Jam videt in campis Cæsaris arma suis.
Vince Cupidineas pariter Parthásque sagittas:
Et refer ad patrios bina trophæa Deos.
Ut semel Ætola Venus est à cuspide læsa;
Mandat amatori bella gerenda suo.
Quæritur, Ægistus quare sit factus adulter:
In promptu causa est; desidiosus erat.
Pugnabant alii tardis apud Illion armis,
Quò tulerat vires Græcia tota suas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit: nè nil ageretur amavit.
Sic venit ille puer, sic puer ille manet:
Rura quoq; oblectant animos, studiumque colendi:
Quilibet huic curæ cedere cura potest.
Colla jube domitos onerì supponere tauros,
Sanciet ut durum vomer aduncus humum.
Obrue versata Cerealia semina terra,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aspice curvatos pomorum pondere ramos,
ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus:
Aspice labentes jucundo murmure rivos;
Aspicè tondentes fertile gramen oues.
Ecce petunt rupes præruptaque saxa capellæ,
ut referant hœdis ubera plena suis.
Pastor inæquali modulatur arundine carmen;
Nec desunt comites, seduia turba, canes.
Parte sonant alia sylvæ mugitibus altæ,
Et quærit vitulum mater abesse suum.

Quid

Quid cum ſuppoſitos fugiant examina fumos,
ut relevent dempti vimina curva favi?
Poma dat Autumnus: formoſa eſt miſſibus Æſtas:
Ver præbet flores: igne levatur Hyems.
Temporibus certis maturam ruſticus uvam
Colligit, & nudo ſub pede muſta fluunt.
Temporibus certis deſectas alligat herbas,
Et tonſam raro pectine verrit humum,
Ipſe potes riguis plantas deponere in hortis:
Ipſe potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit inſitio; fac ratum ramus adoptet:
Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cùm ſemel hæc animum cæpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi ſtudium cole: ſæpe receſſit
Turpiter à Phœbi victa ſorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo ſectare ſagaci:
Nunc in frondoſis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos,
Aut cadat adverſâ cuſpide ſoſſus aper.
Nolle fatigatum ſomnus, non cura puellæ
Excipit: & pingui membra quiete levat.
Lenius eſt ſtudium, ſtudium tamen, alite captâ,
Aut lino, aut calamis, præmia parva ſequi,
Vel, quæ piſcis edax avido male devorat ore,
Abdere ſupremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediſcis amare,
Ipſe tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantum, quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis, & occurret deſertæ nomen amicæ:
Stabit & in mediâ pes tibi ſæpe viâ.
Sed quantò minùs ire voles, magis ire memento:
Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias opta: nec te peregrin amorentur
Sabbata: nec damnis Allia nota ſuis.
Nec quot tranſieris, ſed quot tibi, quære, ſuperſint
Millia: nec, mantas ut propè, finge moras.

Tempora

Tempora nec numera, nec crebrò respice Romam:
Sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoste fugâ est.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Esse: sed ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
Æger: & oranti mensa negata mihi est.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec sitiens ora lavabis aquâ:
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen est artis tristissima janua nostræ:
Et labor est unus, tempora prima pati.
Aspicis, ut pressos urant juga prima juvencos?
Ut nova velocem cingula lædat equum?
Forsitan à laribus patriis exire pigebit:
Sed tamen exibis; deinde redire voles.
Nec te lar patrius, sed amor revocabit amicæ:
Prætendes culpæ splendida verba tuæ.
Cùm tamen exieris, centum solatia curæ
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec satis esse putes discedere: lentius abito,
Dum perdat vires, sitque sine igne cinis.
Quòd nisi firmatâ properâris mente reverti;
Inferet arma tibi sæva rebellis amor.
Quicquid eras, fueris; sitiens avidúsque redibis:
Et spatium damno cesserit omne tuo.
Viderit Æmoniæ si quis mala pabula terræ,
Et magicas artes posse juvare putat.
Ista veneficii vetus est via: noster Apollo
Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce, non tumulo prodire jubebitur umbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex aliis alios transibit in agros:
Nec subito Phœbi pallidus orbis erit.
Ut solet, æquoreas ibit Tiberinus in undas:
Ut solet, in nivеis Luna vehetur equis.

Nulla recantatas deponent pectora curas :
Nec fugiet vivo sulphure victus amor.
Quid te Physiacæ juverunt gramina terræ,
Cùm cuperes patriâ, Colchi, manere domo ?
Quid tibi profuerint, Circe, Perseides herbæ
Cum tibi Neritias abstulit aura rates ?
Omnia feciſti, nè callidus hospes abiret :
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia feciſti, nè te ferus ureret ignis :
Longas at invito pectore sedit amor.
Vertere quæ peteras homines in mille figuras,
Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris his etiam, cùm jam discedere vellet,
Dulichium verbis detinuisse ducem,
Non ego, quod primùm (memini) sperare solebam,
Jam precor, ut conjux tu meus esse velis :
Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar :
Quòd Dea, quòd magni filia Solis eram.
Nè properes oro spatium pro munere posco :
Quid minùs optari per mea vota potest ?
Et freta mota vides : & debes illa timere :
utilior velis postmodo ventus erit.
Quæ tibi causa fugæ ? non hic nova Troja resurgit :
Non diliquis socios rursus ad arma vocat.
Hic amor, hic pax est, in quâ male vulneror unâ :
Totaque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur, navem solvebat Ulysses ;
Irrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet, & assuetas Circe tendebat ad artes ;
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergò quisquis opem nostrâ tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibúsque fidem.
Si te causa potens dominâ retinebit in urbe ;
Accipe, consilium quod sit in urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque semel.

Sed

Sed, cui tantum animi est, illum mirabor & ipse,
Et dicam, monitis non eget iste meis,
Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediscis amare,
Nec potes, & velles posse, docendus eris.
Sæpe refer tecum scelerate facta puellæ,
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet; nec ea contenta rapinâ est;
Sub titulum nostros misit avara lares.
Sic mihi juravit: sic me jurata fefellit:
Ante suas quoties passa jacere fores!
Diligit ipsa alios: a me fastidit amari:
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet!
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus:
Hæc refer: hinc odii semina quære tui.
Atque utinam posses etiam facundus in illis
Esse: dole tantum, sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puellâ:
Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis æger Podalirius herbis:
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit assiduè vitiis insistere amicæ:
Idque mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala, dicebam, nostræ sunt crura puellæ!
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Brachia quàm non sunt nostræ formosa puellæ!
Nec tamen ut verum confiteamur, erant. (tem,
Quàm brevis est! nec erat: quam multum poscit amax-
Hinc odio venit maxima causa meo.
Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflectie puellæ;
Judiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, si plena est; si fusca est, nigra vocetur;
In gracili macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est;
Et poterit dici rustica, siqua proba est.

Quinetiam quacumque caret tua dote puella,
Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
Exige quod cantet, siqua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit siqua movere pedem.
Barbara sermone est; fac tecum multa loquatur:
Non didicit chordas tangere; posce lyram.
Durius incedit; fac ut ambulet: omne papillæ
Pectus habent tumidæ; fascia nulla tegat.
Si malè dentata est: narra quod rideat illa:
Mollibus est oculis; quod fleat illa, refer.
Proderit & subito, cùm se non finxerit ulli,
Ad dominam celeres manè tuliſſe gradus.
Auferimur cultu: gemmis auroque teguntur
Omnia: pars minima est ipsa puella sui.
Sæpe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras:
Decipit hac oculos ægide dives amor.
Improvisus ades; dependas tutus inermem:
Infelix vitiis excidet illa suis.
Non tamen huic nimium præcepto credere tutum est:
Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tum quoque compositis sua cùm linit ora venenis,
Ad dominæ vultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas invenies, & rerum mille colores,
Et fluere in tepidos æsypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas:
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi qua medio Veneris præstemus in usu,
Eloquar: ex omni est parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsere libellos,
Quorum censurâ Musa proterva mea est,
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe;
Quàm volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni livor detrectat Homeri:
Quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.

Et tua ſacrilegæ laniârunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
Summa petit livor: perflant altiſſima venti:
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.
At tu quicunque es quem noſtra licentia læſit;
Si ſapis, ad numeros exige quæque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
Delicijs illic quis locus ille poteſt?
Grande ſonant Tragici: Tragicos decet ira cothurnos:
Verſibus è mediis ſuccus habendus erit.
Liber in adverſos hoſtes ſtringatur Jambus:
Seu celer, extremum ſeu trahit ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeia cantet amores:
Et levis arbitrio ludat amica ſuo.
Callimachi numeris non eſt dicendus Achilles:
Cydippe non eſt oris, Homere, tui.
Quis feret Andromaches peragentem Thaïda partes?
Peccat, in Andromache Thaïda quiſquis agat.
Thais in arte mea eſt: laſcivia libera noſtra eſt.
Nil mihi cum vitta eſt: Thais in arte mea eſt.
Si mea materiæ reſpondet Muſa jocoſæ;
Vincimus; & falſi criminis acta rea eſt.
Rumpere livor edax: magnum jam nomen habemus:
Majus erit; tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas: vivam modò plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam juvat, & ſtudium famæ mihi crevit honore:
Principio clivi noſter anhelat equus.
Tantum ſe nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS.

DE REMEDIO AMORIS. LIB. II.

Hactenus invidiæ respandimus: attrahe lora
Fortius, & gyro curre poeta tuo.
Ergò ubi concubitus, & opus juvenile petitur,
Et propè promissæ tempora noctis erunt;
Gaudia nè dominæ, pleno si corpore sumes,
Te capiant; in eas quamlibet ante velim.
Quamlibet invenias, in quâ tua prima voluptas
Desinat: à primâ proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima: frigore soles,
Sole juvant umbræ grata sit unda siti.
Et pudet, & dicam: Veneris quoque junge figuram,
Quâ minimè jungi quamque decere putes.
Nec labor efficere est. Raro tibi vera fatentur:
Et nihil est quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
Turpiaque admisso membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas,
Lassaque cum totâ corpora mente jacent;
Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam,
Taciturnúsque tibi non videare diu:
Tunc animo signa, quæcunque in corpore menda est:
Luminaque in vitiis illius usque tene.
Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoq;) parva vocabit;
Sed quæ non prosunt singula, multa juvant.
Parva necat morsu spatiosum vipera taurum:
A cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna: præceptaque in unum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.

Sed

Sed quia ſunt totidem mores, totidémque figuræ;
Non ſunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non poſſunt offendi pectora facto,
Forſitan hoc, alio judice, crimen erit.
Ille quòd obſcœnas in aperto corpore partes
Viderat: in curſu qui fuit, hæſit amor.
Ille, quod à Venerîs rebus ſurgente puellâ,
Vidit in immundo ſigna pudenda toro.
Luditis ô ſi quos potuerunt iſta movere,
Aſſârant tepidæ pectora veſtra faces.
Attrahat ille puer contentos fortiùs arcus;
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid, qui clàm latuit reddente obſcœna puellâ,
Et vidit quæ mos ipſe videre vetat?
Dii melius, quam nos moneamus talia quenquam
Ut proſint, non ſunt experienda tamen.
Hortor, & ut pariter binas habeatis amicas:
Fortior eſt, plures ſi quis habere poteſt.
Secta bipartito cùm mens diſcurrit utroque;
Alterius vires ſubtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos:
Magnaque ſubducto ſtipite flamma petit.
Non ſatis una tenet ceratas anchora puppes:
Nec ſatis eſt liquidis unicus hamus aquis.
Qui ſibi jampridem ſolatia bina paravit,
Jampridem ſummâ victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ malè creditus uni,
Nunc ſaltum novus eſt inveniendus amor.
Paſiphaës Minos in Progneide perdidit ignes:
Ceſſit ab Ideâ conjuge victa prior.
Amphilochi frater nè Phegeida ſemper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonen ſummos tenuiſſet in annos,
Si non Oebaliâ pellice læſa foret.
Conjugis Odryſio placuiſſet forma tyranno:
Sed melior clauſæ forma ſororis erat.

Quid moror exemplis, quorum me turba fatigant?
Succeſſore novo vincitur omnis amor.
Parciùs è multis mater deſiderat unum,
Quàm quæ flens clamat, Tu mihi ſolus eras.
Et, nè fortè putes novâ me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria noſtra foret)
Vidit & Atrides (quid enim non ille videret,
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?)
Marte ſuo captam Chryſeïda victor amabat:
At ſenior ſtultè flebat ubique pater.
Quid lacrymas odioſe ſenex? bene contigit illi:
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam poſtquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Juſſerat, & patriâ eſt illa recepta domo;
Atrides, ait, Eſt illius proxima forma,
Et, ſi prima ſinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, ſi ſapiat, per ſe concedat Achilles:
Sin minùs imperium ſentiet ille meum.
Quòd ſi quis veſtrùm factum hoc accuſat, Achivi;
Eſt aliquid validâ ſceptra tenere manu.
Nam, ſi rex ego ſum, nec mecum dormiat illa;
In mea Therſites regna licebit, eat.
Dixit: & hanc habuit ſolatia magna prioris:
Et prior eſt curâ cura repulſa novâ.
Ergò aſſume novas autore Agamemnone flammas:
Et tuus in bivio detineatur amor.
Quæris ubi invenias? artes tu perlege noſtras:
Plena puellarum jam tibi navis erit.
Quòd ſi quid præcepta valent mea, ſi quid Apollo
utile mortales edocet ore meo.
Quamvis infælix mediâ torreberis Ætnâ,
Frigidior dominæ ſac videare tuæ.
Et ſonum ſimula: nec ſi quid fortè dolebis,
Sentiat: & ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere flammas:
Non ſunt imperii tam ſera juſſa mei.

Quod

Quod non eſt ſimula, poſitoſque imitare furores :
Sic facies vere quod meditatus eris.
Sæpe ego, ne biberem, volui dormire videri :
Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulârat amare :
In laqueos auceps ciderat atque ſuos.
Intrat amor mentes uſu : dediſcitur uſu :
Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Dixerit, ut venias, pactâ tibi nocte ; venito.
Veneris, & fuerit janua clauſa ; feras.
Nec dic blanditias, nec dic convitia poſti :
Nec latus in duro limine pone tuum.
Poſteralux aderit ; careant tua verba querelis :
Et nulla in vultu, ſigna dolentis habe.
Jam ponit faſtus, cum te languere videbit :
Hoc etiam noſtrâ munus ab arte feres.
Te quoque fallet amor, dum ſit tibi finis amandi.
Poſitis frænis ſæpe repugnat equus,
Utilitas lateat : quod non profitebere, fiet.
Quæ nimis apparent retia vicit avis.
Nec tibi tam placeat, quod eam contemnere poſſis :
Sume animos, animis cedat ut illa tuis.
Janua ſorte patet ; quamvis revocabere, tranſi :
Eſt data nox ; dubita nocte venire datâ.
Poſſe pati facile eſt : tibi nè patientia deſit,
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et præcepta poteſt quiſquam mea dura vocare ?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes :
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.
Corpora vix ferro quædam ſanantur acuto :
Auxilium multis ſuccus & herba fuit.
Molliores, nec abire potes, vinctuſque teneris,
Et tua ſævus amor ſub pede colla premit.
Deſine luctari : referant tua carmina venti :
Quæque vocant fluctus, hæc tibi remus eat :

Ex-

Explenda est sitis ista tibi, quâ perditus ardes:
Cedimus: è medio jam licèt amne bibas.
Sed bibe plus etiam quàm quod præcordia poscunt:
Gutture fac pleno sumpta redundet aqua.
Et fruere usque tui, nullo prohibente, puellâ:
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære mali: faciunt & tædia finem.
Jam quoque cùm credas posse carere, mane.
Dum bene te cumulas, & copia tollit amorem;
Et fastiditâ non libet esse domo.
Fit quoque longus amor. quem diffidentia nutrit;
Hunc si tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, ut sua sit, nequis sibi subtrahat illam;
Ille Machaoniâ vix ope sanus erit.
Plus amat è natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quod gerit arma, timet.
Est prope Colinam templum venerabile portam;
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est istic lethæus Amor, qui pectora sanat;
Inque suas gelidam lampades addit aquam.
Illic & juvenes votis oblivia poscunt;
Et siqua est duro capta puella viro.
Hic mihi sic dixit; (dubito verusne Cupido,
An somnus fuerit; sed puto somnus erat.)
O, qui sollicitos modo das, modo demis amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naso, tuis.
Ad mala quisq; animum referat sua; ponet amorem;
Omnibus illa Deus plusve minusvè dedit.
Qui puteal, Janumque timet, celeresque calendas;
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui durus pater est; in voto cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic male dotatâ pauper cum conjuge vivit;
uxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosæ fertilis uvæ
Vinea; ne nascens usta sit uva, time.

Ille

Ille habet in reditu navem; mare semper iniquum
Cogitet, & damno littora sæva suo.
Filius hunc miles, hanc filia nubilis angat;
Et quis non causas mille doloris habet?
ut posses odisse, tuam, Pari, funera fratrum
Debueras animo sæpe referre tuo.
Plura loquebatur placidè puerilis imago;
Destituit somnus, si modo somnus erat.
Quid faciam? mediâ navem Palinurus in undâ
Deserti; ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas, loca sola (nocent loca sola) caveto;
Quo fugis in populo tutior esse potes.
Jam tibi secretos augent secreta furores;
Est opus auxilio; turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris; dominæque relictæ
Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
Tristior idcirco nox est, quàm tempora Phœbi;
Quæ relevet luctus turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium; nec sit tua janua clausa;
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem,
Hic quoque amicitiæ non levis usus erit.
Quid nisi secretæ læserunt Phyllida sylvæ;
Certa necis causa est, encomitata fuit.
Ibat, ut Aonio referens trieterica Baccho
Irre solet fusis barbara turba comis.
Et modo quâ poterat, latum spectabat in æquor;
Nunc in arenosâ lassa jacebat humo.
Perfide Demophoon, surdas clamabat ad undas.
Ruptaque singultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longuâ subnubilus umbrâ,
Quâ tulit illa suos ad mare sæpe pedes,
Nona terebatur miseræ via. Videri inquit:
Et spectat zonam pallida facta suam.
Aspicit & ramos: dubitat, refugitque quod audet:
Et timet, & digitos ad sua colla refert.

Sithoni

Sithoni, tunc certè vellem nè sola fuisses:
Non flêsses positis Phyllida sylva comis.
Phyllidis exemplo nimium secreta cavete,
Læse vir à domina, læsa puella viro.
Præstiterat juvenis quicquid mea Musa jubebat;
Inque suæ portu penè salutis erat.
Decidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ deciderant tela, resumpsit amor.
Siquis amas, nec vis; facito contagia vites:
Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.
Dum spectant læsos oculi, læduntur & ipsi:
Multaq; corporibus transitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis,
De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item jam sanus erat: vicinia læsit;
Occursum dominæ non tulit ille suæ.
Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix;
Successumque artes non habuêre meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè;
Utile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quæ ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat; officium neve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si possis, orbis habendus erit.
Non facilè esuriens positâ retinebere mensâ;
Et multum saliens incitat unda sitim.
Non facile est taurum visâ retinere juvencâ;
Fortis equus visæ semper adhinnit equæ.
Hæc ubi præstiteris ut tandem littora tangas,
Non ipsam satis est deseruisse tibi;
Et soror, & mater valeant, & conscia nutrix,
Et quisquis dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat servus; nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.

Nec

Nec, si scire volet quid agat, tamen ipse rogabis:
Perfer: erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque qui causam fugitivi quaeris amoris,
Deque tua domina multa querenda refers:
Parce queri: melius sic te ulciscere tacendo,
Dum desideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quam te desisse loquaris.
Qui nimium multis, Non amo, dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quùm subit a lentè desine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet altius ire:
Sed tamen haec brevis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus emeat auras,
Perque gradus molles emoriatur amor.
Sed modo dilectam scelus est odisse puellam:
Exitus ingeniis convenit iste feris.
Nec curandus adest, odio qui finit amorem:
Aut amat, aut aegrè desinit esse miser.
Turpe, vir & mulier, juncti modo, protinus hostes:
Non istas lites Appias ipsa probat.
Saepe reas faciunt, & amant ubi nulla simultas
Incidit, admonitu liber oberrat amor:
Forte aderat juvenis: dominam lectica tenebat:
Horrebant saevis omnia verba minis.
Jamque vadaturus, Lecticâ prodeat, inquit:
Prodierat: visa conjuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidêre tabellae:
Venit in amplexus: atque ita Vincis, ait.
Tutius est, aptumque magis discedere pace,
Quam petere à thalamis litigiosa fora.
Munera quae dederas, habeas sine lite jubeto:
Esse solent magno damna minora bono.
Quod si vos aliquis casus conducat in unum:
Mente memor totâ, quae damus arma, tene.
Hic opus est armis: hic, o fortissime, pugna:
Vincenda est telo, Panthesilea, tuo.

Nunc

Nunc tibi rivalis, nunc durum limen amicæ,
Nunc subeant mediis irrita verba Deis.
Nec compone comas, cùm sis venturus ad istum;
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit ut placeas alienæ cura puellæ;
Jam face ut è multis illa sit una tibi.
Sed, quid præcipuè vestris tonatibus obstet,
Eloquar exemplo quemque docente suo.
Desinimus tarde, quia nos speramus amari;
Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?
Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Neve puellarum lacrimis moveare cavetto:
Ut flerent, oculos erudiere suos,
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum.
Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare divortia malis:
Nec dic quid doleas, clam tamen usque dole.
Net peccata refer, ne diluat ipsa caveto:
Ut melior cautâ causa sit illa ruâ.
Qui silet, est firmus; qui dicit multa puellæ
Probra, satis fieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichias furiali more sagittas,
Nec raptos ausim tingere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas;
Nec sacer arte meâ laxior arcus erit.
Consilium est, quodcunque cano: parete canenti:
Utque facis, cœptis Phœbe saluber ades.
Phœbus adest: sonuere lyræ: sonuere pharetræ
Signa Deam nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amyclæis medicatum vellus aënis
Murice cum Tyrio, turpius illud erit.
Vos quoque formosas vestras conferte puellas:
Incipiet dominæ quemque pudere suæ:
Utraque formosæ Paridi potuere videri:
Sed tibi collatam vincis utramque Venus.

Nec

Nec ſolum faciem ; mores quoque confer & artes :
Tantum judicio ne tuus obſit amor.
Exiguum eis quod deinde canam : ſed profuit illud
Exiguum multis ; in quibus ipſe fui.
Scripta cave relegas blandæ ſervata puellæ :
Conſtantes animos ſcripta relicta movent.
Omnia pone feros (quamvis invitus) in ignes :
Et dic, ardoris ſit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum :
Tu tumide flammis perfida verba dabis ?
Si potes, & ceras remove : quid imagine muta
Carperis ? hoc periit Laodamia modo.
Et loca ſæpe nocent : fugito loca conſcia veſtri
Concubitûs : cauſas illa doloris habent.
Hic fuit, hic cubuit ; thalamo dormivimus illo :
Hic mihi laſcivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu revocatur amor : vulnuſque novatum
Scinditur ; in firmis culpa puſillanocet.
Ut pene extinctum cinerem ſi ſulphure tangas,
Vivet ; & ex minimo maximus ignis erit ;
Sic, niſi vitaris quicquid revocabit amorem,
Flamma reardeſcit, quæ modo nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugiſſe Capharea puppes.
Teque ſenex luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niſeide navita gaudet :
Tu loca, quæ nimium grata fuere, cave.
Hæc tibi ſit Syrtes, hic Acroceraunia vita :
Hic vomit ponto dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non poſſunt aliquo cogente juberi :
Sæpe tamen caſu facta juvare ſolent.
Perdat opes Phædra parces Neptune nepoti :
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnoſſida feciſſes inopem ; ſapienter amâſſet :
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt qua ceperit Irum ?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

Non

Non habet unde suum paupertas pascat amorum:
Non tamen hoc tantis est pauper ut esse velis.
At tanti tibi sit non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore credat amor.
Enervant animos citharæ, cantusque, lyræque,
Et vox & numeris brachia mota suis.
Illic assiduè ficti cantantur amantes;
Quid caveas, actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneras ne tange poetas:
Summoveo dotes impius ipse meas.
Callimachum fugito: non est inimicus amori:
Et cum Callimacho tu quoque Coe noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teia Musa dedit.
Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli,
Vel tua, cujus opus Cynthia sola fuit?
Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
Et mea nescio quid carmina tale sonant.
Quòd nisi dux operis vatem frustratur Apollo;
Æmulus est nostri maxima causa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quenquam:
Inque suo solam crede jacere toro,
Acriùs Hermionen ideo dilexit Orestes,
Esse quòd alterius cœperat illa viri.
Quid Menelae doles? ibas sine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lætus abesse tuâ.
Ut Paris hanc rapuit; tum demum uxore carere
Non potes: alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abducta Briseide flebat Achilles,
Illam Plisthenio gaudia ferre viro.
Nec frustra flebat: fecit (mihi credit) Atrides,
Quod si non faceret, turpiter esset iners.
Certe ego fecissem, nec sum sapientioriners.
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, sibi quod nunquam tactam Briseida jurat
Per sceptrum; sceptrum non putat esse Deos.

Dii faciant possis, domina transire rellita
Limina, proposito sufficiántque pedes.
Et poteris, modò velle tenes: nunc fortiter ire,
Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Esse puta: remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimiùm rivale dolebas,
Vellem desineres hostis habere loco.
Aut certè, quamvis odio remanente, salutæ:
Oscula cùm poteris jam dare, sanus eris.
Ecce cibos etiam (medicinæ fungar ut omni
Munere) quos fugias, quosque sequare, dabo.
Daunius an Lybicis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minùs erucas aptum est vitare salaces,
Et quicquid Venti corpora nostra parat.
Utilius sumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe brevius monitus experière meos.
Vina parant animos Veneri, nisi plurima sumas;
Ut stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis:
Levis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat: siqua est inter utrumque, nocet.
Hoc opus exegi: fessæ date sarta carinæ:
Contigimus portum, quò mihi cursus erat.
Postmodò reddetis sacro pia vota poetæ,
Carmine sanati fœmina virque meo.

FINIS.

DE NUCE ELEGIA.

Nux ego juncta viæ, cùm sim sine crimine vitæ,
A populo sævis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi vîsi si peccare videtur
Annua cultoris poma referre suo.
At prius arboribus, tunc cùm meliora fuerunt
Tempora, certamen gentilitatis erat.
Tunc domini memores sertis ornare solebant
Agricolæ fructu provenisse Deos.
Sæpe tuas igitur Liber, miratus es uvas:
Mirata est olivo sæpe Minerva suas.
Pomaque læsissent matrem, nisi subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quinetiam exemplo pariebat femina nostro:
Nullaque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis sterilem præbentibus umbram,
Uberior quavis arbore venit honor;
Nos quoq; fructiferæ (si nux modò ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuus nascuntur poma per annos:
Uvaque læsa domum, læsaque bacca venit.
Nunc iterum vitiat, quæ vult formosa videri:
Raraque in hoc ævo est, quæ velit esse parens.
Certe ego, si nunquam peperissem, tutior essem:
Ista Clytemnestrâ dignâ querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascentes supprimet uvas:
Orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat malóque pyróque;
Destituent sylvas utraque poma suas.
Quæq; sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hæc cerasus; stipes inanis erit.
Non equidem invideo: nunquam tamen illa feretur,
Quæ sterilis solâ est conspicienda comâ.

Cernite sinceros omnes ex ordine truncos
Qui modò nil quare percutiantur habent.
At mihi sæva nocent mutilatis vulnera ramis:
Nudaque decepto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes inducta rapinæ:
Sustineant alia poma; querentur idem.
Sic rosa ille ferè est, de quo victoria lucro
Esse potest: inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui se scit ferre viator
Quod timeat: tutum carpit inane iter.
Sic ego sola peto; sati quia causa petendi est:
Frondibus intactis cætera turba virei.
Nam quòd habent frutices aliquando proxima nobis
Fragmina, quòd læso vimine multa jacent;
Non istis sua facta nocent: vicinia damno est;
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idque fide careat, si non, quæ longius absunt,
Nativum retinent invidiata decus.
Ergò, si sapiant, & mentem verba sequantur,
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quàm miserum est, odium damnis accedere nostris,
Méque reum nimiæ proximitatis agi!
Sed puto magna mei est operosa cura colono:
Inveniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte meâ facilius contempto nascor in agro:
Pársque loci, quo sto, publica pene via est.
Me fata nè lædam (quoniam fata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras;
Duratam revocat nec mihi fossor humum.
Sole licet siccâque siti penitura laborem;
Irrigua dabitur nec mihi sulcus aqua.
At cùm maturas fisso nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica sæva venit.
Pertica dat plenis inimica vulnera ramis;
Ne possim lapidum victima sola queri.
Poma cadunt: mensis nec interdicta secundis
Et condit lactas parca colona nuces.

Has puer aut certo rectas diverberat ictu,
Aut pronas digito bisve semelve petit.
Quatuor in nucibus, non amplius, alea tota est:
Cum sibi suppositis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter: & optat
Tangat ut è multis quælibet una suam.
Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar è
Ut divinatas auferat augur opes.
Fit quoque decretâ qualem cœleste figurâ
Sydus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi distincta est gradibus, quæ constitit intus
Quot tegit virgâ, tot capit inde nuces.
Vas quoque sæpe cavum spatio distante locatur,
In quod missa levi nux cadat una manu.
Felix secreto quæ nata est arbor in agro,
Et soli domino ferre tributa potest.
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicinâ pulverulenta viâ est.
Illa suo, quæcunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus:
Ante diémque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc: tenero est in lacte, quod intra
Nec mala sunt ulli nostra futura bono. (est:
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
Præfestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti,
Majorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis foliis ubi nuda cacumina vidit:
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Astibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris invisa colonis;
Nec ventus fraudi, solve, geluve suit.
Fructus obest: peperisse nocet: esse feracem:
Quæque fuit multis, est mihi præda malo.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefanda
Conjugis Aonium misit in arma virum.

Hesperii

Hesperii regis pomaria tuta fuissent:
Una sed immensas arbor habebat opes.
At rubus, & sentes tantummodo lædere nata,
Spinaque vindictâ cætera tuta suâ est.
Me, quia non noceo, nec aduncis vîndicor hamis,
Missa petunt avidâ saxa proterva manu.
Quid, si non aptas solem fugientibus umbras,
Finditur Icario cum cane terra, darem?
Quid nisi suffugium nimbos vitantibus essem,
Non expectatâ cum venit imber aquâ?
Omnia cùm faciam, cùm præstem sedula cunctis,
Officium: favis officiosa petor.
Hæc mihi perpessæ, domini patienda querela est:
Causabor, quare sit lapidosus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque saxa remittit:
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo invisa aliis uni mihi frigora prosunt;
Illo me tutam tempore præstat hyems.
Nuda quidem tunc sum: nudam tamen expedit esse;
Nec spolium de me, quod petat hostis, habet.
At simul induimus nostris sua munera ramis;
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hic aliquis dicat; Quæ publica tangunt,
Carpere concessum est: hoc via juris habet.
Si licet hoc, oleas distringite; cædite messes;
Improbe vicinum carpe viator olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas:
Sitque tuis mūris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum primâ de fronte tabernæ
Tollat; & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos;
Et quascunque potest tollere tollat opes.
Sed neque tolluntur; nec, dum regit omnia Cæsar,
Incolumis tanto præside raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit;
Auxilium toto sparsit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, mediâ si luce palámque
Verberor, & tutam non licet esse nucem?

Ergo nec nidos foliis hærere, nec ullam
Sedibus in nostris stare videtis avem.
At lapis in ramo sedit quicunque bifurco,
Hæret, & ut captâ victor in arce manet.
Cætera sæpe tamen potuêre admissa negari;
Et crimen vox est inficiata suum.
Nostra notat fusco digitos injuria succo,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus est; illo maculata cruore
Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido missi fulminis igne peti!
Atque utinam subitæ raperent mea poma procellæ,
Vel possem fructus excutere ipsa meos.
Sic ubi detracta est à te tibi causa pericli;
Quod superest tutum, Pontice Castor, habes.
Quid mihi tunc animi est, cùm sumit tela viator,
Atque oculos plagæ destinat ante locum?
Nec vitare licet moto sera vulnera trunco,
Quem sub humo radix vinclaque curva tenent.
Corpora præbemus plagis; ut sæpe sagittis,
Cum populus manicas deposuisse vetat;
Utve gravem patiens ubi colli vacca securim,
Aut stringi cultros in sua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuisse putastis;
Sed metus in nobis causa tremoris erat.
Si merui, videorque nocens; imponite flammæ,
Et liceat miseræ dedecus esse semel.
Si nec cur urar, nec cur excidar habetis;
Parcite; sic cœptum perficiatis iter.

DE MEDICAMINE FACIEI ELEGIA.

Discite, quæ faciem commendet cura puellæ,
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum quondam Cerealia pendere jussit
Munera, Mordaces interière rubi.
Cultus & in pomis succos emendat acerbos;
Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent; auro sublimia tecta linuntur;
Nigra sub impositō marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno;
Sectile deliciis India præbet ebur.
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quam se rura paterna coli.
Cùm matrona premens altum rubicunda sedile,
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos;
Ipsa dabat virgas cæsaq; ligna foco:
At vestræ teneras matres peperère puellas;
Vultis inauratâ corpora veste tegi:
Vultis adornatos positu variare capillos;
Conspicuas gemmis vultis habere manus;
Induitis collo lapides Oriente petitos;
Et quantos onus est aure tulisse duos:
Nec tamen indignum si vobis cura placendi,
Cùm comptos habeant secula nostra viros.
Fœminea vestri potiuntur lege mariti;
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet:
Per se quæq; paret, & quos venitur amores,
Refert; munditiâ crimina nulla meret.
Rure latent, fingunt q; comas; licet arduus illas
Celet Athos, cultus altus habebit Athos.

Est etiam placuisse sibi quæcunque voluptas;
Virginibus cordi grataque forma sua est.
Laudatus homini volucris Junonia pennas
Explicat; & formâ muta superbit avis.
Sic potius nos tangit amor, quam fortibus herbis,
Quas mala terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo;
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis sinduntur cantibus anguis;
Nec redit in fontes unda supina suos.
Et quamvis aliquis, Temesæa removerit æra;
Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela; puellæ
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum est; formam populabitur ætas;
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit;
Et veniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum;
Perque suos annos hinc bene pendet amor.
Dic agè cùm teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quæ Lybici ratibus misere coloni,
Exue de paleâ tegminibúsque suis.
Par erui mensura, decem madefiat ab ovis,
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hac ubi ventosas fuerint siccata per auras,
Lenta jube scabrâ frangat asella molâ.
Et quæ prima cadent vivati cornua cervo,
Contere; in hæc solidâ sexta face assis eat.
Namque ubi pulveræ fuerint confusa farinæ,
Protinus in mundis omnia cerne cavis.
Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat;
Sextantémque trahat gummi cum semine Thusco;
Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunque officiat tali medicamine vultum,
Fulgebit speculo lævior illa suo.

Nec

Nec tu pallentes dubita nudare lupinos:
Et simul instantis corpora finge serę.
Utraque sex habeant æquo discrimine libras:
Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter subigenda lacertis:
Sed justum tritis uncia pondus erit.
Addita dà querulo volucrum medicamina nido;
Ore fugant maculas: Halcyonea vocant.
Pondere si quæris quo sim contentus in illis;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Uo coeant, aptèque lini per corpora possint;
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis thura Deos, irataque numina placent;
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus ubi miscueris radenti corpora nitro;
Ponderibus justis fac sit utrumque trahens.
Parte minus quartâ direptum cortice gummi,
Et modicum ò myrrhis pinguibus adde cibum.
Hæc ubi contrieris per densa foramina cerne:
Pulvis ab infuso melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis:
Quinque parent marathi scrupuli, myrrha novem:
Arentisque rosæ quantum manus una prehendat,
Cùmq; Ammoniaco mascula thura sale.
Ordea quem faciunt, illis infunde cremorem:
Æquent expensas cum sale thura rosas.
Tempore sic parvo mulier licèt illita vultum:
Hærebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
Contereret, teneris illineretque genis.

Cætera Desiderantur.

De

De *PULICE* Elegia, quam satis non constat esse *Ovidii* nec cujusquam eruditioris.

PArve pulex, & amara luis inimica puellis,
Carmine quo sugar in tua facta ferox?
Tu laceras corpus teneru, durissime, morsu;
Cujus cùm fuerit plena cruore cutis,
Emittis maculas nigro de corpore fuscas;
Lævia membra quibus commaculata rigent.
Cumq; tuum lateri vostrum defigis acutum,
Cogitur è somno jungere virgo gravi:
Perq; sinus errat; tibi pervia cætera membra;
Is quocunque placet; nil tibi sæve latet.
Ah piget, & dicam; cùm strata puella recumbit,
Tu femur avellis, erura, aperta subis.
Ausus es interdum per membra libidinis ire,
Et turbare locis gaudia nata suis.
Dispeream, nisi jam cupiam fieri mea hostis,
Promptior ut fieret ad mea vota via.
Si sineret natura mihi, quò verterer in te;
Et quod sum natus, posse redire daret:
Vel si carminibus possem mutarier ullis;
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, si plus medicamina possunt,
Vellem naturæ jura novare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes
Contulerint, res est notificata satis.
His ego mutatus, si sic mutabilis essem,
Hærerem in tunicæ margine virgineæ,
Indè means per crura meæ sub veste puellæ,
Ad loca quæ vellem me citò surriperem.
Cumq; illa dudum lædens nil ipse cubarem:
Donec de pulice rursus homo fierem.

Sed

Sed si forte novis virgo perterrita monstris
Exciret famulos ad mea vincla suos.
Aut tentata meis precibus succumberet illa;
Aut mox ex homine verterer in pulicem.
Rursus mutatus, fundensque precamina mille,
Afferrem cunctos in mea vota Deos:
Illam dum precibus, vel vi superator haberem,
Et jam nil maleret, quàm sibi me socium.

DE

De PHILOMELA Elegia, nec ea quidem Ovidii.

Dulcis amica veni noctis solatia præstans
In ter aves etenim nulla tibi similis.
Tu, Philomela potes vocum discrimina mille,
Mille potes varios ipsa referre modos.
Nam quamvis aliæ volucres modulamina tentent;
Nulla potest modulis equivalere tuis.
Insuper est avium spatiis garrire diurnis:
Tu cantare simul nocte dieque potes.
Parus enim quamvis per noctem tinninet omnem;
At jua vox nulli jure placere potest.
Dulce Palara sonat, quam dicunt, nomine Drostam:
Sed fugiente die nempe quieta silet:
Et Merulus modulans tam pulchra concinit edit:
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente novos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tunc mutilans.
Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc pilitat ore:
Sed quod manè canunt vespere non recolunt,
Cacabat hinc Perdix: hinc gratitat improbus Anser:
Et castus Turtur atque Columba gemunt.
Plausitat arborea clamans de fronde Palumbes:
In fluviisque natans sorte tetrinit anas.
Grus gruit: inq; glomis Cyeni propè flumina dvensant:
Accipiter pipat: Milvus hiansque lipit:
Cucurrire solet Gallus: Gallina gracillat:
Pupillat Pavo: twinsat Hirundo vaga.
Dum clangunt Aquilæ, Vultur purpare probatur:
Et crocitat Corvus: Graculus at frigulat.
Gloterat immenso de turre Ciconia rostro:
Pessimus at Passer tristia flendo pipit.
Psittacus humanas depromit voce loquelas;
Atque suo domino χαῖρε, valeque sonat;
Pica loquax varias modulatur gutture voces:
Scurilis strepitu, quicquid & audit, ait.

Et,

Et Cuculi cuculant: fritinit rauca Cicada:
Bombilat ore legens munera mellis Apes.
Bubulat horrendum ferali carmina bubo,
Humano generi tristia fata ferens.
Strix nocturna sonans, & Vespertilio stridunt:
Noctua lucifuga cucubat in tenebris.
Ast ululant ululæ lugubri voce canentes:
Inque paludiferis Butio bubit aquis.
Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Consimili modo zinzilulare seiunt.
Scribere me voces avium Philomela coegit,
Quæ cantu cunctas exsuperat volucres.
Sed jam quadrupedum fari discrimina vocum
Nemine cogente nunc ego sponte sequar.
Tripides indomitæ raucant: rugiuntque Leones:
Panther caurit amans: Pardus hiando felit.
Dum Lynces orcando fremunt, ursus ferus ululat:
Ast lupus ipse ululat; freudit agrestis Aper.
Et Barrus barit: Cervi glocitant & Onagri:
Ast Taurus mugit, & celer hinnit Equus:
Quirritat Verres, tardus rudit, oneat Asellus;
Blacterat hinc Aries, & pia balat Ovis.
Sordida Sus pascens ruris per gramina grunnit:
At mutire capris Hircæ petulce soles.
Ritè Canis latrat: fallax Vulpecula gannit:
Glaucitat & Catulus: at Lepores vagiunt.
Mus avidus mintrat: velat Mustellaque dintrit:
Et Grillus grillat: desticat indè Sorex.
Ecce venenosus serpendo sibilat Anguis:
Garrula limosis Rana coaxat aquis.
Has volucrum voces descripsi, quadrupedumque,
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas species animantûm nemo notavit:
Atque sonos ideo dicere quis poterit?
Cuncta suo domino depromunt munera laudum:
Ceu semper sileant, sive sonare queant.

Fragmentum

Fragmentum *Ovidii Nasonis*, sive *Somnium*, repertum nuper in vetustissimo codice ex Epigrammatis.

Nox erat, & somnus lassos submisit ocellos:
Terruerant animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus illice lucus
Stabat: & in ramis multa latebat avis:
Area gramineo suberat viridissima prato,
Humida de gutta lene sonantis aquæ.
Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum:
Fronde sub arborea, sed tamen æstus erat.
Ecce, petens variis immissas floribus herbas,
Constitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cùm cecidere recentes:
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quòd adhuc spumis stridentibus albet;
Et modò siccatam lacte reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
Cumque sua teneram conjuge pressit humum.
Dum jacet, & lentè revocatus ruminat herbas;
Atque iterum pasto pascitur ante cibo.
Visus erat, somno vires adimente ferendi,
Cornigerum terrâ deposuisse caput.
Huc levibus cornis pennis delapsa per auras
Venit, & in viridi garrula sedit humo;
Terque bovis niveæ petulanti pectore rostro
Fodit: & albentes abstulit ore notas.
Illa locum taurumque diu tunsata reliquit:
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Atque procul vidit carpentes pabula taurus;
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc se rapuit, gregibusque immiscuit illis:
Et petiit herbæ fertilioris opem.
Dic agè, nocturnæ quicunque es imaginis augur,
Si quid habent ulli, visa quid illa ferant.
Sic ego: Nocturnæ sic dixit imaginis augur,
Expendens animo singula dicta suo:

Quem

Quem tu mobilibus foliis vitare volebat,
Sed male vitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est: aptus color ille puellæ est:
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quòd rostro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lena movebat anus.
Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit;
Frigidus in viduo destituêre toro.
Livor, et adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
Fugit: & ante oculos nox stetit alta meos.

Ejusdem, ex Epigrammatis.

Quantùm Virgilius magno concessit Homero,
Tantùm ego Virgilio Naso Poeta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferve Poetam:
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notavi,
Errorem ignarus ne quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine versus:
Æneidos totum corpus ut esse putent,
Affirmans gravitate meâ, me carmine, nullo
Livore, hunc titulum præposuisse tibi.

Vir magnus bello, nulli pietate secundus,
Æneas odio Junonis pressus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in undis
Naufragus; & tandem Lybicas dimissus ad oras;
Ignarusque loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognovit Elisæ.
Quinetiam nebulâ septus pervenit ad urbem,
Abreptos undis socios cum classe recepit.
Hospitioque usus [illegible]ûs per cuncta benignæ,
Excidium Trojæ jussus narrare parabat.

FINIS